

ΠΑΝΤΕΙΟΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

PANTEION UNIVERSITY OF SOCIAL AND POLITICAL SCIENCES

ΣΧΟΛΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ, ΜΕΣΩΝ & ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

«ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ, ΜΕΣΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ»

ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΗ: ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ

Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης: ηχητικές αφηγήσεις και
περιηγήσεις στα Ταμπακαριά Χανίων

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Μαρία Φουράκη

Αθήνα, 2019

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή:

Χ. Αυλάμη, Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου (Επιβλέπουσα)

Α. Γκαζή, Επίκουρη Καθηγήτρια Παντείου Πανεπιστημίου

Γ. Σκαρπέλος, Αναπληρωτής Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου

Copyright © Μαρία Φουράκη, 2019

All rights reserved. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας διπλωματικής εργασίας εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της διπλωματικής εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα.

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Πάντειον Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα.

Είναι εντυπωσιακό το γεγονός ότι οι βιωμένοι τόποι είναι σαν παρουσίες απουσιών. Ό,τι φαίνεται δηλώνει ό,τι δεν υπάρχει πια: «βλέπετε, εδώ ήταν...», αλλά δεν το βλέπουμε πια. Τα δεικτικά λένε τις αόρατες ταυτότητες του ορατού. Διότι ο ορισμός του τόπου είναι ακριβώς να συντίθεται από αυτές τις σειρές μεταθέσεων και αποτελεσμάτων ανάμεσα στα τεμαχισμένα στρώματα που τον συνθέτουν και να ποντάρει σε αυτά τα κινούμενα βάθη.

Μισέλ Ντε Σερτώ, (1990/2010). σ. 273

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Ευχαριστώ θερμά όλους όσους βοήθησαν με οποιοδήποτε τρόπο στην εκπόνηση της παρούσας διπλωματικής, ιδιαιτέρως την επιβλέπουσα καθηγήτρια μου για την διακριτική αλλά καίρια καθοδήγηση της, την υπομονή, την κατανόηση και την ουσιαστική στήριξη της απέναντι στις δυσκολίες που συνάντησα αυτό διάστημα. Πάνω απ' όλα, ευχαριστώ όλους τους ανθρώπους των Ταμπακαριών και της Χαλέπας Χανίων που άνοιξαν «τις πόρτες» τους σε εμένα με εγκαρδιότητα και εμπιστοσύνη βαθύτατα συγκινητική.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ	4
ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ	5
1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ	10
2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ	12
2.1 Θεωρητικό πλαίσιο	12
2.1.1 Η συνοικία των Ταμπακαριών στη περιοχή της Χαλέπας Χανίων	12
2.2 Σχεδιασμός Έρευνας	15
2.2.1 Κεντρικά ερευνητικά ερωτήματα	15
2.2.2 Το δείγμα των αφηγητών	15
2.3 Σχεδιασμός συνέντευξης	16
2.3.2 Σχεδιασμός θεματικού σκελετού συνέντευξης	17
2.4 Υλοποίηση συνέντευξης	18
2.4.1 Το αφηγηματικό συμβόλαιο	18
2.4.2 Η εκκίνηση της αφηγηματικής ροής	18
2.5 Η επιλογή των αποσπασμάτων που θα αποτελέσουν τον ηχητικό περίπατο	19
2.4 Η ηχητική περιήγηση	21
2.6.2 Σχεδιασμός ηχητικής περιήγησης «Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης: ηχητικές αφηγήσεις και περιηγήσεις στα Ταμπακαριά Χανίων»	23
2.6.3 Αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και διαμοιρασμός στο διαδίκτυο	24
3. ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ	25
3.1 Η αφηγηματική ανάλυση ως μεθοδολογία ανάλυσης συνεντεύξεων	25
3.2 Παρουσίαση αφηγηματικής ανάλυσης για την ομάδα των βυρσοδεψών	25
4. ΠΡΑΚΤΙΚΑ, ΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ	46
5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ	49

Πηγές – Βιβλιογραφία	50
Πηγές.....	50
Βιβλιογραφία	51
Παραρτήματα.....	56

Περίληψη

Ο ηχητικός περίπατος «Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης: Ηχητικές αφηγήσεις και περιηγήσεις στα Ταμπακαριά Χανίων», είναι αποτέλεσμα της καταγραφής και σύνθεσης είκοσι προφορικών αφηγήσεων με σκοπό τη δημιουργία μιας πολυφωνικής ακρόασης η οποία θα αναδεικνύει την βιωμένη εμπειρία της περιοχής.

Με αφορμή τη δημιουργία μιας ηχητικής διαδρομής σχεδιασμένης για να πραγματοποιηθεί *in situ*, απώτερος σκοπός του ηχητικού περιπάτου είναι να συμβάλει στη διατήρηση και διεύρυνση της αίσθησης της κοινότητας, παραθέτοντας ποικίλες φωνές και εμπειρίες του παρελθόντος και του παρόντος σε κοινό τόπο ενδιαφέροντος και πυροδοτώντας περεταίρω τη επίκαιρη συζήτηση της αναδιαμόρφωσης της περιοχής μέσω μιας πολυαισθητηριακής εμπειρίας. Ελπίζουμε έτσι, να δράσει ως «υποστηρικτική προφορική ιστορία» όπου μέσω της ευαισθητοποίησης και της ελάχιστης συμβολής στην ανάδειξη της πολιτιστικής αξίας της περιοχής, να υπογραμμίσει την αναγκαιότητα ουσιαστικής συμμετοχής των άμεσα εμπλεκόμενων στις συζητήσεις σχετικά με την ανάπτυξη και να μεταφέρει σε όσους σχεδιάζουν και εφαρμόζουν πολιτικές της εμπειρίες και ανάγκες των αποδεκτών των εν λόγω πολιτικών (Abrams, 2010/2014).

Οι συζητήσεις σχετικά με τη συγκεκριμένη συνοικία μοιάζουν ιδιαίτερα επίκαιρες λόγω των πρόσφατων Κηρύξεων που αφορούν τα κτήρια - μνημεία βιομηχανικής κληρονομιάς των Ταμπακαριών Χανίων, οι οποίες προστατεύουν τα κελύφη των κτηρίων ως διατηρητέα και ταυτόχρονα ανοίγουν το δρόμο για την τουριστική αξιοποίηση της περιοχής.

Στο κύριο μέρος της εργασίας παρουσιάζονται οι μεθοδολογικές επιλογές για από το σχεδιασμό και την υλοποίηση της ηχητικής διαδρομής αξιοποιώντας τις μεθόδους της ποιοτικής έρευνας και της προφορικής ιστορίας καθώς και τη χρήση του διαδικτύου για τη δημιουργία ιστότοπου. Μέσω της ευρείας πρόσβασης στο περιεχόμενο του ηχητικού περιπάτου, της δυνατότητας συμβολής στον εμπλουτισμό των αφηγήσεων αλλά και της αξιολόγησης της, ενθαρρύνεται ο διάλογος και η συμμετοχικότητα. Στη συνέχεια της παρούσας εργασίας, επιχειρείται μια αφηγηματική ανάλυση των συνεντεύξεων της κύριας ομάδας, εκείνης των βυρσοδεψών, μέσω μιας προσέγγισης εγγύτερης στην λογοτεχνική ανάλυση.

Η εργασία ολοκληρώνεται με τη διαπίστωση ότι ο προβληματισμός που φαίνεται να διαπνέει τις περισσότερες αφηγήσεις, αφορά στην προσπάθεια προσαρμογής στις νέες συνθήκες αλλαγής η οποία τροφοδοτείται αφενός από την υπόσχεση για την αναβάθμιση της περιοχής και αφετέρου, την προσδοκία ότι οι απόγονοι των μαστόρων θα ζήσουν έναν πιο εύκολο εργασιακό βίο. Εκείνο που διαφαίνεται τελικά, είναι ότι ελλείπει άλλης συστηματικής πρότασης ανάπτυξης, η τουριστική αξιοποίηση της περιοχής μοιάζει απολύτως επιθυμητή από την πλειοψηφία των αφηγητών, ή έστω κατανοητή από όσους εκφράζουν σκεπτικισμό απέναντι στην συγκεκριμένη τροπή των πραγμάτων. Κοινή ελπίδα όλων, ότι η προ των πυλών τουριστική ανάπτυξη θα είναι εναρμονισμένη με τα βασικά στοιχεία του χαρακτήρα της περιοχής, τα οποία θα παραμείνουν αναλλοίωτα διατηρώντας την περιοχή των Ταμπακαριών μια γραφική, γαλήνια, παραθαλάσσια συνοικία με σημαντικό παρελθόν και μεγάλη πολιτιστική αξία για την πόλη των Χανίων.

Λέξεις- κλειδιά: ηχητικός περίπατος, βιωματική εμπειρία, βιοαφήγηση, διαμοιρασμένη ευθύνη.

Abstract

The audiowalk “An embodied approach of the city: sound narratives and trails in Tabakaria, Chania” is based on recording and integrating twenty sound narratives in order to create a multisensory experience that reveals the area’s diversity of voices and lived experience in the past and in present. Through an audio project that is designed for listening while walking preferably *in situ*, the aim of the audiowalk is to contribute in preserving and enhancing the sense of community, making various voices to be heard in common place of interest. An additional aim is to highlight the discussion on the hot topic of the area’s regeneration *aspiring to act as* “advocacy oral history” that raises awareness, underlines the cultural value of the area, emphasizes the need for the users’ involvement in the discussions concerning redevelopment and communicate to those who plan and implement public schemes the needs of the recipients of these policies (Abrams, 2010/2014).

Discussions about the specific neighborhood seem particularly relevant due to recent Decrees concerning the tanneries as industrial heritage monuments of Tabakaria,

Chania, which preserve the shells of the buildings and at the same time pave the way for the touristic development of the area. The main part of the thesis presents the methodological choices to the design and implementation of the sound walk, as well as the use of the internet for the creation of a website. Those involve qualitative research methods and Oral History methods in particular. Through broad access to the content of the sound walk, the invitation of the audience to contribute to the enrichment of narratives as evaluation, dialogue and participation are encouraged. What takes place in the following part of the thesis is an attempt to implement a narrative analysis of the interviews of the main group, that of the tanners, the approach adopted being closer to literary analysis.

The thesis concludes with the observation that a most commonly expressed concern, up brought by most interviews involves issues related to the adapting to the new conditions of the changing character of the area. The expressed views seem to be fueled by the promise of the upgrading of the neighbourhood as well as the expectation that the descendants of the craft masters will have an easier working life. It appears that in the absence of any other thoroughly designed regeneration proposal, the investment on tourism seems highly desirable by the majority of the narrators or simply justified by those who express skepticism over this development. Another assumption is the common hope expressed: That the touristic transformation will take place in ways that the area retains the distinct features of its character intact and remains a picturesque, serene, seaside neighborhood that reveals its significant past and remains of a great cultural value for the city of Chania.

Key words: audiowalk, embodied experience, life story interviews, shared authority.

1. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Από τη δεκαετία του ενενήντα και μετά, έχει γίνει ευρέως αποδεκτό ότι το νόημα που αποδίδουν οι άνθρωποι στα βιώματα τους αποτελεί σημαντική πηγή γνώσης και συνεπώς η υποκειμενικότητα των προφορικών μαρτυριών δεν αποτελεί μειονέκτημα. (Πεντάζου,Ι., Μπούσχοτεν, Ρ.Β., 2016). Συνεπώς, οι προφορικές μαρτυρίες αποτελούν αφηγήσεις που προσδίδουν νέα νοήματα στην εμπειρία της πόλης, πέρα από την επίσημη ιστοριογραφία. «Μέσα από τις προφορικές μαρτυρίες, αναδεικνύεται μια στρωματογραφία της μνήμης τόσο όσο ως προς την συνύπαρξη και σύγκρουση διαφορετικών παρελθόντων, όσο και ως προς την εσωτερική οργάνωση των αναμνήσεων του υποκειμένου που θυμάται» (Χατζαρούλα, 2016, σ. 269).

Η συλλογή προφορικών μαρτυριών συμβάλει στην ενεργητική επανοικειοποίησης της τοπικής ιστορίας μέσω της ανασύνθεσης πτυχών της τοπικής ζωής όπως τις βίωσαν ή τις θυμούνται τα ίδια τα μέλη της κοινότητας, ενδυναμώνοντας τους δεσμούς της κοινότητας. Επιπλέον, δημιουργεί χώρο κριτικού αναστοχασμού πάνω στις υφιστάμενες αλλαγές ενθαρρύνοντας την οπτική του παρόντος της κοινότητας σε σχέση με το παρελθόν και το μέλλον της. Επίσης, μπορεί να επιτελέσει εκπαιδευτική λειτουργία βοηθώντας τα νέα μέλη της τοπικής κοινωνίας να συνδέσουν τα βιώματα οικείων προσώπων με μετασχηματισμούς στο ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον καθώς και να προβληματιστούν σε σχέση με τις προοπτικές της τοπικής ανάπτυξης (Τσιώλης, 2011).

Παράλληλα, η συγκέντρωση προφορικών μαρτυριών δημιουργεί κανάλια επικοινωνίας με την κοινότητα μέσω διαδικτυακών ιστοσελίδων και μέσων κοινωνικής δικτύωσης (Σολομών, 2013). Άλλωστε, ουσιαστικά «δεν υπάρχει ομάδα, ούτε είδος συλλογικής δραστηριότητας που να μην έχει κάποια σχέση με έναν τόπο, δηλαδή με ένα μέρος του χώρου» (Halbwachs 1968/2013, σ. 168), όπου ο χώρος αφορά το πλήθος σκέψεων και οπτικών γωνιών που έχουμε συλλέξει με την εμπειρία και τη γνώση μας ως μέλη πολλαπλών ομάδων.

Οι σύγχρονες προσεγγίσεις στη μελέτη της μνήμης, ενστερνίζονται δύο σημαντικές παραδοχές. Κατά πρώτον, ότι οι ατομικές αναμνήσεις δεν υφίσταται ανεξάρτητα από το κοινωνικό τους πλαίσιο και κατά δεύτερον, ότι η μνήμη είναι αναστοχαστική διαδικασία η οποία περιλαμβάνει τη δυνατότητα πολλαπλών συνθέσεων του παρελθόντος εφόσον κάθε αφήγημα υφίσταται κριτική επεξεργασία ανάλογα με την περίπτωση (Halbwachs, 1968/2013). Παρά τη διαπίστωση ότι συχνά η κοινότητα επιλέγει αναπαραστάσεις του εαυτού της η οποίες δεν ανταποκρίνονται

απαραίτητα στην πραγματικότητα, είναι ευρέως αποδεκτό ότι η αφήγηση αποτελεί κεντρικό, πολιτισμικό μέσο διάδοσης της μνήμης (Γκαζή, 2010).

Ο τόπος πάνω στον οποίο έχει υπάρξει μια ομάδα, φέρει το αποτύπωμα της όπως αντίστροφα η ομάδα φέρει το αποτύπωμα του τόπου. Τα μέρη του χώρου όπου η ομάδα αυτή έχει υπάρξει, αντιστοιχούν σε ισάριθμες, διαφορετικές πτυχές της κοινωνικής δομής και ζωής της ομάδας. Όταν μια νέα ομάδα εισέρχεται σε κάποιο μέρος του χώρου, αφενός το μεταμορφώνει σύμφωνα με την δική της εικόνα και αφετέρου προσαρμόζεται και η ίδια στην εικόνα του εξωτερικού περιβάλλοντος. Ακόμα και όταν τα μέλη της ομάδας διασκορπιστούν σε κάποιο νέο υλικό περιβάλλον, η ένωση μεταξύ τους παραμένει μέσω της ενθύμησης.

Η συγκεκριμένη μελέτη αποτελεί μία πρόταση ηχητικής περιήγησης η οποία θα προκύπτει από τις βιοαφήγησης αφηγήσεις των ανθρώπων που σχετίζονται με την περιοχή των βυρσοδεψείων Χανίων. Συγκεκριμένα, των βυρσοδεψών (εν ενεργεία ή εργαζομένων στο παρελθόν στον κλάδο), των παλαιότερων και νεότερων κατοίκων, των επιχειρηματιών που δραστηριοποιούνται στην περιοχή καθώς και ανθρώπων που έχουν εμπλακεί με κάποιον ενεργό τρόπο στη συζήτηση που αφορά τα θέματα που σχετίζονται με την συνοικία των Ταμπακαριών. Αρχιτεκτονικά, κοινωνικά και πολιτιστικά, το συγκεκριμένο τμήμα της πόλης αποτελεί και επίσημα πλέον σημαντικό κομμάτι της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς μετά τις πρόσφατες κηρύξεις¹ των κελυφών των Ταμπακαριών Χανίων ως διατηρητέων.

Η πρόσφατη απόφαση της Πολιτείας για την άδεια αξιοποίησης των κτηρίων μεμονωμένα αντί ως σύνολο, με τις επικείμενες δραματικές αλλαγές στο ύφος της περιοχής και όσα ζητήματα εγείρουν αυτές, δίνει ένα ιδιαίτερα επίκαιρο χαρακτήρα στη μελέτη της συγκεκριμένης περιοχής. Οι κηρύξεις αφορούν είκοσι έξι κτήρια που βρίσκονται επι της οδού Βιβιλάκη και δεκαεπτά κτήρια που βρίσκονται στην περιοχή της Αγίας Κυριακής, τους δύο κύριους δρόμους των Ταμπακαριών Χανίων και αφορούν τη χρήση γης καθώς και ειδικούς όρους και περιορισμούς δόμησης τους.

Συγκεκριμένα, στα χαρακτηριζόμενα ως διατηρητέα κτήρια επιτρέπεται μεταξύ άλλων, η χρήση τους ως κατοικίας, γραφείων, μουσειακών χώρων, τουριστικών καταλυμάτων, πολιτιστικών χώρων, εστιατορίων και χώρων αναψυχής, με προϋπόθεση οι λειτουργίες των χώρων να είναι χαμηλής όχλησης. Ζητούμενο της εμπειρικής

¹ Υπουργική Απόφαση με αριθμ. 283/7.1.2014 (ΦΕΚ 27/24.1.2014/ Τεύχος Α.Α.Π.) και Υπουργική Απόφαση με αριθμ. 48080/2677/20.7.2018 (ΦΕΚ 166/7.8.2018/ Τεύχος Α.Α.Π.).

έρευνας είναι να δημιουργήσει μια βιωματική, αστική εμπειρία στο χώρο και το χρόνο για κάθε ενδιαφερόμενο επισκέπτη, ευαισθητοποιώντας περαιτέρω την κοινότητα και το ευρύτερο κοινό σχετικά με την ιδιαιτερότητα, την ανάγκη διάσωσης και ανάδειξης του χαρακτήρα της περιοχής ενόψει της ραγδαίας αλλαγής που υφίσταται σήμερα.

2. ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ ΕΜΠΕΙΡΙΚΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

2.1 Θεωρητικό πλαίσιο

2.1.1 Η συνοικία των Ταμπακαριών στη περιοχή της Χαλέπας Χανίων

Η περιοχή της Χαλέπας, στην οποία εντάσσεται η συνοικία των Ταμπακαριών, έχει ιδιαίτερο ιστορικό, αρχιτεκτονικό και κοινωνικό ενδιαφέρον για την πόλη των Χανίων της Κρήτης όπου και βρίσκεται, αλλά και για ολόκληρη τη χώρα, εφόσον συνδέεται με σημαντικούς σταθμούς της Ελληνικής ιστορίας. Υπήρξε ο πλησιέστερος οικισμός έξω από τα τείχη της πόλης των Χανίων μέχρι το 1920 όπου δεν αναφέρεται πλέον ως ξεχωριστός οικισμός της πόλης των Χανίων (Χριστοδουλάκος, Χριστοδουλάκης & Πιστόπουλος, 2013) αλλά και εντάσσεται επίσημα πλέον στο σχέδιο πόλεως το 1947 (Κλάδου-Μπλέτσα, 2015).

Σε απόσταση περίπου χιλίων οκτακοσίων μέτρων από την πόλη των Χανίων και κατά μήκος της ακτογραμμής της Χαλέπας βρίσκονται και τα βυρσοδεψεία, (Ταμπακαριά) όπου λίγο πριν τα μέσα του 19^{ου} αιώνα κάποιοι αγρότες από τον Αποκόρωνα Χανίων, επέλεξαν την περιοχή κυρίως λόγω της εγγύτητας της με τη θάλασσα για να ασκήσουν το επάγγελμα της βυρσοδεψίας (Χριστοδουλάκος κ. ά., 2013). Στη συνοικία των Ταμπακαριών, προσφέρεται η δυνατότητα ενός εξαιρετικού και σχετικά ανεμπόδιστου περιπατου.

Η Βυρσοδεψία φαίνεται να έχει μια μακρά ιστορία στην Κρήτη όπου σύμφωνα με επίσημα Αραβικά έγγραφα², ακμάζει επί Αιγυπτιοκρατίας υπό την κυριαρχία του Μοχάμεντ Άλι (1830-1840). Κατά τον 19^ο αιώνα, η δραστηριότητα αυτή, σχετίζεται με την παραγωγική ανασυγκρότηση και την συγκρότηση των πόλεων ως κέντρων εμπορίου και εργασιών μεταποίησης που λαμβάνει χώρα τόσο στην Ελλάδα όσο και

² Ρασέντ, Ζ.Ι., (1978) Η Κρήτη υπό την αιγυπτιακήν εξουσίαν 1830-1840.(μτφρ. Ε. Μιχαηλίδη). Ηράκλειο.(χ.ε.). Στο Μαρκουλάκη, Σ., (2003) Τα Χανιώτικα Ταμπακαριά. Στο Ε. Αυδίκος (επιμ.), Κρήτη: Λαϊκός Πολιτισμός. Τοπικότητες, αντιστάσεις, μεταβολές, συνθέσεις (σ. 153-159). Αθήνα: Ταξιδευτής.

στα Βαλκάνια (Ρόκκου, 2007). Τα σημερινά Ταμπακαριά των Χανίων, τα οποία γνωρίσαμε στα πλαίσια της οθωμανικής συντεχνίας στα παραθαλάσσια ή παραλίμνια λιμάνια των μεγάλων πόλεων, χρονολογείται ότι έχουν κτιστεί μεταξύ 1918-1945 φέροντας την λιτή, βιομηχανική μορφή του μεσοπολέμου: Κτισμένα με πέτρα, κεραμιδένιες στέγες, τοποθετημένα στη σειρά και διακοπτόμενα μόνο από πολύ στενά, απότομα περάσματα προς τη θάλασσα.

Αυτή η βιοτεχνία, αποτέλεσε σημαντική βιοτεχνική δραστηριότητα για την πόλη των Χανίων (Κλάδου-Μπλέτσα, 1977/1998). Ενδεικτικά, το 1939, σύμφωνα με έναν Εμπορικό και Βιομηχανικό Οδηγό της Αιγύπτου ο οποίος παρουσιάστηκε σε συνέδριο για το Λαϊκό Πολιτισμό της Κρήτης, καταχωρούνται τριανταεπτά βυρσοδεψεία στα Χανιά³. Αντίστοιχα, σε συνέντευξη του βυρσοδέψη κ. Πρινιωτάκη σε τοπική εφημερίδα,⁴ αναφέρεται η ύπαρξη βιβλίου βυρσοδεψών Χανίων με εγγεγραμμένα 87 βυρσοδεψεία το 1955 και 45 το 1980. Στη γειτονική πόλη του Ρεθύμνου, ο Φουρναράκης (1928) καταγράφει ότι η βυρσοδεψία υπήρξε και άκμασε από πολύ νωρίτερα, λόγω της αφθονίας του βελανιδιού που αποτέλεσε κύρια δεπτική ύλη. Συγκεκριμένα, αναφέρει ότι στο Ρέθυμνο, κάποιος περιηγητής της εποχής, «Ο Ρωλέν εύρε 98 τοιάντα [βυρσοδεψεία] απασχολούντα κατά το 1856 εργάτας εν όλω 295. Ο λόγος δια τον οποίον ήκμασε και προώδευσε προ πολλού η Βυρσοδεψία εν τη πόλει εκείνη, ήτο η ύπαρξις κατάλληλου φυτικού υλικού, του βελανιδιού» (σ. 20). Στην Κρήτη, οργανωμένα βυρσοδεψεία φαίνεται να υπήρχαν ήδη στο Χάνδακα (Ηράκλειο), σύμφωνα με μετάφραση τουρκικών, ιστορικών εγγράφων (Τσουκάτος, 2000).

Τα βυρσοδεψεία των Χανίων αντανακλούν την παράδοση ενός ενιαίου συνόλου βιοτεχνίας που έφτασε στα όρια της εκβιομηχάνισης αλλά τελικά έχασε το στοίχημα του εκσυγχρονισμού, με την ολοένα και μεγαλύτερη αποδυνάμωση του κλάδου από τη δεκαετία του 1970. Οι αιτίες μπορούν να αναζητηθούν σε παράγοντες όπως το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο της οργάνωσης της παραγωγής που οδήγησε τη βιοτεχνική παραγωγή της παραδοσιακής βυρσοδεψίας στη συρρίκνωση (Ρόκκου, 2007), προβλήματα με τη διαχείριση των αποβλήτων των μονάδων και συνεπώς την επιτακτική ανάγκη της διοχέτευση τους στο υπάρχον βιολογικό δίκτυο της πόλης ή μετεγκατάστασης τους, το πρόβλημα της όχλησης του περιβάλλοντος, προβλήματα

³ Ονομαστικός κατάλογος με τους ιδιοκτήτες των βυρσοδεψείων το 1939 στο Κουφουδάκης, Α. (2003, Νοέμβριος, 27). Δεν βρίσκεται περιοχή για τα βυρσοδεψεία! *Χανιώτικα Νέα*, σ. 23.

⁴ Κακάνος, Γ. (2002, Απρίλιος, 8). Αργοσβήνουν τα Ταμπακαριά στα Χανιά. Πλούσιο παρελθόν – αβέβαιο μέλλον. *Χανιώτικα Νέα*, σ. 19.

ιδιοκτησιακής, πολεοδομικής φύσης, καθώς και στην υπερίσχυση των νόμων της ελεύθερης αγοράς, οι οποίοι απαιτούσαν την εκβιομηχάνιση της παραγωγής.

Τα βυρσοδεψεία Χανίων αποτελούν παραδοσιακό, βιοτεχνικό σύνολο με διακριτούς πολεοδομικούς δεσμούς, το οποίο διατηρεί σε μεγάλο βαθμό τα ποιοτικά στοιχεία του βιοτεχνικού συνόλου του μεσοπολέμου και αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα μνημεία βιομηχανικής κληρονομιάς του είδους του. (Ανδρουλάκη, Βιδάλης, Ιγγλεζάκης, 2018). Ο όρος «Βιομηχανική Κληρονομιά» σύμφωνα με την περιγραφή του Άρθρου 1 του καταστατικού της Διεθνούς Επιτροπής T.I.C.C.I.H., ⁵ «αφορά στα κατάλοιπα του βιομηχανικού πολιτισμού με ιστορική, τεχνολογική, αρχιτεκτονική ή επιστημονική αξία» και περιλαμβάνει τοποθεσίες, κατασκευές, βιομηχανικούς και βιοτεχνικούς εξοπλισμούς, μέσα μεταφοράς, προϊόντα, καθ' είδους εγκαταστάσεις και παράλληλα την επιστημονική τεκμηρίωση τους από γραπτές και προφορικές μαρτυρίες που συνδέονται με αυτό, ενώ αποτελεί αντικείμενο της βιομηχανικής αρχαιολογίας η οποία μελετάει διεπιστημονικά τις υλικές και άυλες μαρτυρίες με σκοπό την διερεύνηση και κατανόηση του βιομηχανικού παρόντος και παρελθόντος» (2003). Στο ίδιο κείμενο τονίζεται ότι «Η βιομηχανική κληρονομιά έχει κοινωνική αξία ως τμήμα των καταλοίπων της καθημερινής ζωής συνηθισμένων ανδρών και γυναικών και, με αυτή την ιδιότητα, προσδίδει μια σημαντική αίσθηση ταυτότητας» (TICCIH, 2003).

Τη στιγμή που διεξάγεται η παρούσα Διπλωματική εργασία, τα κτήρια των Ταμπακαριών Χανίων θα μπορούσαν να διαχωριστούν σε τρεις κύριες κατηγορίες: πρώτον, τα εν ενεργεία Ταμπακαριά ⁶, δεύτερον, τα Ταμπακαριά που πλέον έχουν άλλες χρήσεις - όπως αρχιτεκτονικά γραφεία, χώροι πολιτισμού, τουριστικά καταλύματα, οικίες και τέλος εκείνα που έχουν υποστεί την φθορά του χρόνου παραμένοντας σε παρατεταμένη απραξία κυρίως λόγω των μέχρι προσφάτως άλυτων προβλημάτων της διατήρησης των κτισμάτων, του επανακαθορισμού της γραμμής του

⁵T.I.C.C.I.H.: The International Committee for the Conservation of Industrial Heritage. Η Διεθνής Επιτροπή για τη Διατήρηση της Βιομηχανικής Κληρονομιάς και ειδικός σύμβουλος του ICOMOS (Διεθνές Συμβούλιο Μνημείων) και την UNESCO για την προστασία των καταλοίπων της βιομηχανίας, στα οποία περιλαμβάνονται και τα βυρσοδεψεία.

⁶ Μόλις έξι στον αριθμό τα οποία βρίσκονται: Ένα στην περιοχή της Αγίας Κυριακής, τρία στην οδό Βιβιλάκη με παράρτημα του ενός στη Βιοτεχνικό Πάρκο της πόλης (ΒΙΟΠΑ) και δύο στην συμβολή των οδών Βιβιλάκη και Λάκκων.

αιγιαλού⁷ στο βόριο μέτωπο της περιοχής και τους κατ' επέκταση επιβεβλημένους περιορισμούς στην ρυμοτόμηση και αξιοποίηση τους.

2.2 Σχεδιασμός Έρευνας

2.2.1 Κεντρικά ερευνητικά ερωτήματα

Κεντρικός σκοπός της παρούσας εμπειρικής έρευνας, όπως διατυπώθηκε ήδη στην εισαγωγή, είναι να δημιουργήσει μια βιωματική εμπειρία στο χώρο και το χρόνο της περιοχής των Ταμπακαριών Χανίων για κάθε ενδιαφερόμενο επισκέπτη, ευαισθητοποιώντας περεταίρω την κοινότητα και το ευρύτερο κοινό σχετικά με την ιδιαιτερότητα, την ανάγκη διάσωσης και ανάδειξης του χαρακτήρα της περιοχής εν όψη της ραγδαίας αλλαγής που υφίσταται σήμερα.

Τα κεντρικά ερευνητικά ερωτήματα που θα επιχειρήσουμε να προσεγγίσουμε είναι τα εξής: Πως θα μπορούσαν να συμβάλλουν οι προφορικές αφηγήσεις στη διαμόρφωση της βιωματικής προσέγγισης της αστικής εμπειρίας. Ποια βιώματα ανασύρονται επιλεκτικά από τη μνήμη ώστε να συμβάλλουν σε μια δημόσια αφήγηση ενός περιπάτου στο χώρο και το χρόνο. Πως οι αφηγήσεις συνδέονται με τις επίκαιρες κοινωνικές, πολεοδομικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις στην περιοχή και τις αλλαγές που πρόκειται να επιφέρουν σε αυτήν.

2.2.2 Το δείγμα των αφηγητών

Οι αρχικές επισκέψεις στην περιοχή μελέτης, βοήθησαν στον εντοπισμό των αφηγητών, οι οποίοι στη συνέχεια υπέδειξαν νέους αφηγητές, κάνοντας τη μέθοδο της χιονοστιβάδας κύριο εργαλείο συλλογής του δείγματος διαθεσιμότητας. Βασική προϋπόθεση για να συμπεριληφθεί κάποιος/κάποια αφηγητής/αφηγήτρια στο δείγμα, υπήρξε η παρούσα ή παρελθοντική βιωματική σχέση με τον τόπο της έρευνας, δηλαδή την περιοχή των Ταμπακαριών Χανίων.

Οι επόμενες επισκέψεις που πραγματοποιήθηκαν το καλοκαίρι του 2017 στο πεδίο, οδήγησαν στην κατηγοριοποίηση τεσσάρων ομάδων αφηγητών: Των βυρσοδεψών, των κατοίκων, των επιχειρηματιών που δραστηριοποιούνται στην περιοχή και της ομάδας που σχηματικά ονομάστηκε «ενδιαφερόμενοι για την περιοχή»

⁷ Για περισσότερες πληροφορίες, για παράδειγμα στο Κώνστας, Γ. (2012, Μάιος, 25). Προχωρά η διαδικασία για έκδοση υπουργικής απόφασης. Διατηρητέο μνημείο τα Ταμπακαριά. Χανιώτικα Νέα, σ.6. και στο Γεωργαράκης, Δ. (2006, Απρίλιος, 30). Η ανάπλαση στα Ταμπακαριά. Χανιώτικα Νέα, σ. 24-25.

. Με την ύπαρξη των τεσσάρων παραπάνω «ομάδων - στόχων» (focus targets) ως πηγής εύρεσης αφηγητών, καταβλήθηκε προσπάθεια να αποτυπωθεί κατά κάποιο τρόπο ο κοινωνικός ιστός της περιοχής σήμερα.

Συγκεκριμένα, εφικτός και ικανοποιητικός στόχος στα πλαίσια της παρούσας μελέτης, κρίθηκε και πραγματοποιήθηκε η διεξαγωγή είκοσι συνεντεύξεων στην περιοχή: πέντε εν ενεργεία βυρσοδεψών οι οποίοι εκπροσωπούν πέντε από τις έξι στο σύνολο τελευταίες επιχειρήσεις με αυτό το αντικείμενο που δραστηριοποιούνται στα Χανιά, τεσσάρων παλαιών κατοίκων της περιοχής και ενός νεότερου , πέντε επιχειρηματιών της περιοχής (ενός ιδιοκτήτη πολιτιστικού χώρου, δύο ιδιοκτητών κατοικίας-τουριστικού καταλύματος, ενός αρχιτέκτονα που διατηρεί γραφείο στην περιοχή, και ενός ιδιοκτήτη χώρου εστίασης.). Στην ομάδα των «ενδιαφερομένων» για την περιοχή κατέστη εφικτή η συνέντευξη από έναν πρόσφατα απόφοιτο⁸ του Μεταπτυχιακού της Αρχιτεκτονικής σχολής Χανίων με μεταπτυχιακή, Διπλωματική εργασία που αφορά στην εν λόγω περιοχή καθώς και έναν αρχιτέκτονα - αρθρογράφο⁹ στην τοπική εφημερίδα Χανιώτικα Νέα που έχει γράψει σχετικά με την περιοχή.

2.3 Σχεδιασμός συνέντευξης

2.3.1 Η αφηγηματική συνέντευξη

Η γέννηση του αφηγηματικού λόγου και η παραχώρηση του μεγαλύτερου δυνατού χώρου στον αφηγητή αποτελούν την σύγχρονη πρακτική της προφορικής ιστορίας (Abrams, 2010/2014). Από αυτή την αφετηρία προκύπτει αλώςτε, η ευρέα προτίμηση του όρου «αφηγητής» αντί του «πληροφορητή» ή «ερωτώμενου».

Για τη διαδικασία παραγωγής αφηγηματικών κειμένων, επιλέχθηκε η μέθοδος της βιογραφικής, αφηγηματικής συνέντευξης, μέσω της οποίας, το υποκείμενο καλείται απροσχεδίαστα να αναβιώσει τις εμπειρίες του παρελθόντος «έστω και από τη φιλτραρισμένη, μέσω της μεταγενέστερης γνώσης του σκοπιά». (Τσιώλης, 2006,σελ. 170). Η «βιοαφήγηση» που προκύπτει¹⁰, βασίζεται στην παραδοχή ότι η μορφή και το περιεχόμενο της εκδοχής της ιστορίας που αφηγείται κάποιος, καθορίζονται από «την ανάγκη του αφηγητή να κατασκευάσει μια μνημονική αφήγηση

⁸ Τον οποίο υπέδειξε ο καθηγητής της Αρχιτεκτονικής Χανίων κ. Σκουτέλης μετά από ενέργειες της επιβλέπουσας καθηγήτριας μου.

⁹ Τον οποίο εντόπισα στην υπάρχουσα τοπική, λαογραφική βιβλιογραφία ως αναφορά και βρήκα μέσω της Αρχιτέκτων, κάτοικου και πρόεδρου ενός εκ των δύο Συλλόγων Ταμπακαριών, κ. Κυριαζή.

¹⁰ Η «βιοαφήγηση» διαφοροποιείται από την «βιοϊστορία» με τον εξής τρόπο: Ενώ η «βιοϊστορία» περιγράφει τη χρονολογική αφήγηση διακριτών φάσεων και συμβάντων στη ζωή ενός ατόμου, η «βιοαφήγηση» αποτυπώνει μια δημιουργική εκδοχή της αφήγησης ζωής, η οποία έχει ερμηνευτεί κατ' επανάληψη (Abrams, 2010/2014).

με την οποία τη συγκεκριμένη στιγμή αισθάνεται άνετα [...] και έχει συνοχή με ευρύτερες πολιτισμικές αντιλήψεις» (Abrams, 2010/2014, σ. 97).

Σύμφωνα με την μέθοδο της αφηγηματικής συνέντευξης, ο αφηγητής έχει την ελευθερία να μορφοποιήσει την αφήγηση του εντός μιας ευρείας θεματικής. Τα αφηγηματικά κείμενα που παράγονται δίνουν έμφαση στην εξέλιξη των γεγονότων και τις μεταβολές της πραγματικότητας στο πέρασμα του χρόνου ενώ επίσης ενδείκνυνται για την εξέταση της στάσης των υποκειμένων προς τα γεγονότα που βιώθηκαν, τόσο στο παρελθόν, όσο και από τη σημερινή τους οπτική. (Τσιώλης, 2006, σελ. 171).

Ένα χαρακτηριστικό που πρέπει να λαμβάνεται υπόψη είναι ότι η διαδικασία σύνθεσης μιας ιστορίας και η ικανότητα του αφηγητή να αρθρώσει μια συνεκτική ιστορία με άνεση, συνθέτουν κατά τον Dawson τον ορισμό της «αυτοκυριαρχούμενης σύνθεσης» (όπως αναφέρεται στο Abrams, 2010/2014). Βέβαια, δεδομένη παραδοχή αποτελεί σήμερα ότι οι επιλογές αυτές επικαθορίζονται από ισχυρούς ηγεμονικούς καταναγκασμούς το οποίο οδηγεί σε μεγαλύτερη ή μικρότερη προθυμία προβολής κάθε ταυτότητας που προβάλλεται σε κάθε μέρος της αφήγησης.

2.3.2 Σχεδιασμός θεματικού σκελετού συνέντευξης

Αρχικά, πραγματοποιήθηκε επίσκεψη στο Ιστορικό Αρχείο Κρήτης, στην Δημοτική Βιβλιοθήκη Χανίων και έρευνα στο διαδίκτυο για τον εντοπισμό άρθρων, μελετών και βιβλιογραφίας σχετικά με την περιοχή των Ταμπακαριών, αλλά και την ευρύτερη περιοχή της Χαλέπας στην οποία ανήκουν. Αν και στο Ιστορικό Αρχείο Κρήτης το υλικό που αφορά στα Ταμπακαριά Χανίων περιορίζεται σε φωτογραφίες, η βιβλιοθήκη Χανίων αποτέλεσε ιδιαίτερα χρήσιμη για την εύρεση πηγών σχετικών με την περιοχή της έρευνας μεταπολεμικά, καθώς πέρα από την τοπική βιβλιογραφία, διατηρεί πλήρες αρθρογραφία της ευρέας κινήσεως τοπικής εφημερίδας Χανιώτικα Νέα¹¹ σχετικά με την περιοχή της Χαλέπας και των Ταμπακαριών. Η αρθρογραφία αυτή, σε συνδυασμό με τη βιβλιογραφία και άλλες μελέτες που έχουν γίνει σχετικές με την περιοχή αποτέλεσε τον κύριο οδηγό για τη δημιουργία καταλόγου θεμάτων που θα έπρεπε να καλυφθούν μέσα από τις συνεντεύξεις σύμφωνα με τα ερευνητικά ενδιαφέροντα της παρούσας Διπλωματικής.

Οι τέσσερις θεματικές ενότητες του καταλόγου θεμάτων που αναδύθηκαν από την σχετική βιβλιογραφία, την αρθρογραφία στον τοπικό τύπο και στη συνέχεια το

¹¹ Τα Χανιώτικα νέα είναι καθημερινή εφημερίδα στα Χανιά της Κρήτης και κυκλοφορούν ανελλιπώς από τις 17 Δεκεμβρίου 1967.

περιεχόμενο των συνεντεύξεων ήταν οι εξής: Χώρος (Αρχιτεκτονική, αστική ανάπτυξη, βιομηχανική κληρονομιά). Εμπειρία της εργασίας (παρελθόν, παρόν, μέλλον). Άνθρωποι και όψεις της καθημερινότητας στην περιοχή (παρελθόν, παρόν, μέλλον). Περίοδοι Κρίσης (μεταπολεμική κοινωνία, ανεργία, μετανάστευση, αποβιομηχανοποίηση, διάσωση πολιτιστικής κληρονομιάς, νομικά και πολεοδομικά προβλήματα διάσωσης και αξιοποίησης της περιοχής προς όφελος της πόλης και των ομάδων που σχετίζονται με την περιοχή).

2.4 Υλοποίηση συνέντευξης

2.4.1 Το αφηγηματικό συμβόλαιο

Πριν την έναρξη της συνέντευξης, υπήρξε φροντίδα ώστε να δημιουργηθεί κλίμα εμπιστοσύνης. Υπήρξε υπενθύμιση της ιδιότητας μου ως μεταπτυχιακής φοιτήτριας, της σχέσης μου με τα Χανιά και την περιοχή των βυρσοδεψείων, έγινε σαφής ο σκοπός του πρότζεκτ, η μελλοντική χρήση των αφηγήσεων και εξασφαλίστηκε η συναίνεση για την ηχογράφηση της συνέντευξης, διαβεβαιώνοντας την αφηγήτρια ή τον αφηγητή ότι δεν πρόκειται να χρησιμοποιηθεί υλικό που δεν επιθυμεί. Η εποικοδόμηση του κλίματος εμπιστοσύνης μπορεί να θεωρηθεί επιτυχής και σε κάποιες περιπτώσεις, στις μεγαλύτερες ηλικίες αφηγητών, μου ζητήθηκε να κλείσω το μαγνητόφωνο για να ακούσω μια ιστορία που δεν επιθυμούσε η αφηγήτρια ή ο αφηγητής να ηχογραφηθεί, είτε επειδή την θεωρούσε ασήμαντη ως προσωπική και εκτός θέματος, είτε επειδή έθιγε πολιτικά ή άλλα πρόσωπα, δίνοντας στην αφήγηση μορφή «εκμυστήρευσης» και στη σχέση των δύο μελών προσωπικό χαρακτήρα με τους αφηγητές να νοιώθουν ιδιαίτερα άνετα κατά τη διάρκεια της συνέντευξης.

2.4.2 Η εκκίνηση της αφηγηματικής ροής

Η βασική αρχή που τηρήθηκε είναι η «αρχή της ανοικτότητας» η οποία χαρακτηρίζει της ελεύθερες κυρίως συνεντεύξεις και η οποία δίνει στον αφηγητή την ελευθερία να μιλήσει εντός του δικού του αναφορικού πλαισίου, εντός βέβαια του θεματικού πεδίου που έχει οριστεί (Κακάμπουρα, 2011). Δεν χρειάστηκε παρά σπανίως, να κάνω χρήση του δικαιώματος μου ως συνεντευκτής να παρέμβω διακριτικά βοηθώντας τον αφηγητή να επιστρέψει στο θέμα, κυρίως όταν μετά από μια μακριά παρένθεση, ήταν ζητούμενο από τον ίδιο για παράδειγμα με κάποια φράση όπως «που είχα μείνει;». Γενικά όμως, στη διάρκεια της αφήγησης, ειδικά στην πρώτη της και κύρια φάση, περιορίστηκα στο να ακούω ενεργά την αφήγηση,

συμμετέχοντας με τη γλώσσα του σώματος και των νευμάτων, εκδηλώνοντας το αμείωτο και ειλικρινές το ενδιαφέρον μου.

Ακολουθώντας τη μεθοδολογία της ελεύθερης βιογραφικής συνέντευξης (Τσιώλης, 2006, σελ. 172) και ανάλογα με την ομάδα- στόχο στην οποία ανήκε κάθε αφηγητής/αφηγήτρια, του/της ζητήθηκε :

- Στην περίπτωση της ομάδας- στόχου των παλαιών κατοίκων: Να αφηγηθεί την ιστορία της ζωής του, με έμφαση στα βιώματα που αφορούν στην περιοχή της έρευνας.
- Στην περίπτωση της ομάδας- στόχου των βυρσοδεψών: Να αφηγηθεί την επαγγελματική του διαδρομή, ως στοχευμένη πτυχή της βιογραφίας του.
- Στην περίπτωση της ομάδας- στόχου των νεότερων κατοίκων, επιχειρηματιών ή άλλων ενδιαφερόμενων για την περιοχή : Να αφηγηθεί τη σχετική με την περιοχή επαγγελματική ή ερευνητική του διαδρομή, ως στοχευμένη πτυχή της βιογραφίας του.

2.5 Η επιλογή των αποσπασμάτων που θα αποτελέσουν τον ηχητικό περίπατο

Αρχικά πραγματοποιήθηκε προσεκτική ακρόαση των συνεντεύξεων και καταγραφή λέξεων - κλειδιών των θεματικών τους. Ακολούθησε ηχητικό μοντάζ με τη βοήθεια του προγράμματος adobe premiere καταβάλλοντας ιδιαίτερη προσπάθεια να τηρηθεί η αλληλουχία των θεμάτων και αφαιρώντας σταδιακά τα δυσνόητα κομμάτια όπως μη ολοκληρωμένες προτάσεις, σε μια προσπάθεια σύμπτυξης των νοημάτων που δεν αποστερεί στο απόσπασμα το ύφος του λόγου.

Ακολούθησε η ίδια διαδικασία για δεύτερη φορά και στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε η μεταγραφή των ηχογραφημένων συνεντεύξεων (transcription) χωρίς να αφαιρεθεί το τοπικό Κρητικό ιδίωμα (Κακάμπουρα, 2011, σελ.121) το οποίο αντί να συμπεριληφθεί σε Γλωσσάριο, επιλέχθηκε να μεταφραστεί σε παρένθεση ακριβώς δίπλα για διευκόλυνση του αναγνώστη που δεν είναι εξοικειωμένος με αυτό. Στην συγκεκριμένη περίπτωση, η συνεντεύκτρια έχει γεννηθεί και μεγαλώσει στα Χανιά και επίσης είναι το ίδιο πρόσωπο που πραγματοποίησε όλα τα στάδια της ερευνητικής διαδικασίας, άρα θεωρείται το πιο κατάλληλο πρόσωπο για τη μεταφορά του προφορικού λόγου σε γραπτό.¹² Δεδομένο βέβαια παραμένει ότι « το

¹² (Για την πλήρη απομαγνητοφώνηση των δύο σκελών της ηχητικής περιήγησης που αποτέλεσαν τον ηχητικό περίπατο, βλ. Παράρτημα Γ και Παράρτημα Δ).

απομαγνητοφωνημένο κείμενο αποτελεί ήδη μια μορφή ερμηνείας της συνέντευξης» (Κακάμπουρα, 2011, σελ. 121).

Η αφαίρεση κάποιων επιπλέον αποσπασμάτων πραγματοποιήθηκε μόνο για δεοντολογικούς λόγους, εφόσον σε κάποιες συνεντεύξεις η αφήγηση αποτελείται από αποσπάσματα τα οποία ο αφηγητής εκδηλώνει επι τόπου την απροθυμία του να δημοσιεύσει αλλά ένοιωσε την άνεση να εκφράσει έχοντας ως εγγύηση το συμβόλαιο εμπιστοσύνης το οποίο προηγήθηκε της συνέντευξης. Με την ικανοποίηση του αιτήματος του, επιχειρείται ο μετριασμός της εξουσίας και επιτυγχάνεται έτσι, κάποιος βαθμός διαμοιραζόμενης εξουσίας (shared authority).

Φυσικά, το όραμα του Frisch για μια «βαθιά και συνεχή συνεργατική πρακτική» (Abrams, 2010/2014, σ.226) σε όλα τα στάδια- από το σχεδιασμό της έρευνας στο πεδίο, με την πραγματοποίηση των συνεντεύξεων, την ερμηνεία, την επιλογή, την αξιοποίηση του υλικού που προκύπτει και της διαμοιραζόμενης εξουσίας- θα αποτελούσε ιδανικό αλλά μεγαλεπήβολο και ανέφικτο όραμα δεδομένου τους χρονικούς και άλλους περιορισμούς της παρούσας εργασίας, όπως εκείνον της γεωγραφικής απόστασης από το πεδίο και τους αφηγητές. Σε κάθε περίπτωση, αναγνωρίζεται ότι μια τέτοια προσέγγιση θα δημιουργούσε ακόμα ουσιαστικότερες ευκαιρίες εμπλοκής των δρώντων στη διαμόρφωση της δημόσιας κουλτούρας, δημιουργώντας νέες ευκαιρίες εκδημοκρατισμού της ιστορίας (Shopes, 2003).

Ερευνητές που έχουν ως αντικείμενο πως οικοδομείται η μνήμη στο ψηφιακό περιβάλλον των ιστότοπων τοπικής μνήμης (local memory websites), τονίζουν πώς «μέσα από την συνδημιουργία και το μοίρασμα της μνήμης σε επίπεδο γειτονιάς ή ολόκληρων περιοχών επιδιώκουν να καλλιεργήσουν συνθήκες ενσυναίσθησης και κοινωνικής αρμονίας μεταξύ των πολιτών (Van Zooner 2013:115, όπως αναφέρεται στο Μούλιου, 2016). Ένα τέτοιο παράδειγμα αποτελεί το πρόγραμμα sharing stories από τους κατοίκους του χωρίου Kelving Grove στην Αυστραλία με την οργανωμένη βοήθεια επαγγελματιών, όπου μέσα από εργαστήρια, συλλέξαν την μνήμη των κατοίκων πριν πραγματοποιηθεί ένα σημαντικό σχέδιο ανάπλασης της περιοχής και αποδεικνύοντας ότι η ψηφιακή αφήγηση μπορεί να προσφέρει πολλαπλή ενδυνάμωση τόσο σε ατομικό, όσο και σε κοινοτικό επίπεδο.

Η έκταση των αποσπασμάτων που τελικά αποτέλεσαν την ηχητική περιήγηση, αν και σε όλες τις περιπτώσεις μεγαλύτερη από τα τρία λεπτά που συχνά προτείνονται ως μέγιστος χρόνος ακρόασης, αποτελούν όμως, κατά την κρίση μας, ενδιαφέρουσες αφηγήσεις που μπορούν να υπάρξουν και αυτόνομες, επιτρέποντας στον ακροατή να

επανέλθει ανάλογα με το διαθέσιμο χρόνο του και τα θέματα που των ενδιαφέρουν. Άλωςτε, το σύνολο της χρονικής διάρκειας ανά σκέλος της περιήγησης είναι 1:40 και 1:10 λεπτά αντίστοιχά και συνεπώς ακόμα και η συνολική πραγματοποίηση των δύο σκελών της διαδρομής δεν υπερβαίνει τις δύο ώρες και πενήντα λεπτά. Δεν μένει παρά να αναδείξει η αξιολόγηση κατά πόσο αυτά τα χρονικά πλαίσια είναι λογικά.

Η έλλειψη ηχητικών οδηγιών για τις στάσεις είναι σκόπιμη, διότι αφενός επιδρά αρνητικά στην ατμόσφαιρα της βιωματικής εμπειρίας δημιουργώντας απόσπαση, αφετέρου οι στάσεις που προτείνονται είναι ενδεικτικές διότι στην πραγματικότητα πρόκειται για βολικά, ασφαλή, όμορφα σημεία με θέα άλλοτε προς την πόλη και άλλοτε προς ένα κομμάτι των Ταμπακαριών, αναδεικνύοντας την ποιητική διάσταση της πολυαισθητηριακής εμπειρίας και υποβοηθώντας την εμπύθιση στις αφηγήσεις.

2.4 Η ηχητική περιήγηση

Οι ιστορίες σε πρώτο πρόσωπο ενθουσιάζουν τους ακροατές όχι μόνο για την αυθεντικότητα τους αλλά και επειδή αντιπροσωπεύουν ένα εύρος εμπειριών και οπτικών, δημιουργώντας την αναγκαιότητα μια ενεργούς ακρόασης (Gazi, 2019). Ο χρήστης ο οποίος ταυτόχρονα κινείται, ακούει και βλέπει, συμβάλει με τον δικό του νόημα στην ακρόαση της ηχογράφησης καθώς αλληλοεπιδρά με το περιβάλλον, βιώνοντας την πολυσύνθετη εμπειρία του ακουστικού περιπάτου ως ενεργός ακροατής (Μπουμπάρης, 2015). Άλλωστε « οι ήχοι, όπως και τα δεδομένα των αισθήσεων – οι εικόνες, οι μυρωδιές, οι γεύσεις, η υφή, δραστηριοποιούν συμβολικές σχέσεις και κινητοποιούν μηχανισμούς ανάγνωσης, ερμηνευτικής του περιβάλλοντος» (Λαμπροπούλου, 2016, σελ. 146). Περιπατώντας, η αφήγηση μετατρέπεται σε «ηχοτοπίο», εφόσον γίνεται μέρος του ακουστικού περιβάλλοντος (Tragaki & Papakonstantinou, 2013, σελ. 112).

Η δημιουργία ηχοτοπίων , βασίζεται στην ερμηνεία δημόσιων χώρων με τη βοήθεια καταγραφών ήχου και προφορικών μαρτυριών τα οποία στη συνέχεια αποτελούν τμήματα ευρύτερων «μνημοτοπίων» (Butler, 2013). Σε μια κοινωνία η οποία χαρακτηρίζεται πρωτίστως οπτική, οι ακουστικές αφηγήσεις δίνουν την ευκαιρία της εμπύθισης σε μια πολυαισθητηριακή εμπειρία. Η προφορικότητα μιας αφήγησης, απαλλαγμένη από τη σωματική εκφραστικότητα που καταγράφεται στην εικόνα, επιτρέπει στον ακροατή να συγκεντρωθεί στην φωνή, εξερευνώντας το πλούτο της,

χωρίς τεχνητές οπτικές αποσπάσεις αλλά στην περίπτωση του παρόντος ηχητικού περιπάτου, *in situ* με καμβά και συγκείμενο το φυσικό τοπίο που διαδραματίστηκαν όσα ειπώνονται.

Στον παρόντα ηχητικό περίπατο, όλες οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν στο πεδίο της μελέτης και επιλέχθηκε συνειδητά η ύπαρξη δευτερευόντων ήχων στο υπόβαθρο, οι οποίοι λειτουργούν στον περίπατο ως συγκείμενο. Οι χώροι είναι οι οικίες στη γειτονιά, εσωτερικοί ή εξωτερικοί χώροι βυρσοδεψείων, τουριστικών καταλυμάτων, η αυλή χώρου εστίασης και η καφετέρια του χώρου πολιτισμού στην περιοχή της μελέτης και « οι θόρυβοι» ή αλλιώς οι «ηχητικές ατμόσφαιρες» που προέρχονται ως ήχοι από αυτούς. Όλα τα παραπάνω συμβάλουν στον πλούτο της ηχητικής εμπειρίας ως κατά Barthes «συμπαραδηλώσεις» (Storey, 2012/2015, σ. 181). Για παράδειγμα, στο σημείο (καταδήλωση) πολιτιστικός χώρος, οι ήχοι που ακούγονται σαν ατμόσφαιρα πίσω από τις συνεντεύξεις που πραγματοποιήθηκαν εκεί, δρουν ίσως ως σημαινόμενο (συμπαραδήλωση) της κινητικότητας που δημιουργείται στην κατά τ' άλλα έρημη το βράδυ περιοχή όπως μας λέει ο διαχειριστής του πολιτιστικού χώρου «Όξω Νου», εφόσον αποτελεί δημοφιλές χώρο συνέυρεσης που δίνει ζωή στην περιοχή.

Εκτός από τις είκοσι αφηγήσεις που συμπεριλαμβάνονται στον ηχητικό περίπατο, υπάρχουν δύο επι πλέον ηχητικά αποσπάσματα. Ο ήχος της θάλασσας της περιοχής ένα χειμωνιάτικο βράδυ, που μαρτυράει την ερημιά ή την γαλήνη εν όψη της απουσίας της ανθρώπινης ύπαρξης τριγύρω και ο ήχος ενός μηχανήματος βυρσοδεψίας των αρχών του περασμένου αιώνα που πρόκειται σύντομα να σωπάσει, με την επικείμενη συνταξιοδότηση του τελευταίου βυρσοδέψη και χρήστη του. Η ύπαρξη των δύο παραπάνω ηχητικών αποσπασμάτων θα μπορούσαν να αποδώσουν μια καλλιτεχνική προσέγγιση των ηχητικών περιπάτων και αποσκοπούν να λειτουργήσουν στο σύντομο μέλλον σαν « παρουσίες απουσιών » υπενθυμίζοντας μας ότι «δεν υπάρχει τόπος που να μην είναι στοιχειωμένος από πολλά διαφορετικά πνεύματα» (Σερτώ, 1990/2010, σ. 273). Άλλωστε, τα μνημοτοπία και οι ηχητικοί περίπατοι μας επιτρέπουν να βιώνουμε τους τόπους με νέους τρόπους ενεργοποιώντας εκ νέου την ποιητική και συναισθηματική μας σύνδεση με εκείνους (Forth, Klæbe & Hearn, 2011, σ. 226).

2.6.2 Σχεδιασμός ηχητικής περιήγησης «Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης: ηχητικές αφηγήσεις και περιηγήσεις στα Ταμπακαριά Χανίων»

Η επιλογή της σειράς των ηχητικών αποσπασμάτων, έγινε με διάφορα κριτήρια. Κατά πρώτον, τη συνάφεια του περιεχομένου και τη σχέση του αφηγητή με την προτεινόμενη στάση, για παράδειγμα την εγγύτητα στην εργασία ή την οικία του. Κατά δεύτερο, με γνώμονα την παραδοχή ότι οι επισκέπτες έχουν την τάση να «σερφάρουν» από απόσπασμα σε απόσπασμα μη ολοκληρώνοντας την ακρόαση του (High, 2011, σ. 226). Βάση αυτής της παραδοχής, προτιμήθηκε να μην γίνει ηχητικό μοντάζ βάσει κοινής θεματολογίας, αλλά αντιθέτως, οι διαδοχικές αφηγήσεις να αποτελούνται από ποικιλία θεμάτων και οπτικών κατά επιλογή του αφηγητή εντός της ευρέας θεματικής, εξασφαλίζοντας έτσι την ύπαρξη πολυφωνίας σε περίπτωση περιορισμένου διαθέσιμου χρόνου.

Τα αποσπάσματα των συνεντεύξεων που επιλέχθηκαν αξιοποιούν την τεχνολογία ως ψηφιακή, μη- γραμμική αφήγηση, δημιουργώντας την αίσθηση μιας «ψηφιδωτής γνώσης» με την ορολογία του μεταμοντέρνου McLuhan (Freeland, 2001/2005 σ. 141) από αφηγητή σε αφηγητή. Όπως τονίσαμε και σε προηγούμενη ενότητα, οι παρεμβάσεις στο μοντάζ εξυπηρετούν την οικονομία χρόνου με αφαίρεση στοιχείων εντελώς δυσνόητων και στοιχείων που οι ίδιοι οι αφηγητές δηλώνουν ότι δεν επιθυμούν να δημοσιοποιηθεί επικαλούμενοι το « αφηγηματικό συμβόλαιο» που έχει προηγηθεί από τα δύο μέρη πριν τη συνέντευξη.

Με το παραπάνω σκεπτικό πραγματοποιήθηκε και η ομαδοποίηση των αφηγητών στις παρακάτω δύο ομάδες: «βυρσοδέψες και κάτοικοι» για την διαδρομή από Χανιά προς Ταμπακαριά και «Επιχειρηματίες και ενδιαφερόμενοι για την περιοχή» για τη διαδρομή από Ταμπακαριά προς Χανιά. Η πρώτη ομάδα δίνει έμφαση στην εμπειρία του παρελθόντος ενώ η δεύτερη αναδεικνύει κυρίως τα θέματα που αφορούν το παρόν και το μέλλον της περιοχής.

Για την ενότητα «αξιολόγηση» , (Παράρτημα Α εικόνες 45-48) δημιουργήθηκε σύντομο ερωτηματολόγιο αξιολόγησης (Μπούνια, 2015 σελ. 149-169) με τη χρήση των google forms με σκοπό την αξιολόγηση της συνολικής αποτελεσματικότητας του περιπάτου (summative evaluation) που περιλαμβάνει κυρίως ερωτήσεις κλειστού τύπου που αφορούν τα κίνητρα τους, τη συμμετοχή τους, τη λειτουργικότητά του, την

αξιολόγηση του περιεχομένου, βασικά δημογραφικά στοιχεία, ευχαριστίες και ηλεκτρονική διεύθυνση επικοινωνίας.

Προς το παρόν, έχουν πραγματοποιηθεί μονάχα άτυπες διορθωτικές αξιολογήσεις (remedial evaluations) με σκοπό τη βελτίωση μέρους της διαδρομής με άτομα του στενού περιβάλλοντος της γράφουσας που έχουν μόνο ακούσει αποσπάσματα της, όπου έχω λάβει σχόλια και παρατηρήσεις σχετικά με το περιεχόμενο. Δεδομένου όμως μέχρι την παρούσα στιγμή παραμένει ότι δεν έχει πραγματοποιηθεί ο περίπατος από κάποιον πέρα της δημιουργού, λόγω του ότι, παρόλο που έχουν εξασφαλιστεί τα πνευματικά δικαιώματα με την υπογραφή παραχωρητηρίου συνέντευξης, δεν έχει ακόμα πραγματοποιηθεί από όλους του αφηγητές η ακρόαση και τελική έγκριση του περιεχομένου της κάθε συνέντευξης όπως θίγεται στην ενότητα που αφορά δεοντολογικά θέματα.

2.6.3 Αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών και διαμοιρασμός στο διαδίκτυο

Σήμερα, οι δυνατότητες δημιουργίας μιας πολυαισθητηριακής εμπειρίας ευννοείται από την χρήση των νέων τεχνολογιών. Η χρήση της τεχνολογίας δια εντοπισμού (location-based technology) είναι μια ευρέως πλέον πρακτική σε ηχητικούς περιπάτους και προσφέρει στον ακροατή τη δυνατότητα να αξιοποιήσει την επικοινωνία του GPS με την ταμπλέτα ή το κινητό του σε πραγματικό χρόνο και να ακούσει αρχεία ήχου ενώ περιπλανείται στο χώρο.

Το συγκεκριμένο εγχείρημα, επιχειρεί την αξιοποίηση ηχητικών μαρτυριών μέσω κινητού ή ταμπλέτας in situ. Μην έχοντας στους στόχους του την εξασφάλιση των πόρων που θα χρειαζόταν για να αναπτυχθεί το ανάλογο λογισμικό τεχνολογίας δια εντοπισμού, αξιοποίησε τις δυνατότητες που παρέχονται χωρίς χρέωση από την πλατφόρμα soundcloud.com. ανεβάζοντας σε αυτή τα αρχεία ήχου και παρέχοντας τη δυνατότητα στους ακροατές να τα ακούσουν on-line με την κατανάλωση ελάχιστων δεδομένων. Παράλληλα, όπως παρουσιάστηκε σε προηγούμενη ενότητα, δημιουργήθηκε ένας ιστότοπος ο οποίος φιλοξενεί τον ηχητικό περίπατο και προσφέρει επιπρόσθετες πληροφορίες στον ενδιαφερόμενο, όπως τα θέματα που θίγονται ανά αφήγηση.

3. ΑΦΗΓΗΜΑΤΙΚΗ ΑΝΑΛΥΣΗ

3.1 Η αφηγηματική ανάλυση ως μεθοδολογία ανάλυσης συνεντεύξεων

Η μεταμοντέρνα παραδοχή της ύπαρξης πολλαπλών αναπαραστάσεων του παρελθόντος έχει ωθήσει αφενός την αναζήτηση ποικιλίας αφηγήσεων και αφετέρου στην εστίαση τόσο στις ιστορίες που λέγονται, όσο και στον τρόπο που λέγονται (Abrams, 2010/2014). Ως αφετηρία λαμβάνεται ότι «ο ερευνητής προφορικής ιστορίας δεν χρειάζεται να κατέχει πλήρως τις τεχνικές των γλωσσολόγων για να παρατηρήσει πώς οι άνθρωποι διαμορφώνουν την αφήγηση τους για να υπογραμμίσουν κάτι» (Abrams, 2010/2014, σελ. 179). Έτσι λοιπόν, αφενός θα επιχειρηθεί μια κάθετη ανάγνωση της ατομικής αφήγησης, εστιασμένη στα κεντρικά νοήματα της μεμονωμένης βιοαφήγησης και λαμβάνοντας υπόψη λεκτικά και εξωλεκτικά στοιχεία όπως σιωπές και στοιχεία αφηγηματικού λόγου ο οποίος, για παράδειγμα, ενδεχομένως μαρτυράει ενοχές, αποσιωπήσεις ή απωθήσεις. Αφετέρου, μεταθέτοντας το βάρος από το ατομικό στο κοινωνικό, θα επιχειρηθεί μια οριζόντια ανάγνωση, προς αναζήτηση κοινών νοηματικών κέντρων, συγκρίνοντας τις συνεντεύξεις ανά ομάδα- στόχο με σκοπό την ανάδειξη των κοινωνικών μηχανισμών¹³ που λειτουργούν στα συγκεκριμένα κοινωνικά πλαίσια.

3.2 Παρουσίαση αφηγηματικής ανάλυσης για την ομάδα των βυρσοδεψών

Η μεταμοντέρνα αναγνώριση ότι υπάρχουν πολλαπλές, ανταγωνιστικές αφηγήσεις και όχι οριστικές αναπαραστάσεις του παρελθόντος, αφενός ο ερευνητής προφορικής ιστορίας ζητάει μια πολυφωνία στις αφηγήσεις του και αφετέρου η εστίαση μεταφέρεται στον τρόπο που οι ιστορίες αυτές ειπώνονται (Abrams, 2010/2014 σ. 158). Αντίθετα, μια γλωσσολογική ανάλυση είναι πιθανό να φαίνεται στους ερευνητές προφορικής ιστορίας μηχανιστική και ότι εξαρτάται ιδιαίτερα από γλωσσολογικές τεχνικές ενώ αγνοεί την σημαντικότητα της σχέσης μεταξύ αφηγητή και συνεντευκτή. Σήμερα είναι γενικά παραδεκτό ότι μια εκ βάθρων ανάλυση θα έπρεπε να περιλαμβάνει όχι απλά το περιεχόμενο της αφήγησης, αλλά « τη διευθέτηση και την εκδραμάτιση της» (Lynn, 2010/2014 σ. 152).

¹³ Διαπροσωπικές σχέσεις, κοινωνικές και πολιτισμικές πρακτικές.

Για τους σκοπούς της παρούσας εργασίας και δεδομένου του διαφορετικού κέντρου βάρους της αλλά και των διάφορων άλλων χωρικών, χρονικών και αναλυτικών περιορισμών, η ανάλυση των αφηγηματικών συνεντεύξεων αφενός θα περιοριστεί στην ομάδα των βυρσοδεψών και τις οκτώ αφηγήσεις τους και αφετέρου η ανάλυση θα μείνει σε ένα αρκετά επιφανειακό επίπεδο. Συγκεκριμένα, μέσω της αφηγηματικής δομής όπως προτείνεται από τον γλωσσολόγο Labov (Abrams, 2010/2014 σ. 158) θα επιχειρηθεί η αναγνώριση των έξι συνδετικών σταδίων, μερικά από τα οποία όπως διαπιστώνει, υπάρχουν σε κάθε αφήγηση. Συγκεκριμένα, επισημαίνεται η ύπαρξη των παρακάτω έξι διαφορετικών και συνδετικών σταδίων σε μια αφήγηση :

- i. Περίληψη : όπου συνοψίζονται τα γεγονότα που παρουσιάζονται,
- ii. Προσανατολισμός: όπου περιγράφεται το πλαίσιο της αφήγησης, δηλαδή η ευρύτερη θεματολογία,
- iii. Περιπλοκή: με την οποία τοποθετείται στην ευρύτερη θεματολογία ένα συγκεκριμένο συμβάν που πρόκειται να αναφερθεί,
- iv. Αξιολόγηση: μέσω της οποίας ο αφηγητής/ η αφηγήτρια θα στοχαστεί σχολιάζοντας τα συναισθήματά του/της σε σχέση με τα περιστατικά που αφηγείται,
- v. Λύση: όπου καταλήγει στο αποτέλεσμα των γεγονότων και
- vi. Επιμύθιο: όπου ο αφηγητής/ η αφηγήτρια σχολιάζει την κατάσταση συνδέοντάς την με το παρόν.

1. Παρουσίαση συνεντεύξεων

Με βάση, λοιπόν αυτά τα συνδετικά στάδια, μέσα από τις συνεντεύξεις που υλοποιήθηκαν στο πλαίσιο της συγκεκριμένης εργασίας, αναλύονται στη συνέχεια τα ιδιαίτερα σημεία τους, προκειμένου να κατανοηθούν οι αντιλήψεις των βυρσοδεψών και των κατοίκων αυτών των περιοχών, που παρουσιάζονται στην εργασία αυτή. Μια αρχική διαπίστωση είναι ότι καμία από τις παρακάτω αφηγήσεις δεν ξεκινάει συνοψίζοντας τα γεγονότα που αναφέρονται.

Πρώτη αφηγήτρια, Ελένη

Όπως επισημαίνεται από την πρώτη αφηγήτρια η οποία εργάστηκε στην επιχείρηση του συζύγου της, διαπιστώνουμε τις δύσκολες συνθήκες, που καλούνταν να βιώσουν οι άνθρωποι αυτοί και οι οποίες είχαν αντίκτυπο στο μορφωτικό τους επίπεδο, αλλά

παράλληλα και στην επιλογή του επαγγέλματος τους. Όπως διαφαίνεται από τα λεγόμενα της, πρόκειται για κλειστές συντεχνίες, οι οποίες καθόριζαν ακόμη και τον γάμο των μελών τους, ο οποίος γινόταν με προξενικό όπως άλλωστε συνηθιζόταν ευρύτερα στην Ελλάδα εκείνη την εποχή. Η συγκεκριμένη γυναίκα δούλευε στο οικογενειακό ταμπάκικο, στο οποίο εργαζόταν μαζί με τον άντρα της. Οι ταμπάκηδες την εποχή εκείνη ήταν πολλοί και η δουλειά τους θεωρούνταν ιδιαίτερα δύσκολη. Ο οικογενειακός χαρακτήρας της επιχείρησης διαφαίνεται από το ότι τα περισσότερα μέλη της οικογένειας ασχολούνταν στο ταμπάκικο.

Προσανατολισμός : Ουσιαστικά, με τις απαντήσεις της διαφαίνονται τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της εποχής της και παράλληλα ο τρόπος με τον οποίο οι ταμπάκηδες ασκούσαν το επάγγελμά τους και ήταν προσκολλημένοι στην ομάδα τους. Αναφέρεται, όχι μόνο στην παιδική της ηλικία, αλλά αφηγείται γεγονότα και της σύγχρονης ζωής της, εστιάζοντας το ενδιαφέρον σε συγκεκριμένα περιστατικά.

Περιπλοκή: Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει, επίσης, η περιγραφή σημείων της οικογενειακής της ζωής και, ειδικά, η γνωριμία της με τον άντρα της και η τελική συναίνεσή της να τον παντρευτεί, αξιοποιώντας τα επίθετα, αλλά και τη χρήση των ρημάτων.

«Ε πήγα και εγώ και με χάιδε η κουινιάδα μου «Και γιατί, θα πάρεις ένα μορφωμένο άνθρωπο» - εκείνη την εποχή ακόμα και το γυμνάσιο να 'βγαζες ήτανε μόρφωση μεγάλη (!). Και ο άντρας μου είχε βγάλει το γυμνάσιο. «Είναι μορφωμένος, είναι τακτοποιημένος στην Αυστραλία και γιατί να μην πας θα περάσεις ωραία, είναι όμορφος άνθρωπος» και ξέρω 'γω... Έπεσε το κάστρο(!) (γέλια)»».

Ενδιαφέρον, επίσης, παρουσιάζει η περιγραφή της μεταφοράς τριών τόνων υλικών στο εσωτερικό του μαγαζιού με τη βοήθεια του κυρ Μιχάλη. Και στην περιγραφή του συγκεκριμένου γεγονότος είναι η χρήση των πολλών ρημάτων αλλά και η επιλογή των λέξεων, που κάνουν πιο σαφείς τις προθέσεις της και παράλληλά κεντρίζουν το ενδιαφέρον για όλα όσα θα ακολουθήσουν.

«Μπήκανε μέσα, αλλά και καμιά δεκαριά είχαν φράξει την πόρτα και δεν μπορούσα να την κλείσω και να 'θελα. Τα υπόλοιπα ήταν έξω στο δρόμο.

Εκείνη την εποχή δεν είχαν κτίσει ούτε το δίπλα η κουνιάδα μου απέναντι - η συννυφάδα μου - ούτε το διπλά του Βλαμάκη τα διώροφα που είναι. και τότε ήταν του Σπανούδη το μεγάλο μαγαζί και τότε οι Ταμπάκηδες ήτανε πολλοί (!) δεν ήταν τώρα που είναι πέντε, οι εργάτες ήτανε πολλά άτομα και καθόταν θυμάμαι αζέχαστα και πίνανε καφέ έξω».

Επίσης, σημαντική θεωρείται για την κατανόηση της ζωής των ταμπάκηδων η περιγραφή του περιστατικού με τον κύλινδρο :

««Η δε κόρη μου η Χρυσούλα, η δεύτερη, εεε κυλιντρούσε κιόλας (!). Ο κύλινδρος είναι το μεγάλο που είναι μέσα, στο μέσα δωμάτιο. (ερώτηση: τι κάνεις με αυτό;) Μ' αυτό τα σιδερώνεις τα δέρματα. Το τέλος είναι. Και θυμάμαι και ήρθε ένας μία φορά- ερχότανε και την βλέπανε πολλοί: αντιπρόσωποι, όποιος έμπαινε στο μαγαζί, πελάτης, την έβλεπε που κυλιντρούσε. Εεε και τώρα, κατόπιν, μετά από πολλά χρόνια, κάποιος νεαρός - κύριος τώρα βέβαια - της είπε « εσένα σε γνωρίζω. Εσύ δε δούλευες στα Ταμπακαριά; Μα πώς δούλευες 'κείνο το μηχάνημα κορίτσι μου;» της είπε. Σμίζανε στο λιμάνι, δεν ξέρω που σμίζανε, λέει: « Εσύ Βουτετάκη, πώς σ' άφηνε ο μπαμπάς σου σ' αυτό το τεράστιο... πως δούλευες;». Όπως

επίσης δεν είχαμε ένα μηχάνημα...εεε...τον κύλινδρο δεν τον είχαμε παλιά και πηγαίναμε και κυλιντρούσαμε στου Κατσανικάκη το μαγαζί που είχε κι εμείς τα πηγαίναμε στην Αγία Κυριακή, περιμέναμε- ούτε, ούτε είχαμε και τότε στεγνωτήριο - τώρα τα έχει ο Μιχάλης τα...Ε και τα φορτωνόμαστε με το καρότσι και τα κορίτσια μου και ο Μιχάλης μικρός και είχαμε το καρότσι τα πηγαίναμε στην Αγία Κυριακή και τα στρώναμε για να στεγνώσουνε εεε και μετά πάλι κάποια στιγμή τα μαζεύαμε και τα πηγαίναμε πίσω να τα... να τα κυλιντρίσουν να τελειώσουνε. Δηλαδή και τα κορίτσια έχουνε δουλέψει πάρα (!) πολύ στα Ταμπακαριά»

Αξιολόγηση : Ο συγκεκριμένος τρόπος παρουσίασης όλων αυτών των περιστατικών έχει ιδιαίτερη σημασία, καθώς παρουσιάζει με γλαφυρό τρόπο την ιστορία της συγκεκριμένης γυναίκας, από την παιδική της ηλικία έως και σήμερα, ενώ το ενδιαφέρον εστιάζεται στην ενασχόλησή της στο ταμπάκικο.

Λύση : Βασίζεται στην παρουσίαση της πορείας της ενασχόλησης της αφηγήτριας με τη βυρσοδεψία, προκειμένου να κατανοηθεί το πώς κατέληξε η επιχείρηση στα χέρια του γιου της.

Επιμύθιο : Η αφήγηση αυτή ολοκληρώνεται με την παρουσίαση του νέου ιδιοκτήτη του ταμπάκιου, που είναι ο γιος της συγκεκριμένης γυναίκας, αποδεικνύοντας ότι τον κληρονομικό χαρακτήρα αυτού του επαγγέλματος.

«Και πιο μικρός ερχότανε με τα αυτοκινητάκια και μου λέγαν όλοι: «πέταζε τ' αυτοκινητάκια του γιου σου!». Λέω: «θα τα πετάζει μόνος του». Ε, ήρθε η στιγμή τ' άφησε τ' αυτοκινητάκια ανάλαβε και να βοηθάει, το παιδί. Ε αυτά... Πιστεύω τώρα άμα κάνει κάτι άλλο να είναι πιο ξεκούραστος γιατί ήδη έχει κουραστεί και αυτός πολύ»

Δεύτερος αφηγητής, Μιχάλης :

Πρόκειται για βυρσοδέψη τρίτης γενιάς, που έχει αναλάβει να συνεχίσει τη λειτουργία της επιχείρησης του πατέρα του. Μέσα από τη δική του αφήγηση, αναδεικνύεται η δύναμη, που έχουν οι μνήμες από την παιδική ηλικία και, οι οποίες αποτυπώνουν τον τρόπο λειτουργίας των ταμπάκηδων στο παρελθόν, αλλά και σήμερα. Μέσα από όλα όσα παρουσιάζει ο Μιχάλης είναι σαφής η εξέλιξη που παρατηρείται με το πέρασμα των χρόνων στο επάγγελμά τους, ενώ αναδεικνύεται και ο κλειστός χαρακτήρα του επαγγέλματος τους.

Προσανατολισμός : Μέσα από τα λεγόμενα του Μιχάλη αντλούνται πληροφορίες για το πώς εργάζονταν οι βυρσοδέψες αλλά και για τον ρόλο, που είχαν τα παιδιά ως «τσιράκια», βοηθοί δηλαδή των ταμπάκηδων. Στη συνέχεια παρουσιάζει τον τρόπο που εργάζονταν, ενώ παράλληλα τονίζεται ότι οι περισσότεροι από αυτούς ήταν και ψαράδες. Έμφαση δίνεται και στην επιθυμία να συνεχιστεί το επάγγελμα των βυρσοδεψών :

«Οι μνήμες είναι πολύ δυνατές από όλα αυτά έτσι κι αλλιώς, όλοι που έχουν δουλέψει στα βυρσοδεψεία, πάντα γυρίζουν να δουν, επισκέπτονται, ρωτάνε... Όλοι έχουνε... οποίος μπει εκεί μέσα και δουλέψει ή έχει δουλέψει μετά έχει μνήμες και γυρίζει και ρωτάει και ενδιαφέρεται για το χώρο,

ενδιαφέρετε ακόμα και για τη δουλειά. Ακόμα και αυτοί που έχουν σταματήσει (!) από βυρσοδέψες, που είναι μόνο ιδιοκτήτες, έχουνε...έχουνε μνήμες και είναι για αυτούς πολύ σημαντικό να συνεχιστεί η δουλειά. Άσχετο ότι αυτοί θέλουν να φτιάξουν τα κτίριά τους οι άνθρωποι - δεν θέλουν να χαθεί η βυρσοδεψία γιατί όλοι, όλοι, όλοι οι ιδιοκτήτες όλοι (!) είναι παιδιά, εγγόνια και ανίψια βυρσοδεψών»

Περιπλοκή : Αφηγείται διάφορα γεγονότα, που δίνουν τη δυνατότητα κατανόησης όλων των συνθηκών που επικρατούσαν τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει η ιστορία, η οποία αφορά την περιγραφή του πώς έμπαινα στη θάλασσα όχι μόνο οι ιδιοκτήτες αλλά και οι εργαζόμενοι τους στη θάλασσα, για να μαζέψουν τα δέρματα :

«Τα δέρματα ερχόταν πάντα από Αφρική, τότε...Ήταν ξερά. Και...Σε ξηρή μορφή και για να τα κατεργαστούν τα δέναν στη θάλασσα, ούτως ώστε με τη φουρτούνα και το χτύπημα στα βράχια να μαλακώσουν να γίνει το μαλάκωμα στη θάλασσα μέσα. Αυτό δεν είχε σχέση εεε... εποχή. Κρύο, ζέστη. Έπρεπε να μπει στη θάλασσα μέσα να μαζέψεις τα δέρματα. Εγώ, ξέρω, έχω ακούσει μία ιστορία ξέρω 'γώ τον... τον θείο μου και τον πατέρα μου και τον παππού μου που κάποια...κάποια εποχή κάποιο... ήταν πολύ κρύο, πήγαν να μαζέψουν τα δέρματα και ήταν η γιαγιά μου εκεί και τους έδινε τσικουδιά(!) Έπιναν τσικουδιά για να μην κρυώνουν (!) Και μπαίνανε, έμπαιναν γυμνοί(!) μέσα με το μαγιό. Ήτανε ξέρω 'γώ έξω μηδέν η θερμοκρασία και αυτοί μπαίναν στη θάλασσα για να μαζέψουν τα δέρματα γιατί ήταν η περιουσία τους (!). Κι ήτανε πολύ... ακόμα και, ακόμη και οι εργάτες, πονούσαν (!) και μπαίνει και οι εργάτες μέσα (!). Δηλαδή δεν έμπαινε μόνο το αφεντικό που ήταν τα δέρματα δικά του. Κι οι εργάτες πονούσαν το... του αφεντικού τα δέρματα και μπαίνουν όλοι (!) και τα παιδιά, όλοι, όλοι»

Αξιολόγηση : Η συγκεκριμένη αφήγηση είναι ιδιαίτερα σημαντική, γιατί, εκτός από πληροφορίες για τον τρόπο που δούλευαν οι ταμπάκηδες, παρουσιάζει, επίσης, και τη νοοτροπία τους, αλλά και τις επιθυμίες τους. Επιπλέον, έχει ιδιαίτερη σημασία, γιατί παρουσιάζει τη διαφοροποίηση, που παρατηρείται ανάμεσα στο χθες και στο σήμερα

με τη χρήση των ενεστωτικών ρημάτων, κυρίως, αλλά και στον τρόπο λειτουργίας των ταμπάκηδων στις πόλεις.

Λύση : Με την αναφορά του βυρσοδεψείου, που έγινε διατηρητέο και προσελκύει τους τουρίστες στην Άμφισσα ο αφηγητής καταλήγει στην πρόταση να αξιοποιηθούν τα βυρσοδεψεία και στην πόλη των Χανίων, αφού, όμως, πρώτα έχει εκπληρωθεί το όνειρό τους για μετέγκαταστασή των βυρσοδεψείων.

Επιμύθιο : Μέσα από την αφήγησή του, κατά συνέπεια, δίνεται η δυνατότητα κατανόησης του χθες, του σήμερα και του αύριο των βυρσοδεψείων, τα οποία μπορούν να αξιοποιηθούν για την προσέλκυση τουριστών στην πόλη των Χανίων.

Τρίτος αφηγητής, Μανώλης

Πρόκειται για έναν εργαζόμενο κατά τη διάρκεια της παιδικής του ηλικίας στο οικογενειακό ταμπάκικο. Μέσα από την αφήγηση του αντλούνται πληροφορίες για τον εξειδικευμένο τρόπο επεξεργασίας των δερμάτων. Επιπλέον, περιγράφει τον τρόπο, με τον οποίο είναι διαμορφωμένη η κοινωνία των ταμπάκηδων τη συγκεκριμένη χρονική περίοδο της δεκαετίας του '50, που αποτέλεσε την περίοδο ακμής της βυρσοδεψίας έως τη δεκαετία του '70, ενώ μετά αρχίζει η παρακμή του συγκεκριμένου κλάδου.

Προσανατολισμός : Μετά από αυτή τη δεκαετία τα περισσότερα βυρσοδεψεία αντιμετωπίζουν οικονομικά προβλήματα και οδηγούνται στην πτώχευση, αποδεικνύοντας τα προβλήματα, που εμφανίστηκαν στην αγορά αυτή. Επιπλέον, το ενδιαφέρον του εστιάζεται στην επίτευξη της κήρυξης των βυρσοδεψείων ως διατηρητέων. Η αφήγηση του Μιχάλη εστιάζεται στην περιγραφή ιδιαίτερων χαρακτηριστικών της βυρσοδεψίας, όπως είναι ο τρόπος χρησιμοποίησης των λαδιών για την επεξεργασία τους :

«Η επεξεργασία γινότανε με προϊόντα φυσικά, τα λάδια ήταν όλα από τη βόριο Ευρώπη, ψαρέλαια, στο φινίρισμα του δέρματος. Η δεκαετία του 60 και του 70 έφερε την πλήρη, βιομηχανικά προϊόντα για τη δέψη, τη συντήρηση, το βάψιμο. Εκτός από το αισθητικό...Ναι...Αδειάζανε ας πούμε αυτές τις λίμπες με ασβέστες. Εκεί που γινόταν η αποτρίχωση. Ήτανε οι τρίχες, ήτανε ο ασβέστης...Κι όμως (!) και οι αχινιοί (γέλια) σιάνανε (γινόντουσαν-ευδοκιμούσαν).

Εγώ ως παιδί ας πούμε, μετά που καθάριζε το...καθάριζε η...ακτή ας πούμε ξέρω 'γω, εεε... ξέραμε τα θολάμια που ήτανε τα χταπόδια και πηγαίναμε και τα βρίσκαμε»

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον, όμως, παρουσιάζει και η γλαφυρή περιγραφή της αγοράς των σολοδερμάτων και της χρησιμοποίησης των μεγάλων ζώων, επιτυγχάνοντας να προσελκύσει το ενδιαφέρον του αναγνώστη :

«Μετά τον πόλεμο σιγά-σιγά, δηλαδή το '50, δεκαετία του πενήντα, εκεί ήτανε η αγορά για σολοδέρματα. Τα μεγάλα ζώα. Τα μεγάλα ζώα τότε, υπήρχαν μόνο στην Ευρώπη και πάρα πολλές στην Αφρική. Όλα Αφρική. Στην Αφρική ήτανε βέβαια όλη αποικιοκρατία...Ολλανδών, εεε...Εγγλέζων και τα λοιπά και τα λοιπά, και αυτοί συγκέντρωναν τις προβιές, τα οποία τα τυποποιούσανε κατά κάποιον τρόπο, τα βάναν στον ήλιο, τα ξεραίνανε, τα κόβανε και τα λοιπά και τα αμπαγιάρανε (συσκευάζανε) και τα είχανε σε προσφορά να τα πάρουνε οι...οι Έλληνες, οι Κρητικοί και τα λοιπά. Αυτά τα λέγανε τα ξηράλατα. Τα ξηραμένα...Υστερα υπήρχανε και τα άλλα τα υγράλατα. Μια φρικτή κατάσταση που την έζησα κι εγώ. Φέρνανε τα υγράλατα ήτανε ένα τετράγωνο εεε...90 πόντους με 1 και 10 επι 90 πόντους και τα λοιπά και ήταν διπλωμένο ένα δέρμα, ένα δέρμα από ένα μεγάλο ζώο από τα σφαγεία της Μασσαλίας...ααα...με αλάτι μέσα για να μην σκυλοβρωμέσει και τα λοιπά και τα φέρνανε πέντε μήνες, τρεις μήνες μετά το σφάξιμο. Καταλαβαίνεις την κατάσταση που υπήρχε μέσα. Κομμάτια λίπη, κομμάτια κρέας και τα λοιπά. Σκουλήκια και τα λοιπά. και αυτό συνέτεινε στην...στην βρωμιά και στη δυσωδία και τα λοιπά»

Σύμφωνα με την αφήγηση, ακολουθεί η παρακμή της βυρσοδεψίας, εξαιτίας της ευρύτερης κοινωνικής κρίσης που έχει παρουσιαστεί και των οικονομικών προβλημάτων που δημιουργήθηκαν από τις τρεις τελευταίες δεκαετίες του προηγούμενου αιώνα. Μέσα από την αφήγηση αυτή διαφαίνονται τα προβλήματα στον κλάδο των βυρσοδεψών, μετά την εμφάνιση των οικονομικών προβλημάτων, ενώ παράλληλα παρουσιάζονται και ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του επαγγέλματος τους, αλλά και της δυνατότητας τους να διαχειριστούν τα προβλήματα τους, ακόμη και με τις λίγες γνώσεις που διέθεταν :

«Ήτανε, ήτανε μηχανουργία στα Χανιά και φέρανε τα παλιοσίδερα από τη Γερμανία, από παλιά εργοστάσια και προσπαθούσαν να τα...να τα ξαναβάλουν να δουλέψουνε και η μεγάλη έκπληξη ήταν πως οι μηχανουργοί, μαζί με τους βυρσοδέψες και τους παλιατζήδες, φορτώνανε τα φορτηγά από τη Δρέσδη, χωρίς γλώσσα χωρίς τίποτα και τα λοιπά, δημιουργούσανε μια τέτοια κατάσταση, τα φέρανε και το μπράβο ήταν ότι τα βάλανε και δουλέψανε. Τα οποία είχανε... δέκα χρόνια να δουλέψουν»

Λύση: Οι λέξεις «δημιουργούσανε, το μπράβο, τα βάλανε και δουλέψανε» αποδεικνύουν το θαυμασμό του αφηγητή για τη δουλειά του βυρσοδέψη και για όλα όσα είχε καταφέρει η συντεχνία τους. Σαφείς είναι η επιρροή του επαγγέλματος του βυρσοδέψη από τις τεχνολογικές και τις κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις, που έχουν σημειωθεί τα τελευταία χρόνια.

Επιμύθιο: Στη αδυναμία τους να αγοράζουν δέρματα αποδίδεται η παρακμή του συγκεκριμένου καθαρά οικογενειοκρατικού επαγγέλματος. Για τον λόγο αυτό θεωρείται ότι πλέον για τους βυρσοδέψες αυτό που απομένει είναι η αξιοποίηση των ακινήτων τους, έτσι ώστε να μπορούν να κερδίσουν από αυτό τα παιδιά τους κάποια οφέλη.

Τέταρτος αφηγητής, Ανδρέας

Ο Ανδρέας είναι εν ενεργεία βυρσοδέψης τρίτης γενιάς. Ο συγκεκριμένος αφηγητής περιγράφει τους λόγους, για τους οποίους επέλεξε να ασχοληθεί με το επάγγελμα του βυρσοδέψη. Επιπλέον, παρουσιάζει τα σημαντικότερα μηχανήματα, που χρησιμοποιούν μέχρι και σήμερα οι ταμπάκηδες για την επεξεργασία των δερμάτων, ενώ, επίσης, παρουσιάζει τους λόγους, που έχουν οδηγήσει στο κλείσιμο αρκετών βυρσοδεψείων, αλλά και στα προβλήματα, που καλούνται να αντιμετωπίσουν, καθώς πλέον δεν εκδίδονται νέες άδειες λειτουργίας βυρσοδεψείων. Με τον τρόπο αυτό είναι σαφής η απογοήτευση και η απαισιοδοξία του αφηγητή, που θεωρεί ότι δύσκολα θα συνεχίσει η λειτουργία τους.

Προσανατολισμός : Στο στάδιο αυτό, γίνεται αναφορά σε παλαιότερες εποχές και πρωταγωνιστές θεωρούνται οι ίδιοι οι βυρσοδέψες. Με γλαφυρό τρόπο ο τέταρτος αφηγητής, αλλά και με εμφανή την πικρία του για τα προβλήματα που καλούνται να

αντιμετωπίσουν οι βυρσοδέψες, αναφέρεται στην παλαιότητα των βυρσοδεψείων και, κυρίως, στα μηχανήματα, που χρησιμοποιούν:

«Αυτά είναι πάρα (!) πολύ παλιά τα μηχανήματα...ακριβώς ούτε...εγώ τα βρήκα εδώ πέρα... Από τη στιγμή που δημιουργήθηκε μάλλον η βιοτεχνία και πρέπει και χρειάζόταν το μηχανήμα, πρέπει να το είχαν φέρει. Όλα (!) είναι σε χρήση. (φωνή συνεντευκτή: Όλα είναι σε χρήση ε;) Αυτά που χρειάζονται. Ένα δύο που είναι εγκαταλελειμμένα δεν χρειάζονται. Αυτό χρησιμοποιείται. Είναι η πρέσα η λεγόμενη. Κύλινδρος που συμπιέζει το σολόδερμα ώστε να του βγάλει τις υπόλοιπες ζάρες και να το συμπιέσει να γίνει πιο σκληρό. Το άλλο μηχανήμα δίπλα, παραδίπλα είναι η γυαλιστική ονομάζεται...Και...ναι αυτό και αυτό κάνει...δίνει το γυάλισμα σε δέρματα, τα μαλακά. Βακέτες, που είναι για μπότες, τσάντες, σάνταλα και τέτοια. Άλλα μηχανήματα είναι που βγάζουν τα λίπη από τη μέσα μεριά του δέρματος στην αρχική τους κατεργασία και οι βαρέλες, κάθε μία έχει ξεχωριστό... είδος εργασίας, η μία είναι για να μαλακώνει τα δέρματα, η άλλη είναι για να τους...μπαίνουν τα δέρματα μέσα και κάποια ποσότητα λάδι να τα γυρίσει να τα χτυπήσει να πιούν το λάδι, η άλλη κάνει την κατεργασία με διάφορα υλικά φυτικά που υπάρχουνε... που πάντα χρησιμοποιούμε...»

Περιπλοκή : Ιδιαίτερη αναφορά πρέπει να γίνει σε κάποια περιστατικά, όπως αυτά περιγράφονται από τον αφηγητή. Πλέον, όμως τα περισσότερα από τα βυρσοδεψεία έχουν κλείσει και μια από τις σημαντικότερες ίσως αιτίες θεωρείται η διάθεση των υγρών στερεών και των αποβλήτων που μπορούν να παραχθούν από τα διάφορα μαγαζιά :

«(Ένας λόγος που) πολλά (Ταμπακαριά) έχουν κλείσει και συνεχίζουν και κλείνουν είναι η διάθεση των αποβλήτων και των υγρών στερεών παράγουν αυτά τα μαγαζιά. Για αυτό έχει σταματήσει και...και η εισαγωγή, ακατέργαστων όπως το έφερναν μία φορά, κανονικό δέρμα με τις τρίχες και όλα, γιατί δεν έχουμε που να διαθέσουμε τα...τα υγρά, τα υπόλοιπα τους και έρχονται κατεργασμένα. Ωστε τους κάνουμε μία τελική κατεργασία και θα προχωράμε στο εμπόριο».

Αξιολόγηση : Η αφήγηση αυτή θεωρείται σημαντική, γιατί δίνει τη δυνατότητα κατανόησης του τρόπου λειτουργίας των ταμπάκηδων, αλλά παράλληλα και των

προβλημάτων που καλούνται να αντιμετωπίσουν σήμερα και τα οποία έχουν οδηγήσει τα περισσότερα ταμπάκια σε παρακμή ή και παύση λειτουργίας.

Λύση : Μέσα από τη χρήση του ρήματος «δεν πιστεύω» εμφανής είναι η πικρία αλλά και η απαισιοδοξία του αφηγητή, καθώς θεωρεί ότι τα περισσότερα από αυτά θα αντικατασταθούν από τουριστικά καταλύματα.

«Το μέλλον από ό,τι φαίνεται θα...θα γίνουν τουριστικά καταλύματα όπως ήδη έχει ξεκινήσει και είναι έτοιμα ορισμένα και στη λειτουργία της διεκπεραίωσης κι' άλλα περισσότερα, και δεν πιστεύω να μείνει και κανένα να λειτουργήσει»

Επιμύθιο : Για τον τέταρτο αφηγητή, τέλος, προβλήματα δημιουργεί η μη έκδοση νέων αδειών γεγονός που μπορεί να οδηγήσει στην αναστολή λειτουργίας τους, όπως άλλωστε αποδεικνύεται από τη χρήση της φράσης «ανά πάσα στίμη».

Πέμπτος αφηγητής, Χρήστος

Ο πέμπτος αφηγητής είναι εν ενεργεία βυρσοδέψης, ο οποίος επέλεξε να ανοίξει δικό του βυρσοδεψείο, έχοντας ήδη εργαστεί σε άλλο βυρσοδεψείο. Για τον Χρήστο η δουλειά αυτή είναι σημαντική, γιατί την αγαπάει και χαίρεται να ασχολείται με τη βυρσοδεψία. Οι συνθήκες εργασίας είναι πλέον καλύτερες, καθώς έχει εκσυγχρονιστεί ο τρόπος επεξεργασίας των δερμάτων με τη μερική χρήση νέων τεχνολογιών. Επίσης, μέσα από την αφήγηση του αντλούνται πληροφορίες για τους λόγους που διευκόλυναν την ανάπτυξη της βυρσοδεψίας στα Χανιά, ενώ διατυπώνεται η ευχή να υπάρξουν άτομα που θα συνεχίσουν την τέχνη του.

Προσανατολισμός : Ο Χρήστος αναφέρει, λοιπόν, την αγάπη του για το επάγγελμα του βυρσοδέψη, παρόλες τις δυσκολίες που εμφανίζονται, αξιοποιώντας τις λέξεις «αγαπάς, ηθική ικανοποίηση» και επιχειρεί μία διαχρονική παρουσίαση της λειτουργίας της βυρσοδεψίας :

«Είναι μία δουλειά που... σε κάνει να την αγαπάς παρόλο που έχει πάρα πολύ κόπο, λερώνεσαι και... κουράζεσαι πού, γιατί..... αυτό που φτιάχνεις...εεε... είναι κάτι που... που τον παίρνει κάποιος και βγάζει και αυτός χρήματα φτιάχνοντας άλλα πράγματα από αυτό και έχεις και την ηθική ικανοποίηση

ότι έφτιαξες κάτι πολύ όμορφο... Συνέχεια αυτό το πράγμα προχωράει και γίνεται διαφορετικό, προσπαθείς πάντα για το καλύτερο».

Περιπλοκή : Πρόκειται για γλωσσική αναπαράσταση βιωμένων εμπειριών του αφηγητή. Στο πλαίσιο αυτό, ο Χρήστος παρουσιάζει τις αλλαγές, που έχουν σημειωθεί τα τελευταία χρόνια, με τον εκσυγχρονισμό στον χώρο της βυρσοδεψίας :

«Οι συνθήκες τώρα βέβαια είναι καλύτερες... από την άποψη ότι έχουμε παλιά μηχανήματα αλλά λίγο καλύτερα από τα παλιά που είχαμε πάρει από τους παλιούς...Τα δέρματα δεν έρχονται πια στη μορφή με το μαλλί αλλά έρχονται επεξεργασμένα από άλλο βυρσοδεψείο της περιοχής από όπου έχουν έρθει συνήθως από Αφρική, χωρίς την τρίχα, οπότε έχει φύγει η οσμή, από τα βυρσοδεψεία των Χανίων. Επιπλέον έχει φύγει, έχουν φύγει και τα νερά. Δηλαδή δεν έχουμε πια νερά που μύριζαν που πέφταν στη θάλασσα και τα λοιπά, τα οποία βέβαια δεν πειράζαν το περιβάλλον ήταν φιλικά προς το περιβάλλον. Τα φυτικά που χρησιμοποιούμε είναι τα ίδια και αυτά απόλυτα φιλικά προς το περιβάλλον και για μας»

Σημαντική θεωρείται και η παρουσίαση των παραγόντων που διευκόλυναν την ανάπτυξη της βυρσοδεψίας στα Χανιά :

«Η θέση που βρίσκονται εδώ... τα βυρσοδεψεία των Χανίων εεε...δεν είναι τυχαία. Την διάλεξαν οι παλιοί γιατί υπήρχε η μορφολογία των ακτών που είναι βραχώδης και δένανε τα δέρματα, τα πολύ παλιά χρόνια από ένα- από τον ένα βράχο στον άλλο και τα μαλακώνανε τα κύματα όλη τη νύχτα. Οπότε για αυτούς ήταν ένα εργαλείο η περιοχή εδώ που ήταν βραχώδης. Δεύτερον έχει πάρα πολύ μεγάλες ποσότητες υφάλμυρων νερών, έτσι έχει το κάθε βυρσοδεψείο το πηγάδι του και αντλεί νερό από αυτό το πηγάδι και γεμίζει τις βαρέλες ή τα ντεπόζιτα παλιά που είχανε, τις δεξαμενές αυτές... Και ο τρίτος λόγος είναι... που ήταν και πολύ κοντά το , το παλιό λιμάνι, για τη μεταφορά τους, τη δύσκολη τότε, χωρίς φορτηγά και χωρίς μέσα. Εεε... εμείς τα παραλάβαμε, οι περισσότεροι κλείσανε, ήταν πάνω από 70 έχουμε μείνει έξι. Εεε...η δουλειά συνεχίζει να είναι όμως δύσκολη και δεν έχει καμία σχέση με τις δουλειές του 2018 που υπάρχουν τώρα και όλοι είναι...εεε μέσα από υπολογιστές, από κομπιούτερ ή από σύγχρονα μηχανήματα, εμείς ακόμα είμαστε στους παλιούς χώρους, μ' αυτά τα μηχανήματα του '60 και παρόλα

αυτά καταφέρνουμε να συνεχίζουμε να έχουμε τη διαχρονική αυτή βαρέτα τη χανιώτικη, η οποία... χρησιμοποιείται για την κατασκευή του σάνταλου, της τσάντας της, ζώνης, ή του άρβυλου εργασίας του βουνού και τα λοιπά».

Αξιολόγηση : Το συγκεκριμένο απόσπασμα παρουσιάζει επιπλέον πληροφορίες για τον τρόπο λειτουργίας της τέχνης της βυρσοδεψίας, αλλά και για τις μεταβολές που οδήγησαν στον εκσυγχρονισμό της τέχνης αυτής.

Λύση : Η αφήγηση αυτή καταλήγει στην ανάδειξη της ανάγκης να συνεχιστεί το επάγγελμα του βυρσοδέψη.

Επιμύθιο : Το ενδιαφέρον, επίσης, επικεντρώνεται στην ανάγκη να συνεχιστεί το επάγγελμα το βυρσοδέψη, προκειμένου να ικανοποιηθούν οι προσδοκίες όλων όσων ασχολούνται με το επάγγελμα αυτό :

«Ίσως να βρεθεί κάποιος να συνεχίσει τη δουλειά αυτή. Θα το προτιμούσα, φεύγοντας από αυτή τη ζωή να τη δω να μην κλείνει. Και να συνεχίζει κάποιος να το κάνει αυτό το πράγμα που κάνουμε εμείς τόσα χρόνια εδώ. Και που το πήραμε τους παλιούς. Μακάρι(!) να γίνει έτσι και για μας εδώ και για τους υπόλοιπους βυρσοδέψεις της περιοχής και να γίνει κάτι καλύτερο ακόμα για την περιοχή. Να αναβαθμιστεί προς το καλύτερο η περιοχή»

Έκτος αφηγητής, Παναγιώτης

Ο επόμενος αφηγητής είναι συνταξιούχος βυρσοδέψης, δεύτερης γενιάς. Η ενασχόλησή του με τη βυρσοδεψία έχει καθαρά οικογενειακό χαρακτήρα, καθώς το επάγγελμα μεταδίδεται από γενιά σε γενιά. Στο παρελθόν η άσκηση αυτού του επαγγέλματος είχε πρωτόγονο χαρακτήρα, καθώς δεν είχαν αρχίσει να χρησιμοποιούν εκσυγχρονισμένα μέσα. Για τον ίδιο θεωρείται ιδιαίτερα σημαντική η παρουσίαση των συνθηκών, που επικρατούσαν την περίοδο εκείνη, που έμαθε το επάγγελμα το βυρσοδέψη από τον πατέρα του. Μας διηγείται πως η δουλειά του βυρσοδέψη ήταν πολύ δύσκολη και ο ίδιος δεν ήθελε να ασχοληθεί στην αρχή με το επάγγελμα αυτό καθώς θεωρούσε ότι ήταν δύσκολο και ότι δεν μπορούσε να τον βγάλει από τη φτώχεια. Εξηγεί, επίσης, τον τρόπο με τον οποίο εργάζονταν οι ταμπάκηδες, αλλά και τις κοινωνικές και πολιτικές συνθήκες που οδήγησαν στο να βγάζουν περισσότερα

χρήματα. Στη συνέχεια εξηγεί τα προβλήματα που δημιουργήθηκαν και δυσκόλεψαν τη δραστηριοποίησή τους και ολοκληρώνει την αφήγησή του με την αναφορά του στην ενασχόλησή του με το ψάρεμα, προσφιλή ενασχόληση για τους Ταμπάκηδες όπως προκύπτει και από άλλες αφηγήσεις.

Προσανατολισμός: Η περιγραφή όλων όσων αφηγείται ο Παναγιώτης πραγματοποιούνται κατά την περίοδο της δεκαετίας του 1950 έως και σήμερα, δίνοντας με τον τρόπο αυτό τη δυνατότητα κατανόησης των ιδιαίτερων συνθηκών, που επικρατούσαν κατά τη διάρκεια αυτών των δεκαετιών.

Επιπλέον, η αφήγησή του δίνει τη δυνατότητα κατανόησης των πολιτικών επιλογών και αποφάσεων που καθόρισαν τον τρόπο λειτουργίας και αντιμετώπισης της βυρσοδεψίας. Επίσης, σημαντική θεωρείται η αναφορά στις χώρες από τις οποίες γινόταν εισαγωγή υλικών για να μπορέσουν να επεξεργαστούν τα δέρματα :

«Γινόταν επεξεργασία - μαλάκωμα στα ξηρά δέρματα τα βοδινά- στη θάλασσα, τα βγάζαμε ,τους κάναμε, βάζαμε τα κατάλληλα υλικά, γινότανε η αποτρίχωση, η αποκρεάτωση, σε καβαλέτα με τα χέρια, χειρωνακτικά και μετά τα βάζαμε πάλι στο κύμα (!) σ ένα σκοινί τα περνούσαμε και γινόταν η απασβέστωση. Και μετά χρησιμοποιούσαμε το βελανίδι που έβγαζε η Κρήτη και...μετά τανίνη η οποία φέρναμε από Αργεντινή και γινόταν η δέψη του, του δέρματος. Λοιπόν, μετά ήτανε δέρματα τα οποία χρησιμοποιούσαμε για να γίνει η βακέτα που γινότανε το άρβυλο, το σανδάλι, το παπούτσι, ακόμα και ο στρατός τα έπαιρνε αυτά τα δέρματα και τα χρησιμοποιούσε σε άρβυλα του στρατού...»

Περιπλοκή: Σε αυτό το σημείο, ο αφηγητής παρουσιάζει το πώς γινόταν η εισαγωγή εμπορευμάτων από τις διεθνείς αγορές :

«Τα δέρματα που φέραμε είναι, ήταν οργανωμένα στο...εμπόριο, που υπήρχε...τα λέγανε «σπίτια». «Οίκοι». Οι οποίοι ήτανε στο...στην Αγγλία και στο Παρίσι και από εκεί εστέλνανε με τέλεξ ανά τον κόσμο τι είχανε προσφορά, τα δέρματα... Και όποια δέρματα και εμείς είχαμε αντιπροσώπους στην Αθήνα και στα Χανιά, οι οποίοι με το τέλεξ που είχανε εεε... είχανε προσφορά δέρματα: το τάδε βάρος από τον τάδε κράτος και... του 'χα πει εγώ - στον αντιπρόσωπο μου – ότι μ' ενδιαφέρουν ας πούμε από

το Μαλάουι, πρώην Νυασαλάνδη και από Γαλλία δέρματα και από και από Κένυα. Και από Μαδαγασκάρη παλιά που...Αλλά μετά κάνανε εκεί βυρσοδεψεία και δεν δίνανε. Λοιπόν. Από...από Γαλλία κάναν το σολόδερμα.

Το οποίο, οι «Οίκοι» αυτοί, είχανε αντιπροσώπους ανά τον κόσμο και ο αντιπρόσωπος είχε τα τηλέφωνα των βυρσοδεψών του, του εκάστοτε κράτους και της εκάστοτε πόλης».

Αξιολόγηση: Η σημασία αυτής της αφήγησης έγκειται στην κατανόηση των διαφορικών συνθηκών που επικρατούσαν σε κάθε εποχή και οι οποίες οδήγησαν στον τρόπο λειτουργίας της βυρσοδεψίας και της συγκεκριμένης αγοράς, ενώ παράλληλα αιτιολογεί την επιλογή του αφηγητή να ασχοληθεί με τη βυρσοδεψία :

«Με το που άφησαν τις εισαγωγές ελεύθερες οποίος μπορεί να φέρει και ήξερες από πού θα πάρεις τα δέρματα και να 'χεις και λίγη τύχη να σου βγούνε...να μην είναι σα... να 'ναι καλοφτιαγμένα να μην είναι σάπια, να είναι καλή ποιότητα, να μην έχουν σημάδια, έβγαζες ένα καλό μεροκάματο. Εεε.. όποιος δεν βιαζότανε, περίμενε γιατί γινότανε διακυμάνσεις και 20 και 30% οι τιμές - κάθε τέσσερα χρόνια περίπου ανεβοκατεβαίνει το δέρμα περίπου όπως το χρυσό- και πρέπει να είσαι έτοιμος να 'χεις τα χρήματα να πάρεις περισσότερο εμπόρευμα όταν το βρεις χαμηλό. Διότι υπάρχει συναγωνισμός στις τιμές, τότε είχες περιθώριο να σου μείνει κάτι κι εσένα, ν' αντικαταστήσεις το μηχάνημα... οτιδήποτε, να... ανανεώσεις τον εξοπλισμό σου».

Επιμύθιο : Στο στάδιο αυτό της αφήγησης περιέχονται γενικές παρατηρήσεις, οι οποίες επιβεβαιώνουν τη λήξη της αφήγησης, ενώ παράλληλα επαναφέρουν τον ακροατή με τον τρόπο αυτό στον χρόνο της συνομιλίας τους:

«Πέρα από τη βυρσοδεψία, δεν μ' άρεσε το καφενείο και μ' άρεσε το ψάρεμα με το καλάμι το οποίο το 'χα μάθει από τον πατέρα μου, με το καλάμι να κάθομαι σ' ένα βράχο, να απολαμβάνω τη θάλασσα και να ψαρεύω. Ειδικά την εποχή -το Μάιο- που είναι οι σκάροι, να τυχαίνει να βγάζω και δύο μαζωμένους σκάρους, να λυγίζει το καλάμι ήταν, δεν ήταν η αξία των ψαριών, όσο η ικανοποίηση που έβγαζα τα ψάρια...»

Έβδομος αφηγητής, Γιάννης

Πρόκειται για έναν ενεργεία βυρσοδέψη δεύτερης γενιάς, ο οποίος σπούδασε στη Γερμανία, αλλά παρόλα αυτά επέλεξε να επιστρέψει στην Ελλάδα να ακολουθήσει και να αναβαθμίσει το επάγγελμα του πατέρα του. Κατά την αφήγησή του, παρουσιάζει τα στοιχεία εκείνα, που αφορούν τον τρόπο λειτουργίας της αγοράς, ενώ, επίσης, αναφέρει τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν καθημερινά και που δημιουργούν προβλήματα στη συνέχιση του επαγγέλματος τους, δίνοντας έμφαση στο πρόβλημα της έλλειψης βιολογικού καθαρισμού. Η αφήγησή του τελειώνει με τον προβληματισμό του για τις εξελίξεις, που θα σημειωθούν στον χώρο των ταμπάκηδων.

Προσανατολισμός : Κύριο χαρακτηριστικό αυτού του σταδίου της αφήγησης αποτελούν οι προτάσεις οι οποίες παρέχουν τις απαιτούμενες πληροφορίες για τον αφηγητή και την οικογένειά του, τον τόπο και παράλληλα τον χρόνο δραστηριοποίησης του, προκειμένου να κατανοήσουμε τις ειδικά τις οικονομικές και εμπορικές συνθήκες, που επικρατούσαν στον κλάδο του τη συγκεκριμένη εποχή. Ειδικότερα, ο αφηγητής παρουσιάζει τον τρόπο λειτουργίας της βυρσοδεψίας την χρονική περίοδο του '60:

«Μιλάμε το '60. Τότε ήταν πρωτόγονα όλα, χειρωνακτική εργασία, χωρίς μηχανήματα, χωρίς εκσυγχρονισμό και με το φόρο κύκλου εργασιών που ήτανε τότε...εεε... μεγάλο ποσοστό, δεν μπορούσε κανείς να μπει στη διαδικασία του εκσυγχρονισμού ν' αγοράσει μηχανήματα. Γιατί πλήρωνε έναν επιπλέον φόρο που...ήτανε πολύ μεγάλος για μικρές βιοτεχνίες και βιομηχανίες. Αυτό το φόρο κύκλου εργασιών που στο τέλος αποδείχθηκε πως ήταν μία φάρσα. Γιατί οι επαρχιακές βιομηχανίες, τότε δικαιούτο με απαλλαγή στις προσφορές που δίναμε εμείς για εμπορεύματα στον ελληνικό στρατό ή στο εξωτερικό. Υπήρχε τελείως απαλλαγή. Αλλά τότε οι γνώσεις ήτανε πολύ...μικρές, ο καθένας εδούλευε από το πρωί ως το βράδυ και (!) το Σάββατο και την Κυριακή μισή μερα και τη λέγανε «μάγκα» τότε. Έπρεπε να κάνεις «μάγκα» λέει και την Κυριακή για να 'χεις δουλειά»

Περιπλοκή : Το παρακάτω απόσπασμα αρχικά χαρακτηρίζεται από την παρουσίαση ενός από τα πιο σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι βυρσοδέψες. Την

έλλειψη ευνοϊκού οικονομικού πλαισίου στήριξης. Αναφέρει επίσης, το σκληρό εργασιακό καθεστώς που επέβαλλε η ανάγκη για βιοπορισμό.

Αξιολόγηση : Η αφήγηση συνεχίζει με προσωπικές σκέψεις πάνω στην παρουσίαση του προβλήματος που τέθηκε προηγουμένως.

Λύση : Ολοκληρώνεται με την παρουσίαση του τελικό αποτελέσματος όλων όσων έχουν ειπωθεί ήδη από τον αφηγητή και αφορά την ανάγκη εκσυγχρονισμού της βυρσοδεψίας.

«() Είχανε πει θα κάνουνε εκεί ένα Βιολογικό καθαρισμό για τα βυρσοδεψεία, δεν έγινε, ούτε μας πήρανε μέσα (στον υπάρχων βιολογικό καθαρισμό της πόλης)...Εγώ αναγκάζομαι, τα βάζω σ' ένα βυτίο και τα στέλνω σ' έναν συνάδελφο στο Ρέθυμνο που τα...παίρνει αφιλοκερδώς βέβαια. Διαφορετικά, πρέπει να κάνω μία εγκατάσταση που θα στοιχίσει 50 χιλιάδες 60. Γιατί να την κάνω; Αφού δεν έχουμε μέλλον; Αυτά έπρεπε να τα σκεφτεί πιο νωρίς η πολιτεία, να μας έχει εκσυγχρονίσει, αλλά...»

Επιμύθιο : Η αφήγηση τελειώνει με την επαναφορά της στο παρόν, στο πλαίσιο της οποίας παρουσιάζονται γενικές παρατηρήσεις :

«Έχουνε γίνει διατηρητέα, εύκολη δουλειά για τα παιδιά μας αν θα οργανωθούνε και εκσυγχρονιστούνε, μπορούν να γίνουν ξενοδοχεία, να γίνουν πολλά πράγματα. Αλλά (!) έχουμε και εμείς αποθέματα, έχουμε πελάτες που βγάζουμε καλή ποιότητα, σου λένε « μην το κλείσεις μη, μη, μη...» αλλά και η ηλικία μας περνάει, εγώ είμαι 74χρονών ...Τα παιδιά...σκέφτονται διαφορετικά... Να δούμε πού θα πάει»

Όγδοος αφηγητής, Κωνσταντίνος

Ο αφηγητής είναι εν ενεργεία βυρσοδέψης τρίτης γενιάς, συνεχιστής της οικογενειακής παράδοσης. Η οικογενειακή επιχείρηση στην οποία εργάζεται λειτουργεί από το 1952 και ο ίδιος ολοκλήρωσε σπουδές λόγω της αρχικής του επιθυμίας να ακολουθήσει μια διαφορετική επαγγελματική πορεία από τη βυρσοδεψία, αλλά τελικά επέλεξε να εργαστεί στην οικογενειακή επιχείρηση οραματιζόμενος την εξέλιξη της.

Αρχικά περιγράφει τις συνθήκες που επικρατούσαν κατά την περίοδο που η βυρσοδεψία ήταν χειρωνακτική. Στη συνέχεια αναφέρεται στις συνέργειες που αναπτύσσονται και παράλληλα παρουσιάζει την επιθυμία για μετεγκατάσταση της επιχείρησής του, η οποία, όμως διαπιστώνεται ότι δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί χωρίς την ύπαρξη πλαισίου στήριξης σε ένα ισχυρά ανταγωνιστικό περιβάλλον. Έπειτα τονίζει ότι ακόμα και αν η μετεγκατάσταση αυτή ήταν εφικτή, η φυσιογνωμία της επιχείρησής θα ήταν καλό να παραμείνει αναλλοίωτη, μια και είναι εκείνη που διαφοροποιεί τα τοπικά προϊόντα βυρσοδεψίας από τα ανταγωνιστικά προϊόντα της παγκόσμιας αγοράς. Τέλος, αναδεικνύει μέσα από την αφήγησή του την ανάγκη ανάπτυξης ισχυρότερων δεσμών συνεργασίας μεταξύ των μελών του κλάδου.

Προσανατολισμός : Κύριο χαρακτηριστικό αυτού του σταδίου θεωρείται η παρουσίαση του σκηνικού, στο πλαίσιο του οποίου δημιουργήθηκαν τα γεγονότα που περιγράφει η αφήγηση και που αφορά τα κύρια χαρακτηριστικά αυτής της αγοράς, εστιάζοντας το ενδιαφέρον στον ανταγωνισμό :

«Εεε...οπότε συνεχίζεται πάρα (!) πολύ δύσκολα αυτή η δουλειά, οι συνθήκες είναι δύσκολες, χειρωνακτική εργασία, δεν υπάρχει κάποια βοήθεια από το κράτος οπότε στην ουσία είσαι τελείως αυτόνομος. Δεν υπάρχει δηλαδή το () αναπτύσσομαι, παίρνω κάποιο δάνειο, παίρνω κάποια επιδότηση κι αναπτύσσομαι. Ό,τι κάνεις μόνος (!) σου. Είτε με πίστωση την οποία στην παρέχει ο προμηθευτής σου, είτε χωρίς. Εεε...τα περιθώρια ανάπτυξης είναι πολλά, αλλά είναι δύσκολα (!) για μια τέτοια επιχείρηση να τα προσεγγίσεις, γιατί έχεις στην ουσία κάποιους μεγάλους ανταγωνιστές, έχεις Ιταλία, Ινδία, πολύ μεγάλους, πολύ δυνατούς παίκτες, που η παραγωγή τους ας πούμε η εβδομαδιαία ακουμπάει εμάς την παραγωγή μας- μπορεί και ετήσια (!) ...Μιλάμε για τόσο (!) μεγάλους ανταγωνιστές, παρόλα αυτά όμως η επιμονή (!) στο φυτικό και στο παραδοσιακό, νομίζω είναι που μας διαφοροποιεί. Και που στην ουσία μας κάνει να υπάρχουμε ακόμα»

Αξιολόγηση : Σε αυτό το σημείο εκφράζεται έντονα και με κυρίαρχο τρόπο το συναίσθημα, η επιθυμία για τη συνέχιση της λειτουργίας των τελευταίων βυρσοδεψείων μέσω της στήριξης της μετεγκατάστασής τους, ή έστω την εύρεση μιας συμβιβαστικής λύσης, δηλαδή της δυνατότητας συνύπαρξης με τις νέες

επιχειρηματικές δραστηριότητες της περιοχής, οι οποίες σχετίζονται με τον τουρισμό:
:

«Θα θέλαμε μία μετεγκατάσταση αλλά είναι κρίμα (!) να χαθεί η παράδοση (!) από αυτή την περιοχή (!). Είναι κρίμα. Δηλαδή θα ήταν πάρα πολύ ωραία να αξιοποιηθεί τουλάχιστον (!) τουριστικά. Δηλαδή ίσως και σε πιο χαμηλούς ρυθμούς, να αξιοποιηθεί τουριστικά. Αρκεί να δοθεί και σε μας η δυνατότητα να μετεγκατασταθούμε, ώστε να μπορέσουμε να συνεχίσουμε να αναπτυσσόμαστε. Να έχουμε και κάποια οικονομική βοήθεια...από κάποιο πρόγραμμα, που δεν έχουμε τίποτα(!) ως τώρα. Σου το ξαναείπα, είναι όλα απ' το μηδέν. Είναι μόνοι(!) μας. Ό,τι κάνουμε μόνοι (!) μας. Οπότε στην ουσία και εμείς θα θέλαμε μία μετεγκατάσταση. Ίσως να τη θέλαμε.

Αλλά δεν θα θέλαμε να χαθεί αυτό το πράγμα, το παραδοσιακό. Και σε περίπτωση που γίνει και η μετεγκατάσταση θα παραμείνουμε (!) σε αυτό. Στο παραδοσιακό. Όχι λόγω των κολλημένων μυαλών (γέλιο), λόγω του ότι, αυτό είναι στην ουσία που μας κρατάει ζωντανούς»

Λύση : Εκείνο που κυριαρχεί σήμερα είναι η επιθυμία για μετεγκατάσταση, χωρίς όμως να αλλοιωθεί ο παραδοσιακός χαρακτήρας της βυρσοδεψίας.

Επιμύθιο : Η ολοκλήρωση της αφήγησης συντελείται τονίζοντας την παρούσα ανάγκη αλληλεγγύης:

«Υπάρχει...ακόμα μία συνεργασία. Όσο μπορεί να υπάρξει βέβαια στις μέρες μας. Προφανώς και υπάρχει κι' ένας...συναγωνισμός (!) θέλω να πιστεύω και όχι ανταγωνισμός αλλά...υπάρχει και ένα κλίμα συνεργασίας, θα βοηθήσει δηλαδή ο ένας τον άλλον. Είναι πολύ σημαντικό αυτό. Και αυτό προσπαθούμε να κρατήσουμε κιόλας. Γιατί μόνος (!) του δεν πάει κανείς πουθενά»

2. Σχολιασμός συνεντεύξεων

Στην προηγούμενη ενότητα παρουσιάστηκαν κάποια κύρια χαρακτηριστικά των οκτώ συνεντεύξεων που πραγματοποιήθηκαν με τους ταμπάκηδες πρώτης, δεύτερης και τρίτης γενιάς. Μέσα από τις αφηγήσεις των συμμετεχόντων ταμπάκηδων,

παρουσιάζονται τα πρόσωπα, ο χρόνος και ο τόπος. Ενδεικτικά, ο τρίτος αφηγητής αναφέρεται στην δεκαετία του '50 :

«Τα ρίσκα που περνάνε αυτοί οι άνθρωποι οι βυρσοδέψες, ήτανε φοβερά. Έβγανες την παραγγελία - την εποχή αυτή το '55- με τον εκπρόσωπό σου, έβανες εγγυητική ή λεφτά στην τράπεζα δύσκολα και μετά δίναν την- δεν ξέρω πώς...τηλέφωνα; ;όχι...τις παραγγελίες στη...Σικάγο, στα μεγάλα σφαγεία (βήχας) ή στα μεγάλα σφαγεία της Μασσαλίας. Ε, από τη στιγμή που γινόταν η διαδικασία της παραγγελίας μέχρι να το πάρεις ήταν εποχή... αγωνίας, τι θα πάρουνε (!)τι θα πάρουνε τελευταία στιγμή ας πούμε. Ποιος θα του το φέρει να μην έχει πρόβλημα. Τώρα...Υπάρχουνε τα ονόματα. Τα σκουλήκια αυτά εκτός τα... ετρυπούσανε το δέρμα. Τρώγανε το λίπος και τα λοιπά και το κρέας και τρυπούσανε το δέρμα. Άμα είχε πέντε τρύπες απάνω του, δηλαδή από τα... αυτά τα ζώδια ήτανε ημικατεστραμμένα. Μείωνε την τιμή δραστικά (!).Ήταν η μεγάλη αγωνία όλων αυτών των ανθρώπων να περιμένουνε πότε θα 'ρθει στο λιμάνι ας πούμε και να κρίνουνε πώς ήρθε, αν καθυστέρησε αν, αν, αν, όλα τα αν...»

Ο δεύτερος, επίσης, αφηγητής επισημαίνει :

«Η πόλη αλλάζει και με μία απόφαση από το δήμο που βγάζει τα κτίρια διατηρητέα δίνει την ευκαιρία στους ιδιοκτήτες πια να τα, να τα επισκευάσουν γιατί αρχίζουν κάποια που δεν δουλεύουν πιά σαν βυρσοδεψεία - εκτός από μας τους έξι -αρχίζουν και γίνονται ερείπια... πέφτουν είναι επικίνδυνα... και με την απόφαση αυτή τώρα των...του κράτους, του δήμου, μπορούν οι άνθρωποι και τα φτιάζουν - οι ιδιοκτήτες και τα φτιάζουν».

Με την παράθεση των δύο παραπάνω αποσπασμάτων θα μπορούσε ίσως να υποστηριχθεί πως ό,τι επιλέγεται για να αξιοποιηθεί στον προσανατολισμό δημιουργείται και προβάλλεται από τον αφηγητή με τη μορφή της κανονικότητας.

Σε κάποιες άλλες περιπτώσεις, με την αξιολόγηση, δηλαδή τον στοχασμό πάνω στα λεγόμενα τους, δίνεται η δυνατότητα αντίληψης και κατανόησης της αφηγηματικής πράξης, διευκολύνουν την ερμηνεία του τρόπου παρουσίασης της αφηγηματικής πράξης. Όπως επισημαίνει ο πέμπτος αφηγητής, η αγάπη για τη βυρσοδεψία αναδεικνύει την ανάγκη συνέχισης αυτού του επαγγέλματος :

«πάνω χέρι το έχουν οι άρχοντες κάθε φορά γιατί μας έχουν αφήσει χωρίς άδεια λειτουργίας σε μία περιοχή πολύ παλιά ...και... πιστεύω ότι η νομοθεσία θα μας ισοπεδώσει κάποια στιγμή, θα μας κλείσει. Εεε...εκτός αν... κάποιοι ενδιαφερθούν για αυτή την παραδοσιακή τέχνη, εδώ στα Χανιά και καταφέρουν να την περάσουν ως ένα εεε...υπέρ της περιοχής που θα τραβάει τον τουρίστα να δει και την αρχιτεκτονική των κτιρίων των παλιών αυτών έχουν μείνει αλλά να δει και ένα βυρσοδεψείο, δύο που ακόμα δουλεύουν με αυτό τον αρχαίο τρόπο και είναι για αυτούς ένα θέαμα (!) όπως και να το κάνεις είναι για αυτούς ένα θέαμα να βλέπουν έναν βυρσοδέψη να δουλεύει, φορώντας ακόμα αυτές τις ποδιές, τα παλιά μηχανήματα, τον παλιό τρόπο τέλος πάντων που δουλεύουμε εμείς ακόμα σε σχέση με Ιταλούς, Γερμανούς και άλλους. Μακάρι (!) να γίνει κάτι τέτοιο γιατί εμείς την αγαπάμε αυτή τη δουλειά, με αυτή τη δουλειά μεγαλώσαμε τις οικογένειές μας...»

Στη συνέχεια και στο πλαίσιο του σταδίου της λύσης παρουσιάζεται το τελικό αποτέλεσμα της ιστορίας και της σειράς διαφόρων γεγονότων, το οποίο είναι πιο σαφές όταν τα γεγονότα παρουσιάζονται με ολοκληρωμένο τρόπο. Όπως, για παράδειγμα, επισημαίνει ο έκτος βυρσοδέψης:

«Ήταν επιστήμη η βυρσοδεψία και ο οποίος ήτανε... σωστός και μικρός ο κύκλος και αν έβγαζες λάθος εμπόρευμα δεν είχες πελάτες, δεν αγοράζανε, είχες και πρόβλημα με το - αν είναι νοθευμένα - με το...με τις αρχές. Διότι περνούσαν έλεγχο και κάνανε χημικούς ελέγχους, αν είναι σωστά φτιαγμένα και όποιος ήταν σωστός επρόκοψε.»

Ιδιαίτερος, όμως, είναι και ο ρόλος του επιμύθιου, προκειμένου να παρουσιαστούν οι επιπτώσεις των αφηγούμενων γεγονότων, να επισημανθούν γενικές παρατηρήσεις και να παρουσιαστεί η λήξη της αφήγησης. Όπως αναφέρει ο έβδομος αφηγητής :

«Ο πατέρας μου, ο πατέρας μου έφυγε από το χωριό, ήρθε στα Χανιά και 30χρονων δούλεψε 5-6 χρόνια, μετά έγινε αφεντικό και στα 30 του είχε αγοράσει τρία μαγαζιά στα Χανιά, είχε αγοράσει οικόπεδο, έκανε ένα σπίτι στην Αγία Φωτεινή με 8-10 δωμάτια και με καντονάδες (χοντρές πέτρες) όλο που δεν το 'χει ταρακούνησε κανείς σεισμός από τότε που έγινε (!). Επήρε

μετά εξοχικό, παραθέριζε στις Κορακές κάθε καλοκαίρι... Θέλω να σου πω τι εργατικός ήτανε και πως τα δημιούργησε. Αλλά μετά, τονε πιάσανε οι απατεώνες, ένας Δραγομανίδης απ' την Καβάλα «Έλα, δώσε μου!» του στέλνε πετσιά, δεν τα πλήρωνε και παραλίγο να έχει χρεοκοπήσει τελείως. Δηλαδή αν δεν ερχόμουνα εγώ, να βγάλω καινούργια εμπορεύματα, να βγάλω λουστρίνια, να δουλεύω μέρα-νύχτα, όλα (!) θα 'χανε καταστραφεί. Τότε ήταν της μόδας διάφορα πράγματα που εγώ τα είχα μάθει στη Γερμανία και τα 'κανα από το βράδυ ως το πρωί. Ότι ζητούσε τότε το εμπόριο. Και εκτός απ' αυτό, εγώ τους «εκβίαζα» γιατί ήταν καλή ποιότητα, τα 'παιρνα τα λεφτά και σιγά σιγά υποθήκες, χρέη, όλα φύγανε. Και δημιουργήσαμε αυτή τη μονάδα που έχουμε τώρα. Έχουμε εδώ τεσσαρισημίσι χιλιάδες τετραγωνικά, έχουμε στην Αγία Κυριακή δυο χιλιάδες, έχουμε μερικά ακίνητα αγοράσει... Αυτά...Και η ζωή συνεχίζεται»

Σαν καταλυτικό σχόλιο, υπενθυμίζουμε ότι είναι σαφές ότι υπάρχουν πολλοί τρόποι που μπορούν να αξιοποιηθούν για την απόδοση του νοήματος της αφήγησης, μέσα από τους οποίους σηματοδοτείται στους ακροατές γιατί αφηγούνται τα συγκεκριμένα βιώματα καθώς επίσης γιατί αφηγούνται με το συγκεκριμένο τρόπο.

4. ΠΡΑΚΤΙΚΑ, ΝΟΜΙΚΑ ΚΑΙ ΔΕΟΝΤΟΛΟΓΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ

Το πρώτο πρακτικό πρόβλημα που διαπιστώθηκε ήταν στο αρχικό στάδιο της παρούσας μελέτης όταν διαπιστώθηκε η ύπαρξη ελάχιστων πηγών για τα Ταμπακαριά Χανίων, πέρα από φωτογραφικό υλικό στο Ιστορικό Αρχείο Κρήτης, κάποια Αρχεία στη βιβλιοθήκη Χανίων, μεμονωμένα άρθρα σε λαογραφικά περιοδικά και κεφάλαια βιβλίων, αλλά αρκετά πλούσιο αρχείο άρθρων στον τοπικό Τύπο που όμως αποτελεί λιγότερο αξιόπιστη πηγή. Ως προσπάθεια αντιστάθμισης αυτού του σημαντικού περιορισμού που δυσκολεύει μεθοδολογικά τα ζητήματα αξιοπιστίας, λάβαμε ως βάση την παραδοχή ότι οι πληροφορίες που αντλούμε από μια προφορική αφήγηση αφορούν περισσότερο το νόημα που αποδίδει ο αφηγητής παρά τα γεγονότα καθαυτά (Portelli, 2006: 48 όπως αναφέρεται στο Γκαζή, 2015).

Σημαντικός περιορισμός αποτέλεσε και το γεγονός ότι η έρευνα πραγματοποιήθηκε μακριά από την Αθήνα και συνεπώς δεν ήταν εφικτό να έχω το βαθμό διάδρασης που επιθυμούσα με τους ανθρώπους που συμμετείχαν σε αυτήν,

παρόλο που πραγματοποίησα τέσσερα στο σύνολο ταξίδια και επιδίωξα τις περισσότερες δυνατές επισκέψεις στην περιοχή από την αρχή του παρόντος πονήματος. Για τον ίδιο λόγο, αλλά και για περιορισμούς έκτασης του συγκεκριμένου εγχειρήματος, αναγκάστηκα να αφήσω εκτός έρευνας εν δυνάμει ενδιαφέροντες συνεντευξιαζόμενους τους οποίους θα μπορούσα με τον καιρό να εντοπίσω. Για την αντιμετώπιση αυτού του θέματος, φρόντισα καταρχήν να ανταλλάξω στοιχεία με τους αφηγητές ώστε να μπορούμε να έρθουμε σε επαφή σε όποια φάση προκύψει αυτό ως ζητούμενο. Κατά δεύτερον, μέσω της ιστοσελίδας, (παράρτημα Α εικόνα 59) στην ενότητα «συμμετοχή» δίνεται η δυνατότητα σε υποψήφιους αφηγητές να μοιραστούν τη δική τους εμπειρία ή να συμβάλλουν με οποιοδήποτε άλλον δημιουργικό τρόπο, στέλνοντας μήνυμα στην ηλεκτρονική διεύθυνση tanakaria@gmail.com η οποία δημιουργήθηκε για αυτό το σκοπό και με την ελπίδα ότι εάν εκδηλωθεί το ανάλογο ενδιαφέρον, θα υπάρξει συνέχεια και διεύρυνση του εγχειρήματος.

Ένας ακόμα αξιοσημείωτος περιορισμός ως προς τη φύση του παρόντος εγχειρήματος, είναι ότι απευθύνεται σε άτομα που μπορούν να χρησιμοποιήσουν την τεχνολογία και έχουν πρόσβαση σε αυτήν, το οποίο περιορίζει τη χρήση από άτομα μεγαλύτερης ηλικίας. Το πρόβλημα αυτό αντισταθμίζεται με τη δυνατότητα απόλαυσης του ηχητικού περιπάτου με κάποιο άτομο ποιο εξοικειωμένο με τα νέα μέσα και συνεπώς συμβάλλει στην κοινωνικοποίηση των ατόμων αυτών αντί να τα περιθωριοποιεί. Το τελευταίο είναι ιδιαίτερα αληθές δεδομένου ότι ο ηχητικός περίπατος μπορεί να ακροαστεί και από το σπίτι παρόλο που ιδανικά αποτελεί πολυαισθητηριακή εμπειρία που βιώνεται *in situ*.

Ακόμα, ως προς την αφηγηματική ανάλυση, λόγω του μεγάλου όγκου υλικού και τους περιορισμούς της έκτασης που επιβάλλονται από μια Διπλωματική εργασία, αλλά και των χρονικών περιορισμών που συσχετίζονται με ένα τέτοιο χρονοβόρο εγχείρημα, αξιοποιήθηκε ένα μέρος μόνο των συνεντεύξεων, εκείνων της κύριας ομάδας των βυρσοδεψών. Οι δυνατότητες για περεταίρω ανάλυση παραμένουν μεγάλες.

Επίσης, σε σχέση με το περιεχόμενο των συνεντεύξεων, σημαντικό ζήτημα που προκύπτει σε κάθε αφήγηση αποτελεί το γεγονός ότι κάτω από τις ισχυρές πιέσεις των κυρίαρχων λόγων, τις περισσότερες φορές, οι προσωπικές εμπειρίες, γενικεύονται, απορροφώνται ή ομογενοποιούνται προκειμένου να βρίσκουν ανταπόκριση στα

μεταβαλλόμενα δημόσια πρότυπα, επηρεάζοντας την εσωτερική εγκυρότητα της συνέντευξης. Έτσι, οι πληροφορητές κατασκευάζουν διαχρονικές ιστορίες που ανταποκρίνονται σε κυρίαρχους, δημόσιους λόγους, συμβάλλοντας στην ανατροφοδότηση του «πολιτιστικού κυκλώματος» όπως το ορίζει ο Johnson : “Της σχέσης μεταξύ προσωπικών ή τοπικών λόγων και εθνικών ή δημόσιων αναπαραστάσεων» (Abrams, 2010/2014, σ. 100).

Όσον αφορά νομικά ζητήματα, στο στάδιο του «αφηγηματικού συμβολαίου», τελευταία έγινε αναφορά στο «Παραχωρητήριο συνέντευξης» (Παράρτημα Β) το οποίο επιβάλλεται πλέον ως απαραίτητο για το δικαίωμα χρήση της. Η αρχική δυσπιστία που διαφάνηκε σε κάποιες περιπτώσεις μη λεκτικά, ξεπεράστηκε μετά το πέρας τη συνέντευξης όπου η εμπιστοσύνη πλέον είχε εξασφαλιστεί και εφόσον το περιεχόμενο του Παραχωρητηρίου διαβάστηκε δυνατά από εμένα και δόθηκαν επιπρόσθετες διευκρινήσεις σχετικά με τη χρήση του υλικού. Σε μία περίπτωση μόνο ζητήθηκε η τήρηση της ανωνυμίας , απόφαση την οποία άρθηκε αυτοβούλως όταν η συγκεκριμένη αφηγήτρια περιηγήθηκε μαζί μου στον ιστότοπο που φιλοξενεί την ηχητική διαδρομή και άκουσε την προσωπική της αφήγηση διαβεβαιώνοντας με ανά διαστήματα ότι « έτσι ήταν, όντως» με φανερά σημάδια συγκίνησης και αναπόλησης στο βλέμμα και τον τόνο της φωνής της, στιγμές που κάνουν την εμπειρία του όλου εγχειρήματος μοναδική και αξιομνημόνευτη.

Στα πλαίσια της τήρησης του κώδικα δεοντολογίας και για να διαβεβαιωθώ ότι οι αφηγητές είναι απολύτως σύμφωνοι με το περιεχόμενο που τελικά αποτελεί την προσωπική τους αφήγηση και βρίσκεται στη διάθεση του κοινού διαδικτυακά, με δική μου πρωτοβουλία και χωρίς να έχει εκφραστεί ως απαίτηση των συμμετεχόντων, έχω ξεκινήσει επισκέψεις στους αφηγητές όπου με το φορητό υπολογιστή μου έχουμε περιηγηθεί μαζί στο διαδικτυακό τόπο tabakariachania.wordpress.com ακούγοντας τη συνέντευξη τους. Προς το παρόν αυτό έχει συμβεί με τις δύο μεγαλύτερες σε ηλικία αφηγήτριες και σκοπεύω να συνεχίσω και με τους υπόλοιπους συμμετέχοντες σε επόμενες επισκέψεις μου στα Χανιά, προτού δοθεί μεγαλύτερης έκτασης επικοινωνία του ηχητικού περιπάτου. Ο συγκεκριμένος δεοντολογικός περιορισμός εμποδίζει την προς το παρόν ύπαρξη αξιολόγησης, παρόλο που έχει συμπεριληφθεί ανάλογη ενότητα στον περίπατο (Παράρτημα Δ).

5. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Ο ηχητικός περίπατος «Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης: ηχητικές αφηγήσεις και περιηγήσεις στα Ταμπακαριά Χανίων», είναι αποτέλεσμα της πραγματοποίησης και σύνθεσης είκοσι προφορικών αφηγήσεων με τους ανθρώπους των Ταμπακαριών Χανίων.

Με αφορμή τη δημιουργία μιας πολυφωνικής ακρόασης η οποία ευελπίζεται να αναδεικνύει την βιωμένη εμπειρία της περιοχής αλλά και τους επίκαιρους προβληματισμούς σχετικά με το πρόσωπο της γειτονίας που αλλάζει, η παρούσα μελέτη φιλοδοξεί να συμβάλλει στο ελάχιστο στην ενδυνάμωση των ατόμων και της κοινότητας και να αποτελέσει έναυσμα για τη δημιουργία νέων κοινωνικών δικτύων, ανάμεσα σε άλλα, γύρω από την προστασία της άυλης και υλικής κληρονομιάς της σημαντικής πολιτιστικά αυτής γειτονιάς αλλά ίσως και επεκτείνοντας το παρόν εγχείρημα με τρόπους που οι ίδιοι θα αποφασίσουν και εμείς δεν μπορούμε να προβλέψουμε.

Μένει να δούμε τα αποτελέσματα του εγχειρήματος μέσω της αξιολόγησης των αποδεκτών που αφενός θα κρίνουν την ηχητική περιήγηση σαν περιεχόμενο και εμπειρία και αφετέρου θα επιχειρήσουν, ελπίζουμε, τη διασύνδεση της με τις επίκαιρες κοινωνικές, πολεοδομικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις στην περιοχή και τις αλλαγές που πρόκειται να επιφέρουν σε αυτήν μέσα από έναν γόνιμο διάλογο.

Πηγές – Βιβλιογραφία

Πηγές

Α' Υπουργικές Αποφάσεις

Απόφαση με αριθμ. 283/7.1.2014 του Αναπληρωτή Υπουργού Περιβάλλοντος, Ενέργειας και Κλιματικής Αλλαγής «Χαρακτηρισμός ως διατηρητέων είκοσι έξι (26) κτιρίων που βρίσκονται στην περιοχή «Ταμπακαριά» Χαλέπας Δήμου Χανίων (ν. Χανίων) και καθορισμός χρήσεων γης και ειδικών όρων και περιορισμών δόμησης αυτών», ΦΕΚ 27/24.1.2014/ Τεύχος Α.Α.Π.

Απόφαση με αριθμ. 48080/2677/20.7.2018 του Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας «Χαρακτηρισμός ως διατηρητέων, δεκαεπτά (17) κτιρίων που βρίσκονται στην περιοχή Ταμπακαριά, Αγ. Κυριακής Χαλέπας της Δημοτικής Ενότητας Χανίων του Δήμου Χανίων (Ν. Χανίων) και καθορισμός ειδικών χρήσεων, όρων και περιορισμών δόμησης αυτών», ΦΕΚ 166/7.8.2018/ Τεύχος Α.Α.Π.

Β' Ιστοσελίδες

Πληροφορίες για τις τελευταίες δημοσιεύσεις σχετικά με τις αλλαγές στην περιοχή των Ταμπακαριών Χανίων: <http://www.haniotika-nea.gr/tag/tampakaria/>

T.I.C.C.I.H.: (2003), *Η Χάρτα του Nizhny Tagil για τη Βιομηχανική Κληρονομιά. On-line στη διεύθυνση: <http://ticcih.gr/%CE%B7-x%CE%B1%CF%81%CF%84%CE%B1-%CF%84%CE%BF%CF%85-nizhny-tagil/>* (τελευταία πρόσβαση: 17/06/2019).

Βιβλιογραφία

Ελληνόγλωσση

- Αυδίκος, Ε., (επιμ.), *Κρήτη: Λαϊκός Πολιτισμός. Τοπικότητες, αντιστάσεις, μεταβολές, συνθέσεις* (σ. 153-159). Αθήνα: Ταξιδευτής.
- Ανδρουλάκη, Μ., Βιδάλης, Γ., Ιγγλεζάκης Ι.Γ. (2018). *Παράμετροι διαμόρφωσης στρατηγικής για την ολοκληρωμένη διαχείριση των Ταμπακαριών Χανίων* (Διπλωματική Εργασία). Πολυτεχνείο Κρήτης, Χανιά.
- Γεωργαράκης, Δ. (2006, Απρίλιος, 30). Η ανάπλαση στα Ταμπακαριά. *Χανιώτικα Νέα*, σ. 24-25.
- Γκαζή, Α. (2010). Διαδράσεις της μνήμης στο μουσείο. Στο Ν. Μερούσης, Ε. Στεφάνη, Μ. Νικολαΐδου (επιμ.), *Ίρις. Μελέτες στη μνήμη της καθηγήτριας Πιλάλη-Παπαστερίου* (σ.45-50). Θεσσαλονίκη: Κορηλία Σφακιανάκη.
- Γκαζή, Α. (2015). Η αξιοποίηση της προφορικής ιστορίας σε εκθέσεις μουσείων. Μια επισκόπηση. Στο Α. Γκαζή (επιμ.), *Η προφορική ιστορία στα μουσεία και στην εκπαίδευση* (σ. 45-62). Αθήνα: νήσος.
- Κακάμπουρα, Ρ., (2011). Αφηγήσεις Ζωής. *Η βιογραφική προσέγγιση στη σύγχρονη λαογραφική έρευνα*. Αθήνα: Διάδραση.
- Κακάνος, Γ. (2002, Απρίλιος, 8). Αργοσβήνουν τα Ταμπακαριά στα Χανιά. Πλούσιο παρελθόν – αβέβαιο μέλλον. *Χανιώτικα Νέα*, σ. 19.
- Κουφουδάκης, Α. (2003, Νοέμβριος, 27). Δεν βρίσκεται περιοχή για τα βυρσοδεψεία! *Χανιώτικα Νέα*, σ. 23.
- Κλάδου-Μπλέτσα, Α. (1998). *Τα Χανιά έξω από τα Τείχη*. Αθήνα: Έκδοση Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας, Τμήμα Δυτικής Κρήτης. (Το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε το 1977).
- Κώνστας, Γ. (2012, Μάιος, 25). Προχωρά η διαδικασία για έκδοση υπουργικής απόφασης. Διατηρητέο μνημείο τα Ταμπακαριά. *Χανιώτικα Νέα*, σ.6.

- Λαμπροπούλου, Δ., (2016). Αισθητηριακή μνήμη και συλλογικές ταυτότητες στον αστικό χώρο, εισαγωγή. Στο Στο Μπούσχοτεν P.B. (επιμ.), *Η μνήμη αφηγείται την πόλη* (σ. 267-270). Αθήνα: Πλέθρον.
- Μπουμπάρης, Ν. (2015). Ακουστική εμπειρία και αστικό ηχοτοπίο. Η περίπτωση των ακουστικών περιπάτων. Στο Πετροπούλου, Κ. και Ραμαντιέ, Τ. (επιμ.) *Αστικές Γεωγραφίες: Τοπία και καθημερινές διαδρομές* (σ. 182-195). Αθήνα: Κάπον.
- Νικονάνου, Ν., Μπούνια, Α., Φιλίππουπολίτη, Χουρμουζιάδη Α., & Γιαννούτσου, Ν., Μουσειακή μμάθηση και εμπειρία στον 21ο αιώνα. (σ. 149-169) [ηλεκτρ. Βιβλ.] Αθήνα. (Ανακτήθηκε 19/6/2019). On line στο <https://www.openbook.gr/mouseiaki-mathisi-kai-empeiria-ston-21o-aiwna/>
- Μπούσχοτεν, P.B., (2011). Έχω κάνει 100 συνεντεύξεις. Τι να τις κάνω; *Εκπαίδευση Ενηλίκων και Πολιτισμός στην Κοινότητα*, On-line στη διεύθυνση: <http://cretaadulthoodeduc.gr/blog/?cat=21> (τελευταία πρόσβαση: 21/01/2019)
- Πεντάζου, Ι., Μπούσχοτεν, P.B., (2016, 4, 20) *Σχεδιάζοντας το Μουσείο της πόλης του Βόλου. Η υπόσχεση και οι προκλήσεις των προφορικών μαρτυριών*. Ανακτήθηκε 17/05/2018 στην ιστοσελίδα <https://www.academia.edu>
- Ρασέντ, Ζ.Ι., (1978) Η Κρήτη υπό την αιγυπτιακή εξουσία 1830-1840.(μτφρ. Ε. Μιχαηλίδης). Ηράκλειο.(χ.ε.). Στο Μαρκουλάκη, Σ., (2003) Τα Χανιώτικα Ταμπακαριά. Στο Ε. Αυδίκος (επιμ.), *Κρήτη: Λαϊκός Πολιτισμός. Τοπικότητες, αντιστάσεις, μεταβολές, συνθέσεις* (σ. 153-159). Αθήνα: Ταξιδευτής.
- Ρόκκου, Β. (2007). Τα βυρσοδεψεία των Χανίων: Μια προσέγγιση στην τοπική μεταποιητική κοινωνία. Στο Ε. Αυδίκος (επιμ.), *Κρήτη: Λαϊκός Πολιτισμός: Τοπικότητες, αντιστάσεις, μεταβολές, συνθέσεις* (σ. 133-152). Αθήνα: Ταξιδευτής.
- Σερτώ, Μ. Ν., (2010). *Επινοώντας την καθημερινή πρακτική. Η πολύτροπη τέχνη του πράττειν.* (Το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε το 1990). Αθήνα: Σμίλη.
- Σολομών, Ε., (2013). *Μουσεία και προφορικές μαρτυρίες: Ενδυναμώνοντας μνήμες και σχέσεις*. Στο Ρ. Βαν Μπούσχοτεν, Τ. Βερβενιώτη, Κ. Μπάδα, Ε. Νάκου, Π. Πανταζής & Π. Χαντζαρούλα (Επιμ.), Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου. *Γεφυρώνοντας τις γενιές: διεπιστημονικότητα και αφηγήσεις ζωής στον 21ο αιώνα Προφορική ιστορία και άλλες βιο-ιστορίες*, 25-27 Μαΐου 2012 (σ. 111-

- 122). Βόλος: Ένωση Προφορικής Ιστορίας. Ανακτήθηκε (15/01/2019) από:
http://www.epi.uth.gr/uploads/2013_proceedings.pdf
- Τσιώλης, Γ. (2006). *Ιστορίες ζωής και βιογραφικές αφηγήσεις. Η βιογραφική προσέγγιση στην κοινωνιολογική, ποιοτική έρευνα*. Αθήνα: Κριτική.
- Τσιώλης, Γ., (2011). Η σημασία των προγραμμάτων προφορικής ιστορίας στις τοπικές κοινωνίες: παραδείγματα και προβληματισμοί. *Εκπαίδευση Ενηλίκων και Πολιτισμός στην Κοινότητα*, On-line στη διεύθυνση:
<http://cretaadulteduc.gr/blog/?p=372> (τελευταία πρόσβαση: 21/01/2019)
- Τσουκάτος, Γ. (1999, Ιούλιος, 4). Ταμπακαριά. Μια ακόμη θυσία...στον τουρισμό; *Χανιώτικα Νέα*, σ.19-22.
- Φουρναράκης, Κ.Γ., (1928). Τα Χανιά μας, *Εν Χανιοίς*, χχχ, 19- 20.
- Χατζαρούλα, Π. (2016). Στρωματογραφία της αστικής μνήμης. Εισαγωγή. Στο Μπούσχοτεν P.B. (επιμ.), *Η μνήμη αφηγείται την πόλη* (σ. 267-270). Αθήνα: Πλέθρον.
- Χριστοδουλάκος, Γ. Πιστόπουλος, Ζ. Χριστοδουλάκης, (2013). *Προστασία Παραδοσιακών Οικισμών και Σύγχρονος Αρχιτεκτονικός Σχεδιασμός*, Πρακτικά ημερίδων, ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ Περιβάλλοντος και Πολιτισμού – Συμβούλιο Αρχιτεκτονικής Κληρονομιάς, Χανιά, 12 Οκτωβρίου 2013. On-line στη διεύθυνση: <https://docplayer.gr/52181194-Ta-tampakaria-hanion-meta-tin-kiryxi-giannis-hristodoylakos-arhitekton-ilias-hristodoylakis-arhitekton-zaharias-pistopoylos-arhitekton.html>(τελευταία πρόσβαση: 10/02/2019).

Ξενόγλωσση

- Abrams, L., (2014). *Θεωρία Προφορικής Ιστορίας*. (επιμ. Μπούσχοτεν, P.B., μτφρ. Ρινόπουλος, Λ.). Αθήνα: Πλέθρον. (Το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε το 2010).
- Butler, T. (2013). Memoryscapes: experiments in deepening our sense of place. Στο P. Βαν Μπούσχοτεν, T. Βερβενιώτη, K. Μπάδα, E. Νάκου, Π. Πανταζής & Π. Χαντζαρούλα (Επιμ.), Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου. *Γεφυρώνοντας τις γενιές: διεπιστημονικότητα και αφηγήσεις ζωής στον 21ο αιώνα Προφορική ιστορία και άλλες βιο-ιστορίες*, 25-27 Μαΐου 2012 (σσ. 83-95). Βόλος: Ένωση Προφορικής Ιστορίας.
- Foth, M., Klaebe H., Hearn, G. (2011). The Role of New Media and Digital Narratives in Urban Planning and Community Development, *Body, Space & Technology* 7:2 (2008) in Trower, S. (Ed.) (2011). *Place, writing, and voice in oral history*. New York: Palgrave Macmillan.
- Freeland, C. (2005). Μα είναι αυτό τέχνη; (επιμ. Π. Γκέκα, μετφρ. Θ., Μουτσόπουλος). Αθήνα: Πλέθρον. (Το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε το 2001).
- Gazi, A. (2019). Oral Testimonies as Independent Museum Exhibits: A Case Study from the Industrial Gas Museum in Athens, *The Oral History Review*, Volume 46, Issue 1, Winter/Spring 2019, Pages 26–47, <https://doi.org/10.1093/ohr/ohz005>
- Halbwachs M. (2013). *Η συλλογική μνήμη* (επιμ. Α. Μαντόγλου, μτφρ. T. Πλυτά). Αθήνα: Παπαζήσης. (Το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε το 1968).
- High, S. (2011). Mapping Memories of Displacement: Oral History, Memoryscapes, and Mobile Methodologies. In Trower, S. (Ed.) (2011). *Place, writing, and voice in oral history*. New York: Palgrave Macmillan.
- Shopes, L., (2003). Commentary: Sharing Authority. *The Oral History Review*, 30, 1, 103-110.
- Storey, J., (2012). *Πολιτισμική θεωρία και λαϊκή κουλτούρα* (επιμ. Λ. Ρινόπουλος, μτφρ. B. Ντζούνης). Αθήνα: Πλέθρον. (Το πρωτότυπο έργο εκδόθηκε το 2012).
- Tragaki, D. & Papakonstantinou, G. (2013). Trails / narrative and the trails of narrative. Στο P. Βαν Μπούσχοτεν, T. Βερβενιώτη, K. Μπάδα, E. Νάκου, Π. Πανταζής

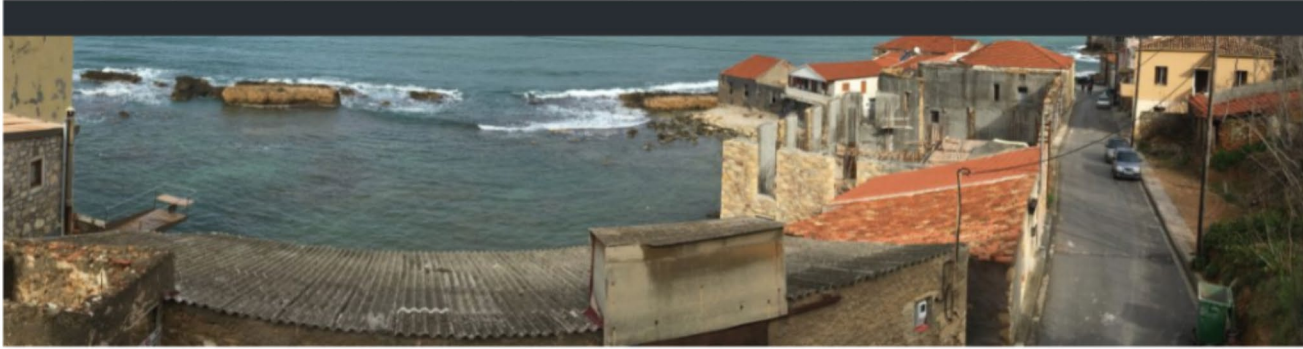
& Π. Χαντζαρούλα (Επιμ.), Πρακτικά Διεθνούς Συνεδρίου. *Γεφυρώνοντας τις γενιές: διεπιστημονικότητα και αφηγήσεις ζωής στον 21ο αιώνα Προφορική ιστορία και άλλες βιο-ιστορίες*, 25-27 Μαΐου 2012 (σσ. 111-122). Βόλος: Ένωση Προφορικής Ιστορίας. Ανακτήθηκε (15/01/2019) από: http://www.epi.uth.gr/uploads/2013_proceedings.pdf

Παραρτήματα

Παράρτημα Α : Ο ιστότοπος

Εικόνα 1 Η αρχική σελίδα του ιστότοπου

Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης

- Ηχητικές αφηγήσεις και περιηγήσεις στα Ταμπακαριά Χανίων -

ΑΡΧΙΚΗ > ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ > ΑΝΘΡΩΠΟΙ > ΗΧΗΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ > ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ >

Η ΕΡΕΥΝΑ

Η έρευνα

ΤΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

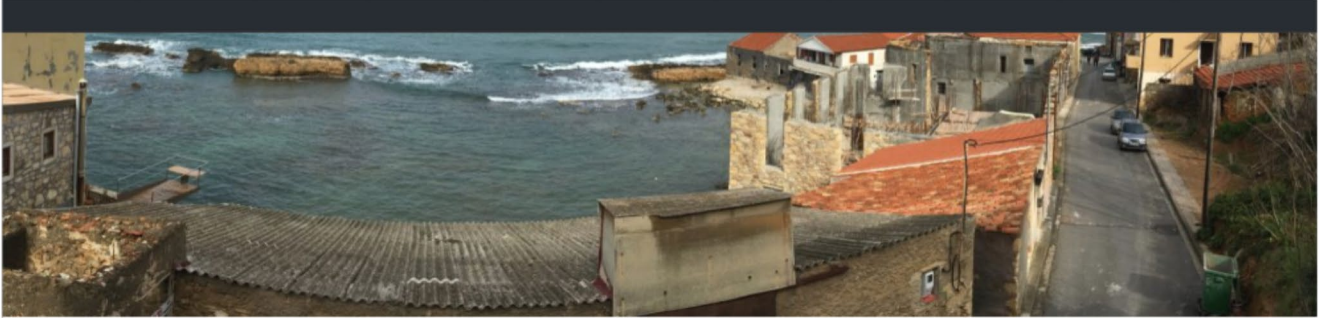
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ

Ο ηχητικός περίπατος της πόλης: αφηγήσεις και περιηγήσεις στα Ταμπακαριά Χανίων» αποτελείται από 20 αφηγήσεις των τεσσάρων κύριων ομάδων που συνυπάρχουν στα Ταμπακαριά σήμερα: Βυρσοδεψών, κατοίκων, επιχειρηματιών, ενδιαφερόμενων για την περιοχή. Η σύνθεση των παραπάνω αφηγήσεων προσπαθεί να δημιουργήσει μια πολυφωνική ακρόαση η οποία θα αναδείξει την βιωμένη εμπειρία της περιοχής. Το περπάτημα, η αμεσότητα των αφηγήσεων και κάποιες φορές ο ηχογραφημένος ήχος ενός μηχανήματος βυρσοδεψίας, είτε ο ήχος της παραλίας στο λιμανάκι της Αγίας Κυριακής, έχουν στόχο να συμβάλλουν στην ανάδειξη την ιδιαίτερης φυσιογνωμίας της περιοχής και να ενεργοποιήσουν όλες τις αισθήσεις δημιουργώντας μια συναρπαστική πολυαισθητηριακή εμπειρία.

Κεντρικά ερευνητικά ερωτήματα

- Πως θα μπορούσαν να συμβάλλουν οι προφορικές μαρτυρίες στη διαμόρφωση της βιωματικής προσέγγισης της αστικής εμπειρίας.
- Ποια βιώματα ανασύρονται από τη μνήμη ώστε να συμβάλλουν σε μια δημόσια αφήγηση ενός περιπάτου στο χώρο και το χρόνο.
- Πως οι αφηγήσεις μπορούν να συνδεθούν με τις επίκαιρες κοινωνικές, πολεοδομικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις στην περιοχή.

Εικόνα 2 Η «αρχική ενότητα» και οι υποενότητες της

Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης

- Ηχητικές αφηγήσεις και περιηγήσεις στα Ταμπακαριά Χανίων -

ΑΡΧΙΚΗ

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

ΑΝΘΡΩΠΟΙ

ΗΧΗΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

ΧΩΡΟΣ

ΕΡΓΑΣΙΑ

ΟΨΕΙΣ

ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΟΤΗΤΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΙ ΚΡΙΣΗΣ

Η έρευνα

Ο ηχητικός περίπατος «Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης» αποτελείται από 20 αφηγήσεις των τεσσάρων κύριων ομάδων που ζουν στην περιοχή. Η σύνθεση των παραπάνω αφηγήσεων δημιουργεί μια πολυφωνική ακρόαση η οποία θα αναδείξει την βιωμένη εμπειρία της περιοχής. Το περπάτημα, η αίσθηση του χώρου και η ακρόαση του ήχου της παραλίας στο λιμανάκι της Αγίας Κυριακής, έχουν στόχο να συνυπάρξουν με την ιδιαίτερη φυσιογνωμία της περιοχής και να ενεργοποιήσουν όλες τις αισθήσεις δημιουργώντας μια συναρπαστική πολυαισθητηριακή εμπειρία.

Κεντρικά ερευνητικά ερωτήματα

- Πως θα μπορούσαν να συμβάλλουν οι προφορικές μαρτυρίες στη διαμόρφωση της βιωματικής προσέγγισης της αστικής εμπειρίας.
- Πως θα μπορούσαν να συμβάλλουν οι αφηγήσεις από τη μνήμη ώστε να συμβάλλουν σε μια δημόσια αφήγηση ενός περιπάτου στο χώρο και το χρόνο.

Εικόνα 3 Η ενότητα με τίτλο «θεματικές ενότητες» και οι υποενότητες της

Βιβλιοθήκη Πανεπι...

TACHYTHTA KLEISTP...

Ηχητικός περίπατος...

tabakariachania

cmc.panteion.gr

IMDb: Year: 2016

Longman Dictionar...

KOINOS

Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης

- Ηχητικές αφηγήσεις και περιηγήσεις στα Ταμπακαριά Χανίων -

ΑΡΧΙΚΗ

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ

ΑΝΘΡΩΠΟΙ

ΗΧΗΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ

Η έρευνα

Ο ηχητικός περίπατος «Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης: αφηγήσεις και περιηγήσεις στα Ταμπακαριά Χανίων» αποτελείται από 20 αφηγήσεις των τεσσάρων κύριων ομάδων που συνυπάρχουν στα Ταμπακαριά Χανίων: οι κάτοικοι, οι επιχειρηματίες, οι ακαδημαϊκοί και οι επισκέπτες. Η σύνθεση των παραπάνω αφηγήσεων προσπαθεί να δώσει μια ολοκληρωτική εικόνα της περιοχής. Το περπάτημα, η αμεσότητα των αφηγήσεων και η ενασχόληση με την παραλία στο λιμανάκι της Αγίας Κυριακής, έχουν στόχο να ενεργοποιήσουν όλες τις αισθήσεις δημιουργώντας μια συναρπαστική εμπειρία.

Κεντρικά ερευνητικά ερωτήματα

- Πως θα μπορούσαν να συμβάλουν οι προφορικές μαρτυρίες στην κατανόηση της ιστορίας της περιοχής;
- Ποια βιώματα ανασύρονται από τη μνήμη ώστε να συμβάλουν στην κατανόηση της ιστορίας της περιοχής;
- Πως οι αφηγήσεις μπορούν να συνδεθούν με τις επίκαιρες κοινωνικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις στην περιοχή;

ΒΥΡΣΟΔΕΨΕΙΣ

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΑ ΚΑΙ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

ΚΑΤΟΙΚΟΙ ΤΗΣ ΠΕΡΙΟΧΗΣ

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΑ ΚΑΙ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΕΣ

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΑ ΚΑΙ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΕΝΟΙ ΓΙΑ

ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΧΗ

ΑΛΦΑΒΗΤΙΚΑ ΚΑΙ

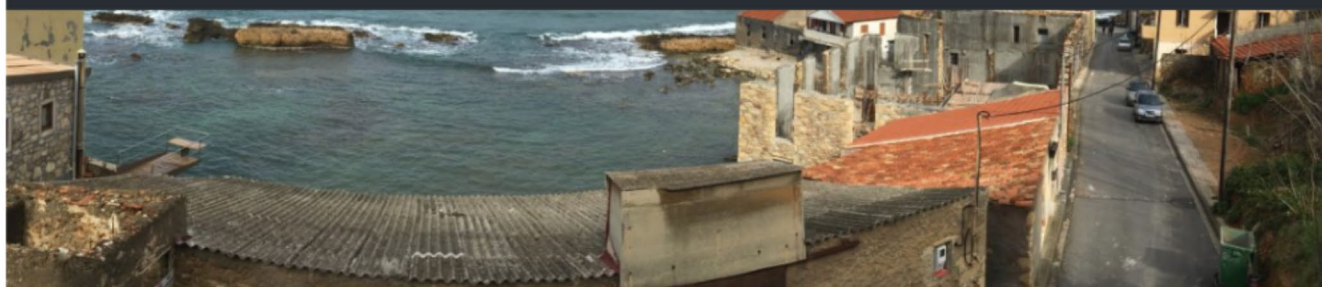
ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ

ΣΥΝΕΝΤΕΥΞΗΣ

Share this:

Εικόνα 4 Η ενότητα «άνθρωποι» και οι υποενότητες της

59

Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης

- Ηχητικές αφηγήσεις και περιηγήσεις στα Ταμπακαριά Χανίων -

ΑΡΧΙΚΗ ▾ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ▾ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ▾ ΗΧΗΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ▾ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ▾

Η έρευνα

Ο ηχητικός περίπατος «Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης: αφηγήσεις και περιηγήσεις» αποτελείται από 20 αφηγήσεις των τεσσάρων κύριων ομάδων που συνυπάρχουν στα Ταμπακαριά σήμερα: Βυρσοδεψών, ενδιαφερόμενων για την περιοχή. Η σύνθεση των παραπάνω αφηγήσεων προσπαθεί να δημιουργήσει μια πορεία που αναδεικνύει την βιωμένη εμπειρία της περιοχής. Το περπάτημα, η αμεσότητα των αφηγήσεων και κάποιες φορές ο ήχος της παραλίας στο λιμανάκι της Αγίας Κυριακής, έχουν στόχο να συμβάλλουν στην ενεργοποίηση όλων των αισθήσεων δημιουργώντας μια συναρπαστική πολυαισθητηριακή εμπειρία.

Κεντρικά ερευνητικά ερωτήματα

- Πως θα μπορούσαν να συμβάλλουν οι προφορικές μαρτυρίες στη διαμόρφωση της βιωματικής προσέγγισης της αστικής εμπειρίας.
- Ποια βιώματα ανασύρονται από τη μνήμη ώστε να συμβάλλουν σε μια δημόσια αφήγηση ενός περιπάτου στο χώρο και το χρόνο.
- Πως οι αφηγήσεις μπορούν να συνδεθούν με τις επίκαιρες κοινωνικές, πολεοδομικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις στην περιοχή.

Εκδόσεις 2016

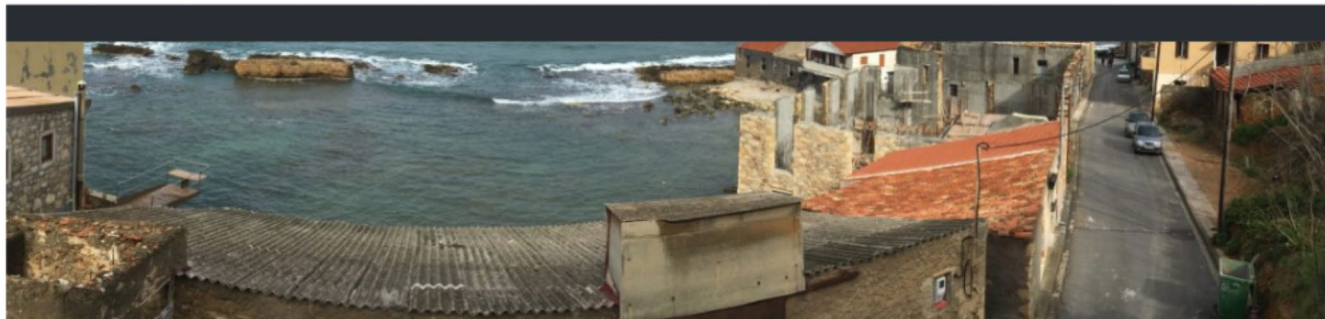
ΕΚΤΥΠΩΣΗ ΧΑΡΤΗ

ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΠΕΡΙΠΑΤΟ

ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΑΠΟ ΧΑΝΙΑ ΠΡΟΣ ΤΑΜΠΑΚΑΡΙΑ

ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ ΑΠΟ ΤΑΜΠΑΚΑΡΙΑ ΠΡΟΣ ΧΑΝΙΑ

Εικόνα 5 Η ενότητα με τίτλο «ηχητικός περίπατος» και οι υποενότητες της

Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης

- Ηχητικές αφηγήσεις και περιηγήσεις στα Ταμπακαριά Χανίων -

ΑΡΧΙΚΗ > ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ > ΑΝΘΡΩΠΟΙ > ΗΧΗΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ > ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ >

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΗΧΗΤΙΚΟΥ
ΠΕΡΙΠΑΤΟΥ

ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ

Η έρευνα

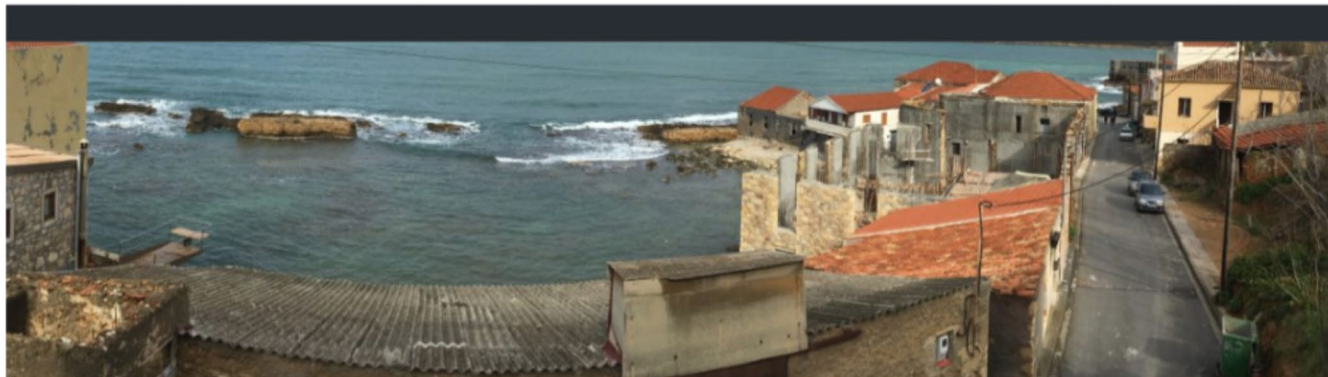
Ο ηχητικός περίπατος «Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης: αφηγήσεις και περιηγήσεις στα Ταμπακαριά Χανίων» αποτελείται από 20 αφηγήσεις των τεσσάρων κύριων ομάδων που συνυπάρχουν στα Ταμπακαριά σήμερα: Βυρσοδεψών, κατοίκων, επιχειρηματιών, ενδιαφερόμενων για την περιοχή. Η σύνθεση των παραπάνω αφηγήσεων προσπαθεί να δημιουργήσει μια πολυφωνική ακρόαση η οποία θα αναδείξει την βιωμένη εμπειρία της περιοχής. Το περπάτημα, η αμεσότητα των αφηγήσεων και κάποιες φορές ο ηχογραφημένος ήχος ενός μηχανήματος βυρσοδεψίας, είτε ο ήχος της παραλίας στο λιμανάκι της Αγίας Κυριακής, έχουν στόχο να συμβάλλουν στην ανάδειξη την ιδιαίτερης φυσιογνωμίας της περιοχής και να ενεργοποιήσουν όλες τις αισθήσεις δημιουργώντας μια συναρπαστική πολυαισθητηριακή εμπειρία.

Κεντρικά ερευνητικά ερωτήματα

- Πως θα μπορούσαν να συμβάλλουν οι προφορικές μαρτυρίες στη διαμόρφωση της βιωματικής προσέγγισης της αστικής εμπειρίας.
- Ποια βιώματα ανασύρονται από τη μνήμη ώστε να συμβάλλουν σε μια δημόσια αφήγηση ενός περιπάτου στο χώρο και το χρόνο.
- Πως οι αφηγήσεις μπορούν να συνδεθούν με τις επίκαιρες κοινωνικές, πολεοδομικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις στην περιοχή.

Share this:

Εικόνα 6 Η ενότητα με τίτλο «συμμετοχή» και οι υποενότητες της

Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης

- Ηχητικές αφηγήσεις και περιηγήσεις στα Ταμπακαριά Χανίων -

ΑΡΧΙΚΗ ▾ ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ▾ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ▾ ΗΧΗΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ▾ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ▾

Η έρευνα

Ο ηχητικός περίπατος «Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης: αφηγήσεις και περιηγήσεις στα Ταμπακαριά Χανίων» αποτελείται από 20 αφηγήσεις των τεσσάρων κύριων ομάδων που συνυπάρχουν στα Ταμπακαριά σήμερα: Βυρσοδεψιών, κατοίκων, επιχειρηματιών, ενδιαφερόμενων για την περιοχή. Η σύνθεση των παραπάνω αφηγήσεων προσπαθεί να δημιουργήσει μια πολυφωνική ακρόαση η οποία θα αναδείξει την βιωμένη εμπειρία της περιοχής. Το περπάτημα, η αμεσότητα των αφηγήσεων και κάποιες φορές ο ηχογραφημένος ήχος ενός μηχανήματος βυρσοδεψίας, είτε ο ήχος της παραλίας στο λιμανάκι της Αγίας Κυριακής, έχουν στόχο να συμβάλλουν στην ανάδειξη την ιδιαίτερης φυσιογνωμίας της περιοχής και να ενεργοποιήσουν όλες τις αισθήσεις δημιουργώντας μια συναρπαστική πολυαισθητηριακή εμπειρία.

Κεντρικά ερευνητικά ερωτήματα

- Πως θα μπορούσαν να συμβάλλουν οι προφορικές μαρτυρίες στη διαμόρφωση της βιωματικής προσέγγισης της αστικής εμπειρίας.
- Ποια βιώματα ανασύρονται από τη μνήμη ώστε να συμβάλλουν σε μια δημόσια αφήγηση ενός περιπάτου στο χώρο και το χρόνο.
- Πως οι αφηγήσεις μπορούν να συνδεθούν με τις επίκαιρες κοινωνικές, πολεοδομικές και οικονομικές μεταρρυθμίσεις στην περιοχή.

Εικόνα 7 Η υποεπνότητα με τίτλο «η έρευνα»

Το ιστορικό πλαίσιο

Τα Βυρσοδεψεία (Ταμπακαριά) Χανίων

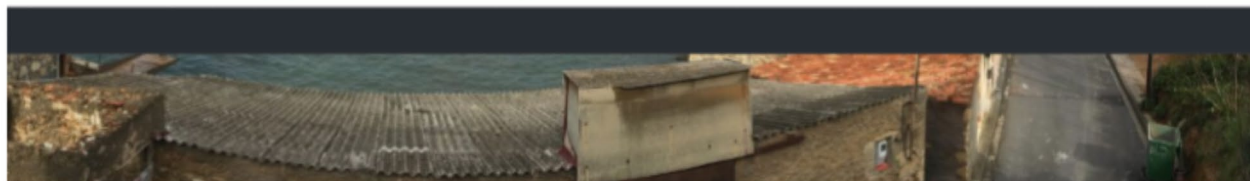
Η Βυρσοδεψία έχει μια μακρά ιστορία στην Κρήτη. Σύμφωνα με επίσημα Αραβικά έγγραφα, η δραστηριότητα αυτή, ακμάζει στην Κρήτη επί Αιγυπτιοκρατίας υπό την κυριαρχία του Μοχάμεντ Άλι 1830-1840 (Ρασέντ, Ζ.Ι., 1978) .

Η βυρσοδεψία κατά τον 19^ο αιώνα, αποτελεί παραγωγική δραστηριότητα που σχετίζεται άμεσα με την συγκρότηση των πόλεων ως κέντρων εμπορίου και εργασιών μεταποίησης και λαμβάνει χώρα τόσο στην Ελλάδα όσο και στα Βαλκάνια (Ρόκκου, 2007). Τα σημερινά Ταμπακαριά των Χανίων, τα οποία γνωρίσαμε στα πλαίσια της οθωμανικής συντεχνίας στα παραθαλάσσια ή παραλίμνια λιμάνια των μεγάλων πόλεων, χρονολογείται ότι έχουν κτιστεί μεταξύ 1918-1945 φέροντας την λιτή, βιομηχανική μορφή του μεσοπολέμου: Κτισμένα με πέτρα, κεραμιδένιες στέγες, τοποθετημένα στη σειρά και διακοπτόμενα μόνο από πολύ στενά, απότομα περάσματα προς τη θάλασσα.

Αυτή η βιοτεχνία, αποτέλεσε σημαντική βιοτεχνική δραστηριότητα για την πόλη των Χανίων (Κιάδου-Μπλέτσα (1977/1998). Τα βυρσοδεψεία των Χανίων αντανakλούν την παράδοση ενός ενιαίου συνόλου βιοτεχνίας που έφτασε στα όρια της εκβιομηχάνισης αλλά τελικά έχασε το στοίχημα του εκσυγχρονισμού, με την ολοένα και μεγαλύτερη αποδυνάμωση του κλάδου από τη δεκαετία του 1970 και έπειτα. Το ελεύθερο εμπόριο που επιβλήθηκε με τη συνθήκη του Βερολίνου το 1878 και οι νόμοι της αγοράς, απαιτούσαν την εκβιομηχάνιση της παραγωγής. Το ελληνικό θεσμικό πλαίσιο της οργάνωσης της παραγωγής, οδήγησε τη βιοτεχνική παραγωγή της παραδοσιακής βυρσοδεψίας στη συρρίκνωση. (Ρόκκου, 2007).

Βιβλιογραφία

Εικόνα 8 Η υποενότητα με τίτλο «το ιστορικό πλαίσιο»

Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης

- Ηχητικές αφηγήσεις και περιηγήσεις στα Ταμπακαριά Χανίων -

ΑΡΧΙΚΗ ▾ • ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ▾ • ΑΝΘΡΩΠΟΙ ▾ • ΗΧΗΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ▾
• ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ▾

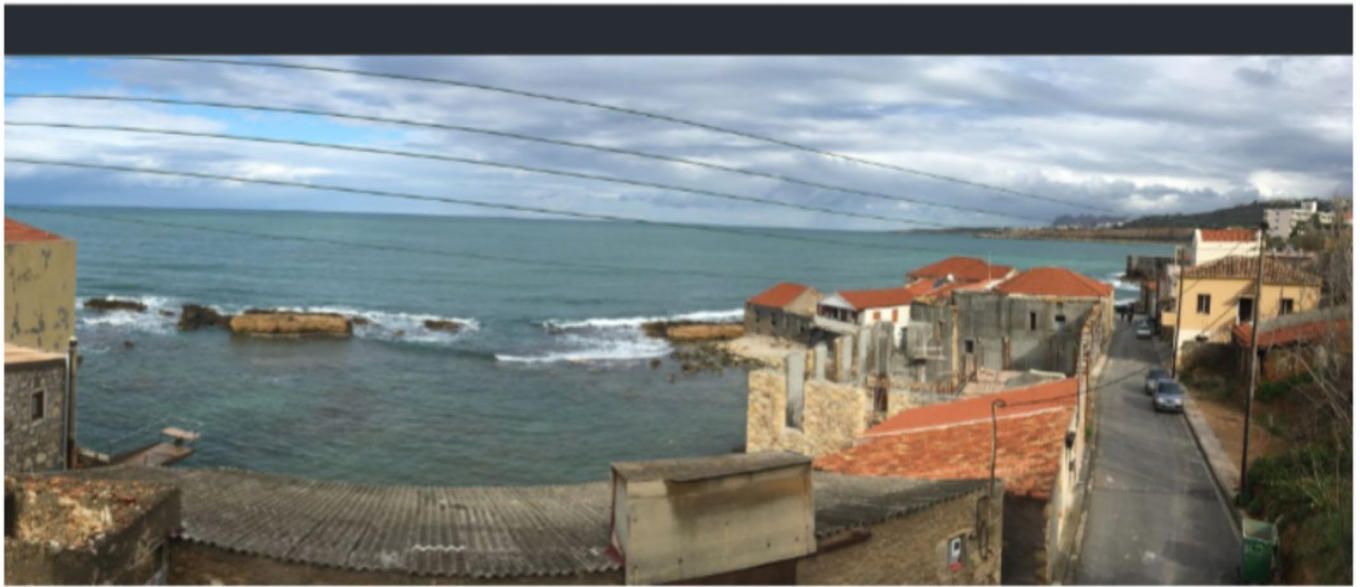
Πνευματικά δικαιώματα

Η παρούσα ηχητική διαδρομή αποτελεί τη Διπλωματική εργασία μου ως μεταπτυχιακή φοιτήτρια στο τμήμα Μέσων Επικοινωνίας και Πολιτισμού με κατεύθυνση Πολιτιστική Διαχείριση το διάστημα 2017-19 στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς την συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν την συγγραφέα και δεν πρέπει να ερμηνευθεί ότι αντιπροσωπεύουν τις επίσημες θέσεις του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών.

Copyright © Μαρία Φουράκη, 2019.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης

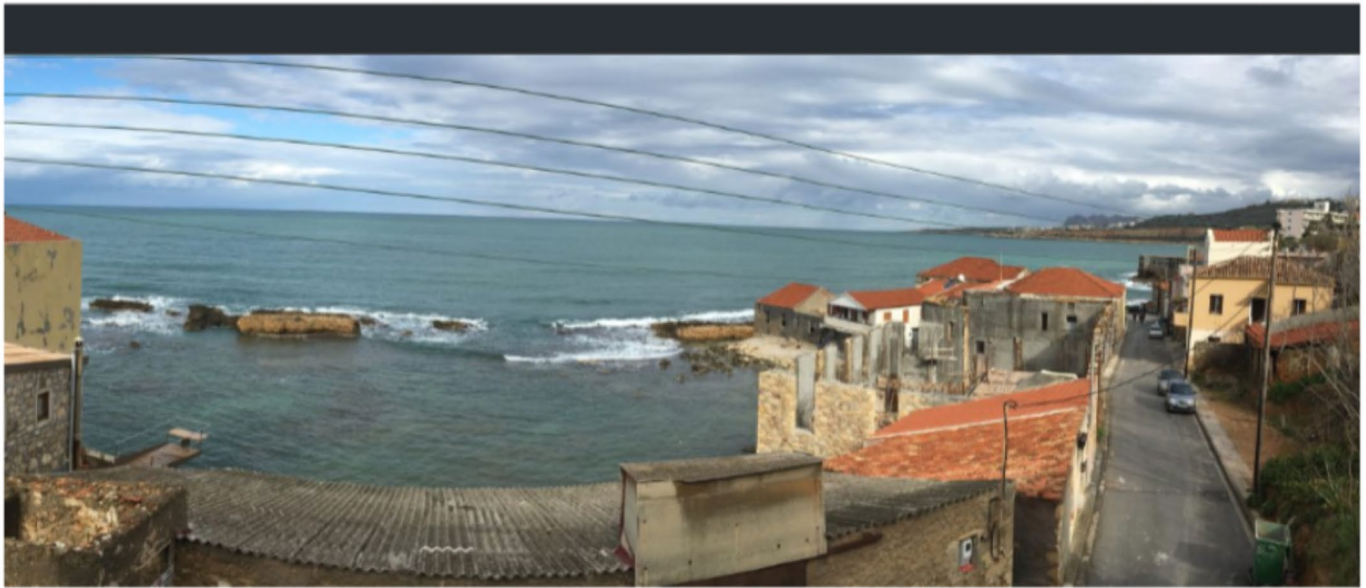
- Ηχητικές αφηγήσεις και περιηγήσεις στα Ταμπακαριά Χανίων -

ΑΡΧΙΚΗ ▾ · ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ▾ · ΑΝΘΡΩΠΟΙ ▾ · ΗΧΗΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ▾
· ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ▾

Χώρος

Αρχιτεκτονική, αστική ανάπτυξη, βιομηχανική κληρονομιά.

Εικόνα 10 Η υποενότητα με τίτλο «χώρος»

Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης

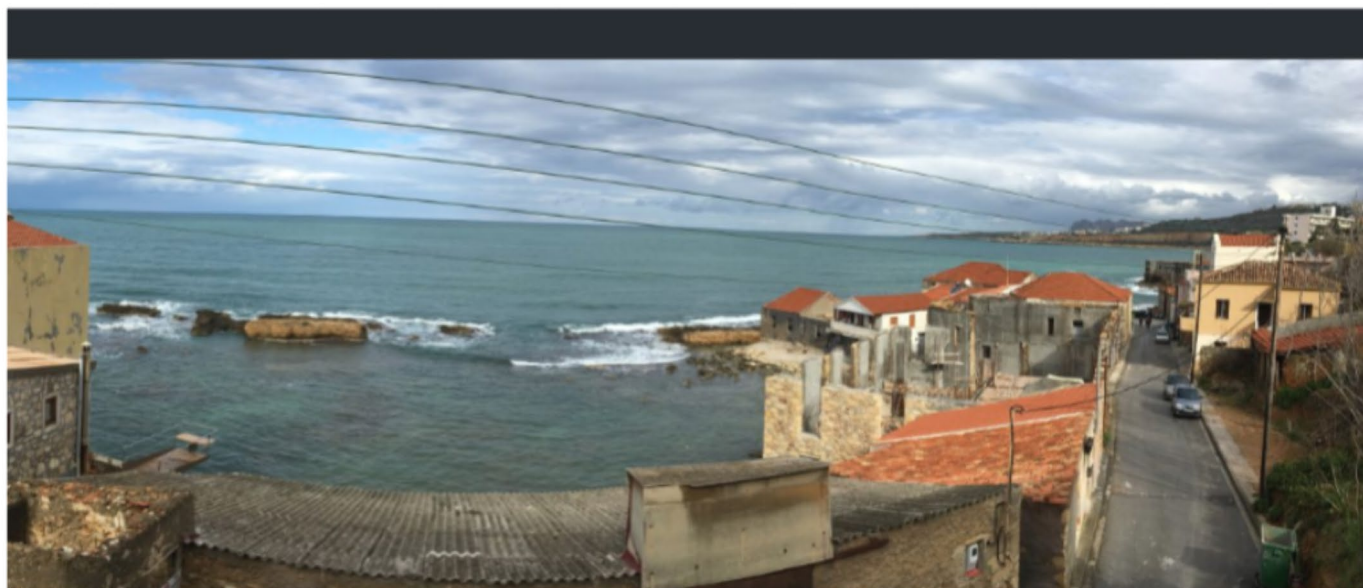
- Ηχητικές αφηγήσεις και περιηγήσεις στα Ταμπακαριά Χανίων -

ΑΡΧΙΚΗ ▾ • ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ▾ • ΑΝΘΡΩΠΟΙ ▾ • ΗΧΗΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ▾
• ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ▾

Εργασία

Η φύση της εργασίας της βρυσοδεψίας στα Χανιά στο παρελθόν, το παρόν, το μέλλον.

Εικόνα 11 Η υποενότητα με τίτλο «εργασία»

Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης

- Ηχητικές αφηγήσεις και περιηγήσεις στα Ταμπακαριά Χανίων -

ΑΡΧΙΚΗ ▾ • ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ▾ • ΑΝΘΡΩΠΟΙ ▾ • ΗΧΗΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ▾
• ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ▾

Όψεις καθημερινότητας

Οι άνθρωποι της περιοχής στη γειτονιά τους στο παρελθόν, το παρόν και το μέλλον.

Εικόνα 12 Η υποενότητα με τίτλο «όψεις καθημερινότητας»

Εικόνα 13 Η υποεπνότητα με τίτλο «περίοδοι κρίσης»

Βυρσοδέψες αλφαβητικά και ημερομηνία συνέντευξης

Μιχάλης Βουτετάκης, εν ενεργεία βυρσοδέψης τρίτης γενιάς. 27.11.18.

Κωνσταντίνος Βροντάκης, εν ενεργεία βυρσοδέψης τρίτης γενιάς. 26.11.18

Ελένη Κουτουλάκη- Βουτετάκη, εργαζόμενη στο οικογενειακό βυρσοδεψείο. 27.11.18.

Ανδρέας Σεργάκης, βυρσοδέψης εν ενεργεία. 26.11.18.

Παναγιώτης Νικολουδάκης , συνταξιούχος βυρσοδέψης. 27.02.2019.

Μανώλης Σπανουδάκης, εργαζόμενος στο οικογενειακό βυρσοδεψείο κατά την παιδική ηλικία. 26.02.2019.

Χρήστος Φυλοΐτης, βυρσοδέψης εν ενεργεία. 26.11.18.

Γιάννης Χριστουλάκης, βυρσοδέψης εν ενεργεία. 28.11.18.

Ο κ.Παναγιώτης Νικολουδάκης, συνταξιούχος βυρσοδέψης, κρατώντας τη σημαία των βυρσοδεψών του 1915 την οποία μεταβίβασε ο θείος του Κώστας Γαλάνης στον πατέρα του πριν τη διαδεχθεί ο ίδιος.

27.02.2019

Ο κ. Χρήστος Φιλοΐτης, βυρσοδέψης εν ενεργεία, στο χώρο εργασίας του. 26.11.2018

Ο κ. Ανδρέας Σεργάκης, βυρσοδέψης εν ενεργεία, στο χώρο εργασίας του. 26.11.2018

Εικόνα 15 Η υποενότητα με τίτλο «βυρσοδέψες αλφαβητικά και ημερομηνία συνέντευξης»

«Αξιολόγηση αποδοτικότητας και μελέτη λειτουργίας μονάδας επεξεργασίας δέρματος» ως Πτυχιακή εργασία στη σχολή Μηχανικών Παραγωγής και Διοίκησης του Πολυτεχνείου Κρήτης του εν ενεργεία βυρσοδέψη τρίτης γενιάς κ. Κωνσταντίνου Βροντάκη. Φωτογραφία στην οικογενειακή επιχείρηση, 26.11.2018.

ο εν ενεργεία βυρσοδέψης κ. Χριστουλάκης Γιάννης, στις εγκαταστάσεις της οικογενειακής επιχείρησης στο Βιοτεχνικό Πάρκο Χανίων ΒΙΟΠΑ στη Σούδα. 28.11.2018.

Εικόνα 16 Η υποεπνότητα με τίτλο «βυρσοδέψες αλφαβητικά και ημερομηνία συνέντευξης»

ο κ. Μανώλης Σπανουδάκης, Πολιτικός Μηχανικός, εργάσθηκε τα απογεύματα στο βυρσοδεψείο του πατέρα του ως τα 18 του χρόνια. Στην οικία του στον Άγιο Ματθαίο Χανίων, 26.02.2019.

Εικόνα 17 Η υποεπινότητα με τίτλο «βυρσοδέψες αλφαβητικά και ημερομηνία συνέντευξης»

Κάτοικοι της περιοχής αλφαβητικά και ημερομηνία συνέντευξης

Κωστούλα Γερακάκη-Αντωνόγλου 23.02.19.

Μαρία Γερακάκη 21.02.19

Παναγιώτης Τερπάδρου Ζαχαρίου 23.02.19.

Εύα Πενθερουδάκη 31.12.18.

Αργυρώ Σαριδάκη 21.02.19.

*Η κ. Κωστούλα Γερακάκη – Αντωνόγλου στη βεράντα του σπιτιού της στα Ταμπακαριά της Αγίας
Κυριακής.*

Εικόνα 18 Η υποεπένδυση με τίτλο «κάτοικοι της περιοχής αλφαβητικά και ημερομηνία συνέντευξης»

Η κα Αργυρώ Σαριδάκη στο μπαλκόνι του σπιτιού της στην οδό Βιβιλάκη στα Ταμπακαριά Χανίων.

Ο κ. Παναγιώτης Τερπάνδρου Ζαχαρίου στην οικία του στα Ταμπακαριά της Αγίας Κυριακής, την οποία ανασπαλαίωσε το 1994 εκπληρώνοντας μια επιθυμία ζωής.

Επιχειρηματίες αλφαβητικά και ημερομηνία συνέντευξης

Αντώνης Αρχοντάκης, ιατρός, πρώην κάτοικος περιοχής, ιδιοκτήτης τουριστικής κατοικίας στα Ταμπακαριά Χανίων. 08.01.19.

Αριστομένης Βαρουδάκης, αρχιτέκτων μηχανικός, συνιδιοκτήτης του αρχιτεκτονικού γραφείου Βαρουδάκη στα Ταμπακαριά της οδού Βιβιλάκη. 26.02.19.

Σπύρος Βουτετάκης, έμπορος δερμάτινων ειδών, ιδιοκτήτης τουριστικής κατοικίας στα Ταμπακαριά. 25.02.19.

Γιώργος Διακάκης, διαχειριστής του χώρου πολιτισμού «Οξω Νού» στα Ταμπακαριά Χανίων. 28.11.18.

Νεκτάριος Λιονάκης, ιδιοκτήτης ψαροταβέρνας «θαλασσινό αγέρι» στα Ταμπακαριά Χανίων. 22.02.19.

Ο επιχειρηματίας Σπύρος Βουτετάκης, μετέτρεψε το βυρσοδεψείο του παππού και κατόπιν του πατέρα του σε τουριστικό κατάλυμα. Φωτογραφία από το μπαλκόνι του εν λόγω οικήματος, 25.02.2019.

Ο Αρχιτέκτονας Αριστομένης Βαρουδάκης στο αρχιτεκτονικό γραφείο Βαρουδάκη της οδού Βιβιλάκη, την πρώτη επιχειρηματική δραστηριότητα των Ταμπακαριών Χανίων που δεν σχετίζονταν με την τέχνη της βυρσοδεψίας. 26.02.2019.

Ο ιδιοκτήτης της ψαροταβέρνας «θαλασσινό αγέρι» Νεκτάριος Λιονάκης, στην αυλή της επιχείρησής του. 22.02.19.

Εικόνα 21 Η υποεπένδυση με τίτλο «επιχειρηματίες αλφαβητικά και ημερομηνία συνέντευξης»

Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης

- Ηχητικές αφηγήσεις και περιηγήσεις στα Ταμπακαριά Χανίων -

ΑΡΧΙΚΗ ▾

ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ▾

ΑΝΘΡΩΠΟΙ ▾

ΗΧΗΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ▾

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ▾

Ενδιαφερόμενοι για την περιοχή αλφαβητικά και ημερομηνία συνέντευξης

Γιάννης Τσουκάτος, αρχιτέκτων μηχανικός, αρθρογράφος στην τοπική εφημερίδα «Χανιώτικα Νέα». 27.02.19.

Γιώργος Ιγγλεζάκης, αρχιτέκτων μηχανικός. 11.12.18.

Share this:

Κάνε πρώτος/ή like.

Εικόνα 22 Η υποεπνότητα με τίτλο «ενδιαφερόμενοι για την περιοχή αλφαβητικά και ημερομηνία συνέντευξης»

Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης

- Ηχητικές αφηγήσεις και περιηγήσεις στα Ταμπακαριά Χανίων -

ΑΡΧΙΚΗ ▾

• ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ▾

• ΑΝΘΡΩΠΟΙ ▾

• ΗΧΗΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ▾

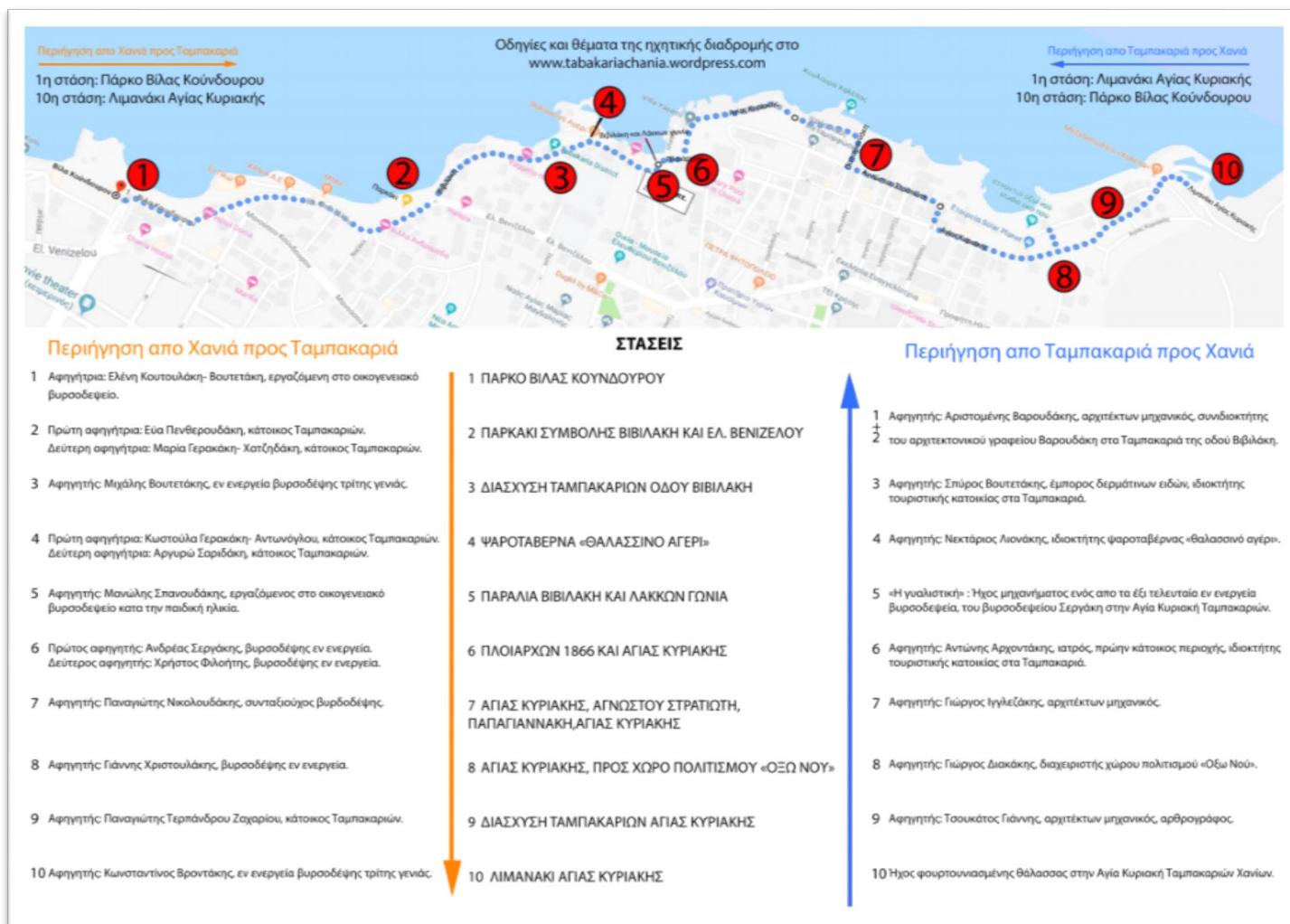
• ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ▾

Εκτύπωση χάρτη

[κατεβάστε τον χάρτη πατώντας το κουμπί Download](#)

DOWNLOAD

Εικόνα 23 Η υποενότητα με τίτλο «εκτύπωση χάρτη»

Εικόνα 24 συνοδευτικό τρίπτυχο προς εκτύπωση με το χάρτη, τις κοινές στάσεις στην «περιήγηση από Χανιά προς Ταμπακαριά» και στην περιήγηση από «Ταμπακαριά προς Χανιά» και τους αφηγητές (εσωτερική όψη)

Οδηγίες για τον περίπατο

Βήμα προς βήμα

Μπείτε στον ιστότοπο πληκτρολογώντας www.tabakariachania.wordpress.com στην τέρμα πάνω γραμμή του browser (όχι στο google search).

Απο το "Μενού" επιλέξετε την ενότητα "ηχητικός περίπατος". Στη συνέχεια επιλέξτε ένα απο τα δύο σκέλη της διαδρομής (Απο Χανιά-Ταμπακαριά ή Απο Ταμπακαριά-Χανιά).

Για να ακούσετε το ηχητικό περιεχόμενο κάθε στάσης πατήστε το κουμπι listen in browser (και όχι το κουμπί play on Soundcloud).

Ο ηχητικός περίπατος έχει δύο σκέλη με δέκα διαφορετικές αφηγήσεις το καθένα : Την περιήγηση απο Χανιά προς Ταμπακαριά με τις αφηγήσεις των βυρσοδεψών και των κατοίκων και την περιήγηση απο Ταμπακαριά προς Χανιά με τις αφηγήσεις των επιχειρηματιών που δραστηριοποιούνται στην περιοχή και τους ενδιαφερόμενους για την περιοχή. Οι στάσεις είναι κοινές και για τα δύο σκέλη της διαδρομής. Το περιεχόμενο κάθε αφήγησης είναι ανεξάρτητο ώστε να υπάρχει ευελιξία σχετικά με την επιλογή της ακρόασης ανάλογα με τα θέματα που ενδιαφέρουν τον περιηγητή και το διαθέσιμο χρόνο του.

Σας προτείνουμε μια άνετη ένδυση, καπέλο και νερό καθώς η διαδρομή είναι περίπου 2 χλμ (25 λεπτά) στο κάθε σκέλος της.

Ευχόμαστε να απολαύσετε τον ηχητικό περίπατο!

Copyright © Μαρία Φουράκη, 2019 .

Μια βιωματική
προσέγγιση της πόλης
Ηχητικές αφηγήσεις και
περιηγήσεις στα
Ταμπακαριά Χανίων

Εικόνα 25 συνοδευτικό τρίπτυχο προς εκτύπωση με τον τίτλο της ηχητικής διαδρομής, τις οδηγίες για τον περίπατο, τη δημιουργό της διαδρομής (εξωτερική όψη)

Οδηγίες για τον περίπατο

Οι οδηγίες βήμα προς βήμα

- Μπείτε στον ιστότοπο πληκτρολογώντας <http://www.tabakariachania.wordpress.com> στην τέρμα πάνω γραμμή του browser (όχι στο google search).
- Απο το «Μενού» επιλέξετε την ενότητα «ηχητικός περίπατος». Στη συνέχεια επιλέξτε ένα από τα δύο σκέλη της διαδρομής (Απο Χανιά- Ταμπακαριά ή Απο Ταμπακαριά-Χανιά)
- Για να ακούσετε το ηχητικό περιεχόμενο κάθε στάσης πατήστε το κουμπι **listen in browser** (και όχι το κουμπί play on Soundcloud).

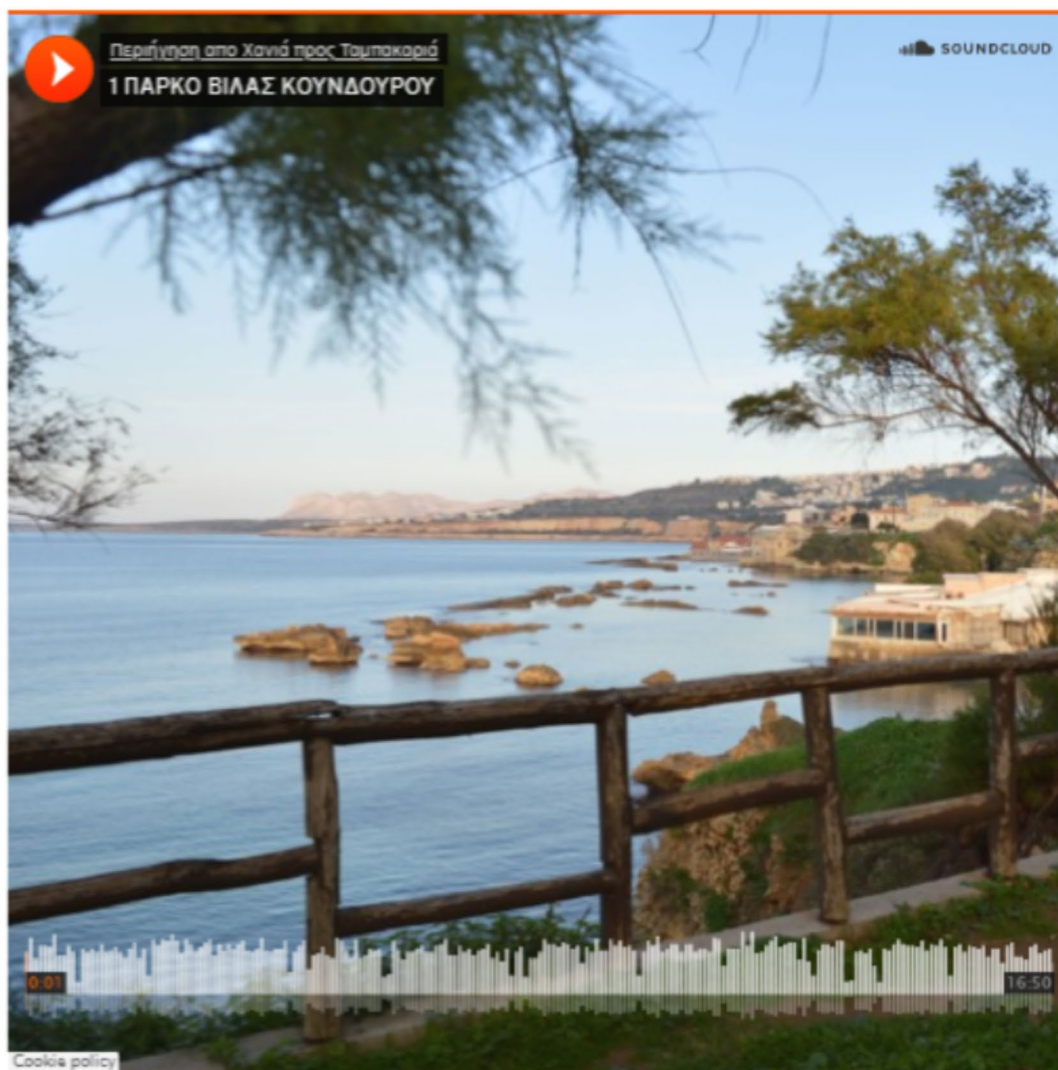
Ο ηχητικός περίπατος έχει **δύο σκέλη με δέκα διαφορετικές αφηγήσεις** το καθένα : Την περιήγηση **απο Χανιά προς Ταμπακαριά** με τις αφηγήσεις των βυρσοδεψών και των κατοίκων και την περιήγηση **απο Ταμπακαριά προς Χανιά** με τις αφηγήσεις των επιχειρηματιών που δραστηριοποιούνται στην περιοχή και των ενδιαφερόμενων για την περιοχή. **Οι στάσεις είναι κοινές και για τα δύο σκέλη της διαδρομής.** Το περιεχόμενο κάθε αφήγησης είναι ανεξάρτητο ώστε να υπάρχει ευελιξία σχετικά με την επιλογή της ακρόασης ανάλογα με τα θέματα που ενδιαφέρουν τον περιηγητή και το διαθέσιμο χρόνο του.

Σας προτείνουμε μια άνετη ένδυση, καπέλο και νερό καθότι **η διαδρομή είναι περίπου 2 χλμ (25 λεπτά) στο κάθε σκέλος της.**

Ευχόμαστε να απολαύσετε τον ηχητικό περίπατο!

Εικόνα 26 Η υποενότητα με τίτλο «οδηγίες για τον περίπατο»

Περιήγηση απο Χανιά προς Ταμπακαριά

Αφηγήτρια: Ελένη Κουτουλάκη- Βουτετάκη, εργαζόμενη στο οικογενειακό βυρσοδεψείο .

Θέματα: Η οικογένεια/τα προξενιά/στην Αυστραλία/Επιστροφή στα Ταμπακαριά/Δυό δουλειές/Ν'αφήσω το πλεκτό να βοηθήσω/6 μήνες μόνη στη δουλειά/3 τόνοι υλικά/τα κορίτσια μου στη δουλειά/ «πέταξε τ' αυτοκινητάκια του γιού σου».

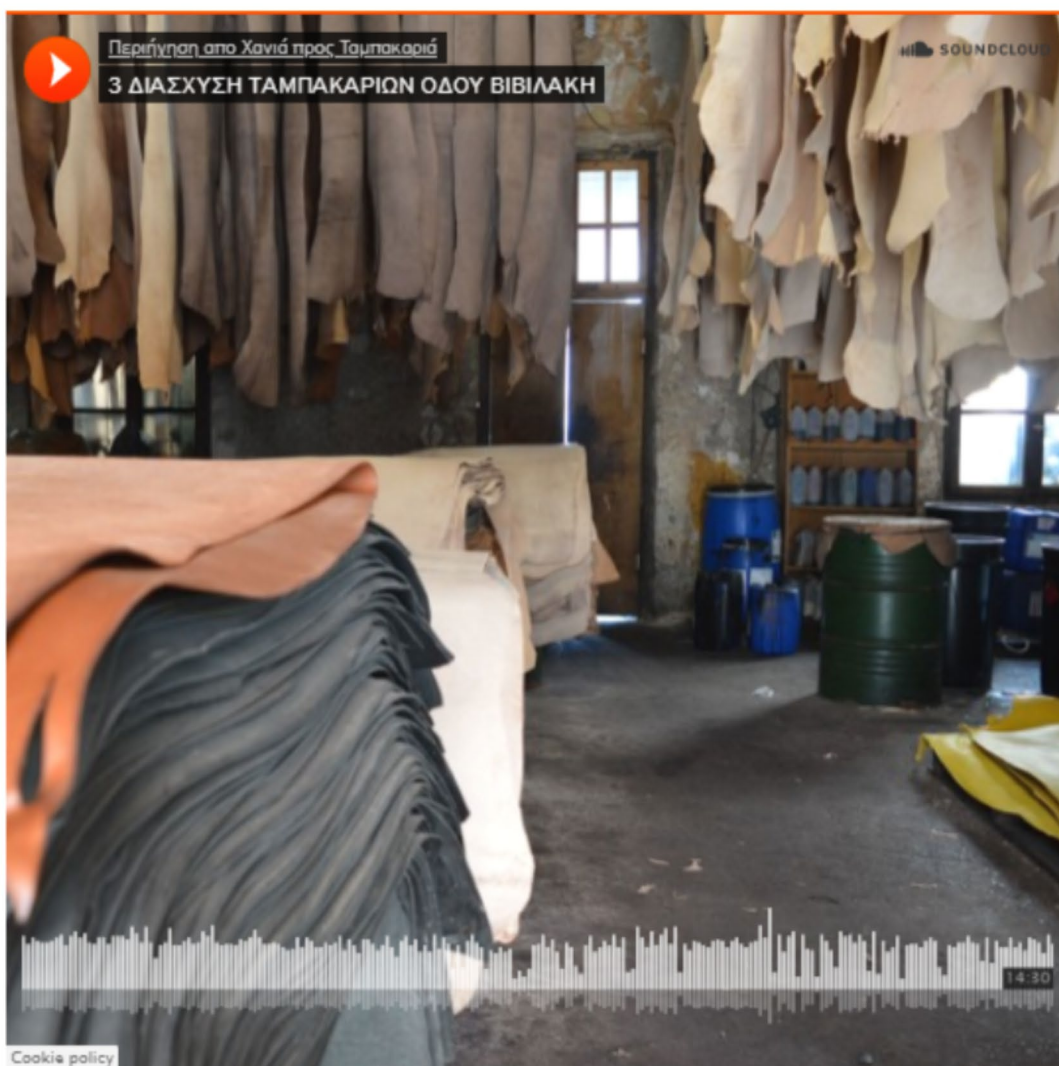
Εικόνα 27 Περιήγηση από Χανιά προς Ταμπακαριά, πρώτη στάση με τίτλο « πάρκο βίλας Κούνδουρου» και αφηγήτρια την Ελένη Κουτουλάκη- Βουτετάκη

Πρώτη αφηγήτρια: Εύα Πενθερουδάκη, κάτοικος Ταμπακαριών. **Θέματα:** Παιδικά χρόνια/ σκληραγωγημένα παιδιά του πολέμου/οδηγισμός στην κατοχή/ η ελληνογαλλική σχολή Saint Joseph/ οικογένειες των Ταμπακαριών/Μια μικρή πλύστρα δίπλα στην κ. Αγγελική/ τα θαύματα των Αγίων και το βαμβάκι με το ανθόνερο/ «Σεφέρ τασί» και κάρτα φορτωμένα πετσί/ η πέτρινη σκάλα προς την πλακούρα και η γλυπτική με κούσκουρα.

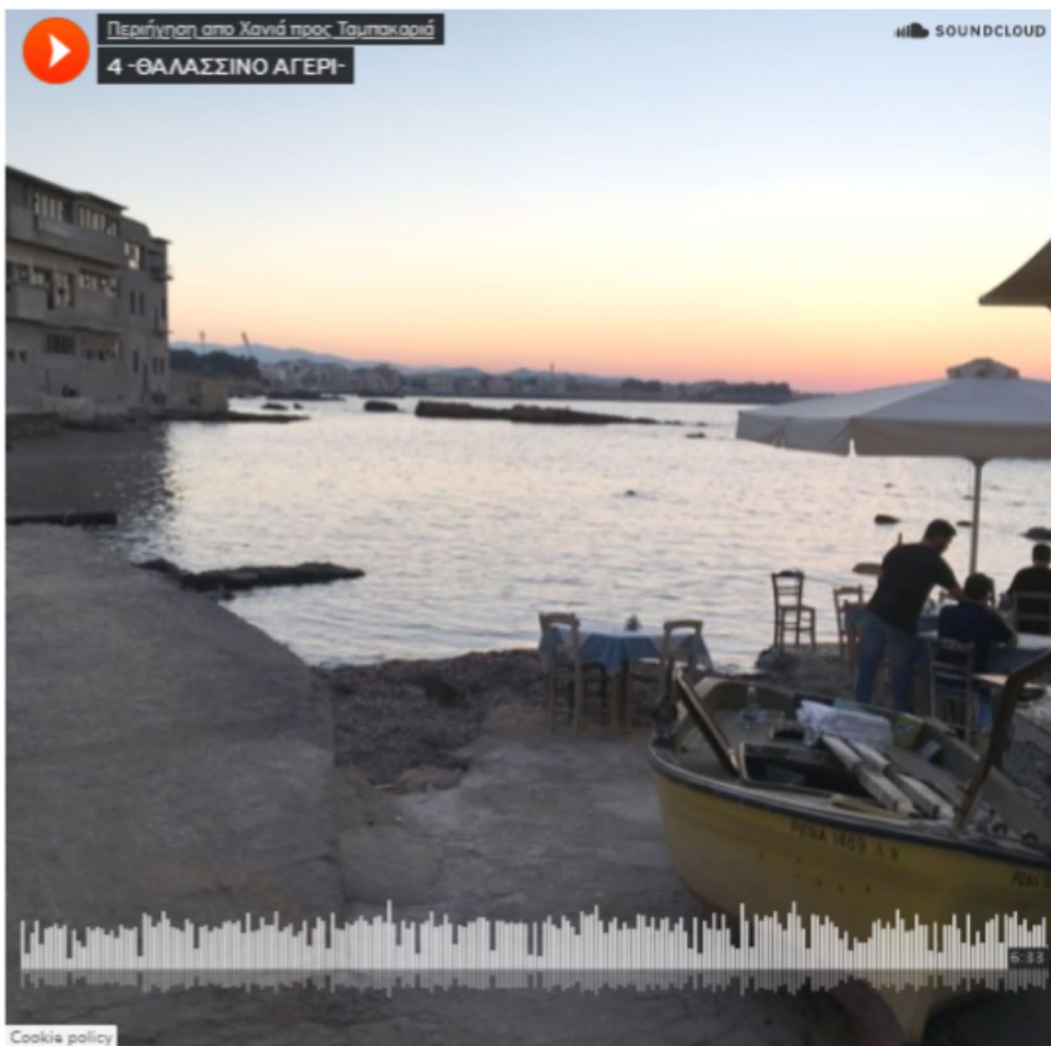
Δεύτερη αφηγήτρια: Μαρία Γερακάκη- Χατζηδάκη, κάτοικος Ταμπακαριών. **Θέματα:** Η οικογένεια/30-40 εργάτες στη σειρά/ταβέρνα «ο Αγκαβανές»/Η μητέρα μου στη Γαλλική σχολή/ Εγώ στη Γαλλική Σχολή/Οικογένειες των Ταμπακαριών/ «Σαμά»: Ένα δύσσομο υλικό βυρσοδεψίας/οι Κληδόνιοι/Εκδρομές στον Άγιο Ονούφρη από τα βράχια.

Εικόνα 28 Περιήγηση από Χανιά προς Ταμπακαριά, δεύτερη στάση με τίτλο «παρκάκι συμβολής Βιβιλάκη και Ελ. Βενιζέλου» και αφηγήτριες τις Εύα Πενθερουδάκη και Μαρία Γερακάκη- Χατζηδάκη

Αφηγητής: Μιχάλης Βουτετάκης, εν ενεργεία βυρσοδέψης τρίτης γενιάς. **Θέματα:** Τα παιδιά ως «αμπασάδες» στα οικογενειακά βυρσοδεψεία/το ενδιαφέρον των παλιών/μαλάκωμα των δερμάτων στη θάλασσα παντός καιρού/ η κυριαρχία του πλαστικού/η πόλη επεκτείνεται: το ιδιοκτησιακό και η μετεγκατάσταση των βυρσοδεψείων/απο την εγκατάλειψη στην αξιοποίηση.

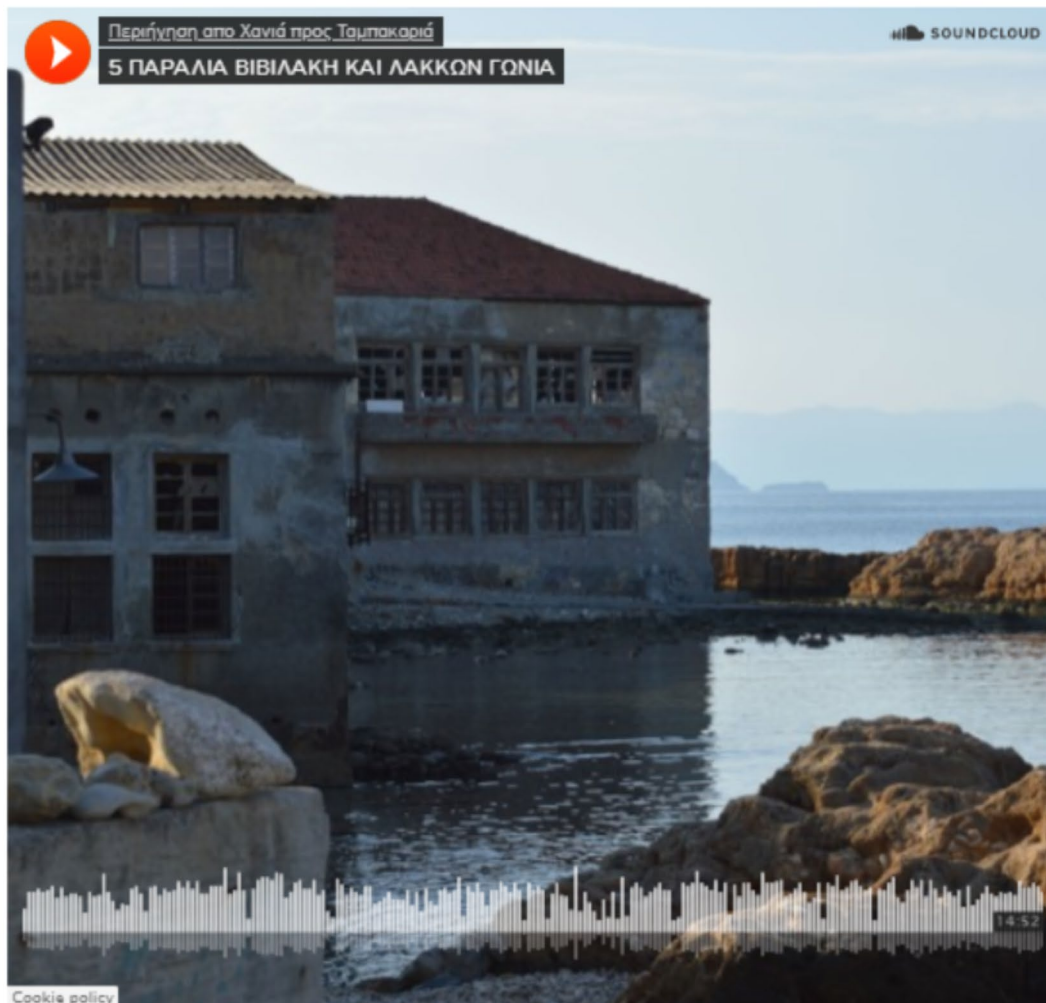
Εικόνα 29 Περιήγηση από Χανιά προς Ταμπακαριά, τρίτη στάση με τίτλο «διάσχιση Ταμπακαριών οδού Βιβιλάκη» και αφηγητή τον Μιχάλη Βουτετάκη

Πρώτη αφηγήτρια: Κωστούλα Γερακάκη- Αντωνόγλου, κάτοικος Ταμπακαριών. **Θέματα:** Γέννημα- θρέμμα Ταμπακαριών/η ευημερία των βυρσοδεψών/το κολατσιό στις δέκα/ περαστικοί κρατώντας τη μύτη τους/βάρκες στο λιμανάκι.

Δεύτερη αφηγήτρια: Αργυρώ Σαριδάκη, κάτοικος Ταμπακαριών. **Θέματα:** Η προίκα της μητέρας μου/απλωμένα δέρματα ως τη Χονολολού/αποσπερίζοντας στη γειτονιά/ ντρεπόμασταν να πούμε που μέναμε/το μοναδικό τηλέφωνο της Κατίνας/ προβληματισμοί και επιθυμίες για την περιοχή μας που αλλάζει.

Εικόνα 30 Περιήγηση από Χανιά προς Ταμπακαριά, τέταρτη στάση με τίτλο «θαλασσινό αγέρι» και αφηγήτριες την Κωστούλα Γερακάκη και την Αργυρώ Σαριδάκη

Αφηγητής: Μανώλης Σπανουδάκης, εργαζόμενος στο οικογενειακό βυρσοδεψείο κατά την παιδική ηλικία. **Θέματα:** Η Χαλέπα στα παιδικά μου χρόνια/ο πατέρας μου από τον Αποκόρωνα στα Ταμπακαριά/δουλειά 7 μέρες την εβδομάδα/με τον πατέρα μου για βελανίδια: την κύρια δεπτική ύλη/ αγορές δερμάτων από το εξωτερικό μέσω εμπορικών αντιπροσώπων/ παραγγελίες και εγγυητική στην τράπεζα/ η αγωνία της παραλαβής πρώτων υλών 6 μήνες μετά/καλοί γαμπροί οι ταμπάκηδες αλλά.../η εύρεση των μηχανημάτων/από απλοί χειρωνάκτες σε εργοστασιάρχες/το πλαστικό και η συρρίκνωση του κλάδου/η αναπροσαρμογή της δραχμής/υλικά εισαγωγής/οι τράπεζες-οι πτωχεύσεις-οι πλειστηριασμοί/ οι εξελίξεις σήμερα.

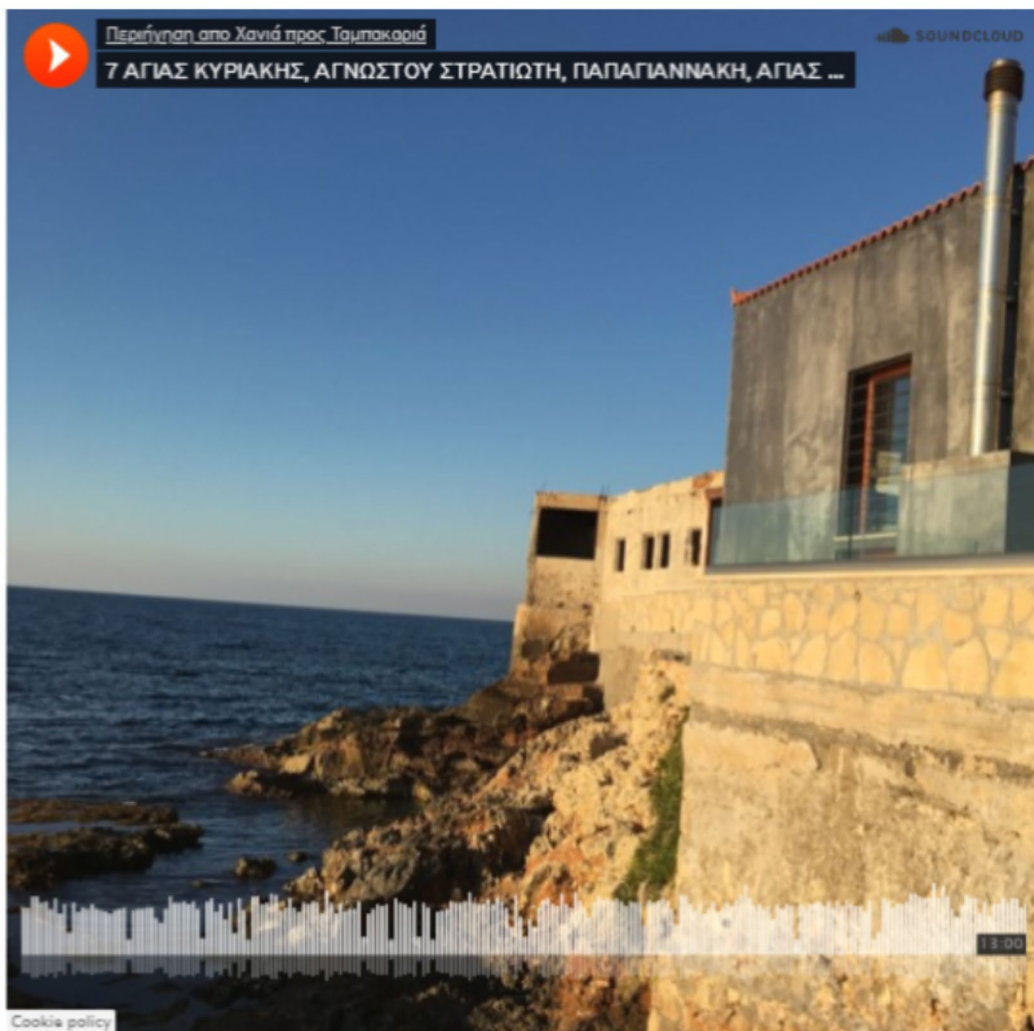
Εικόνα 31 Περιήγηση από Χανιά προς Ταμπακαριά, πέμπτη στάση με τίτλο « παραλία Βιβιλάκη και Λάκκων γωνία» και αφηγητή τον Μανώλη Σπανουδάκη

Πρώτος αφηγητής: Ανδρέας Σεργάκης, βυρσοδέψης εν ενεργεία. **Θέματα:** Στην οικογενειακή επιχείρηση από παιδί/ υπογραφές εργατών του 1934 στους τοίχους/ οι χρήσεις των μηχανημάτων/ η διάθεση των αποβλήτων/ το μέλλον.

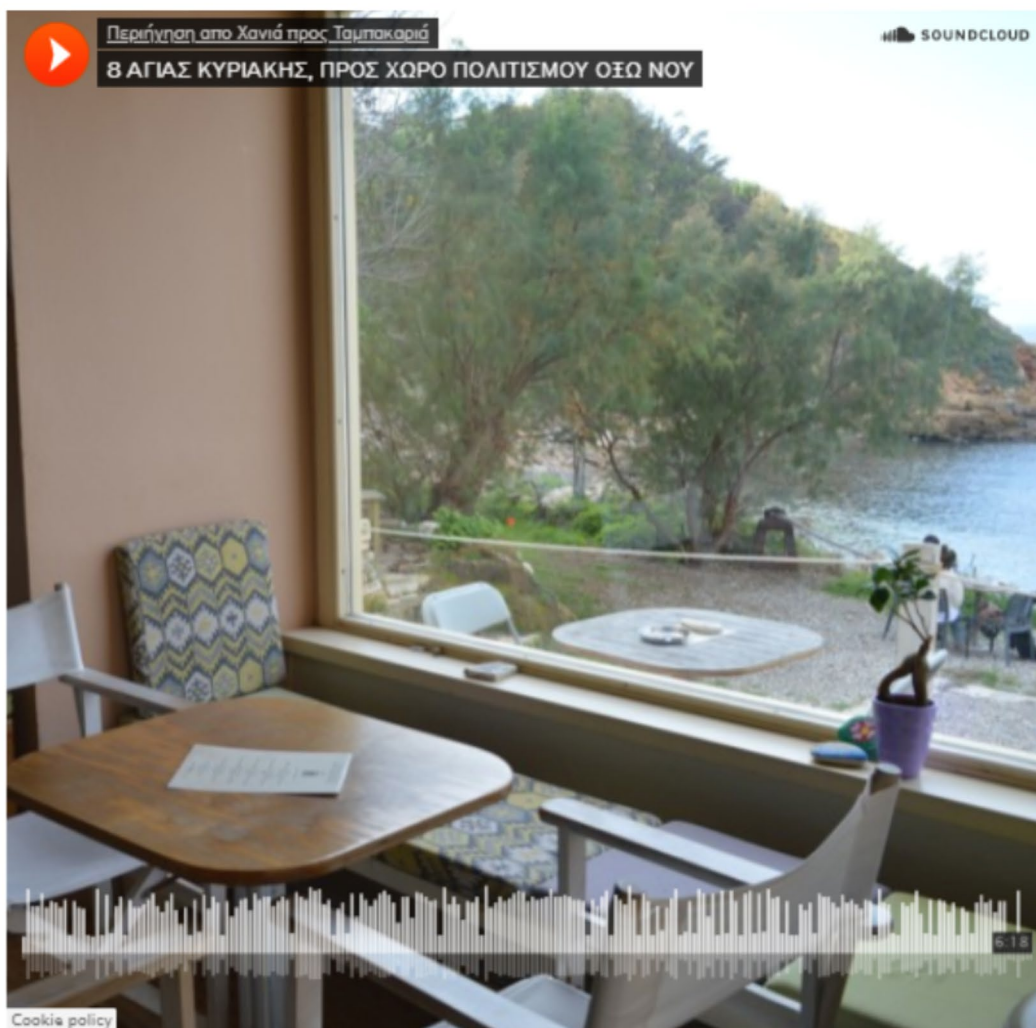
Δεύτερος αφηγητής: Χρήστος Φιλοΐτης, βυρσοδέψης εν ενεργεία. **Θέματα:** Από εργάτης αφεντικό/η αγάπη για τη δουλειά/η επεξεργασία του δέρματος σήμερα/λόγοι επιλογής τοποθεσίας Ταμπακαριών/ οι συνθήκες εργασίας σήμερα/τα προϊόντα βυρσοδεψίας και η διαχρονικότητα της Χανιώτικης βακέτας/ ισοπέδωση από τη νομοθεσία ή διατήρηση της παράδοσης των Χανιώτικων βυρσοδεψείων.

Εικόνα 32 Περιήγηση από Χανιά προς Ταμπακαριά, έκτη στάση με τίτλο « Πλοιάρχων 1866 και Αγίας Κυριακής» και αφηγητές τους Ανδρέα Σεργάκη και Χρήστο Φιλοΐτη

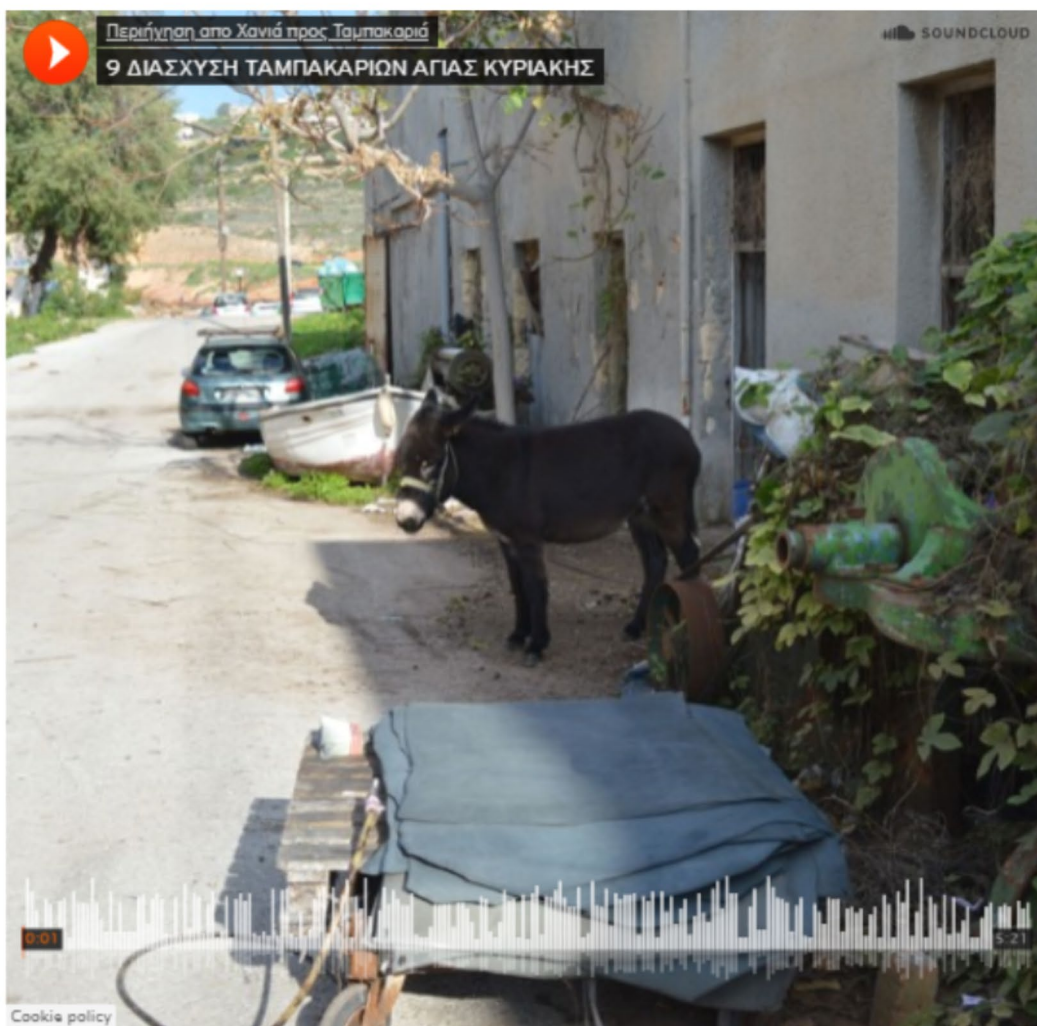
Αφηγητής: Παναγιώτης Νικολουδάκης, συνταξιούχος βυρδοδέψης. **Θέματα:** Η οικογενειακή μας παράδοση στη βυρδοσειψία/ διαδικασία πρωτόγονης επεξεργασίας δέρματος/τα ανεξόφλητα άρβυλα του πατέρα μου που έσωσαν τον ελληνικό στρατό απο τα κρουοπαγήματα/μεροκάματο 7 μέρες την εβδομάδα/ η ανάκαμψη της οικογενειακής επιχείρησης/οι «οίκοι» δερμάτων στο εξωτερικό και οι αντιπρόσωποι/ το ρίσκο των διακυμάνσεων στις τιμές/εισαγωγές μηχανημάτων και υλικών/ οι κόποι μιας ζωής/ άνοιγμα αγορών και ανταγωνισμός/τα δάνεια/ η ανεκπλήρωτη υπόσχεση μιας βιομηχανικής περιοχής για τους βυρσοδέψεις/χημικοί έλεγχοι/ψάρεμα.

Εικόνα 33 Περιήγηση από Χανιά προς Ταμπακαριά, έβδομη στάση με τίτλο « Αγίας Κυριακής, Αγνώστου Στρατιώτη, Παπαγιαννάκη, Αγίας Κυριακής» και αφηγητή τον Παναγιώτη Νικολουδάκη

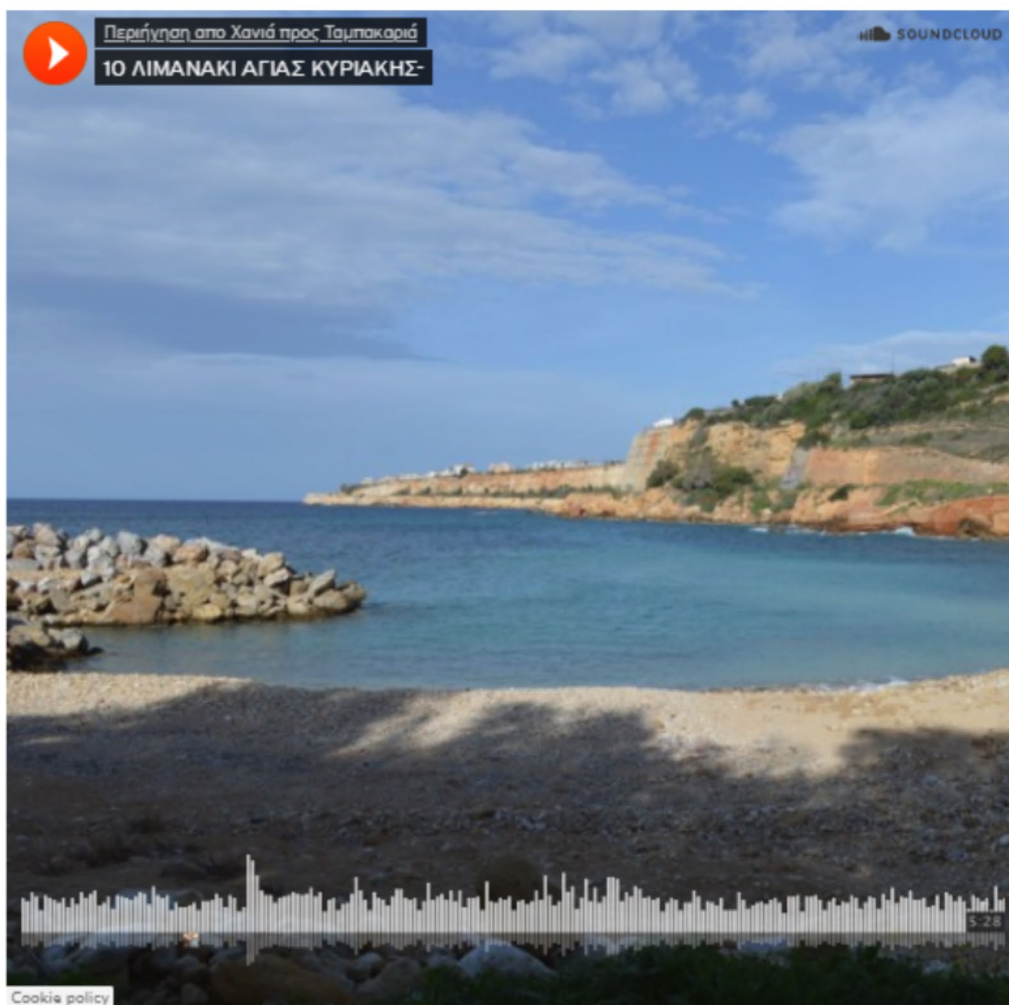
Αφηγητής: Γιάννης Χριστουλάκης, βυρσοδέψης εν ενεργεία. **Θέματα:** Συνεχίζοντας το επάγγελμα του πατέρα μου/η αδυναμία εκσυγχρονισμού τη δεκαετία του '60 λόγω «φόρου κύκλου εργασιών»/ εργασία όλη την εβδομάδα και την Κυριακή » Μάνγκα»/η πορεία του πατέρα μου στο επάγγελμα και η διαδοχή/ το ανταγωνιστικό πλεονέκτημα την εποχή της παγκοσμιοποίησης/ο βιολογικός καθαρισμός/τα διατηρητέα και τα κίνητρα της επόμενης γενιάς.

Εικόνα 34 Περιήγηση από Χανιά προς Ταμπακαριά, όγδοη στάση με τίτλο «Αγίας Κυριακής προς χώρο πολιτισμού Όξω Νου» και αφηγητή τον Γιάννη Χριστουλάκη

Αφηγητής: Παναγιώτης Τερπάνδρου Ζαχαρίου, κάτοικος Ταμπακαριών. **Θέματα:** Παιδικές αναμνήσεις από τα βυρσοδεψεία/οικογενειακή μετανάστευση στην Αμερική/ επιστροφή στα Ταμπακαριά της δεκαετίας του '80/ αναπαλαιώνοντας μια οικία στα βυρσοδεψεία της δεκαετίας του '90/ τα παιδιά της γειτονιάς τότε και σήμερα.

Εικόνα 35 Περιήγηση από Χανιά προς Ταμπακαριά, ένατη στάση με τίτλο « διάσχιση Ταμπακαριών Αγίας Κυριακής» και αφηγητή τον Παναγιώτη Τερπάνδρου Ζαχαρίου

Αφηγητής: Κωνσταντίνος Βροντάκης, εν ενεργεία βурсοδέψης τρίτης γενιάς. **Θέματα:** Μεγαλώνοντας στο βурсοδεψείο/αναζητώντας επαγγελματική διέξοδο μέσω της Ανώτατης εκπαίδευσης/επιστροφή στην οικογενειακή παράδοση της βурсοδεψίας/μια διαχρονικά δύσκολη τέχνη/ η έλλειψη πλαισίου στήριξης για ανάπτυξη/ η επιμονή στο φυτικό και το παραδοσιακό/ οι πελάτες μας/το ζητούμενο της μετεγκατάστασης και η τουριστική αξιοποίηση/ μόνος του δεν πάει κανένας πουθενά.

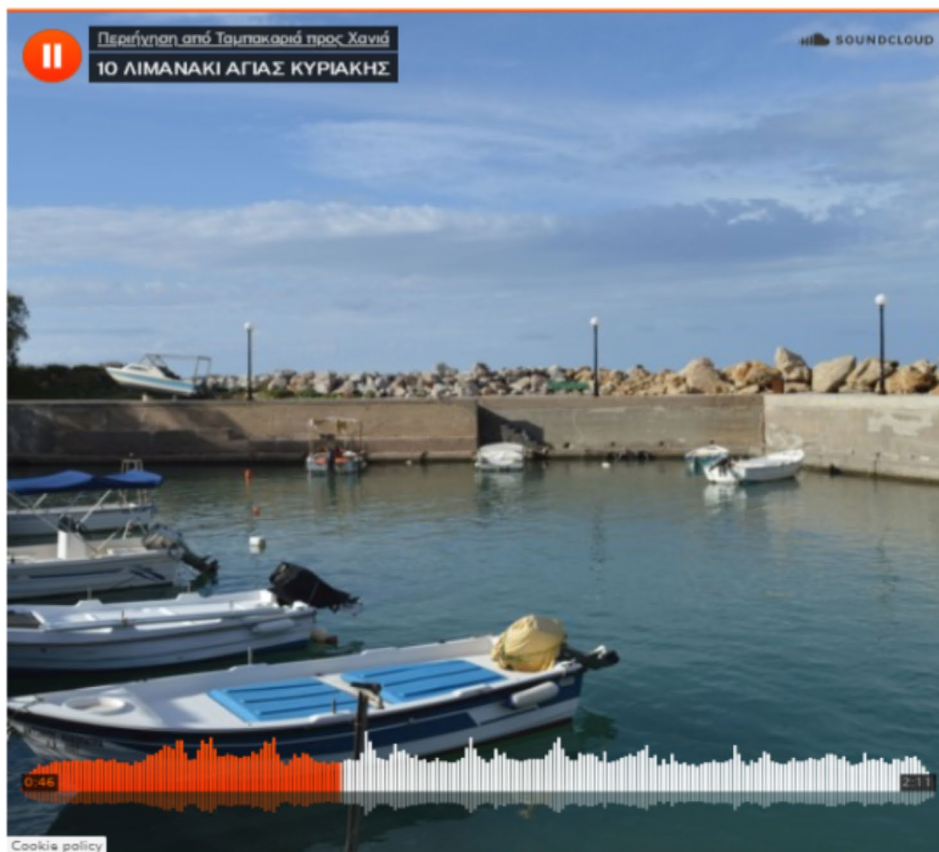
Εικόνα 36 Περιήγηση από Χανιά προς Ταμπακαριά, δέκατη στάση με τίτλο «λιμανάκι Αγίας Κυριακής» και αφηγητή τον Κωνσταντίνο Βροντάκη

Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης

- Ηχητικές αφηγήσεις και περιηγήσεις στα Ταμπακαριά Χανίων -

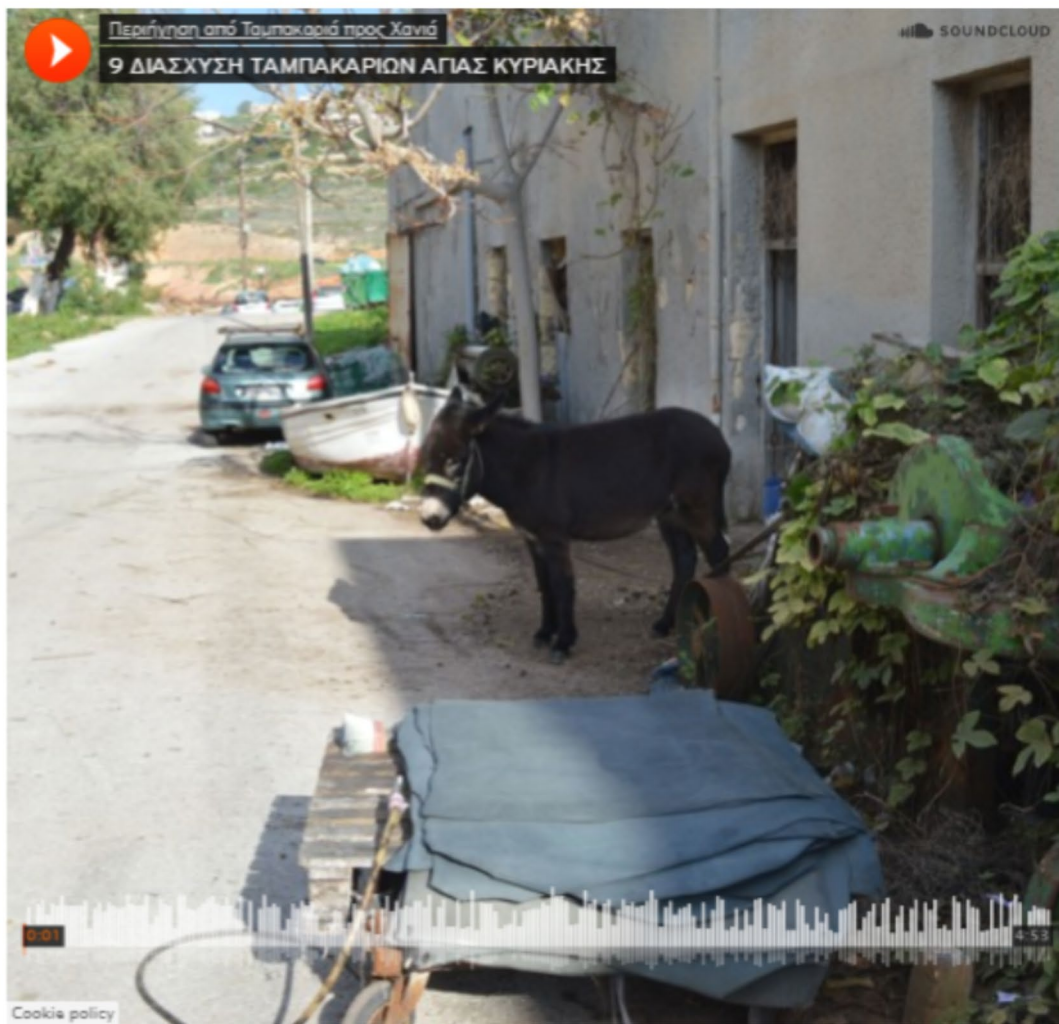
ΑΡΧΙΚΗ ▾ · ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ▾ · ΑΝΘΡΩΠΟΙ ▾ · ΗΧΗΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ▾
· ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ▾

Περιήγηση από Ταμπακαριά προς Χανιά

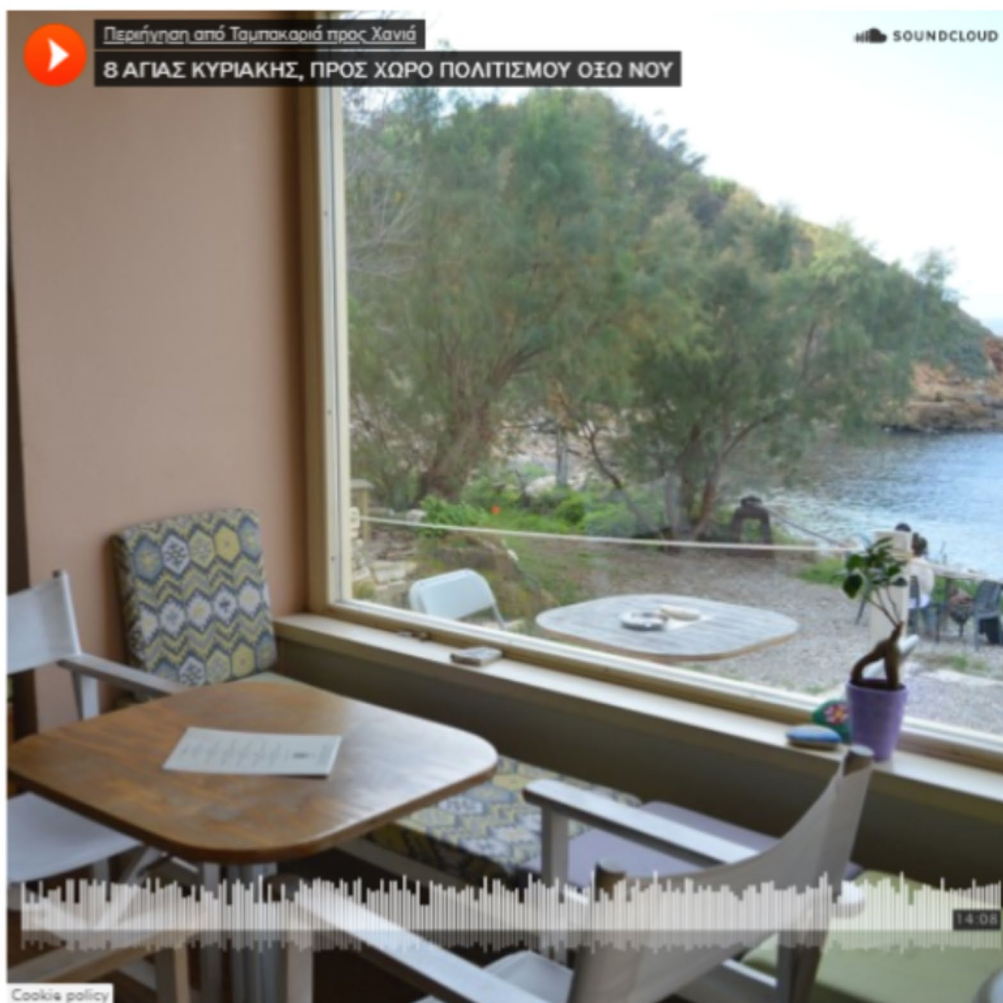
Ήχος φουρτουνιασμένης θάλασσας στην Αγία Κυριακή Ταμπακαριών Χανίων. 25/02/2019.

Εικόνα 37 Περιήγηση από Ταμπακαριά προς Χανιά, με εναρκτήρια την δέκατη στάση με τίτλο «λιμανάκι Αγίας Κυριακής» και ηχητικό απόσπασμα από τον ήχο της φουρτουνιασμένης θάλασσας

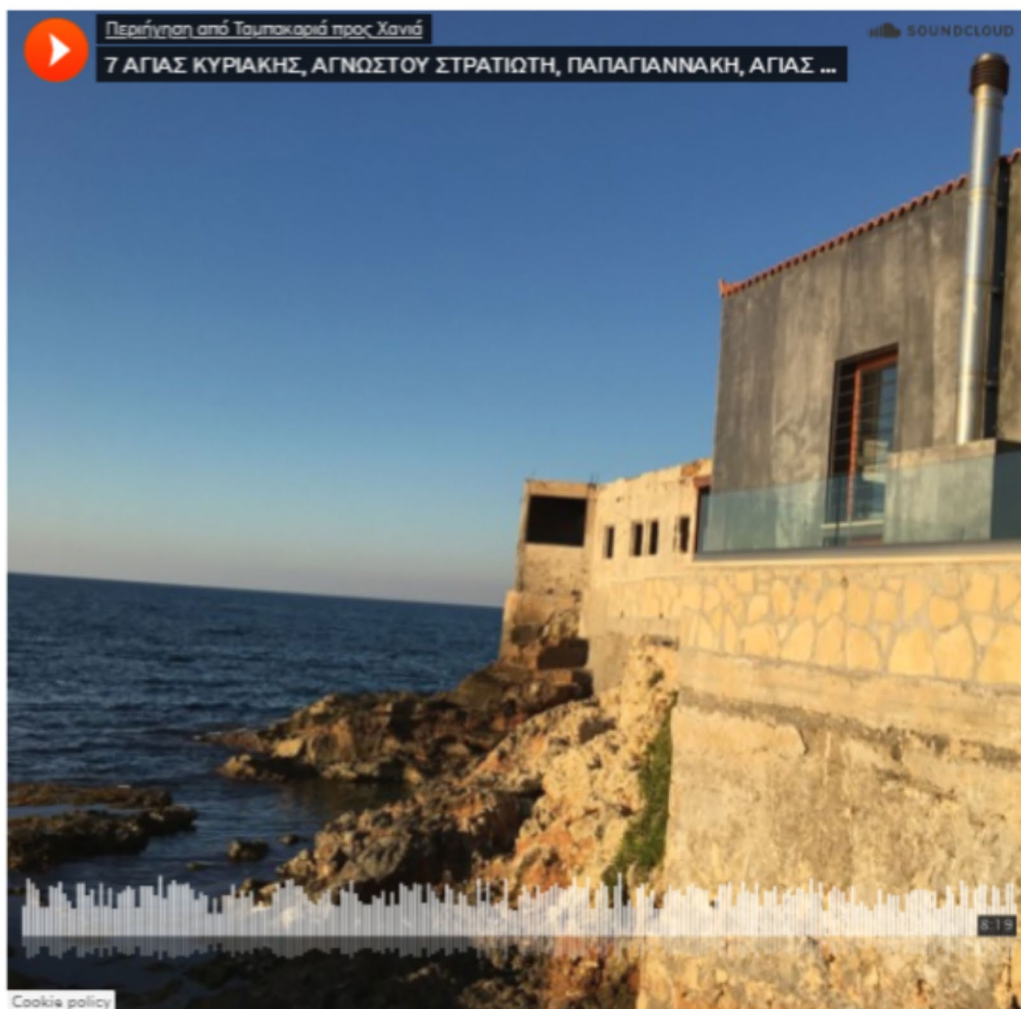
Αφηγητής: Τσουκάτος Γιάννης, αρχιτέκτων μηχανικός, αρθρογράφος στην τοπική εφημερίδα «Χανιώτικα Νέα». **Θέματα:** Προς μια μονοχρηστική πόλη; / ο ρόλος της πολεοδομίας/επιθυμητός εξευγενισμός/η επιδότηση για συντήρηση κατοικίας ως πιθανή λύση/ σε λίγα χρόνια.

Εικόνα 38 Περιήγηση από Ταμπακαριά προς Χανιά, ένατη στάση με τίτλο «λιμανάκι Αγίας Κυριακής» και αφηγητή τον Γιάννη Τσουκάτο

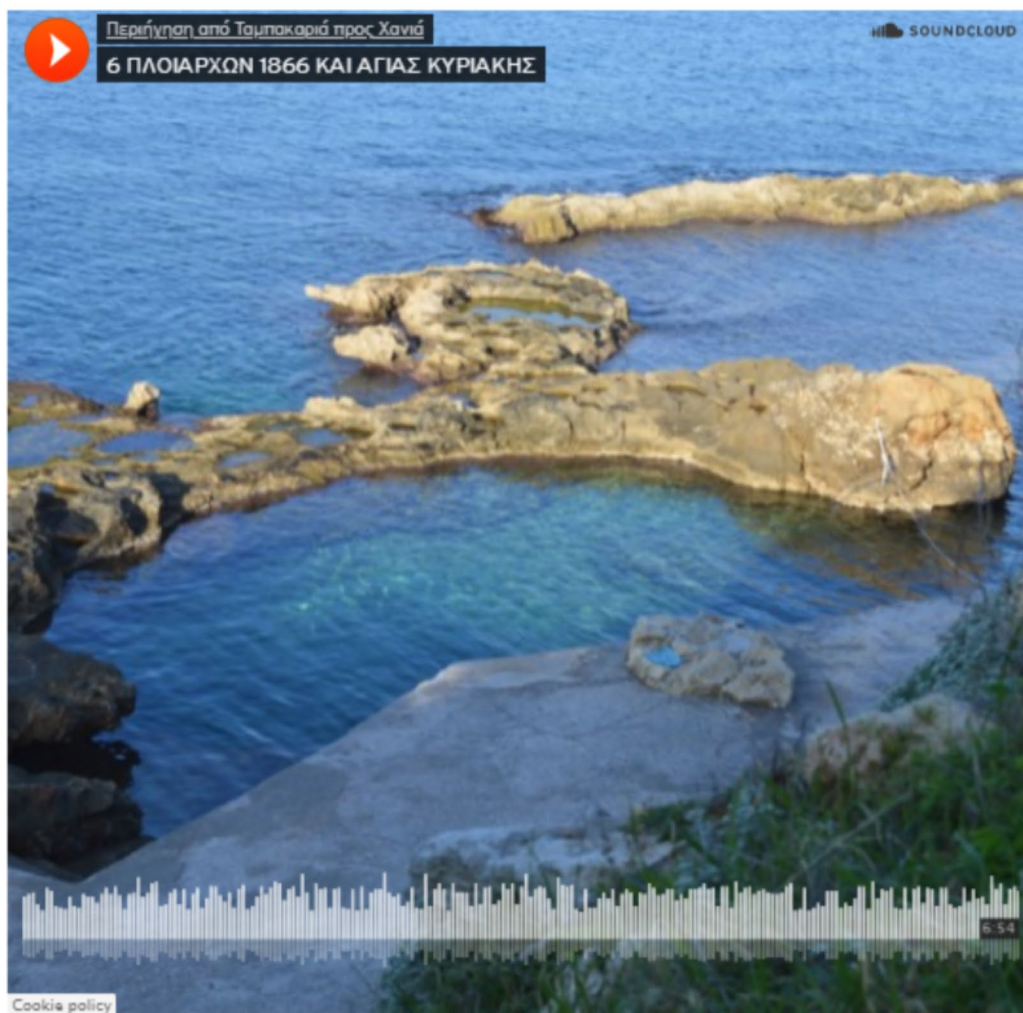
Αφηγητής: Γιώργος Διακάκης, διαχειριστής του χώρου πολιτισμού «ΟΞΩ ΝΟΥ». **Θέματα:** Η ιδέα/βρίσκοντας το κτήριο/αναπαλαίωση με προσωπική εργασία/οι πρώτες ομάδες/ η περιοχή/εν τη παρανομία/η περιοχή το βράδυ/ το ζητούμενο των διαφορετικών χρήσεων με σεβασμό στο γείτονα/ » τι είναι αυτός εδώ; «/ το » 'ΟΞΩ ΝΟΥ» ως αφορμή γνωριμίας του κοινού με τα Ταμπακαριά Χανίων/ η φιλοσοφία του » 'ΟΞΩ ΝΟΥ».

Εικόνα 39 Περιήγηση από Ταμπακαριά προς Χανιά, όγδοη στάση με τίτλο «Αγίας Κυριακής προς χώρο πολιτισμού Όξω Νου» και αφηγητή τον Γιώργο Διακάκη

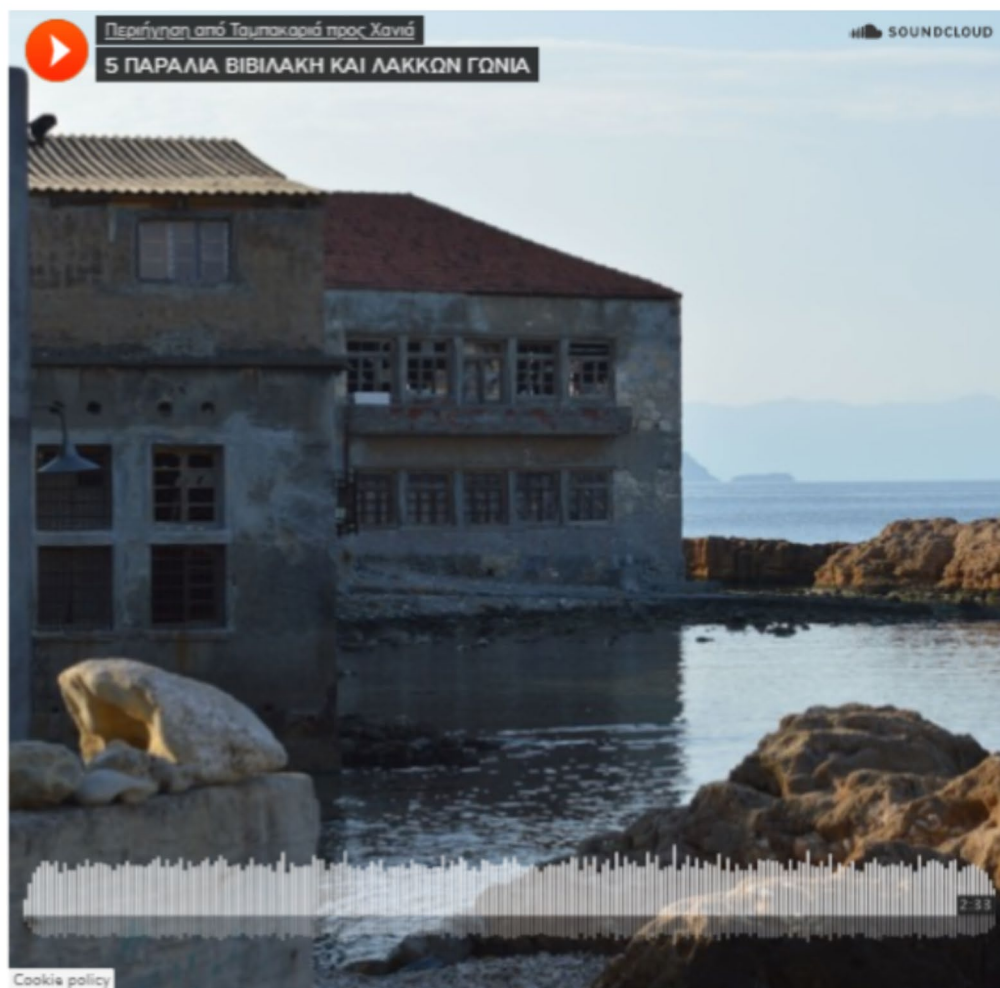
Αφηγητής: Γιώργος Ιγγλεζάκης, αρχιτέκτων μηχανικός. **Θέματα:** Η διπλωματική μου ως αρχιτέκτονας με θέμα τα Ταμπακαριά Χανίων/ η αυθαιρεσία των προτάσεων για την περιοχή/ κάποια συμπεράσματα σχετικά με τη σημασία των Ταμπακαριών για την πόλη σήμερα/ η αρχιτεκτονική εξέλιξη των κτηρίων/ τα κτήρια την παρούσα στιγμή/ ο ελεύθερος χώρος στα Ταμπακαριά/ συγκερασμός ρομαντικού και πρακτικού/ οι πολίτες ως προστάτες της περιοχής/ ο τουρισμός ως εργαλείο για τη διατήρηση των Ταμπακαριών και όχι ως αυτοσκοπός.

Εικόνα 40 Περιήγηση από Ταμπακαριά προς Χανιά, έβδομη στάση με τίτλο « Αγίας Κυριακής, Αγνώστου Στρατιώτη, Παπαγιαννάκη, Αγίας Κυριακής» και αφηγητή τον Γιώργο Ιγγλεζάκη

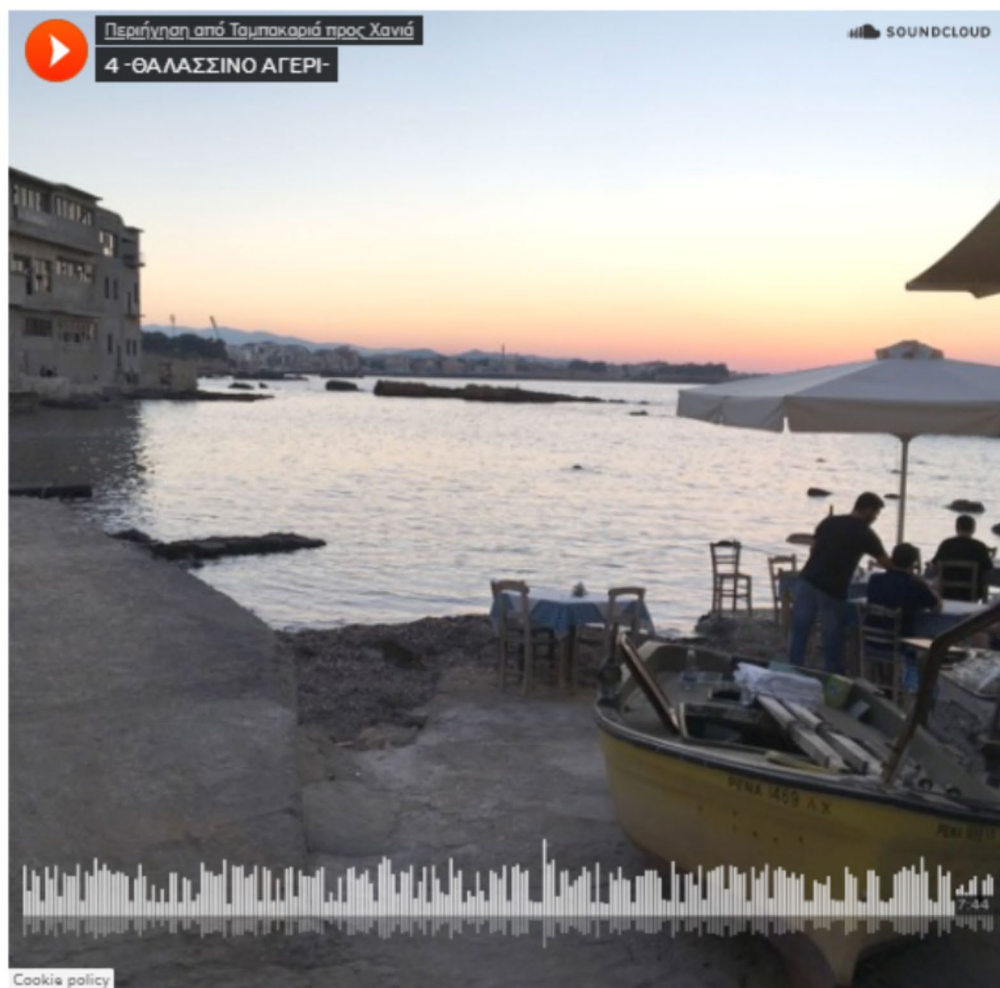
Αφηγητής: Αντώνης Αρχοντάκης, ιατρός, πρώην κάτοικος περιοχής, ιδιοκτήτης τουριστικής κατοικίας στα Ταμπακαριά. **Θέματα:** Λάτρης της περιοχής απο παλιά/ η ευκαιρία για αγορά πρώην ταμπακαριού/ το οικογενειακό κλίμα της περιοχής/ «Αυτό είναι αποθήκη!» / το ανεκπλήρωτο όραμα του χώρου μουσικής «ηχοχρώματα»/ η συμπαράσταση απο τους ανθρώπους των Ταμπακαριών/ απο οικία σε τουριστικό κατάλυμα.

Εικόνα 41 Περιήγηση από Ταμπακαριά προς Χανιά, έκτη στάση με τίτλο « Πλοιάρχων 1866 και Αγίας Κυριακής» και αφηγητή τον Αντόνη Αρχοντάκη

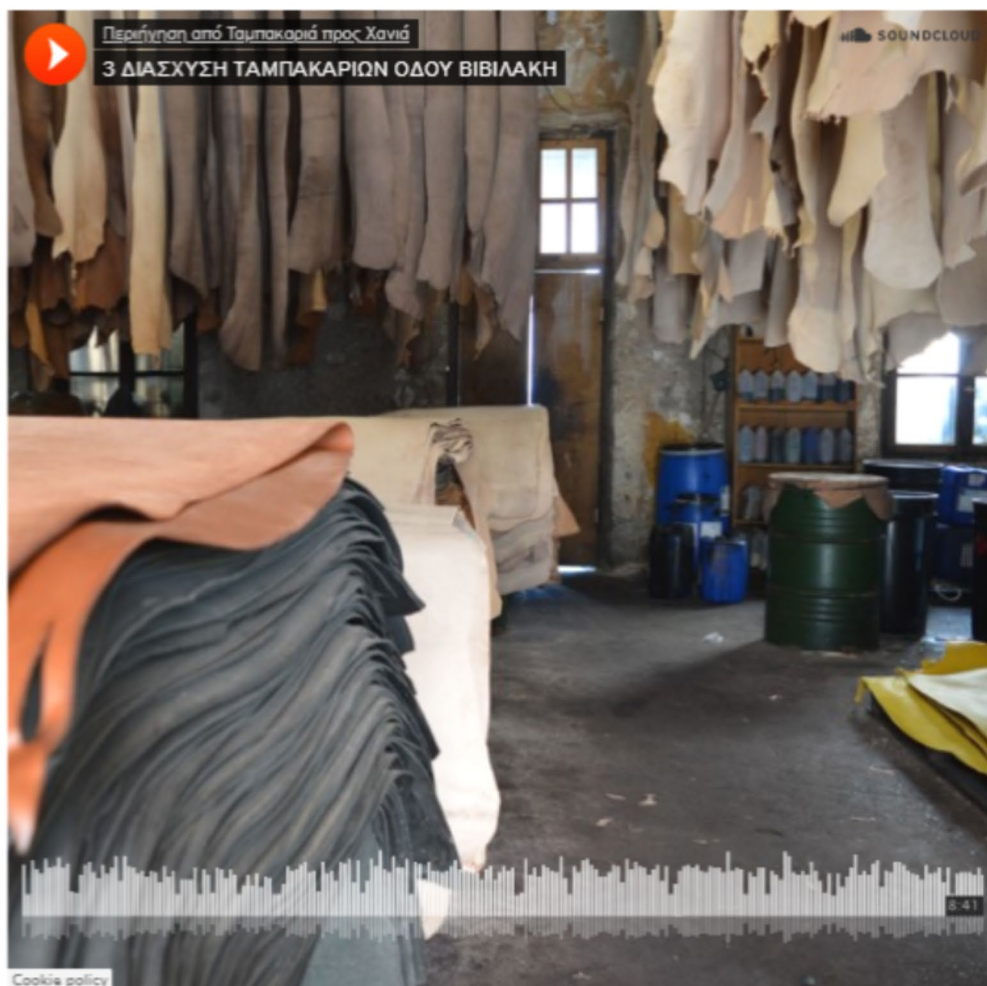
«**Το λουρί**» : Ήχος από ιμάντες του κυλίνδρου: Ο κύλινδρος είναι το μηχάνημα που συμπιέζει το σολόδερμα κάνοντας το συμπαγές και σκληρό. Ήχος ενός από τα έξι τελευταία εν ενεργεία βυρσοδεψεία, του βυρσοδεψείου Σεργάκη στην Αγία Κυριακή Ταμπακαριών. 23/02/2019.

Εικόνα 42 Περιήγηση από Ταμπακαριά προς Χανιά, πέμπτη στάση με τίτλο «παράλια Βιβιλάκη και Λάκκων γωνία» και ηχητικό απόσπασμα από ήχο ιμάντα του κυλίνδρου, ενός από τα τελευταία εν ενεργεία μηχανήματα βυρσοδεψίας στα Χανιά

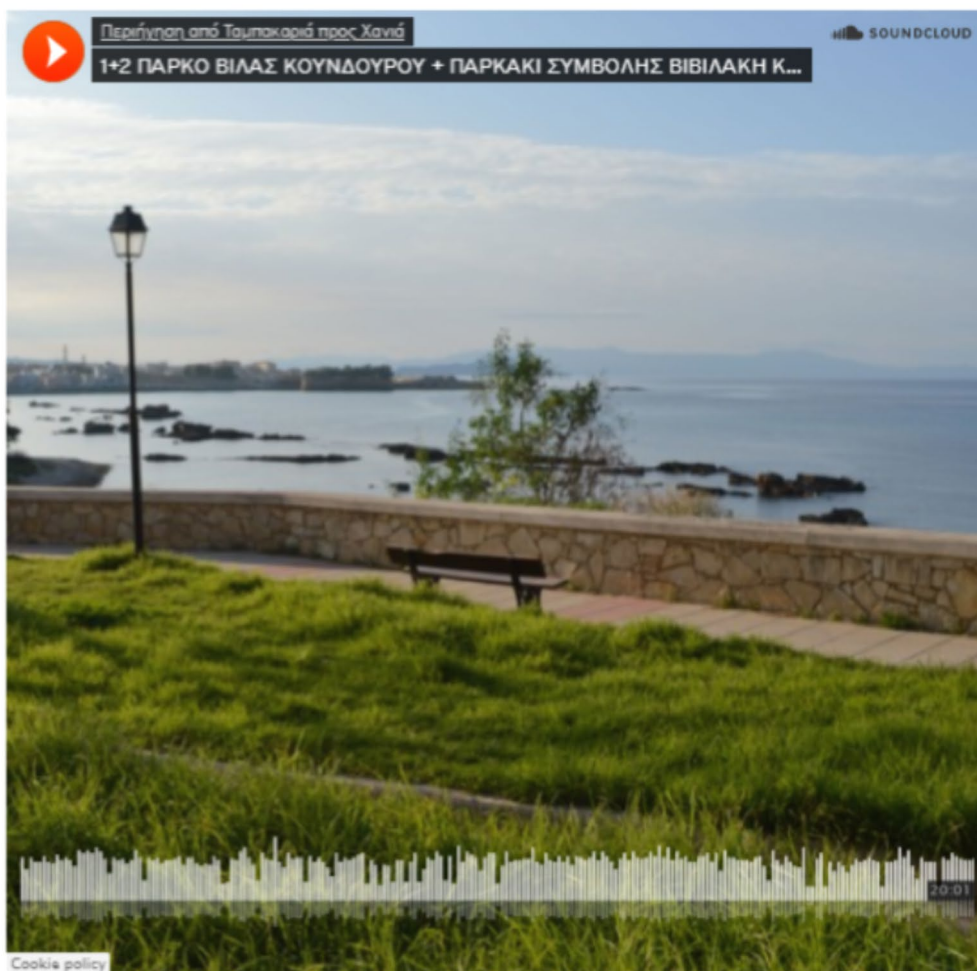
Αφηγητής: Νεκτάριος Λιονάκης, ιδιωκτήτης ψαροταβέρνας «θαλασσινό αγέρι». **Θέματα:** Η αγορά της ψαροταβέρνας «θαλασσινό αγέρι» το 1990/ γειτονεύοντας με τους τελευταίους βυρσοδέψεις της περιοχής/ οι ξύλινες βάρκες στο λιμανάκι μας/ απο βυρσοδεψείο σε ταβέρνα/ η δυσκολία της δουλειάς/ ο δρόμος της τουριστικής αξιοποίησης/ το ρομαντικό σκηνικό της εγκατάληψης/ επενδύοντας σ'έναν τουρισμό εναρμονισμένο με τη φυσιογνωμία της περιοχής.

Εικόνα 43 Περιήγηση από Ταμπακαριά προς Χανιά, τέταρτη στάση με τίτλο «θαλασσινό αγέρι» και αφηγητή τον Νεκτάριο Λιονάκη

Αφηγητής: Σπύρος Βουτετάκης, έμπορος δερμάτινων ειδών, ιδιοκτήτης τουριστικής κατοικίας στα Ταμπακαριά. **Θέματα:** Απο απόγονος βυρσοδεψών σε κατασκευάστης δερμάτινων τσαντών/ η μητέρα μου εκτός δημοσίου λόγω «κοινωνικών φρονημάτων»/ το κολατσιό στα Ταμπακαριά/ το ψάρεμα και η αγωνία των οικογενειών/ οι φουρτούνες και τα δέρματα/ παιχνίδι στη γειτονιά/ γραφικοί τύποι στη γειτονιά/ η κατάρρευση της περιοχής/ η δικαίωση ενός παλιού βυρσοδέψη, αγωνιστή.

Εικόνα 44 Περιήγηση από Ταμπακαριά προς Χανιά, τρίτη στάση με τίτλο «διάσχυση Ταμπακαριών οδού Βιβιλάκη» και αφηγητή τον Σπύρο Βουτετάκη

Αφηγητής: Αριστομένης Βαρουδάκης, αρχιτέκτων μηχανικός, συνιδιοκτήτης του αρχιτεκτονικού γραφείου Βαρουδάκη στα Ταμπακαριά της οδού Βιβιλάκη. **Θέματα:** η εγκατάσταση του αρχιτεκτονικού γραφείου Βαρουδάκη στην οδό Βιβιλάκη το 1981/ η επανάχρηση των κτηρίων ως τάση στην Ευρώπη της δεκαετίας του '70/ το αντίκτυπο των οσμών της περιοχής στην πολεοδομική εξέλιξη της/ το άπλωμα των δερμάτων/ «τι ήρθατε να κάνετε εδώ;» / η άνοδος του τουρισμού τη δεκαετία του '80/ Οι πρώτες νέες δραστηριότητες στην περιοχή πέραν της βυρσοδεψίας/ η προσπάθεια «πολεοδομικής τακτοποίησης» της περιοχής/ οι πρόσφατες κηρύξεις των διατηρητέων κτηρίων και το ερώτημα της διαχείρισής τους/ η εμπλοκή της πολιτείας και οι εσωτερικές συγκρούσεις/ το «zoning» ως βάση της πολεοδομίας του 20ου αιώνα/ η ανάμειξη χρήσεων ως σημερινό πολεοδομικό ζητούμενο/ η πολιτιστική αξία των Ταμπακαριών/ το ζητούμενο της ένταξης σύγχρονων κατασκευών στο υπάρχων σύνολο/ η αναγκαιότητα της ρυθμιστικής λειτουργίας της πολιτείας/ τάσεις για το μέλλον των βυρσοδεψείων Χανίων/ η αναγκαιότητα για έργα υποδομής/ το στοίχημα της διαχείρισης του νότιου μετώπου της οδού Βιβιλάκη.

Εικόνα 45 Περιήγηση από Ταμπακαριά προς Χανιά, η πρώτη και δεύτερη στάση με τίτλο «πάρκο βίλας Κούνδουρου» ως τελευταίες στο σκέλος της επιστροφής προς την πόλη και αφηγητή τον Αριστομένη Βαρουδάκη

Αξιολόγηση ηχητικού περιπάτου

Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης:

ηχητικές αφηγήσεις και περιηγήσεις στα Ταμπακαριά Χανίων

Σας ευχαριστούμε που πραγματοποιήσατε τον ηχητικό περίπατο "Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης: ηχητικές αφηγήσεις και περιηγήσεις στα Ταμπακαριά Χανίων".

Σας παρακαλούμε να αφιερώσετε περίπου 5-7 λεπτά για να συμπληρώσετε το παρόν ερωτηματολόγιο βοηθώντας μας να αξιολογήσουμε και να βελτιώσουμε την ηχητική διαδρομή.

Το ερωτηματολόγιο είναι ανώνυμο και οι πληροφορίες που θα συλλεχθούν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για ερευνητικούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς.

Η συμβολή σας είναι πολύτιμη!

NEXT

Εικόνα 46 Αρχική σελίδα αξιολόγησης του ηχητικού περιπάτου

Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης:

*Required

Πριν τον περίπατο

Πώς αποφασίσατε να λάβετε μέρος στην συγκεκριμένη ηχητική περιήγηση; *

- ☐ Απο προσωπικό ενδιαφέρον για την περιοχή
- ☐ Απο προσωπικό ενδιαφέρον για την εμπειρία της "ηχητικής περιήγησης"
- ☐ Μου την πρότεινε κάποιος-α
- ☐ Συμπτωματικά
- ☐ Άλλο

Έχετε συμμετάσχει ξανά σε ηχητικό περίπατο; *

- ☐ Ναι
- ☐ Όχι

Πως θα αξιολογούσατε τις γνώσεις σας για Ταμπακαριά; *

- ☐ Γνωρίζω την περιοχή και την ιστορία της σε βάθος
- ☐ Έχω κάποιες γενικές γνώσεις για την περιοχή
- ☐ Γνωρίζω ελάχιστα στοιχεία για την περιοχή
- ☐ Άλλο

BACK

NEXT

Εικόνα 47 Δεύτερη σελίδα αξιολόγησης του ηχητικού περιπάτου

Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης:

*Required

Στοιχεία για την συμμετοχή σας στον ηχητικό περίπατο

Πότε πραγματοποιήσατε τον ηχητικό περίπατο; *

Date

mm/dd/yyyy

Με ποιούς πραγματοποιήσατε τον ηχητικό περίπατο; *

- ☐ Μόνος-η
- ☐ Με ένα ακόμα άτομο
- ☐ Με δύο ή παραπάνω ακόμα άτομα
- ☐ Άλλο

Πραγματοποιήσατε ολόκληρη τη διαδρομή; *

- ☐ Ναι και τα δύο της σκέλη, από Χανιά προς Ταμπακαριά και από Ταμπακαριά προς Χανιά
- ☐ Το ένα μόνο σκέλος της, από Χανιά προς Ταμπακαριά
- ☐ Το ένα μόνο σκέλος της, από Ταμπακαριά προς Χανιά
- ☐ Κάποιες στάσεις δικής μου επιλογής από το σύνολο της διαδρομής
- ☐ Κάποιες στάσεις, αλλά σκοπεύω να επιστρέψω για να ακούσω επιπλέον αφηγήσεις
- ☐ Άκουσα επιπλέον αφηγήσεις από το σπίτι μου
- ☐ Σκοπεύω να ακούσω επιπλέον αφηγήσεις από το σπίτι μου
- ☐ Άλλο

Εικόνα 48 Τρίτη σελίδα αξιολόγησης του ηχητικού περιπάτου

Πόσο χρόνο περίπου αφιερώσατε συνολικά στην ηχητική διαδρομή; *

☐ 0-30 λεπτά

☐ 30-60 λεπτά

☐ Τον πλήρη χρόνο του πρώτου σκέλους της διαδρομής 1:41 λεπτά

☐ Τον πλήρη χρόνο του δεύτερου σκέλους της διαδρομής 1:15 λεπτά

☐ Τον πλήρη χρόνο και των δύο σκελών της διαδρομής 2:56 λεπτά

☐ Άλλο

Απο ποιά ηλεκτρονική συσκευή ακούσατε τον ηχητικό περίπατο; *

☐ Απο κινητό

☐ Απο τάμπλετ/φορητό υπολογιστή

☐ Απο mp3 player

☐ Άλλο

Εικόνα 49 Τέταρτη σελίδα αξιολόγησης του ηχητικού περιπάτου

Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης:

*Required

Αξιολόγηση λειτουργικότητας περιπάτου

Παρακαλούμε δηλώστε το βαθμό συμφωνίας σας στις παρακάτω προτάσεις:

- 1 Διαφωνώ απόλυτα
- 2 Διαφωνώ
- 3 Δεν έχω άποψη
- 4 Συμφωνώ
- 5 Συμφωνώ απόλυτα

Τα αποσπάσματα των αφηγήσεων ήταν κατανοητά *

1 2 3 4 5

Διαφωνώ απόλυτα

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Συμφωνώ απόλυτα

Οι ηχογραφήσεις ακούγονταν ευκρινώς *

1 2 3 4 5

Διαφωνώ απόλυτα

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Συμφωνώ απόλυτα

Οι οδηγίες σχετικά με τη διαδρομή ήταν σαφείς *

Both presented and pre-read material

1 2 3 4 5

Διαφωνώ απόλυτα

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Συμφωνώ απόλυτα

Ο έντυπος χάρτης ήταν απαραίτητος *

1 2 3 4 5

Διαφωνώ απόλυτα

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Συμφωνώ απόλυτα

Εικόνα 50 Πέμπτη σελίδα αξιολόγησης του ηχητικού περιπάτου

Οι οδηγίες σχετικά με την προτεινόμενη αντιστοίχιση των αποσπασμάτων με τις στάσεις ήταν σαφείς *

1 2 3 4 5

Διαφωνώ απόλυτα

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Συμφωνώ απόλυτα

Ο ιστότοπος tabakariachania.wordpress.com ήταν χρήσιμος *

1 2 3 4 5

Διαφωνώ απόλυτα

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Συμφωνώ απόλυτα

Παρακολούθησα με άνεση τα ηχητικά αρχεία εν κινήσει ή στις προτεινόμενες στάσεις *

1 2 3 4 5

Διαφωνώ απόλυτα

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Συμφωνώ απόλυτα

Είχα ευελιξία επιλογών κατά τον περίπατο (πχ να ακούσω επιλεγμένα αποσπάσματα, να ορίσω το χρόνο παραμονής μου στις στάσεις) *

1 2 3 4 5

Διαφωνώ απόλυτα

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Συμφωνώ απόλυτα

Γενικά είναι ένας λειτουργικός περίπατος (άνεση, περιβάλλον, σαφήνεια στις οδηγίες, φυλλάδιο, χάρτης, ιστότοπος).

1 2 3 4 5

Διαφωνώ απόλυτα

☐ ☐ ☐ ☐ ☐

Συμφωνώ απόλυτα

Αν θέλετε, προτείνετε βελτιώσεις σχετικά με τη λειτουργικότητα του ηχητικού περιπάτου

Your answer

BACK

NEXT

Εικόνα 51 Έκτη σελίδα αξιολόγησης του ηχητικού περιπάτου

Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης:

*Required

Αξιολόγηση περιεχομένου του περιπάτου

Παρακαλούμε απαντήστε τις παρακάτω ερωτήσεις με βάση την παρακάτω κλίμακα:

- 1 Καθόλου
- 2 Λίγο
- 3 Μέτρια
- 4 Πολύ
- 5 Πάρα πολύ

Συνολικά, πόσο ικανοποιητική ως εμπειρία βρήκατε τη συμμετοχή σας στον ηχητικό περίπατο; *

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

Βρήκατε ενδιαφέρον το περιεχόμενο των ηχητικών αποσπασμάτων; *

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

Θεωρείτε ότι υπήρξε ποικιλία εμπειριών στα επιλεγμένα αποσπάσματα της διαδρομής; *

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

Εικόνα 52 Εβδομη σελίδα αξιολόγησης του ηχητικού περιπάτου

Θεωρείτε ότι υπήρξε πολυφωνία απόψεων στα επιλεγμένα αποσπάσματα της διαδρομής; *						
	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ
Εμπλουτίσατε τις γνώσεις σας σχετικά με τα Ταμπακαριά; *						
	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ
Προβληματιστήκατε πάνω σε παλαιότερες γνώσεις και απόψεις σας για την περιοχή μετά τον περίπατο; *						
	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ
Σας ικανοποίησε η ακρόαση πολλών και διαφορετικών αφηγητών και αφηγητριών; *						
	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

Εικόνα 53 Όγδοη σελίδα αξιολόγησης του ηχητικού περιπάτου

Φανταστήκατε σκηνές απο παλαιότερα χρόνια στην περιοχή, μέσω των αφηγήσεων; *

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

Αποτέλεσε ο περίπατος μια πολυαισθητηριακή εμπειρία; (ακουστικά, οπτικά, κινητικά, οσφρητικά) *

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

Αισθανθήκατε σαν να λαμβάνετε μέρος στις αφηγούμενες ιστορίες; *

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

Συνδέσατε τις αφηγήσεις με δικά σας ή βιώματα οικείων σας; *

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

Προβληματιστήκατε σχετικά με την υλική παρουσία των ιστορικών ιχνών στο σημερινό τοπίο της πόλης; *

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

Εικόνα 54 Ένατη σελίδα αξιολόγησης του ηχητικού περιπάτου

Προβληματιστήκατε σχετικά με την πολιτιστική πολιτική της πόλης/ του κράτους; *

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

Υπήρξε κάποιο θέμα που βρήκατε ιδιαίτερα ενδιαφέρον; *

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

Υπήρξε κάποιο θέμα που βρήκατε παντελώς αδιάφορο; *

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

Κατά πόσο αισθανθήκατε ότι σας αφορούσαν τα θέματα του ηχητικού περιπάτου; *

	1	2	3	4	5	
Καθόλου	☐	☐	☐	☐	☐	Πάρα πολύ

Υπήρξε κάποιο θέμα για το οποίο θα θέλατε να μάθετε περισσότερα στοιχεία; *

☐ Ναι

☐ Όχι

Εικόνα 55 Δέκατη σελίδα αξιολόγησης του ηχητικού περιπάτου

Αν ναι, ποιό είναι αυτό το θέμα;

Your answer

Ποια ήταν τα συναισθήματα σας στο τέλος του περιπάτου;

Your answer

Αν θέλετε, προτείνετε πως θα μπορούσαμε βελτιώσουμε τον ηχητικό περίπατο

Your answer

BACK

NEXT

Εικόνα 56 Ενδέκατη σελίδα αξιολόγησης του ηχητικού περιπάτου

Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης:

*Required

Δημογραφικά στοιχεία

Ηλεκτρονική διεύθυνση

Your answer

Φύλο *

- ☐ Άνδρας
- ☐ Γυναίκα
- ☐ Άλλο

Ηλικία *

- ☐ Έως και 17 χρονών
- ☐ 18-30 χρονών
- ☐ 31-45 χρονών
- ☐ 46-65 χρονών
- ☐ 66-80 χρονών
- ☐ 81 και άνω
- ☐ Άλλο
- ☐ Other: _____

Ευχαριστούμε για την πολύτιμη συμβολή σας !

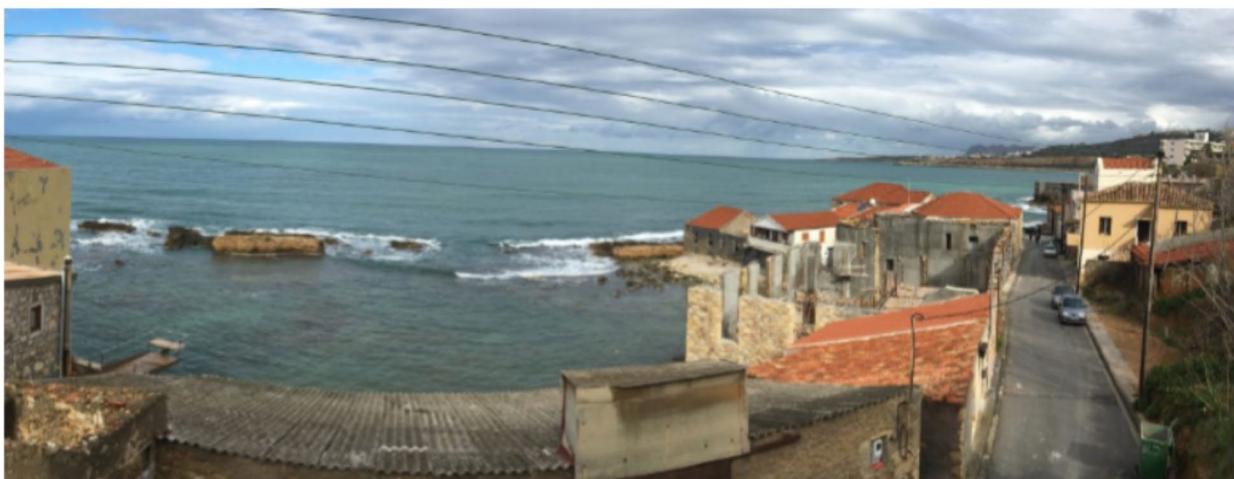
Αξιολόγηση ηχητικού περιπάτου

Μια βιωματική προσέγγιση της
πόλης:

Ευχαριστούμε για την πολύτιμη συμβολή σας

Εικόνα 58 Δέκατη τρίτη σελίδα αξιολόγησης του ηχητικού περιπάτου

Μια βιωματική προσέγγιση της πόλης

- Ηχητικές αφηγήσεις και περιηγήσεις στα Ταμπακαριά Χανίων -

ΑΡΧΙΚΗ ▾

• ΘΕΜΑΤΙΚΕΣ ΕΝΟΤΗΤΕΣ ▾

• ΑΝΘΡΩΠΟΙ ▾

• ΗΧΗΤΙΚΟΣ ΠΕΡΙΠΑΤΟΣ ▾

• ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ▾

Συμβολή στην έρευνα

Σε περίπτωση που επιθυμείτε να συμβάλετε στην ηχητική διαδρομή με κάποιο δικό σας σχετικό βίωμα, παρακαλούμε επικοινωνήστε στην ηλεκτρονική διεύθυνση tabakariachania@gmail.com

Η συμβολή σας είναι πολύτιμη.

Εικόνα 59 Η υποενότητα με τίτλο «συμβολή στην έρευνα»

Παράρτημα Β: παραχωρητήριο συνεντεύξεων

ΠΑΡΑΧΩΡΗΤΗΡΙΟ

Με το παρόν έγγραφο δηλώνω ότι παραχωρώ στην Μαρία Φουράκη του Ανδρέα, μεταπτυχιακή φοιτήτρια του Τμήματος Επικοινωνίας, Μέσων και Πολιτισμού με κατεύθυνση Πολιτιστική Διαχείριση στο Πάντειο Πανεπιστήμιο την ηχογραφημένη/βιντεοσκοπημένη μαρτυρία μου για να τη χρησιμοποιήσει για ερευνητικούς, πολιτιστικούς και εκπαιδευτικούς σκοπούς (π.χ. τη δημιουργία ηχητικού περιπάτου, ανάρτηση αποσπασμάτων στο διαδίκτυο, έντυπες και ηλεκτρονικές ανακοινώσεις/δημοσιεύσεις, βίντεο).

Έχω μελετήσει προσεκτικά τα παραπάνω και αποδέχομαι αυτή τη συμφωνία. Δίνω ελεύθερα τη συγκατάθεσή μου και συμφωνώ οικειοθελώς να συμμετάσχω σε αυτό το πρόγραμμα.

Περιορισμοί

☐ Επιθυμώ να διασφαλιστεί η ανωνυμία μου.

☐ Άλλο:

.....
.....

Όνομα του πληροφορητή

.....

Διεύθυνση:.....

.....

Τηλ:.....

Τόπος, Ημερομηνία.....

Υπογραφή:

Όνομα του συνεντευκτή.....

Διεύθυνση:

Τηλ:.....

Τόπος, Ημερομηνία:.....

Υπογραφή:

Παράρτημα Γ:

Πλήρης απομαγνητοφώνηση ηχητικής περιήγησης από Χανιά προς Ταμπακαριά

Βυρσοδέψες και κάτοικοι Ταμπακαριών

Πάρκο βίλας Κούνδουρου

Ελένη Κουτουλάκη- Βουτετάκη, εργαζόμενη στο οικογενειακό βυρσοδεψείο. Ημερομηνία συνέντευξης 27.11.18.

00:00:00: Ελένη Κουτουλάκη το πατρικό μου, Βουτετάκη είμαι τώρα. Ε... μετά τον πόλεμο υπήρχε φτώχεια όπως θα 'χεις διαβάσεις και σε βιβλία και το καταλαβαίνει και ο καθένας. Ε... περάσαμε φτώχεια, είμαστε και μεγάλη οικογένεια. Ο μπαμπάς μου ήτανε χτίστης, όχι εργολάβος. Έκανε τα πάντα. Από σοβάδες από κεραμίδια, από τσιμέντα, από... για να ζήσουμε. Η μαμά μου δεν δούλεψε γιατί ήτανε είχε πέντε παιδιά που να δουλέψει εκείνη την εποχή οι γυναίκες δεν δουλεύανε όπως τώρα. Εεε... Όπως σας είπα υπήρχε φτώχεια. Εγώ πήγα στο 5ο σχολείο στο δημοτικό που ήτανε στη γειτονιά μου. Τότε μας δίνανε το ψαρόλαδο για να...Μια κουταλιά ψαρόλαδο και μας έδινε η μαμά με ένα μανταρίνι για να το φάμε μετά για να μη μυρίζει το στόμα μας γιατί ήτανε δύσκολα. Το γάλα τη σκόνη που στέλνανε οι Αμερικανοί μας το δίνανε και τότε...

00:01:05: Εγώ κάθε καλοκαίρι πήγαινα στο χωριό του παππού μου στα Μεσαύλια, στον Κακόπετρο δίπλα, προς το Σέλινο. Η μόνη που πήγαινε στο χωριό ήμουν εγώ. Ήτανε κι' ένας θείος μου. Του παππού μου ο αδελφός. Και αυτός ο θείος μου εεε... έκανε ένα προξενιό σε μία ξαδέρφη μου το οποίο ήταν αυτή... οικονομικά ανεξάρτητη. Δηλαδή ήταν ο μπαμπάς της δάσκαλος, η μαμά της δεν θυμάμαι, ήτανε μικρή οικογένεια είχανε ας πούμε (χρήματα) και την προξένιασε στην Αμερική σ' έναν γαμπρό. Λοιπόν άκουσα τη μαμά μου που είπε «δεν ήξερε ο θείος ο Τερζής να... να πει για ένα κορίτσι μου;», έλεγε του μπαμπά μου. Οι μεγάλες μου αδελφές θα 'τανε τότε 17 -18 χρονών. Εγώ θα 'μουν 15 περίπου. Και...ε αυτό μου κόλλησε: Γιατί ο Θεός Τερζής προτίμησε του θείου του Κωστή τα παιδιά και όχι μία από μας που είμαστε μεγάλη οικογένεια, είμαστε φτωχοί. Ε μου κόλλησε και ήθελα να φύγω.

00:02:14: Ε και μια μέρα φέρνει ο μπαμπάς μια φωτογραφία με τον άντρα μου. Μ' έναν νεαρό, με παπιγιόν...λέει «έχω ένα γαμπρό. Ποιος τον θέλει;». Λέω «Εγώ!»(γέλια) το είπα άσκεφτα. Λέω «εγώ έχω σειρά!» παρόλο που ήμουν μικρή. Ε και κόλλησε. Ο προξενητής ήταν ο νονός της αδελφής μου. Ο πεθερός μου ήτανε ταμπάκης και πήγαινε τα δέρματα στα στιβανάδικα - ήταν τσαγκάρης ο νονός της αδελφής μου- και διαμέσου αυτού. Λέει «ο γιος μου θέλει να παντρευτεί και βρες μου μία καλή κοπελιά» κι' έδωσε του μπαμπά μου μια φωτογραφία. Λοιπόν το δέσανε οι...οι μεγάλοι. Εγώ το είχα ξεχάσει κιόλας πως είπα «Εγώ!». ε Μία μέρα έρχεται, μου λέει η μαμά μου «να πάμε να σε δούνε η μαμά του γαμπρού». Λέω «εγώ το 'πά έτσι μωρέ μαμά». «Ε, δεν πειράζει πάμε αφού

περιμένουν οι άνθρωποι» - ήτανε η κουνιάδα μου καθηγήτρια και με τη μαμά της ήτανε στο στα στιβανάδικα. Αλλά βγαίνοντας απ' το σπίτι πρέπει πως η μαμά μου το έχει πει στη γειτόνισσα και ανοίγει το παράθυρο και μου λέει «Ελένη, κρίμας την ομορφάδα σου και θα σε φάει η Αυστραλία». Ε, πηγαίνοντας εγώ στο- με τα πόδια βέβαια- εκεί που είναι τώρα η Ρωζάνη που είναι η Alpha Bank ήταν ένα μεγάλο...του «Μαρή» τότε, ένα μεγάλο εμπορικό με ανδρικά ρούχα. Και τσι λέω «μωρέ μαμά δεν θέλω να φύγω. Πήγαινε στα στιβανάδικα εσύ». Και έβρεχε, κρύο σου λέω (!). Και είχα μπει, «εγώ θα σε περιμένω στη βιτρίνα εδώ». Μπήκα μέσα στη βιτρίνα στο μαγαζί και περίμενα... Η μαμά μου πήγε, τους μίλησε πως έχει μετανιώσει η κόρη μου και δεν θέλει, δεν πειράζει σας ευχαριστούμε πολύ... Η κουνιάδα μου όμως μορφωμένη και καπάτσα, μου λεγε μετά «εγώ είδα τη μαμά σου πως ήταν μία λεβεντογυναίκα κι ήθελα να γνωρίσω και σένα. Και ας έλεγες όχι. Γυρίζει η μαμά μου πίσω και μου λέει «θέλουν να σε δούνε. Κι ας πεις το όχι. Δεν πειράζει παιδί μου. Ας πάμε μα δεν θα σε φάνε». Ε πήγα και εγώ και με χάιδευε η κουνιάδα μου «Και γιατί, θα πάρεις ένα μορφωμένο άνθρωπο» - εκείνη την εποχή ακόμα και το γυμνάσιο να 'βγαζες ήτανε μόρφωση μεγάλη (!). Και ο άντρας μου είχε βγάλει το γυμνάσιο. «Είναι μορφωμένος, είναι τακτοποιημένος στην Αυστραλία και γιατί να μην πας θα περάσεις ωραία, είναι όμορφος άνθρωπος» και ξέρω 'γω... Έπεσε το κάστρο(!) (γέλια).

00:05:09: Τέλος πάντων στην Αυστραλία πέρασα πολύ ωραία γιατί έβγαινα, ε και ο άντρας μου είναι καλός πέρασα καλά, έκανα τα παιδιά μου, τρία παιδιά. Ε ενώ είχαμε σκοπό να μη γυρίσουμε πίσω γιατί είμαστε ευχαριστημένοι, είχαμε το σπίτι μας, περνούσαμε καλά. Ε μετά από 11 χρόνια, μου λέει ο άντρας μου, να πάμε στην Ελλάδα, τώρα που ζουν οι γονείς μου κι οι γονείς σου, να πάμε. Τα παιδιά μας είναι 7 και 6 χρονών η Μαρία ο Μιχάλης μου είπε ναι 15 μηνών 16 εκεί περίπου, να πάνε στο σχολείο, στο δημοτικό και ξέρω 'γω... Εγώ αντέδρασα άλλα... αφού ήθελε αυτός... Ήταν άνθρωπος που δεν ήθελε και το όχι μου (γέλια). Τέλος πάντων. Εκείνη την εποχή, άλλες (!) εποχές. Δεν λέγαμε το όχι εύκολα εμείς οι παλιές. Ε και ήρθαμε. Εντάξει το σπίτι το είχαμε χτίσει εν τω μεταξύ, πήραμε με τα λεφτά που φέραμε ένα οικόπεδο και το μαγαζί.

00:06:12: Εδούλευε τότε στη Βάση (Αμερικανική Βάση) στο...Του Μιχάλη ο νονός ήτανε γαλονάς δεν ξέρω τι...ήταν και δούλευε στο Πεδίο Βολής και του 'πε «θέλεις να σε... να γραφτείς στη Βάση στην Αμερικανική Βάση να δουλεύεις;» Ε, είπε ναι αυτός. Να πάω και το βράδυ - που ήταν κάτι σίγουρο- (η δουλεία στη Βάση) και το βράδυ θα δουλεύω στο μαγαζί. Δούλευε μέχρι 4:30 ερχόταν έτρωγε και πήγαινε στο μαγαζί και δουλεύει μόνος του και εγώ έπαιρνα το πλεκτό μου, (γέλιο) το ράψιμο μου - γιατί πάντα μ' αρέσει κάτι τι να κάνω - και καθόμουνε και του έκανα παρέα να μην είναι μόνος του. Εεε...και... Αλλά επειδή...ήμουν τότε 32 χρόνων. Δάγκανες σίδερα (!) Και νόμιζα πως θα 'μαι πάντα έτσι. Άμα είσαι νέος δεν το...δεν λες θα 'ρθούνε... γιατί μου λεγε και κάποιος... κάποιος κουμπάρος μας που με έβλεπε πώς δούλευα μου 'λέει: «φιλιότσα, μάζευε νιάτα ! μάζευε νιάτα!» Κι έλεγα: «Ήρθε πάλι ο τρελός». Όμως τώρα πόσες φορές λέω, «Ο Θεός να σου συγχωρέσει» (γέλια) να του συγχωρέσει γιατί μου 'λεγε να μου βάλει μυαλό. Τέλος πάντων, ένα βράδυ που 'μουν εκεί πέρα

και έπλεκα συγκεκριμένα, λέω μωρέ ν' αφήσω το πλεκτό να του βοηθήσω. Ε, αυτό ήτανε. Και τα πλεκτά άφησα και τα πάντα άφησα. Μετά γιατί ήμουν νέα ας πούμε, μπορούσα να δουλέψω σ' οποιαδήποτε δουλειά και άρχισα και δούλευα στο μαγαζί με τον άντρα μου μαζί. Για να μην πάρουνε εργάτη. Γιατί, την ημέρα είχα τα παιδιά πηγαίνανε σχολείο, ήτανε μικρά και μετά 4:30 που σχολνούσε ο άντρας μου πηγαίναμε και δουλεύαμε. Μετά κάποια στιγμή, σταμάτησε όταν πήραμε τα πάνω μας λίγο στη δουλειά, σταμάτησε από τη Βάση και δουλεύαμε κανονικά, πάρα πολλές ώρες, τη δουλειά την έβαλε στο όνομά μου για να μπορεί αυτός να δουλεύει κάπως παραπάνω γιατί η δουλειά μας έχει πολύ τράπεζα. Να πας στο τελωνείο, να παραλάβεις, να πας στην τράπεζα να πληρώσεις, να κάνεις το διακανονισμό... Είχε διαδικασία μεγάλη δηλαδή γιατί πάντα με βλέπανε οι Ταμπάκηδες οι άλλοι που σμίγαμε στην Ιωνική (τράπεζα) –εκεί ήτανε τότε, εκεί έβγαζαν τα δέρματα- που μου λέγανε: « Ε, το Βουτετάκη τυχερός που ήτανε τέτοια γυναίκα που πήρε και κανείς τις εξωτερικές δουλειές εσύ» Αλλά μετά από τις εξωτερικές όμως με περίμενε και...δουλεύαμε μέχρι 9:00 η ώρα, 9:30 σχολνούσαμε. πολύ αργά.. Πολλή κούραση... (ερώτηση: οι δύο σας το 'χατε δηλαδή το Ταμπάκι;) Οι δυο μας...Κάποια στιγμή έκανε εγχείρηση ο άντρας μου στο πόδι κι ήταν τέσσερις με πέντε μήνες στο κρεβάτι. Εγώ δούλευα μόνη (!) μου. Τα πάντα έκανα... Πολύ βαριές δουλειές... πότε-πότε έπαιρνε, περνάμε ένα εργάτη και μου λεγε: « Θα 'ρθει αύριο το πρωί να ξύσει» ας πούμε ο... μια δουλειά. Ο κύριος Σταύρος νομίζω τον λέγανε. Αλλά αυτός ήτανε... έπινε πολύ... έπρεπε να πάει στο περίπτερο πρώτα να πιει και μετά να 'ρθει. Εγώ όμως πήγαν 7:30 η ώρα στο μαγαζί. Πήγαινα τα παιδιά στο σχολείο και λέω να πάω να... να τελειώνω. Περίμενα, περίμενα, τίποτα. Ξεβαρελιάζω τα δέρματα και υπέρβαρα πολύ μεγάλα από τα νερά και άμα είναι βρεγμένα σκέψου πόσο βαριά είναι, τα πετούσα στη μηχανή μπροστά, τα ξεβαρέλιασα ήταν περίπου εκατό είκοσι κομμάτια, βάζαμε τότε, υπέρβαρα σου λέω... Τα 'βαζα στη μηχανή, ξαναβάλε τη μηχανή μπροστά, να πατήσω το πετάλι, να το τραβήξω, να το ξύσω, να τα ξαναβάλω στην βαρέλα...Τα πάντα έκανα εγώ με λίγα λόγια. Λοιπόν ήρθε κάποια στιγμή αυτός από το παράθυρο, άκουσε τη μηχανή -ο εργάτης- την πρώτη φορά, γιατί μετά δεν...σου λέει θα μου φάει το μεροκάματο η κυρία Ελένη και δεν... δεν ξανάρθε μετά. Του λέω «μην τόνε πάρεις αφού θα 'ρθει 9:00 -10:00 και μεθυσμένος τι να τονε κάνω;» Ε και μετά δούλευα μόνη μου. Και όταν με είδε αυτός που δούλευα πήγε δίπλα και έλεγε στο διπλανό πως «ε, μου φάε το μεροκάματο η Βουτετάκενα».

00:10:46: Δεν θα ξεχάσω, εεε...κάποια... είχαμε παραγγείλει υλικά...υλικά τρεις τόνους. Το οποίο το κάθε ήταν περίπου οι τρεις ήταν περίπου 70 με 80 σακιά. Το κάθε σακί ήτανε 50 κιλά και το υλικό αυτό δεν βγαίνει τώρα, ήτανε σαν πέτρα (!) ήτανε πολύ σκληρό. Αλλιώς είναι να 'ναι τόσο πέτρα κι αλλιώς είναι να 'ναι σκόνη. Γιατί τώρα το φέρνουν σκόνη. Κι ήτανε χειμώνας τότε και τηλεφωνήσανε στον άντρα μου πως τα υλικά θα τα φέρουμε το μεσημέρι. Μου λέει ο άντρας μου « πήγαινε να ανοίξεις την πόρτα του μαγαζιού έτσι που θα τα ρίξουνε να μπουκνουν ορισμένα μέσα και...αύριο το πρωί θα πω εγώ του Σταυρού να 'ρθει να τα βάλει μέσα». Αλλά ήταν χειμώνας. Που να τα άφηνα εγώ αύριο το πρωί που αν έβρεχε, έλιωνε το υλικό και πήγανε τόσες χιλιάδες –

χιλιάδες είχαμε τότε. Τόσα λεφτά (!) άχρηστα (!) Του λέω: « καλά, καλά» για να μη μου μουρμουρίζει “του λέω καλά, καλά εντάξει Γιώργο». Ήτανε καμιά δεκαριά σακιά. Μπήκανε μέσα, αλλά και καμιά δεκαριά είχαν φράξει την πόρτα και δεν μπορούσα να την κλείσω και να ‘θελα. Τα υπόλοιπα ήταν έξω στο δρόμο. Εκείνη την εποχή δεν είχαν κτίσει ούτε το δίπλα η κουνιάδα μου απέναντι - η συννυφάδα μου - ούτε το διπλά του Βλαμάκη τα διώροφα που είναι. και τότε ήταν του Σπανούδη το μεγάλο μαγαζί και τότε οι Ταμπάκηδες ήτανε πολλοί (!) δεν ήταν τώρα που είναι πέντε, οι εργάτες ήτανε πολλά άτομα και καθόταν θυμάμαι αξέχαστα και πίνανε καφέ έξω. Ε τους πήρε το μάτι μου που με κοιτάζανε. Εγώ...προσπαθούσα να τα βάλω μέσα... Εεε δεν μπορούσα να... όπως έχουμε την καρέκλα το σακί το ‘πιανα κι’ έκανα έτσι (χειρονομία) και πήγαινα έτσι (χειρονομία) γιατί πως θα το σηκώσω; Ήτανε τόσο στέρεο, τόσο βαρύ. Ήτανε πέτρα... Κατάλαβες πως σου είπα ε; έστριβα έτσι, έτσι, έτσι και τα ‘βαλα μέσα. Με είδε ο κύριος Καβρουλάκης, έχει πεθάνει τώρα και νόμιζε πως ήθελα να ελευθερώσω την πόρτα για να κλείσω και να φύγω. Εγώ δεν είχα αυτό το σκοπό βέβαια...Και μου λέει «κυρά Λένη, άσου να σου ελευθερώσω εγώ την πόρτα». Μου ‘βαλε 5-6 σακιά είχανε μείνει, δεν ξέρω πόσα και τα ‘βαλε μέσα, ε και μου λέει κι αυτός «τώρα μπορεί να κλείσεις την πόρτα και να φέρεις κάποιον να σου βοηθήσει αύριο». «Κύριε Μιχάλη σας ευχαριστώ πάρα πολύ» και πάλι του ‘λεγα εγώ «όχι κύριε Μιχάλη θα τα βάλω μόνη μου, εγώ ξέρω ‘όχι, όχι»...Αυτός μου βοήθηξε (με βοήθησε) ο Θεός να του συγχωρέσει... Τέλος πάντων... Τα έβαλα όλα (!) μέσα. Πως τα ‘βαλα... αφού μου λέει ο Γιώργος: « πως τα ‘βαλες; (!)» Έ να πω πως τα πληρώνω τώρα... Αν και όλοι ας πούμε, όλοι οι μεγάλοι άνθρωποι έχουν και τα πόδια τους έχουν και τη μέση τους... Η δουλειά ήτανε δικιά μας. Δεν μπορούσα να αφήσω αβοήθητο... Ίσως όταν γεννήθηκα εγώ η μοίρα μου η τύχη μου δεν ξέρω τι, να ‘γραψε « δουλειά!» (γέλια) Να δουλεύει (!) αυτό το άτομο. Δεν θέλω και να καθίσω, αυτό είναι.

00:14:24: Η δε κόρη μου η Χρυσούλα, η δεύτερη, εεε κυλιντρούσε κιόλας (!).Ο κύλινδρος είναι το μεγάλο που είναι μέσα, στο μέσα δωμάτιο.(ερώτηση: τι κάνεις με αυτό;) Μ’ αυτό τα σιδερώνεις τα δέρματα. Το τέλος είναι. Και θυμάμαι και ήρθε ένας μία φορά- ερχότανε και την βλέπανε πολλοί: αντιπρόσωποι, όποιος έμπαινε στο μαγαζί, πελάτης, την έβλεπε που κυλινδρούσε. Εεε και τώρα, κατόπιν, μετά από πολλά χρόνια, κάποιος νεαρός - κύριος τώρα βέβαια - της είπε « εσένα σε γνωρίζω. Εσύ δε δούλευες στα Ταμπακαριά; Μα πώς δούλευες ‘κείνο το μηχανήμα κορίτσι μου;» της είπε. Σμίζανε στο λιμάνι, δεν ξέρω που σμίζανε, λέει: « Εσύ Βουτετάκη, πώς σ’ άφηνε ο μπαμπάς σου σ’ αυτό το τεράστιο...πως δούλευες;». Όπως

επίσης δεν είχαμε ένα μηχανήμα...εεε...τον κύλινδρο δεν τον είχαμε παλιά και πηγαίναμε και κυλιντρούσαμε στου Κατσανικάκη το μαγαζί που είχε κι εμείς τα πηγαίναμε στην Αγία Κυριακή, περιμέναμε- ούτε, ούτε είχαμε και τότε στεγνωτήριο - τώρα τα έχει ο Μιχάλης τα...Ε και τα φορτωνόμαστε με το καρότσι και τα κορίτσια μου και ο Μιχάλης μικρός και είχαμε το καρότσι τα πηγαίναμε στην Αγία Κυριακή και τα στρώναμε για να στεγνώσουνε εεε και μετά πάλι κάποια στιγμή τα μαζεύαμε και τα πηγαίναμε πίσω να τα... να τα κυλιντρίσουν να τελειώσουνε. Δηλαδή και τα κορίτσια έχουνε δουλέψει πάρα (!) πολύ στα Ταμπακαριά.

Η αλήθεια έχω κουραστεί το μαγαζί αλλά... δεν πειράζει τώρα είναι του Μιχάλη μου. Χαλάλι του... να κάνει κάτι καλό γιατί κι' αυτός έχει κουραστεί πάρα πολύ. Από 10-13 χρόνων (!) Και πιο μικρός ερχότανε με τα αυτοκινητάκια και μου λέγαν όλοι: «πέταξε τ' αυτοκινητάκια του γιου σου!». Λέω: «θα τα πετάξει μόνος του». Ε, ήρθε η στιγμή τ' άφησε τ' αυτοκινητάκια ανάλαβε και να βοηθάει, το παιδί. Ε αυτά... Πιστεύω τώρα άμα κάνει κάτι άλλο να είναι πιο ξεκούραστος γιατί ήδη έχει κουραστεί και αυτός πολύ.

Παρκάκι συμβολής Βιβιλάκη και Ελ. Βενιζέλου

2.1 Εύα Πενθερουδάκη, κάτοικος Ταμπακαριών. Ημερομηνία συνέντευξης 31.12.18.

00:00:00: Εγώ γεννήθηκα εδώ, στο επάνω πάτωμα προς το νότιο σημείο του σπιτιού. (οπου βρισκόμαστε τώρα) Το 1930. Έζησα τον πόλεμο στα δέκα μου χρόνια...ε... μαθήτρια της πρώτης γυμνασίου που δεν πρόλαβε να πατήσει ούτε στο πρώτο σκαλί του γυμνασίου αλλά φορούσαμε μια ποδιά ως τους αστραγάλους, μαύρη με έναν άσπρο γιακά. Και πηγαίναμε βεβαίως με τα πόδια, παρέες, παρέες από τη Χαλέπα, από τα Ταμπακαριά, όλοι μαζί, βροχές, χιόνια, αυτά, κανείς δεν μας επήγαινε, κανείς δεν μας έφερνε. Στο γυμνάσιο θηλέων. Ήτανε δρόμος. Θυμάμαι ένα κοντό παλτό που μου είχανε κάνει από μια κουβέρτα γερμανική και δεν μου σκέπαζε ούτε καν το γόνατο μου και όταν γύριζα εδώ τα μπούτια μου ήτανε μπλέ από το κρύο. Αλλά, ήμασταν σκληραγωγημένα παιδιά. Οι συμμαθητές μου από δω κάτω, ήτανε στο σχολείο ντάλα χειμώνας και θυμάμαι τα πόδια τους τα κόκκινα από το κρύο και πρησμένα...Αυτό δεν θα το ξεχάσω ποτέ. Τελειώσαμε το γυμνάσιο αφού επισκεφθήκαμε ως αίθουσες σχολικές την Τριμάρτυρη και τα οποία έχουνε κατεδαφιστεί μαζί με τη στοά που ο ... πως τον λέγανε, ο Νικόλαος της Ρωσίας- Αυτοκράτορας, είχε χαρίσει στην πόλη των Χανίων, και μετά τελειώσαμε το γυμνάσιο στο παλιό λύκειο, που είμασταν πια ελεύθερες, δεσποινίδες και τέτοια.

00:02:03: Εγώ ήμουν πάρα πολύ κοντά στον Οδηγισμό – τα κορίτσια του προσκοπισμού- και μάλιστα στην κατοχή ήμασταν...ααα...δεν ήμασταν «εμφανίσιμες», πάντα είμαστε σ' ένα υπόγειο, σ' ένα μαγαζί που είχε όλων των ειδών τα κασόνια και σιγά, σιγά παρουσιαστήκαμε στην πρώτη παρέλαση μετά την κατοχή που ήρθε και ο στρατός και όλοι από τα βουνά που είχαν κάνει την αντίσταση και παρελάσαμε με στολές που είχαμε περίπου βρει στο σπίτι μας: Μια μπλέ φούστα, μια άσπρη μπλούζα, αλλά ένα μαντήλι γαλάζιο, μ' ένα τριφύλλι βαμμένο με χρυσόσκονη. Είμαστε οι Οδηγοί. Πολύ περήφανες.

00:02:54: Από εκεί κι ύστερα, τελειώσαμε το γυμνάσιο, τελειώσαμε και το γαλλικό...Το σχολείο του Σέν Ζοζέφ...ΤΟ άγαλμα ήταν ψηλά στη στέγη...Τα Χανιά ήταν πολιτισμένα λόγω του γαλλικού σχολείου και των καλογριών... Εκεί πήγα τριών χρονών. Η πρώτη μέρα στο σχολείο -είμασταν πολλά παιδάκια- μας βάλανε σε μία τάξη οπου οι πάγκοι- τα θρανία ήταν τεράστια για μας, μαύρ.... σε μαύρο χρώμα και όλα είχανε μια τρύπα μπροστά μ' ένα βαζάκι. Αυτό ήταν το μελάνι. Εγώ έπρεπε να μάθω τι χρώμα είχε το μελάνι, λοιπόν βούτηξα όλα μου τα δάκτυλα έτσι στο βαζάκι, ήτανε μωβ το μελάνι. Αλλά ήτανε μωβ και τα χέρια μου.

00:03:43: Το λάτρεψα αυτό το σχολείο. Είχαμε, η Σέρ Αμελί η οποία έμεινε ως τα τελευταία χρόνια του σχολείου εδώ. Ποτέ δεν φοβηθήκαμε. Έμαθα κέντημα σε ηλικία 4 χρονών. Ζήλευα πάρα πολύ τις μεγάλες μαθήτριες γιατί κάνανε μια σειρά που αν πήγαινε προς τα δεξιά που ήτανε η τραπεζαρίες και λοιπά που μένανε και τρώγανε αυτές οι εσωτερικές, εμείς οι εξωτερικές πηγαίναμε αριστερά. Και έλεγα «πώπω πότε θα πάω και εγώ δεξιά!» Φαίνεται κάποια μέρα ήρθα και έκανα το σταυρό μου καθολικά. Και η μαμά μου, μου έκανε μια διδαχή ότι και αυτό είναι εντάξει, αλλά όχι για μάς....

00:04:32: Όλες οι οικογένειές εδώ που μπορούσαν να μένουν εδώ σε ένα (!) δωμάτιο- και τί (!) δωμάτιο – ο ένας απάνω στον άλλον με βροχές, με χιόνια με νερά και λοιπά... Υπήρχε ένα σπιτάκι στην πλατεία –αυτό που ακόμα υπάρχει. Εξούσε ένας ψαράς με τη γυναίκα του και έχω μετρήσει περίπου 6-7 παιδιά που υπήρχαν εκεί. Το ένα μάλιστα θυμάμαι οτι πάτησε ένα καρφί και πέθανε από τέτανο. Εγώ δεν ήξερα ούτε τι πάει να πει τέτανος ούτε...αυτό, εκεί το ‘μαθα. Και η μαμά αυτών των παιδιών ερχότανε και μας έκανε την μπουγάδα κάθε Δευτέρα. Και εγώ στην μπουγάδα ήμουνα λάτρης, γιατί είχα μια θέση στη σκάφη δίπλα, μια μικρή πλύστρα εκεί και έπλενα των κουκλών μου όλα τα... Γιατί ήμουν και μανιώδης κουκλοπαίχτης. Είχα ένα θείο – αδερφό της μητέρας μου – που ταξίδευε στη Γερμανία και τις πρωτοχρονιές που ξυπνούσα και έβλεπα δίπλα μου μια κούκλα- κούκλα τι- κούκλα! κουκλάρα!

00:05:41: Αυτή η κυρία, η Αγγελική και η μαμά της ήτανε 120-130 οκάδες (Οθωμανική μονάδα μέτρησης.1 οκά = 1.280 γρ.) κατι τέτοιο. Όταν γελούσε την ακούγανε απέναντι στο... Ήτανε ο « Χαχαρίδης», εκεί που είναι τα φώτα τώρα ήτανε ένα καφενείο και ακουγόταν τα γέλια της. Ηρχότανε όταν είχαμε κρύωμα μας έκανε βεντούζες- μας έκοβε και βεντούζες και δεν μιλούσαμε. Την αγαπούσα πάρα πολύ. Ότι δεν έτρωγα σπίτι μου το έτρωγα στην Αγγελική που πήγαινα –συνήθως ήμουνα εκεί τα πρωινά. Η δε μαμά της, αν είμαι πιστή εις την θρησκεία μας και πραγματικά δεν το λέω έτσι, σοβαρά, είναι από τη μητέρα της. Ήταν μια μεγάλη γριά, με το μαντίλι της, με τα μαύρα της και λοιπά και κάθε απόγευμα καθόντουσαν έξω στο δρόμο. Η Αγγελική με τους περαστικούς κουβέντα, γέλια να ακούνε και εγώ με την μαμά της που μου ‘λεγε τα θαύματα των Αγίων.

00:06:50: Ειδικώς πρέπει να μιλήσω για τη μυρωδιά των Ταμπακαριών. Όταν καθόμουν εκεί και άκουγα την ιστορία του Χριστού (βλέπε παραπάνω) είχα και ένα βαμβάκι με ανθόνερο που μου έδινε η μαμά μου να μυρίζομαι. Αλλά ποτέ δεν είπα «α, όχι, τι», το βαμβάκι και η ιστορία είναι δεμένα.

00:07:10: Λοιπόν, είχαμε μια επαφή (με τη γειτονιά), είχαμε μια επαφή και αυτό που σου λεν... «δώστε μας λίγη ζάχαρη σας παρακαλώ».

00:07:23: Εγώ η εικόνα που έχω, κατ’ αρχήν είναι: Όταν, πρέπει να ήταν 12 το μεσημέρι, γέμιζε ο δρόμος από τις γυναίκες των μαστόρων εκεί των εργατών – και μικρά παιδιά αν είχαν τα παίρνανε – μ’ ένα σακουλάκι, μ’ ένα αυτό...πως τα λέγανε «σεφέρ τασί» τότε (οθωμανικό για σκεύος μεταφοράς φαγητού), που είχανε θήκες και

έβαζες το φαΐ, φέρνανε το μεσημεριανό φαΐ. Στους αυτούς. Και γέμιζε ο δρόμος, πραγματικά. Όπως γέμιζε ο δρόμος από κάτι κάρα που δεν υπάρχουνε τώρα. Ήτανε ο αγωγιάτης και ένα τεράστιο, μακρύ, πιο μακρύ από το τραπέζι ήτανε το πίσω μέρος του κάρου, διότι φορτωνόντουσαν τα πετσιά που φέρνανε.

00:08:08: Τώρα, εδώ απέναντι, που είναι ένα σπίτι, θα στο δείξω, να θυμηθείς έχω μια καρτ ποστάλ του...πολύ παλιά. Και που το 'χει, ήτανε μια μικρή βίλα η οποία είχε ένα μπαλκόνι προς τα εδώ - έβλεπε αυτό το μέρος – το οποίο γρήγορα έμεινε μόνο πόρτα – και από κάτω μια πολύ ωραία πέτρινη σκάλα που σε κατέβαζε μ' ένα μικρό δρομάκι που πάντα κάνανε οι κολυμβητές, στη... σε μια μεγάλη «πλακούρα» τη λέγαμε – ήταν μια ίσια πλάκα βράχου – και εκεί ξαπλώναμε, τρώγαμε, κολυμπούσαμε, ξαναβγαίναμε και τέτοια. Από δω κάτω ήτανε μια πέτρα, όλο αυτό είναι σ' ένα χώμα που λέγεται «κούσκουρας». Είναι ένα μαλακό, κιτρινερό, χρώμα, που θυμάμαι μας έλεγε ο δάσκαλος-η δασκάλα να πάμε ένα κομμάτι αν μπορούμε στο σχολείο και μετά κάναμε ένα είδος γλυπτικής.

Μαρία Γερακάκη, κάτοικος Ταμπακαριών. Ημερομηνία συνέντευξης 21.02.19.

00:00:00: Είμαι η Μαρία η Γερακάκη, το γένος Χατζηδάκη γεννήθηκα στα Μεγάλα Χωράφια, είμαι... το '42, είμαι 76 χρόνων. Εεε...όταν ήμουν σαράντα ημερών με έφεραν οι γονείς μου εδώ στα Ταμπακαριά, στην περιοχή Ταμπακαριά στη Χαλέπα γιατί ήταν το πατρικό της μητέρας μου εδώ. Ε, και μείναμε εκεί όλη τη ζωή, μεγάλωσα, όταν έφτασα σε μία ηλικία πήγα και στη γαλλική σχολή φοίτησα, ναι, τον άντρα μου τον γνώρισα εδώ γιατί είμαστε γείτονες, παντρευτήκαμε, κάναμε δύο παιδιά, δύο αγόρια, έχω τέσσερα εγγονάκια.

00:00:46: Ο παππούς μου ήταν Κουκιανάκης το επίθετο, Μιλτιάδης το όνομα, είχε βυρσοδεψείο εδώ στα Ταμπακαριά αλλά... κάποια στιγμή κάηκε το βυρσοδεψείο και ο παππούς μου έφυγε από δω. Πήγε στο Ηράκλειο μετά. Μετακόμισε. Αλλά η μητέρα μου έμεινε εδώ στο πατρικό τους σπίτι. Ε, και δημιούργησε την οικογένεια η μαμά, η μαμά μου. Μετά έμεινα και εγώ στο ίδιο σπίτι αφού παντρεύτηκα το πήρα σαν προίκα, εδώ. Και όλη μου τη ζωή την πέρασα εδώ και τα παιδικά μου...Θυμάμαι τότε την περιοχή που εργαζόντουσαν πάρα (!) πολλοί εργάτες εδώ στα βυρσοδεψεία, πάρα πολλοί (!) και θυμάμαι αξέχαστα τα μεσημέρια που σχολνούσα από το σχολείο, καθόντουσαν πάρα (!) πολλοί εργάτες απέξω και πολλές φορές ένοιωθα αμήχανα και ντρεπόμουνα (!) κιόλας γιατί ξέρετε τώρα να κάθονται στη σειρά 30 - 40 άνθρωποι - άντρες και περνούσα εγώ...Ναι...είμαστε αρκετές οικογένειες εδώ, με πολλά παιδιά, παίζαμε πάρα πολύ ωραία, πολύ ωραία, ναι είμαστε πολύ αγαπημένοι...

00:02:03: Και ο πατέρας μου είχε κάποια χρόνια μία ταβερνούλα, τη λεγόμενη του «Αγκαβανέ» ταβέρνα. Ναι. Ερχόντουσαν πάρα (!) πολλοί άνθρωποι, είχε πάρα (!) πολύ καλή φήμη...

00:02:15: : Κι' η μητέρα μου ήταν στη γαλλική σχολή, αλλά δυστυχώς όταν ήταν 12 χρονών πέθανε η μητέρα της. Ε και την σταμάτησαν απ' το σχολείο...αλλά ήταν πολύ μεγάλη, ήταν πολύ έξυπνη και να σκεφτείτε στα 94

χρόνια της που πέθανε, θυμότανε πάρα (!) πολύ γαλλικά. Που εγώ που ήμουνα παιδί της ας πούμε, δεν το θυμόμουν τόσο πολύ.

00:02:44: Τα ωραιότερα χρόνια της ζωής μας τα ζήσαμε εκεί στη γαλλική σχολή...Ήταν και εσώκλειστες κοπέλες και από το Ηράκλειο και από το Ρέθυμνο και από χωριά από 'δω - οι οποίες ήταν 'σώκλειστες αυτές - μέναν εκεί μόνιμα...

00:02:59: Τότε ήταν εξατάξιο γυμνάσιο. Δεν ήταν γυμνάσιο - λύκειο. Ήταν εξατάξιο γυμνάσιο. {Ερώτηση: Κάνατε μόνο γαλλικά;} Όχι εκάναμε ελληνικά. Κάναμε ελληνικά και τα απογεύματα κάναμε γαλλικά. Τα απογεύματα κάναμε γαλλικά, ήταν καλόγριες πάρα (!) πολύ καλές. Πολύ καλές...Ναι, εξαιρετικό (!) το περιβάλλον. Μα το βλέπετε εκεί κιόλας. Φαίνεται. Κρίμα όμως που η Γαλλική σχολή έκλεισε μετά και τώρα έχει μείνει...εγκαταλελειμμένη... χάλια. Πολύ στενάχωρο αυτό έπρεπε να...να την έχουν φτιάξει τέλος πάντων. Να έχουν μεριμνήσει να την έχουν φτιάξει. Αλλά δυστυχώς... Όχι.

00:03:39: Συνήθως αυτές που ήταν και από άλλα μέρη, Ηράκλειο, Ρέθυμνο ήταν...είχαν κάποια οικονομική επιφάνεια. Είχαν...Είχαν...Ε κι' εμένα ο πατέρας μου τότε, είχε την ταβέρνα είχαμε οικονομική ευχέρεια γιατί πληρώναμε δίδακτρα βέβαια ε;

00:03:57: Ήταν τα σπίτια τότε... Ήταν και φτωχές οικογένειες εδώ στην περιοχή παλιά. Πολύ φτωχές, πολύτεκνες, πολύτεκνες. Ειδικά εκεί στην πλατεία ήταν μία οικογένεια που ήταν πάρα πολύ φτωχοί άνθρωποι. Ο πατέρας ήταν ψαράς και πήγαινε και έριχνε μπεζόβολο (είδος διχτιού για ψάρεμα) και έπιανε ψαράκια και ανάβανε...ε... είχανε από τα δέρματα...αυτά τα λέγανε «σκιφιδία» συγκεκριμένα. Ξυλαράκια, κι' ανάβανε φωτιά και ψήναν ψαράκια. Και καθόντουσαν τα παιδιά και τρώγανε. Ναι.

00:04:35: Τα δέρματα τότε, ήταν πρωτόγονα τα μέσα που τα επεξεργαζότανε. Και τα υλικά που χρησιμοποιούσανε ήτανε πολύ δύσσομα. Δηλαδή: Χρησιμοποιούσαν παραδείγματος χάρη από τα σκυλιά, το ενέργημα των σκυλιών...συγκεκριμένα την λέγανε «σαμά» αυτή. Που μύριζε πάρα (!) πολύ άσχημα. Και τα νερά πέφτανε στη θάλασσα. Παλαιότερα δεν μπορούσε να περάσει κανείς επισκέπτης από εδώ. Όσοι περνούσαν κρατούσαν τη μύτη και λέγανε: «πώς ζούνε λέει οι άνθρωποι εδώ;». Όντως (!).Είχαμε πολύ πρόβλημα. Είχαμε πολύ δυσσομία. Ε, μετά από... εκσυγχρονιστήκανε τα μέσα, χρησιμοποιούσανε και μηχανήματα και άλλου είδους ειδικά εργαλεία...Δεν ήτανε αυτό το πράγμα. Δεν ήταν ναι τόσο έντονα. Ε, μέχρι που σιγά, σιγά πεθαίνανε ένας-ένας και κλείσανε τα μαγαζιά. Κλείσανε.

00:05:35: Στους κληδόνους! Μαζευόμαστε όλη γειτονιά, είχαμε ένα... πώς τα λένε αυτά... σταμνί. Ένα μεγάλο έτσι. {Ψιθυρίζει η γειτόνισσα που κάθεται στο βάθος : «λαήνι» } Λαήνια; Ναι. Και βάζαμε τώρα, καθένας έβαζε κι' από ένα πραγματάκι. Κι' όταν ήταν η ημέρα των κληδόνων, μαζευόμασταν όλοι μαζί, βγάζαμε ένα, ένα πράγμα και λέγανε μαντινάδες. Ήταν πάρα πολύ ωραίο αυτό. Αυτό πραγματικά ήταν πάρα πολύ ωραίο...Εδώ

στο σπίτι μας απέξω. Στο δρόμο, στο δρόμο. Ναι. όλη η γειτονιά. Όλη η γειτονιά, τα παιδιά, οι μεγάλοι...Όλοι, όλοι.

00:06:15: Και πηγαίναμε και εκδρομές πολύ συχνά πεζοί στον Άγιο Ονούφρη από 'δω(!). Από τα βράχια. Περνούσαμε έτσι όλη τη διαδρομή, ναι, και πηγαίναμε στον Άγιο Νούφρη εκδρομές. Αλλά είμαστε τότε βέβαια μεγάλοι στην ηλικία, 20, 18 χρόνων...μεγάλοι... Ναι. Πέρασαμε πάρα (!) πολύ ωραία. Ήταν πολύ ωραία εκείνα τα χρόνια, πολύ ωραία.

3. Διάσχιση Ταμπακαριών οδού Βιβιλάκη

Βουτετάκης Μιχάλης, εν ενεργεία βυρσοδέψης τρίτης γενιάς. Ημερομηνία συνέντευξης 27.11.18.

00:06:43: Ονομάζομαι Βουτετάκης Μιχάλης του Γεωργίου, είμαι Βυρσοδέψης τρίτης γενιάς...Κάνω τη δουλειά αυτή - συνεχίζω τη δουλειά αυτή ακόμα και τώρα...Και...οι μνήμες είναι από τα παλιά χρόνια, πολύ δυνατές στο μυαλό μου και στην ψυχή μου μέσα.

00:07:11: Η βυρσοδεψία ήτανε μια...μια τέχνη που έδινε ζωή στον τόπο.

00:07:18: Τα Ταμπακαριά εντωμεταξύ να πούμε ότι είναι τούρκικη λέξη. Το «Ταμπάκ», «Ταμπάκης» είναι Τούρκικη λέξη. Κανονικά ελληνικά είναι βυρσοδέψης. «Βύρσα» είναι το δέρμα και η «δέψη» είναι η κατεργασία που κάνουμε.

00:07:31: Έντονες αναμνήσεις από την παιδική ηλικία, εεε...τα καλοκαίρια πιο πολύ όταν δεν είχαμε σχολείο, με τα αδέρφια μου - έχω 2 αδερφές, δύο κορίτσια- που δουλεύαμε στο μαγαζί του πατέρα μου παλιά, ήταν οι διακοπές μας εκεί. Ήτανε οι βυρσοδέψες εκεί με τα παιδιά τους και κάναμε παρέες. Όλα τα παιδιά των βυρσοδεψών- τα πιο πολλά- δουλεύαν (!) στη δουλειά.

Είμαστε όπως λέμε οι βοηθοί- «τα τσιράκια» -που μας κάνανε και πλάκα οι παλιοί...Εεε...κουβαλάμε τα δέρματα από τη μία βάρλα (βέργα) στην άλλη, βάφαμε με το...με σφουγγάρι, πλέναμε- μπαίναμε στις βαρέλες μέσα – και πολλές φορές το κάναμε και σαν παιχνίδι γιατί η βαρέλα μέσα, ένοιωθες πως είσαι σε μια πισίνα μέσα και κολυμπούσες - και πειράζαμε ο ένας τον άλλον... Συγκεκριμένα εγώ πέταγα στην αδερφή μου δέρματα και θύμωνε. Ήμουν και πολύ πειραχτήρι μικρός και...και ήταν έτσι μία ωραία...κι έχουμε μια ωραία ανάμνηση απ' όλα αυτά.

00:08:37: Εμείς βασικά κρεμούσαμε τα δέρματα, ήταν και η πιο...δουλειά, η ποιο...δεν ήταν τόσο τεχνική δουλειά να κρεμάς δέρμα και δεν κάναμε τεχνικές δουλειές κάναμε τις... αυτό που λέμε η παλιοί οι «αμπασάδες» (τούρκικη λέξη που σημαίνει αγγαρείες) εεε αυτές τις δουλειές.

00:08:52: Οι μνήμες είναι πολύ δυνατές από όλα αυτά έτσι κι αλλιώς, όλοι που έχουν δουλέψει στα βυρσοδεψεία, πάντα γυρίζουν να δουν, επισκέπτονται, ρωτάνε... Όλοι έχουνε... οποίος μπει εκεί μέσα και δουλέψει ή έχει δουλέψει μετά έχει μνήμες και γυρίζει και ρωτάει και ενδιαφέρεται για το χώρο, ενδιαφέρετε ακόμα και για τη δουλειά. Ακόμα και αυτοί που έχουν σταματήσει (!) από βυρσοδέψες, που είναι μόνο ιδιοκτήτες, έχουνε...έχουνε μνήμες και είναι για αυτούς πολύ σημαντικό να συνεχιστεί η δουλειά. Άσχετο ότι αυτοί θέλουν να φτιάξουν τα κτίριά τους οι άνθρωποι - δεν θέλουν να χαθεί η βυρσοδεψία γιατί όλοι, όλοι, όλοι οι ιδιοκτήτες όλοι (!) είναι παιδιά, εγγόνια και ανίψια βυρσοδεψών.

00:09:40: Τα δέρματα ερχόταν πάντα από Αφρική, τότε...Ήταν ξερά. Και...Σε ξηρή μορφή και για να τα κατεργαστούν τα δέναν στη θάλασσα, ούτως ώστε με τη φουρτούνα και το χτύπημα στα βράχια να μαλακώσουν να γίνει το μαλάκωμα στη θάλασσα μέσα. Αυτό δεν είχε σχέση εεε... εποχή. Κρύο, ζέστη. Έπρεπε να μπει στη θάλασσα μέσα να μαζέψεις τα δέρματα. Εγώ, ξέρω, έχω ακούσει μία ιστορία ξέρω 'γώ του... το θείο μου και τον πατέρα μου και τον παππού μου που κάποια...κάποια εποχή κάποιο... ήταν πολύ κρύο, πήγαν να μαζέψουν τα δέρματα και ήταν η γιαγιά μου εκεί και τους έδινε τσικουδιά(!) Έπιναν τσικουδιά για να μην κρυώνουν (!) Και μπαίνανε, έμπαιναν γυμνοί(!) μέσα με το μαγιό. Ήτανε ξέρω 'γώ έξω μηδέν η θερμοκρασία και αυτοί μπαίναν στη θάλασσα για να μαζέψουν τα δέρματα γιατί ήταν η περιουσία τους (!). Κι ήτανε πολύ... ακόμα και, ακόμη και οι εργάτες, πονούσαν (!) και μπαίνει και οι εργάτες μέσα (!). Δηλαδή δεν έμπαινε μόνο το αφεντικό που ήταν τα δέρματα δικά του. Κι οι εργάτες πονούσαν το... του αφεντικού τα δέρματα και μπαίνουν όλοι (!) και τα παιδιά, όλοι, όλοι.

00:10:49: Πολλές ιστορίες πολλές ιστορίες...εντωμεταξύ οι ταμπάκηδες πάντα ήταν και ψαράδες. Όλοι οι βυρσοδέψες πάντα ήταν και ψαράδες.

00:10:56: Πολλοί μετα άφησαν τη δουλειά γιατί... ήρθε το... περίπου στο '80; 1980 κυριάρχησε πολύ το πλαστικό και κάποια βυρσοδεψεία δεν άντεξαν, δεν είχαν και γιους να συνεχίσουν και έτσι σιγά, σιγά έμειναν λίγοι. Μετά από κάποια δεκαετία ήρθε πάλι το δέρμα... και από τότε είναι σταθερό. Και έτσι... υπάρχει και ζει και θα ζει.

00:11:24: Εεε... τα πράγματα, η ζωή προχωράει και τα πράγματα αλλάζουν σιγά-σιγά εεε στην περιοχή... Πάντα η περιοχή αυτή είχε δύο θέματα... να λύσει. Είχε πάντα το ιδιοκτησιακό... που ήταν ένα θέμα για τους βυρσοδέψες και η μετεγκατάσταση των βυρσοδεψών ήταν ένα άλλο θέμα.

00:11:54: Λοιπόν, η ζωή αλλάζει στην πόλη και απλώνεται προς... προς τη μεριά των βυρσοδεψείων. Αυτό, αναδεικνύει και τα προβλήματα που προϋπήρχαν. Όσον αφορά τα απόβλητα των μαγαζιών και την τοποθεσία τους.

00:12:17: Η πόλη αλλάζει και με μία απόφαση από το δήμο που βγάζει τα κτίρια διατηρητέα δίνει την ευκαιρία στους ιδιοκτήτες πια να τα, να τα επισκευάσουν γιατί αρχίζουν κάποια που δεν δουλεύουν πιά σαν βυρσοδεψεία - εκτός από μας τους έξι - αρχίζουν και γίνονται ερείπια... πέφτουν είναι επικίνδυνα... και με την απόφαση αυτή τώρα των...του κράτους, του δήμου, μπορούν οι άνθρωποι και τα φτιάζουν - οι ιδιοκτήτες και τα φτιάζουν.

00:12:53: Κι' έτσι μία όμορφη γωνιά των Χανίων εεε...πού αρχίζει και...που φαινόταν εγκαταλελειμμένη αρχίζει και θα πάρει η ζωή - παίρνει ζωή...Θα είναι χαμηλής όχλησης ότι γίνει εκεί, θα είναι για εστιατόρια, για δωμάτια, για πολιτιστικούς χώρους...

00:13:14: και φυσικά επειδή είμαστε - κάποιοι από μας εκτός από ιδιοκτήτες και (!) βυρσοδέψες και προσδοκούμε και την μετεγκατάσταση - έτσι κι αλλιώς η μετεγκατάσταση ήταν το όνειρο (!) των βυρσοδεψών. Χρόνια τώρα - Και προσδοκούμε και τη μετεγκατάσταση των βυρσοδεψείων σε χώρο που να μπορούν να λειτουργήσουν εεε... χωρίς να ενοχλούν και να είναι και επισκέψιμα και για τουριστικούς - και για τουριστική ατραξιόν να το πω έτσι.

00:13:46: Στην Άμφισσα βγήκαν διατηρητέα και ένα βυρσοδεψείο το αφήσαν εκεί και λειτουργεί σαν τουριστική ατραξιόν. Και θέλουμε, προσδοκούμε και εμείς να γίνει κάτι τέτοιο και με τη δουλειά και έτσι να βολευτεί και η βυρσοδεψία και το κτιριακό να λυθεί των υπόλοιπων ιδιοκτητών. Και να ομορφύνει, να ομορφύνει η περιοχή αυτή. Που πιστεύω ότι θα είναι και...θα είναι και το επόμενο όμορφο...αξιοθέατο των Χανίων, μαζί με το λιμάνι, μαζί με το φαράγγι, μαζί με τόσες ωραίες παραλίες που υπάρχουν, Θα είναι ένα πολύ ωραίο αξιοθέατο. Για τον Χανιώτη και όχι μόνο.

4. Ψαροταβέρνα «το Θαλασσινό Αγέρι»

4.1 Κωστούλα Γερακάκη –Αντωνόγλου, κάτοικος Ταμπακαριών. Ημερομηνία συνέντευξης 23.02.19.

00:00:00: Κωστούλα Γερακάκη, το γένος βέβαια, ναι και Αντώνογλου μετά που παντρεύτηκα. Εγώ εδώ γεννήθηκα, το 1941, 15 Ιουλίου και...γεννήθηκα μόλις τέλειωσε ο πόλεμος. Μόλις τέλειωνε ο πόλεμος. Εδώ σε αυτό το σπίτι. Ναι. Η οδός λεγότανε Λάκκων τότε παλιά η οδός, οδός Λάκκων στα Βυρσοδεψεία.

00:00:27: Εμείς ήρθαμε, ήρθαμε εδώ σ' αυτό το σπίτι μετά που σκοτώθηκε ο πατέρας μου.

00:00:32: Είχανε, είχανε πολύ (!) μεγάλη ευημερία οι βυρσοδέψες. Αφού σκεφτείτε ότι ερχότανε (!) από το Ακρωτήρι με τα πόδια - γιατί δεν ήταν τότε συγκοινωνίες - εργάτες και εργαζόταν εδώ στα Βυρσοδεψεία. Εδώ απέναντι που σας έδειξα στη γωνιά εδώ απέναντι, κάνανε κολατσιό (!) και μαζευότανε όλοι τσι (στις) δέκα η ώρα, όλοι(!) από όλα (!) τα μαγαζιά και καθίζαν και λέγανε τα διάφορα που λέγανε.

00:00:58: Όποιος περνούσε απέξω έπιανε τη μύτη του. Κι' έλεγε « ωωω!!!...μυρίζει!» Αλλά όλοι που μέναμε εδώ γύρω, γύρω, όπως κι' εμείς που δεν ήμασταν (!) βυρσοδέψες, δεν παραπονιόμασταν γιατί είχαμε μάθει (!), είχαμε συνηθίσει τη μυρωδιά κι' όλα. Γιατί τώρα τα επεξεργάζονται διαφορετικά και δεν βγαίνει τόσο... Έβγαине μια μυρωδιά...Παλιά είχανε των σκύλων τα...(κόπρανα) και τα μαζεύανε (γέλιο) και είχανε άσκημη μυρωδιά. Και τα ρίχνανε όλα στη θάλασσα (!). Ενώ τώρα των έχουνε απαγορεύσει να τα ρίχνουνε στη θάλασσα...Δεν μυρίζουνε τόσο, δεν μυρίζουνε τόσο όπως παλιά. Δεν μπορούσες να περάσεις(!) Όποιος ερχόταν από άλλη περιοχή, κρατούσε σου λέω τη μύτη του και περνούσε και πήγαινε πάνω. Αλλά όποιοί ήμασταν μόνιμοι κάτοικοι δεν είχαμε κανένα(!) πρόβλημα.

00:01:34: Εδώ στο φυσικό λιμάνι που είναι στη Βιβιλάκη, είναι αυτή αυτό από την κάτω μεριά, εκεί που χτίζουν, σιάζουν (φτιάχνουν) τώρα τα ξενοδοχεία, ακριβώς από κάτω είναι το λιμανάκι. Ήτανε γεμάτο (!) βάρκες. Όλοι (!) εδώ τσι (της) περιοχής έχουμε – κι εμείς (!) έχουμε βάρκα. Και την έχουμε και τώρα (!). Κι είχαμε και μεγάλη, την είχαμε στο λιμάνι αλλά έχομε και μικρή. Και γώ (!) έχω πάει στη θάλασσα (γέλιο). Κι εγώ πήγαινα στο πυροφάνι με τον άντρα μου. Ο άντρας μου ήτανε...εεε... ναυτικός, και () – απ' τη Σύμη ήτανε δεν ήτανε από 'δω- και τ' άρεσε πάρα(!) πολύ η θάλασσα. Και πήρε βάρκα. Στην αρχή ξύλινη βέβαια. Μετά επήρε πλαστική, γιατί τώρα ούλοι έχουν πλαστικές...Ε, τώρα την έχει ο γιός μου, τώρα την έχει ο εγγονός μου (!). Ο γιός μου την έδωσε του εγγονού μου (γέλιο). Και πηγαίναμε στο πυροφάνι. Στα παραγάδια. Κι' είχε ψάρια πολλά. Χταπόδια (!!!) Όσα ήθελες (!). Τώρα έχουν εξαφανιστεί. Δεν ξέρω γιατί...δεν έχει ούτε ψάρια πολλά ο κόλπος, γιατί εδώ ήταν γεμάτος(!) ο κόλπος ε; Όλοι πηγαίνανε και βγάνανε μεροκάματα. Εμείς πηγαίναμε ερασιτεχνικά βέβαια, αλλά τα πουλούσαμε. Τόσα πολλά, δεν είχες τι να τα κάμεις(!). Άλλα έδινες, άλλα έτρωγες, πουλούσες. Είχε πάρα πολλά. Και ρίχνανε και δίχτυα πολλά. Κι ακόμα (!) όμως ρίχνουνε δίχτυα με τα καΐκια. Έρχονται από το λιμάνι εδώ απ' έξω...έχει... κάνει ακόμη ψάρια. Και χταπόδια και καραβίδες όταν είναι η εποχή τονε. Είχε πολλές (!) καραβίδες. Και ακόμη (!). Ακόμη έχει. Το χειμώνα, είναι εποχές, εποχές που τις φέρνει τσι καραβίδες και πάνε και βγάζουνε. Αλλά τώρα έχουν μείνει δύο – τρεις βάρκες μόνο. Εις το λιμανάκι, διότι όλοι πεθάνανε. Οι μεγάλοι ούλοι (όλοι) έχουνε πεθάνει. Κι είναι λίγοι απου έχουνε τις βάρκες. Αλλά ναι, είχε πολύ ψάρι και βγάζανε πάρα (!) πολλά ψάρια. Και χταπόδια σου λέω και απ' όλα απ' όλα, απ' όλα (!).

4.2 Αργυρώ Σαριδάκη, κάτοικος Ταμπακαριών. Ημερομηνία συνέντευξης 21.02.19.

00:03:18: Ονομάζομαι Αργυρώ Σαριδάκη, έχω γεννηθεί το '58, η σχέση μου με τα Ταμπακαριά είναι ότι εδώ ήτανε βυρσοδέψης και ο ίδιος μου ο παππούς, το σπίτι που βρισκόμαστε είναι η προίκα της μαμάς μου...

00:03:34: Θυμάμαι ότι σαν μικρό παιδάκι μου λεγε η μαμά μου «ποτέ (!) δεν θα μπεις μέσα σε ένα σε ένα ταμπάκινο, ποτέ! Ποτέ! Μόνο απέξω θα μιλάς». Ναι και θυμάμαι όταν πήγαινα βέβαια μετά γυμνάσιο και γυρίζαμε απ' το γυμνάσιο με τα παιδιά από δω παρέες που είμαστε, είχαν απλώσει οι ταμπάκηδες τα δέρματα

μέχρι τη Χονολουλού και ήξερε ο κάθε ένας που σταματάει το δικό του...Μέχρι που έχει απλώσει τα δικά του δέρματα και που αρχίζει του αλλουνού ταμπάκη τα δέρματα. Όταν ήταν ήλιος για να τα στεγνώσουν. Γιατί παλιά, τα βάζανε και μέσα, τα κρεμούσαν μέσα στα μαγαζιά τους, αλλά όταν ήτανε καλές μέρες θα βγάζανε έξω.

00:04:27: Οι λίγες, ήτανε πολύ δεμένες οι οικογένειες μεταξύ τους. Και ακόμα είναι. Δηλαδή: Αν έρθεις καλοκαίρι απόγευμα, κάτω, κάτω στη γειτόνισσα τη Γερακάκη, πηγαίνομε όλη η γειτονιά γυναίκες και καθόμαστε έξω στο δρόμο, βγάζουμε τις καρεκλίτσες μας και καθόμαστε εκεί. Αφού περνάνε οι ξένοι που πηγαίνουν στο «Θαλασσινό Αγέρι» για να φάνε και μας βγάζουν φωτογραφία (γέλια). Γιατί αυτό έχει χαθεί. Τώρα απ'τσι γειτονιές έχει χαθεί το να μαζεύεται έτσι, δύο, τρεις πέντε γυναίκες να κάθονται στο...στο πεζοδρόμιο να κάνουνε παρέα. Να «αποσπερίζουνε» (περνάω το βράδυ) που λένε.

00:05:21: Παλιά, όταν δουλεύανε τα βυρσοδεψεία ήταν η χειρότερη (!) περιοχή. Μύριζε πάρα (!) πολύ. Κανείς δεν ήθελε...Αφού ντρεπόμασταν να πούμε ότι μένουμε σε αυτή την περιοχή. Βάζανε για τα... για να...καθαρίζουνε τα δέρματα, τα οποία τα έφερναν από Αργεντινή από τα διάφορα μέρη, εβάζανε τα κόπρανά των σκύλων, των αλόγων, αυτά. Και τα ρίχνανε στη θάλασσα. Ήτανε η βρωμερότερη (!) περιοχή.

00:05:56: Κάτω, κάτω προς το « θαλασσινό αγέρι» παραδίπλα, έμενε η Κατίνα η οποία ήταν η μόνη που είχε τηλέφωνο. Και Θέλανε κάποιον από τα βυρσοδεψεία, τον τάδε τον Γιάννη, επήγενε αυτή τονε φώναζε και πήγαινε στο τηλέφωνο. Ήταν το μόνο τηλέφωνο τότε παλιά που υπήρχε στη γειτονιά. Ήτανε πάντα ευχάριστος άνθρωπος, δεν κουραζόταν με τίποτα και πήγαινε και έκανε αυτή τη δουλειά. Εφώναζε τον κάθε ταμπάκη.

00:06:33: Και για αυτό έχουμε κάνει και ένα σύλλογο...

00:06:58: Θέλουμε να γίνει περιοχή μας καλύτερη αλλά προς το καλύτερο γενικά. Όχι να γίνουνε μπαράκια, όχι να γίνει οχλαγωγία...Να μείνει πάλι μία συνοικία και μια περιοχή που να είναι ήρεμη.

5. Παραλία Βιβιλάκη και Λάκκων γωνία

Μανώλης Σπανουδάκης, εργαζόμενος στο οικογενειακό βυρσοδεψείο κατά την παιδική ηλικία. Ημερομηνία συνέντευξης 26.02.2019.

00:00:00: Το όνομα μου είναι Μανώλης Σπανουδάκης. Γεννήθηκα 3 Ιανουαρίου του '41. Φοίτησα στο 10ο Δημοτικό Σχολείο της Χαλέπας, ένα παλιό ιστορικό σχολείο το οποίο χτίστηκε επι Βενιζέλου. Δίπλα ακριβώς ήτανε το... ένα υφαντήριο, δημόσιο υφαντήριο, και η εκκλησία η Ευαγγελίστρια που ήταν η εκκλησία της περιοχής στο κέντρο. την οποία, ο πρώτος Πάπας, ο πρώτος Πάπας που λειτούργησε, ήταν της μητέρας μου ο πατέρας, ο παππούς μου. Εκεί ήταν το κέντρο, οι περισσότεροι νέοι άνθρωποι που είχαν έρθει να δουλέψουν στα...Ταμπακαριά, τα γνωστά βυρσοδεψεία, επισκέπτονταν την εκκλησία και η εκκλησία ήταν αυτών των ανθρώπων και... των εργατών (!) των βιομηχανικών εργατών.

00:01:11: Ο πατέρας μου γεννήθηκε το 1910 και το 1924 ήρθε από το χωριό του όπως όλων - των περισσότερων από αυτών που ήρθαν στα Ταμπακαριά, τους έφερε κάποιος συγγενής, κάποιος θείος και τα λοιπά...Ο πατέρας μου είχε πάει για ένα χρόνο στο σχολαρχείο στο Βάμο και μετέπειτα όλοι πήγαν μαζί με άλλα ξαδέρφια να δουλέψουν στα βυρσοδεψεία ή να πάνε στην Αθήνα σε χαλκουργεία και τα λοιπά. Αυτά ήταν ο μόνος τρόπος να βγούνε από τη γεωργική ενασχόληση η οποία δεν τους εκπροσωπούσε και τα λοιπά.

00:02:05: Σταμάτησαν να είναι εργάτες μόνο (!) στο αφεντικό και κάνανε και δική τους δουλειά. Η δική τους δουλειά ήταν να τον δώσει κάποιος αυτές τις προβιές, δηλαδή τα δέρματα και να τα επεξεργαστούν μοναχοί το βράδυ της Κυριακής και τα λοιπά γιατί δουλεύουνε τότε εφτά μέρες τη βδομάδα.

00:02:26: 10 χρονών, 11 χρονών ήταν τα ταξίδια μου με τον πατέρα μου και τα λοιπά και με όλους, να πηγαίνουμε να...όπου μπορούμε- θέλομε να μαζέψουμε (!) ή να αγοράσουμε από γυναίκες που μάζευαν βελανιδιά...Ακόμα θυμάμαι και σούστες με άλογα και φορτώνανε βελανιδιά για να 'ρθουνε στα Χανιά.

00:02:52: Τότε, ένα από τα πιο, τα πιο ισχυρά οικονομικά, οικονομικά, (ήταν) το ελαιόλαδο. Το μαζεύανε με τα χέρια οι γυναίκες και τα λοιπά, ρώγα, ρώγα. Τότε μια οκά ελιές, μια οκά ήταν δυόμιση δραχμές. Εμείς αγοράζαμε από τους ανθρώπους που είχανε τα...ημιάγριοι, σε ημιάγρια κατάσταση ήτανε αυτές οι βελανιδιές και μεγάλες και ψηλές και τα λοιπά, 6 και 7 δραχμές. Δηλαδή, το βελανίδι ήταν δυο (!) φορές και παραπάνω πιο ακριβό.. (την ελιά).

00:03:31: Να πάρουμε το βελανίδι και να το φέρουμε στα Ταμπακαριά να το αλέσουμε (!) για να γίνει το πάστωμα των δερμάτων για να γίνει η δέψης, η δέψης.

00:03:46: Εγώ λοιπόν, όταν ερχόμαστε, ήταν ένας, είχε τότε, έναν μύλο, έναν μύλο, τον οποίο αποκλειστικά εγώ 12 χρονών, 13 χρονών, τονε δούλευα μόνο και μόνο για να βγάλουμε το βελανίδι, να το αλέσουμε και τα λοιπά, δηλαδή ήτανε το...το κύριο υλικό δέψης.

00:04:06: Η επεξεργασία γινότανε με προϊόντα φυσικά, τα λάδια ήταν όλα από τη βόριο Ευρώπη, ψαρέλαια...

00:04:16: Η επεξεργασία γινότανε με προϊόντα φυσικά, τα λάδια ήταν όλα από τη βόριο Ευρώπη, ψαρέλαια, στο φινίρισμα του δέρματος. Η δεκαετία του 60 και του 70 έφερε την πλήρη, βιομηχανικά προϊόντα για τη δέψη, τη συντήρηση, το βάψιμο. Εκτός από το αισθητικό...Ναι...Αδειάζανε ας πούμε αυτές τις λίμπες με ασβέστες. Εκεί που γινόταν η αποτρίχωση. Ήτανε οι τρίχες, ήτανε ο ασβέστης...Κι όμως (!) και οι αχινιοί (γέλια) σιάνανε (γινόντουσαν-ευδοκιμούσαν). Εγώ ως παιδί ας πούμε, μετά που καθάριζε το...καθάριζε η...ακτή ας πούμε ξέρω 'γω, εεε... ξέραμε τα θολάμια που ήτανε τα χταπόδια και πηγαίναμε και τα βρίσκαμε.

00:04:46: Μετά τον πόλεμο σιγά-σιγά, δηλαδή το '50, δεκαετία του πενήντα, εκεί ήτανε η αγορά για σολοδέρματα. Τα μεγάλα ζώα. Τα μεγάλα ζώα τότε, υπήρχαν μόνο στην Ευρώπη και πάρα πολλές στην Αφρική.

Όλα Αφρική. Στην Αφρική ήτανε βέβαια όλη αποικιοκρατία...Ολλανδών, εεε...Εγγλέζων και τα λοιπά και τα λοιπά, και αυτοί συγκέντρωναν τις προβιές, τα οποία τα τυποποιούσανε κατά κάποιον τρόπο, τα βάναν στον ήλιο, τα ξεραίνανε, τα κόβανε και τα λοιπά και τα αμπαγιάρανε (συσκευάζανε) και τα είχανε σε προσφορά να τα πάρουνε οι...οι Έλληνες, οι Κρητικοί και τα λοιπά. Αυτά τα λέγανε τα ξηράλατα. Τα ξηραμένα...Υστερα υπήρχανε και τα άλλα τα υγράλατα. Μια φρικτική κατάσταση που την έζησα κι εγώ. Φέρνανε τα υγράλατα ήτανε ένα τετράγωνο εεε...90 πόντους με 1 και 10 επι 90 πόντους και τα λοιπά και ήταν διπλωμένο ένα δέρμα, ένα δέρμα από ένα μεγάλο ζώο από τα σφαγεία της Μασσαλίας...ααα...με αλάτι μέσα για να μην σκυλοβρωμέσει και τα λοιπά και τα φέρνανε πέντε μήνες, τρεις μήνες μετά το σφάξιμο. Καταλαβαίνεις την κατάσταση που υπήρχε μέσα. Κομμάτια λίπη, κομμάτια κρέας και τα λοιπά. Σκουλήκια και τα λοιπά. και αυτό συνέτεινε στην...στην βρωμιά και στη δυσωδία και τα λοιπά.

00:06:56: Λοιπόν αυτά τα υγράλατα τα θυμάμαι με...όχι με νοσταλγία, μ έναν φόβο (!) ας πούμε, πως ήτανε σκουλικιασμένα και τα λοιπά.

00:07:06: ...Που αγοράζανε οι βυρσοδέψες μέσω, εεε...εμπορικών αντιπροσώπων στα Χανιά, να αγοράσεις μία παρτίδα...διακόσια, τριακόσια δέρματα, αυτά τα πακέτα που σας είπα που () ένα...όχι 50 πόντους επι πενήντα πόντους διπλωμένο και το άνοιγες και ήταν χαρά Θεού (γέλιο).

00:07:32: Τα ρίσκα που περνάνε αυτοί οι άνθρωποι οι βυρσοδέψες, ήτανε φοβερά. Έβγανες την παραγγελία - την εποχή αυτή το '55- με τον εκπρόσωπό σου, έβανες εγγυητική ή λεφτά στην τράπεζα δύσκολα και μετά δίναν την- δεν ξέρω πώς...τηλέφωνα; ;όχι...τις παραγγελίες στη...Σικάγο, στα μεγάλα σφαγεία (βήχας) ή στα μεγάλα σφαγεία της Μασσαλίας. Ε, από τη στιγμή που γινόταν η διαδικασία της παραγγελίας μέχρι να το πάρεις ήταν εποχή...αγωνίας, τι θα πάρουνε (!)τι θα πάρουνε τελευταία στιγμή ας πούμε. Ποιος θα του το φέρει να μην έχει πρόβλημα. Τώρα...Υπάρχουνε τα ονόματα. Τα σκουλήκια αυτά εκτός τα...ετρυπούσανε το δέρμα. Τρώγανε το λίπος και τα λοιπά και το κρέας και τρυπούσανε το δέρμα. Άμα είχε πέντε τρύπες απάνω του, δηλαδή από τα...αυτά τα ζώφια ήτανε ημικατεστραμμένα. Μείωνε την τιμή δραστικά (!).Ήταν η μεγάλη αγωνία όλων αυτών των ανθρώπων να περιμένουνε πότε θα 'ρθει στο λιμάνι ας πούμε και να κρίνουνε πώς ήρθε, αν καθυστέρησε αν, αν, αν, όλα τα αν...

00:09:13: Οι άνθρωποι που ήταν έτοιμοι, θέλανε να κάνουν οικογένειες και τα λοιπά και το ένα και το άλλο μπορεί να ήτανε πώς το λένε...καλοί γαμπροί, αλλά οι γυναίκες τη βρωμιά δεν αντέχανε κατάλαβες; «ταμπάκηδες» (υποτιμητικά).

00:09:29: Το άλλο ήτανε που...που έπρεπε...σχεδόν αυτοί οι άνθρωποι οι αγράμματοι να μπαίνουν στη διαδικασία να βρούνε μηχανήματα για να...επισπεύσουν ας πούμε την ετοιμασία του δέρματος.

00:09:47: Ήτανε, ήτανε μηχανουργία στα Χανιά και φέρανε τα παλιοσίδερα από τη Γερμανία, από παλιά εργοστάσια και προσπαθούσαν να τα...να τα ξαναβάλουν να δουλέψουνε και η μεγάλη έκπληξη ήταν πως οι μηχανουργοί, μαζί με τους βυρσοδέψες και τους παλιατζήδες, φορτώνανε τα φορτηγά από τη Δρέσδη, χωρίς γλώσσα χωρίς τίποτα και τα λοιπά, δημιουργούσανε μια τέτοια κατάσταση, τα φέρανε και το μπράβο ήταν ότι τα βάλανε και δουλέψανε. Τα οποία είχανε... δέκα χρόνια να δουλέψουνε.

00:10:30: Και έτσι έγινε... δεκαετία του 50, έγινε αυτοί οι άνθρωποι που είχανε... πολύ φιλόδοξοι και μ' αυτά τα παλιοσίδερα με τις παλιές εγκαταστάσεις κάνανε από Ταμπακαριά χειρωνακτικά γίνηκαν «εργοστάσια». Οι δε άνθρωποι που δούλευαν εκεί πέρα ήταν μεγάλη χαρά ας πούμε γιατί και τους ανέβαζε κοινωνικά και έρχεται και σιγά-σιγά και επεξεργασία γινόταν πιο ανεκτική στους ανθρώπους διότι δεν βρωμούσε.

00:11:08: Η δεκαετία του 50 ήτανε η...η εποχή δημιουργίας. Που δημιουργήθηκε αυτή η...(άνθιση). Το βγάλανε μέχρι το '70 και μετά όλα αυτά...ναι... έγινε μια φοβερή...φοβερή...(παρακμή) Μπήκαν τα πλαστικά...μπήκανε τα () και τα λοιπά και από 600 οικογένειες που ζούσαν από τα βυρσοδεψεία, εεε... οι μόνοι μείνανε καμιά πενηνταριά, εξηνταριά άνθρωποι.

00:11:43: Υπήρχαν βέβαια και κοινωνικές αναταραχές. Γιατί ξαφνικά ο ένας έγινε βιομήχανος κι ο άλλος ήτανε εργάτης. Έμεινε εργάτης. Η αντίδραση λοιπόν ήτανε, ότι σιγά-σιγά, έπρεπε, αυτοί που...οι εργάτες που μπορούσαν να δουλέψουν και με τα μηχανήματα, όχι μόνο χειρωνακτικά, αυτοί μείνανε.

00:12:08: Η ντόπια αγορά είχε αλλάξει εντελώς. Να μη σου πω, να μην πω ότι τα εργοστάσια του στρατού που κάνανε ακόμα και τις αρβύλες και αυτά σταματήσαν να παίρνουνε που ήταν μία μεγάλη βοήθεια ας πούμε. Σταματήσαν να αγοράζουνε. Και σιγά, σιγά η συρρίκνωση η παρακμή επήλθε από το '70 και εντεύθεν.

00:12:32: Ενδιάμεσα βέβαια υπήρξαν- για να καταλάβουμε, αυτοί οι αγράμματοι άνθρωποι- ήρθε η εποχή του Μαρκεζίνη...Διπλασιάστηκε το κόστος των πρώτων υλών που είχανε παραγγείλει και ερχότανε. Μένανε στα τελωνεία, δεν τα παίρνανε και τα λοιπά...Αυτή είναι η κατάσταση.

00:12:53: Τα υλικά δέψης ερχότανε από... Βραζιλία, τα περισσότερα ερχότανε από Βραζιλία, τα άλλα, τα λάδια ερχότανε από τη βόριο Ευρώπη, τα χημικά... όλα ήτανε εισαγωγής. Τους ήρθε κατακέφαλα αυτή η υπόθεση της αναπροσαρμογής της δραχμής. Ήταν καταστροφή. Σκέτη καταστροφή για αυτούς.

00:13:17: Γίναν και το...πάρα (!) πολλές...πτωχεύσεις. Δεν υπήρχε οικονομική στήριξη γι' αυτό τους...οι τράπεζες τους έχουνε...τους γδάρανε ας πούμε. Τα παρατήσανε, χάσανε τα μαγαζιά τους...

00:13:30: Είχανε πολλά, πολλά ρίσκα να πάρουν αυτοί οι άνθρωποι. Μ' ένα σύστημα τραπεζικό που σε έπνιγε. Κάνανε αυτές τις δημοπρασίες...τις παίρνανε... πλιατσικολόγοι από άλλα επαγγέλματα εμπαίνανε και περνάνε

ολόκληρο το εργοστάσιο. Παρόλο που ήταν ανοιχτομάτηδες στη δουλειά τους, τα οικονομικά δεν μπόρεσαν να τα αντιμετωπίσουνε.

00:13:57: Αλλά δεν υπάρχει μέλλον. Το μόνο είναι- αυτό που έχουν μείνει που λέμε- είναι η αξιοποίηση, η μεγιστοποίηση των...των...του οφέλους από τα ακίνητα που έχουν μείνει.

00:14:16: Λοιπόν αυτό που...εεε... κηρύζανε διατηρητέα, έπρεπε κατι να γίνει και είναι σωστή αυτή η εξέλιξη γιατί δεν είχανε - τα περισσότερα τα μαγαζιά αυτά -δεν είχανε άδειες ήταν όλα παράνομα και τα λοιπά και αυτή ήταν μία καλή ενδιάμεση. Όντως υπήρχε, εζήσανε μία κοινωνία ολόκληρη, έζησε κοντά- παραπάνω από μισό αιώνα από αυτή την... ενασχόληση, τουλάχιστον ας πούμε τα παιδιά τους θα πάρουνε κάτι.

6. Πλοιάρχων 1866 και Αγίας Κυριακής

6.1 Ανδρέας Σεργάκης, εν ενεργεία βυρσοδέψης δεύτερης γενιάς. Ημερομηνία συνέντευξης 26.11.18.

00:00:00: Ονομάζομαι Σεργάκης Ανδρέας, έχω γεννηθεί το 1958 και σε ηλικία 6 και 7 χρονών ερχόμουν εδώ που είχε τη...τη βιομηχανία ο πατέρας μου και του βοηθούσα. Κάθε καλοκαίρι όταν κλείνανε τα σχολεία. Αργότερα ασχολήθηκα με τα σχολεία με τα διαφορά άλλα και την περίοδο χρονολογία 1981 που απολύθηκα από φαντάρος, ήρθα εδώ, μόνιμα και ανάλαβα τη δουλειά του πατέρα μου ο οποίος ήταν έτοιμος να συνταξιοδοτηθεί. Από τότε μέχρι σήμερα, την πολεμάω ποτέ με βοηθό, πότε οικογενειακά, πότε μόνος μου...μέχρι αυτή τη στιγμή.

00:00:46: Έχουν περάσει πάρα πολλοί εργάτες από δω πέρα, μπορείτε να δούμε και τα αρχικά των ονομάτων σε διάφορες κολώνες που είχανε γράψει (δείχνει τις κολώνες) από το...1934 άλλος το 1950...Πάντως το κτίριο είναι χτισμένο από το 1925.

00:01:05: Αυτά είναι πάρα (!) πολύ παλιά τα μηχανήματα...ακριβώς ούτε...εγώ τα βρήκα εδώ πέρα... Από τη στιγμή που δημιουργήθηκε μάλλον η βιοτεχνία και πρέπει και χρειαζόταν το μηχάνημα, πρέπει να το είχαν φέρει. Όλα (!) είναι σε χρήση. (φωνή συνεντευκτή: Όλα είναι σε χρήση ε;) Αυτά που χρειάζονται. Ένα δύο που είναι εγκαταλελειμμένα δεν χρειάζονται. Αυτό χρησιμοποιείται. Είναι η πρέσα η λεγόμενη. Κύλινδρος που συμπιέζει το σολόδεσμα ώστε να του βγάλει τις υπόλοιπες ζάρες και να το συμπιέσει να γίνει πιο σκληρό. Το άλλο μηχάνημα δίπλα, παραδίπλα είναι η γυαλιστική ονομάζεται...Και...ναι αυτό και αυτό κάνει...δίνει το γυάλισμα σε δέρματα, τα μαλακά. Βακέτες, που είναι για μπότες ,τσάντες, σάνταλα και τέτοια. Άλλα μηχανήματα είναι που βγάζουν τα λίπη από τη μέσα μεριά του δέρματος στην αρχική τους κατεργασία και οι βαρέλες, κάθε μία έχει ξεχωριστό... είδος εργασίας, η μία είναι για να μαλακώνει τα δέρματα, η άλλη είναι για να τους...μπαίνουν τα δέρματα μέσα και κάποια ποσότητα λάδι να τα γυρίσει να τα χτυπήσει να πιούν το λάδι, η άλλη κάνει την κατεργασία με διάφορα υλικά φυτικά που υπάρχουνε... που πάντα χρησιμοποιούμε...

00:02:29: (Ένας λόγος που) πολλά (Ταμπακαριά) έχουν κλείσει και συνεχίζουν και κλείνουν είναι η διάθεση των αποβλήτων και των υγρών στερεών παράγουν αυτά τα μαγαζιά. Για αυτό έχει σταματήσει και...και η εισαγωγή, ακατέργαστων όπως το έφερναν μία φορά, κανονικό δέρμα με τις τρίχες και όλα, γιατί δεν έχουμε που να διαθέσουμε τα...τα υγρά, τα υπόλοιπα τους και έρχονται κατεργασμένα. Ωστε τους κάνουμε μία τελική κατεργασία και θα προχωράμε στο εμπόριο.

00:03:02: Το μέλλον από ό,τι φαίνεται θα...θα γίνουν τουριστικά καταλύματα όπως ήδη έχει ξεκινήσει και είναι έτοιμα ορισμένα και στη λειτουργία της διεκπεραίωσης κι' άλλα περισσότερα, και δεν πιστεύω να μείνει και κανένα να λειτουργήσει.

00:03:19: Όσοι μείνουν κι όσοι είμαστε, δεν έχουμε, δεν μας εκδίδουνε άδεια λειτουργίας. Και εφόσον ένα μαγαζί δεν έχει άδεια λειτουργίας, ανά πάσα στιγμή μπορεί να σε κλείσει.

6.2 Χρήστος Φιλοΐτης, εν ενεργεία βυρσοδέψης. Ημερομηνία συνέντευξης 26.11.18.

00:03:27: Ονομάζομαι Χρήστος Φιλοΐτης, έχω γεννηθεί το 1962, έχω έρθει εδώ το 1983, έμαθα τη δουλειά σε ένα άλλο βυρσοδεψείο, έκατσα για 10 χρόνια και το 1995 αποφάσισα ν' ανοίξω το δικό μου εδώ βυρσοδεψείο που είναι εδώ στην οδό Βιβιλάκη γωνία και Λάκκων. Υπό δύσκολες συνθήκες, με δάνεια, ξεκινώντας από το μηδέν, δουλεύοντας πάρα πολλές ώρες τη μέρα, περίπου 15 ώρες τη μέρα...

00:04:00: Είναι μία δουλειά που... σε κάνει να την αγαπάς Παρόλο που έχει πάρα πολύ κόπο, λερώνεσαι και... κουράζεσαι πού, γιατί..... αυτό που φτιάχνεις...εεε... είναι κάτι που... που τον παίρνει κάποιος και βγάζει και αυτός χρήματα φτιάχνοντας άλλα πράγματα από αυτό και έχεις και την ηθική ικανοποίηση ότι έφτιαξες κάτι πολύ όμορφο... Συνέχεια αυτό το πράγμα προχωράει και γίνεται διαφορετικό, προσπαθείς πάντα για το καλύτερο. Οι συνθήκες τώρα βέβαια είναι καλύτερες... από την άποψη ότι έχουμε παλιά μηχανήματα αλλά λίγο καλύτερα από τα παλιά που είχαμε πάρει από τους παλιούς... Τα δέρματα δεν έρχονται πια στη μορφή με το μαλλί αλλά έρχονται επεξεργασμένα από άλλο βυρσοδεψείο της περιοχής από όπου έχουν έρθει συνήθως από Αφρική, χωρίς την τρίχα, οπότε έχει φύγει η οσμή, από τα βυρσοδεψεία των Χανίων. Επιπλέον έχει φύγει, έχουν φύγει και τα νερά. Δηλαδή δεν έχουμε πια νερά που μύριζαν που πέφταν στη θάλασσα και τα λοιπά, τα οποία βέβαια δεν πειράζαν το περιβάλλον ήταν φιλικά προς το περιβάλλον. Τα φυτικά που χρησιμοποιούμε είναι τα ίδια και αυτά απόλυτα φιλικά προς το περιβάλλον και για μας.

00:05:23: Η θέση που βρίσκονται εδώ... τα βυρσοδεψεία των Χανίων εεε...δεν είναι τυχαία. Την διάλεξαν οι παλιοί γιατί υπήρχε η μορφολογία των ακτών που είναι βραχώδης και δένανε τα δέρματα, τα πολύ παλιά χρόνια από ένα- από τον ένα βράχο στον άλλο και τα μαλακώνανε τα κύματα όλη τη νύχτα. Οπότε για αυτούς ήταν ένα εργαλείο η περιοχή εδώ που ήταν βραχώδης. Δεύτερον έχει πάρα πολύ μεγάλες ποσότητες υφάλμυρων νερών, έτσι έχει το κάθε βυρσοδεψείο το πηγάδι του και αντλεί νερό από αυτό το πηγάδι και γεμίζει τις βαρέλες ή τα

ντεπόζιτα παλιά που είχανε, τις δεξαμενές αυτές... Και ο τρίτος λόγος είναι... που ήταν και πολύ κοντά το , το παλιό λιμάνι, για τη μεταφορά τους, τη δύσκολη τότε, χωρίς φορτηγά και χωρίς μέσα. Εεε... εμείς τα παραλάβαμε, οι περισσότεροι κλείσανε, ήταν πάνω από 70 έχουμε μείνει έξι. Εεε...η δουλειά συνεχίζει να είναι όμως δύσκολη και δεν έχει καμία σχέση με τις δουλειές του 2018 που υπάρχουν τώρα και όλοι είναι...εεε μέσα από υπολογιστές, από κομπιούτερ ή από σύγχρονα μηχανήματα, εμείς ακόμα είμαστε στους παλιούς χώρους, μ' αυτά τα μηχανήματα του '60 και παρόλα αυτά καταφέρνουμε να συνεχίζουμε να έχουμε τη διαχρονική αυτή βακέτα τη χανιώτικη, η οποία... χρησιμοποιείται για την κατασκευή του σάνταλου, της τσάντας της, ζώνης, ή του άρβυλου εργασίας του βουνού και τα λοιπά...Και είναι ένα πολύ (!) καλό προϊόν το οποίο ευτυχώς δεν μπορούν να το αντιγράψουν κάποιοι άλλοι επειδή χρησιμοποιούν πολύ χειρωνακτική εργασία. Συνεχίζουμε δηλαδή αυτό που παραλάβαμε, προσπαθώντας να το κάνουμε ακόμα καλύτερο.

00:07:16: Το πάνω χέρι το έχουν οι άρχοντες κάθε φορά γιατί μας έχουν αφήσει χωρίς άδεια λειτουργίας σε μία περιοχή πολύ παλιά ...και... πιστεύω ότι η νομοθεσία θα μας ισοπεδώσει κάποια στιγμή, θα μας κλείσει. Εεε...εκτός αν... κάποιοι ενδιαφερθούν για αυτή την παραδοσιακή τέχνη, εδώ στα Χανιά και καταφέρουν να την περάσουν ως ένα εεε...υπέρ της περιοχής που θα τραβάει τον τουρίστα να δει και την αρχιτεκτονική των κτιρίων των παλιών αυτών έχουν μείνει αλλά να δει και ένα βυρσοδεψείο, δύο που ακόμα δουλεύουν με αυτό τον αρχαίο τρόπο και είναι για αυτούς ένα θέαμα (!) όπως και να το κάνεις είναι για αυτούς ένα θέαμα να βλέπουν έναν βυρσοδέψη να δουλεύει, φορώντας ακόμα αυτές τις ποδιές, τα παλιά μηχανήματα, τον παλιό τρόπο τέλος πάντων που δουλεύουμε εμείς ακόμα σε σχέση με Ιταλούς, Γερμανούς και άλλους. Μακάρι (!) να γίνει κάτι τέτοιο γιατί εμείς την αγαπάμε αυτή τη δουλειά, με αυτή τη δουλειά μεγαλώσαμε τις οικογένειές μας...

00:08:31: Μακάρι να βρεθεί κάποιος να συνεχίσει...

00:08:33: Ίσως να βρεθεί κάποιος να συνεχίσει τη δουλειά αυτή. Θα το προτιμούσα, φεύγοντας από αυτή τη ζωή να τη δω να μην κλείνει. Και να συνεχίζει κάποιος να το κάνει αυτό το πράγμα που κάνουμε εμείς τόσα χρόνια εδώ. Και που το πήραμε τους παλιούς. Μακάρι(!) να γίνει έτσι και για μας εδώ και για τους υπόλοιπους βυρσοδέψεις της περιοχής και να γίνει κάτι καλύτερο ακόμα για την περιοχή. Να αναβαθμιστεί προς το καλύτερο η περιοχή.

7. Αγίας Κυριακής, Αγνώστου Στρατιώτη, Παπαγιαννάκη, Αγίας Κυριακής

Παναγιώτης Νικολουδάκης, συνταξιούχος βυρσοδέψης δεύτερης γενιάς. Ημερομηνία συνέντευξης 27.02.2019.

00:00:00: Εεε...ονομάζομαι Νικολουδάκης Παναγιώτης του Νικολάου, γεννήθηκα 22/10 του '42, εεε... ήταν πατέρας μου βυρσοδέψης όλες τις οποίες είχε γεννηθεί το 1911 και...έμαθε τη βυρσοδεψία από ένα θείο του Γαλάνη Κώστα ο οποίος ήταν από το 1915 στα βυρσοδεψεία και για αυτό βρίσκεται και στα χέρια μου η σημαία

των βυρσοδεψών εκείνης της εποχής, που δείχνει εικόνα ότι δουλεύανε πρωτόγονα στη θάλασσα με αυτό το...
'κείνη την εποχή.

00:00:42: Οι περισσότερες επιχειρήσεις ήταν οικογενειακές και αυτοί οι οποίοι είχαν εργάτες, εεε...προκόψανε αυτοί που ήταν (!) και εργάτες παλιά.

00:00:54: Κάθε καλοκαίρι εργαζόμουν σε... διάφορα βυρσοδεψία μεροκάματο, τότε ήτανε πρωτόγονη η εργασία στο βυρσοδεψείο.

00:01:06: Γινόταν επεξεργασία - μαλάκωμα στα ξηρά δέρματα τα βοδινά- στη θάλασσα, τα βγάζαμε ,τους κάναμε, βάζαμε τα κατάλληλα υλικά, γινότανε η αποτρίχωση, η αποκρεάτωση, σε καβαλέτα με τα χέρια, χειρωνακτικά και μετά τα βάζαμε πάλι στο κύμα (!) σ ένα σκοινί τα περνούσαμε και γινόταν η απασβέστωση. Και μετά χρησιμοποιούσαμε το βελανίδι που έβγαζε η Κρήτη και...μετά τανίνη η οποία φέρναμε από Αργεντινή και γινόταν η δέψη του, του δέρματος. Λοιπόν, μετά ήτανε δέρματα τα οποία χρησιμοποιούσαμε για να γίνει η βακέτα που γινότανε το άρβυλο, το σανδάλι, το παπούτσι, ακόμα και ο στρατός τα έπαιρνε αυτά τα δέρματα και τα χρησιμοποιούσε σε άρβυλα του στρατού...

00:02:11: Εγώ τη δουλειά την έμαθα επειδή ο...ο πατέρας μου την έμαθε αυτό το θείο του τον Γαλάνη και όταν μεγάλωσε και με τη δουλειά μπήκανε - παραμονές του πολέμου έδωσε εμπόρευμα – που ήτανε μόνος του τότε (είχε δική του δουλειά) - έδωσε εμπόρευμα στο... στο Δημόσιο για να γίνουν άρβυλα. Κηρύχτηκε ο πόλεμος, μετά τον πόλεμο είχαν τα λεφτά καταστραφεί (υποτίμηση της δραχμής) και ξαναγύρισε ο πατέρας μου στο μεροκάματο. Όταν έβρισκε.

00:02:39: Η περίπτωση του του πατέρα μου το '39 που έδωσε το εμπόρευμα για πρώτη φορά στο Δημόσιο επειδή έκανε την καλύτερη βακέτα, εεε... κηρύχθηκε ο πόλεμος πριν πληρωθεί. Και...Αλλά το καλό είναι, το οποίο καμάρωνε (!) ο πατέρας μου, ότι το εμπόρευμα που έδωσε ο πατέρας μου δεν πήρε χρήματα, αλλά όσοι βάλανε φτιαγμένες, φτιαγμένα άρβυλα από τη βακέτα που είχε φτιάξει ο πατέρας μου και είχε δώσει στο Δημόσιο, στο...στα σύνορα που πολεμούσε ο ελληνικός στρατός δεν έπαθε κρυοπαγήματα, όσοι ήταν με αδιάβροχο ήταν... τους κόψανε τα πόδια. Και είμαι υπερήφανος για αυτό.

00:03:26: Οπότε είχε οκτώ παιδιά και μπήκα υποχρεωτικά και εγώ τα καλοκαίρια από το Δημοτικό Σχολείο από την τετάρτη Δημοτικού και μετά, μπήκα στο μεροκάματο σε διάφορα βυρσοδεψεία, 'κείνη την εποχή δουλεύανε την Κυριακή τζάμπα και 12 ώρες την ημέρα και... αν δεν πήγαινες την Κυριακή στο...χωρίς χρήματα τη Δευτέρα σε 'διωχνε γιατί είχε πολλούς που ζητούσανε εργασία. Ήτανε φτώχεια μεγάλη.

00:03:55: Όταν ήτανε να μπω στα βυρσοδεψεία δεν την ήθελα τη δουλειά, ήτανε πολύ βαριά- δούλευα μεροκάματο (δεν είχε δική του επιχείρηση) αλλά...είχα πάει στο Δαίδαλο (Τεχνικό γυμνάσιο-λύκειο, σημερινό

ΕΠΑΛ) για να βγω ηλεκτρολόγος με...για να βγάλω πιο γρήγορα χρήματα για τον εαυτό μου και να βοηθήσω και την οικογένεια του πατέρα, αλλά μετά είδα ότι... ο πατέρα μου τον εκμεταλλευότανε και δεν έβρισκε μεροκάματο και μου είπε αν θέλω να ρισκάρω, να προσπαθήσουμε να κάνουμε μία δική μας δουλειά, να βγάλω το ενοίκιο εγώ με τη δουλειά που θα κάνω στο μαγαζί που θα νοικιάσουμε και με...κι 'αν πάει καλά θα είμαι χαμάλης για τον εαυτό μου, αν δεν πάει καλά θα είμαι χαμάλης στους άλλους. Δηλαδή θα είμαι εργάτης μια ζωή εκεί αν δεν πετύχομε. Το σκέφτηκα και το ρίσκακα και... γιατί είδα τον πατέρα μου πως τον εκμεταλλευότανε και... από εκεί και πέρα σιγά με επιμονή και υπομονή καταφέραμε και κάναμε δικό μας μαγαζί και σύγχρονα μηχανήματα και πήραμε και τα δύο αδέρφια στη δουλειά οι οποίοι και αυτοί από εκεί κάνανε περιουσία...

00:05:12: Είναι σαν να είχα μία τσάπα κι' έσκαβα, όργωνα το χωράφι το έσκαβα κι' έφερα ένα τρακτέρ. Αυτή η διαφορά ήταν με τα μηχανήματα, τα οποία έφερα από την Αγγλία...

00:05:22: Τα δέρματα που φέραμε είναι, ήταν οργανωμένα στο...εμπόριο, που υπήρχε...τα λέγανε «σπίτια». «Οίκοι». Οι οποίοι ήταν στο...στην Αγγλία και στο Παρίσι και από εκεί εστέλνανε με τέλεξ ανά τον κόσμο τι είχανε προσφορά, τα δέρματα... Και όποια δέρματα και εμείς είχαμε αντιπροσώπους στην Αθήνα και στα Χανιά, οι οποίοι με το τέλεξ που είχανε εεε... είχανε προσφορά δέρματα: το τάδε βάρος από τον τάδε κράτος και... του 'χα πει εγώ - στον αντιπρόσωπο μου - ότι μ' ενδιαφέρουν ας πούμε από το Μαλάουι, πρώην Νυασαλάνδη και από Γαλλία δέρματα και από και από Κένυα. Και από Μαδαγασκάρη παλιά που...Αλλά μετά κάνανε εκεί βυρσοδευεία και δεν δίνανε. Λοιπόν. Από...από Γαλλία κάναν το σολόδεσμα. Το οποίο, οι «Οίκοι» αυτοί, είχανε αντιπροσώπους ανά τον κόσμο και ο αντιπρόσωπος είχε τα τηλέφωνα των βυρσοδεψών του, του εκάστοτε κράτους και της εκάστοτε πόλης. Και...είχα εκεί, είχες επαφή με τους βυρσοδέψες οι οποίοι του έλεγες, ας πούμε «αυτά τα δέρματα περίπου θέλω» και όταν του έστελνε ήτανε δύο... με δύο...οποίος τα πρωτοπάρει...Ήτανε άμεση προσφορά και οποίος πρωτοπρολάβει ήτανε για 48 ώρες και...όποτε έλεγα «τα θέλω», ερχόταν σε συμβόλαια τα οποία εγράφανε, εεε... τη συμφωνία, το βάρος, την τιμή, το νόμισμα που θα πληρώσω και το υπέγραφε, όταν το υπέγραφε τελείωνε μετά. Ήτανε δικό σου. Αν τα δέρματα τα έκλεινες π.χ. 10 δολάρια ή 10 γαλλικά φράγκα και κατεβαίνανε στα 5, ήσουν υποχρεωμένος να παραλάβεις. Εάν, ή διπλασιαζότανε (η τιμή τους), πάλι ήταν (ίσχυε) η τιμή η οποία έκλεινες.

00:07:30: Με το που άφησαν τις εισαγωγές ελεύθερες οποίος μπορεί να φέρει και ήξερες από πού θα πάρεις τα δέρματα και να 'χεις και λίγη τύχη να σου βγούνε...να μην είναι σα... να 'ναι καλοφτιαγμένα να μην είναι σάπια, να είναι καλή ποιότητα, να μην έχουν σημάδια, έβγαζες ένα καλό μεροκάματο. Εεε.. όποιος δεν βιαζότανε, περίμενε γιατί γινότανε διακυμάνσεις και 20 και 30% οι τιμές - κάθε τέσσερα χρόνια περίπου ανεβοκατεβαίνει το δέρμα περίπου όπως το χρυσό- και πρέπει να είσαι έτοιμος να 'χεις τα χρήματα να πάρεις περισσότερο εμπόρευμα όταν το βρεις χαμηλό. Διότι υπάρχει συναγωνισμός στις τιμές, τότε είχες περιθώριο να σου μείνει κάτι κι εσένα, ν' αντικαταστήσεις το μηχανήμα... οτιδήποτε, να... ανανεώσεις τον εξοπλισμό σου.

00:08:26: Υπάρχει προσφορά στα μηχανήματα από Ιταλία από Αγγλία που... γιατί είναι... το δέρμα είναι πάρα πολύ... συναγωνισμός υπάρχει και προσφορά μηχανημάτων, υλικών, δερμάτων, ανά τον κόσμο (!). Αλλά ως συνήθως περνάμε από Ιταλία και από... Αγγλία και Γερμανία περνάνε μηχανήματα και υλικά από αυτά τα μέρη.

00:08:55: Μας βοήθησε πολύ που εφάρμοσαν ένα νόμο. Γιατί πριν την κατοχή όσοι περνάνε εισαγωγή από εξωτερικό είχαν τη δυνατότητα να φέρνουνε και μετά το μετά τον πόλεμο. Οι νεότεροι δεν μπορούσαμε να φέρομε. Αλλά μετά, ο Γιώργος Παπανδρέου - ο γέρος Παπανδρέου – εεε... είπε ότι το σύνταγμα που έχει κάνει ο Βενιζέλος είναι για να 'ναι οι πολίτες ίσια προς τον ελληνικό νόμο, στο Σύνταγμα, να έχουν τα ίδια δικαιώματα. Και από τότε μπόρεσα και ξέφυγα από το μεροκάματο και από την εκμετάλλευσή τους εμπούρους κι έφερα δική μου εισαγωγή από... κατευθείαν από την πηγή και (!) σε δέρματα και (!) σε υλικά. Με αυτό τον τρόπο έβαλα το νερό στο αυλάκι και... οι «Αγίες τράπεζες» που τους βρίζουνε, έπινα τον καφέ 10 χρόνια στο σπίτι μου και αφότου τους πλέρωσα τα δάνεια, μπόρεσα να γίνω νοικοκύρης, πήρα το αυτοκίνητό μου στα 42 μου χρόνια, ενώ δούλευα από 10 χρονώ παιδάκι...και δεν(!) το μετανιώνω γιατί πάω με τις παλιές παροιμίες «τα πρώτα ζόρικα και τα ύστερα καλά, όλα καλά».

00:10:10: Σταμάτησα λίγο νωρίτερα διότι... εσταματήσανε, με το... με την παγκοσμιοποίηση, αλλάζανε οι νόμοι με την Κοινή Αγορά και κοπήκανε οι δασμοί(!) που όποιος ήθελε να φέρει δέρματα φτιαγμένα, κατεργασμένα από το εξωτερικό, είχε 40% δασμό. Και όποιος ήθελε να φέρει παπούτσι πάλι από το εξωτερικό, είτε τσάντα, είτε οτιδήποτε, είχε 40% δασμό. Το τελωνείο οπότε ήταν ακριβά. Και μπορούσαμε και πωλούσαμε εμείς τα δικά μας πράγματα...

00:10:47: Δεν μπορούσα να συνεχίσω να δουλεύω, διότι το παπούτσι που έφτιαζε ο τσαγκάρης εκόστιζε πχ... 100 δραχμές και ερχόταν από την Κίνα με 50 δραχμές...και έτσι κλείσανε οι βιοτεχνίες, οι βιομηχανίες...

00:11:03: Έγινε και μια άλλη «λαδιά» στο... στα δάνεια. Η γνώμη δική μου επειδή είχα ζήσει τη ζωή πάνω στο εμπόριο, πάνω στη δουλειά, δεν έπρεπε να δίνουν στα... στους πονηρούς δάνεια. Είχαν ένα οικόπεδο το οποίο το ορίζανε κανένα εκατομμύριο πως κάνει 50 εκατομμύρια και περνάνε 50 εκατομμύρια δάνεια τα οποία παίρνανε το μισθό, μέχρι να φτιαχτεί το εργοστάσιο και μόλις έμπαινε μπροστά το φαλιρίζανε και το σλόγκαν που είχε βγει: “πλουτίζουν οι βιομήχανοι αλλά οι βιομηχανίες πτωχεύουνε”.

00:11:37: Προσπαθήσανε να κάνουνε βιομηχανική περιοχή και μας κοροϊδεύανε μόνο για ψηφαλάκια. Δεν έγινε ποτέ (!) βιομηχανική περιοχή για τους βυρσοδέψες. Μάλιστα επί δικτατορίας παραλίγο να μας πούνε και το νούμερο του κλειδιού του εργοστασίου που θα 'χουμε. Το οποίο ήτανε όλα φούμαρα.

00:11:55: Ήταν επιστήμη η βυρσοδεψία και ο οποίος ήτανε... σωστός και μικρός ο κύκλος και αν έβγαζες λάθος εμπόρευμα δεν είχες πελάτες, δεν αγοράζανε, είχες και πρόβλημα με το - αν είναι νοθευμένα - με το... με τις

αρχές. Διότι επερνούσαν έλεγχο και κάνανε χημικούς ελέγχους, αν είναι σωστά φτιαγμένα και όποιος ήταν σωστός επρόκοψε.

00:12:31: Πέρα από τη βυρσοδεψία, δεν μ' άρεσε το καφενείο και μ' άρεσε το ψάρεμα με το καλάμι το οποίο το 'χα μάθει από τον πατέρα μου, με το καλάμι να κάθομαι σ' ένα βράχο, να απολαμβάνω τη θάλασσα και να ψαρεύω. Ειδικά την εποχή -το Μάιο- που είναι οι σκάροι, να τυχαίνει να βγάζω και δύο μαζωμένους σκάρους, να λυγίζει το καλάμι ήταν, δεν ήταν η αξία των ψαριών, όσο η ικανοποίηση που έβγαζα τα ψάρια...

8. Αγίας Κυριακής προς χώρο πολιτισμού Όξω Νου

Γιάννης Χριστουλάκης, εν ενεργεία βυρσοδέψης δεύτερης γενιάς. Ημερομηνία συνέντευξης 28.11.18.

00:00:00: Γιάννης Χριστοδουλάκης και έχω γεννηθεί το 1944. Έχω σπουδάσει στη Γερμανία και μετα ήρθα και συνέχισα εδώ το επάγγελμα του πατέρα μου. Παρόλο που είχα καλές προσφορές από άλλα εργοστάσια και στην Ελλάδα αλλά και στη Γερμανία, ήρθα εδώ στην Ελλάδα για να...συνεχίσω το επάγγελμα του πατέρα μου.

00:00:33: Μιλάμε το '60. Τότε ήταν πρωτόγονα όλα, χειρωνακτική εργασία, χωρίς μηχανήματα, χωρίς εκσυγχρονισμό και με το φόρο κύκλου εργασιών που ήτανε τότε...εεε... μεγάλο ποσοστό, δεν μπορούσε κανείς να μπει στη διαδικασία του εκσυγχρονισμού ν' αγοράσει μηχανήματα. Γιατί πλήρωνε έναν επιπλέον φόρο που...ήτανε πολύ μεγάλος για μικρές βιοτεχνίες και βιομηχανίες. Αυτό το φόρο κύκλου εργασιών που στο τέλος αποδείχθηκε πως ήταν μία φάρσα. Γιατί οι επαρχιακές βιομηχανίες, τότε δικαιούτο με απαλλαγή στις προσφορές που δίναμε εμείς για εμπορεύματα στον ελληνικό στρατό ή στο εξωτερικό. Υπήρχε τελείως απαλλαγή. Αλλά τότε οι γνώσεις ήτανε πολύ...μικρές, ο καθένας εδούλευε από το πρωί ως το βράδυ και (!) το Σάββατο και την Κυριακή μισή μέρα και τη λέγανε «μάγκα» τότε. Έπρεπε να κάνεις «μάγκα» λέει και την Κυριακή για να 'χεις δουλειά.

00:01:58: Ο πατέρας μου, ο πατέρας μου έφυγε από το χωριό, ήρθε στα Χανιά και 30χρονων δούλευε 5-6 χρόνια, μετά έγινε αφεντικό και στα 30 του είχε αγοράσει τρία μαγαζιά στα Χανιά, είχε αγοράσει οικόπεδο, έκανε ένα σπίτι στην Αγία Φωτεινή με 8-10 δωμάτια και με καντονάδες (χοντρές πέτρες) όλο που δεν το 'χει ταρακούνησε κανείς σεισμός από τότε που έγινε (!). Επήρε μετά εξοχικό, παραθέριζε στις Κορακές κάθε καλοκαίρι... Θέλω να σου πω τι εργατικός ήτανε και πως τα δημιούργησε. Αλλά μετά, τονε πιάσανε οι απατεώνες, ένας Δραγομανίδης απ' την Καβάλα «Έλα, δώσε μου!» του στέλνε πετσιά, δεν τα πλήρωνε και παραλίγο να έχει χρεοκοπήσει τελείως. Δηλαδή αν δεν ερχόμουνα εγώ, να βγάλω καινούργια εμπορεύματα, να βγάλω λουστρίνια, να δουλεύω μέρα-νύχτα, όλα (!) θα 'χανε καταστραφεί. Τότε ήταν της μόδας διάφορα πράγματα που εγώ τα είχα μάθει στη Γερμανία και τα 'κανα από το βράδυ ως το πρωί. Ό,τι ζητούσε τότε το εμπόριο. Και εκτός απ' αυτό, εγώ τους «εκβίαζα» γιατί ήταν καλή ποιότητα, τα 'παιρνα τα λεφτά και σιγά σιγά υποθήκες, χρέη, όλα φύγανε. Και δημιουργήσαμε αυτή τη μονάδα που έχουμε τώρα. Έχουμε εδώ τεσσερισήμισι χιλιάδες τετραγωνικά, έχουμε στην Αγία Κυριακή δυο χιλιάδες, έχουμε μερικά ακίνητα αγοράσει... Αυτά...Και η ζωή συνεχίζεται.

00:04:03: Εμείς τώρα εδώ, είμαστε και δουλεύουμε γιατί, γιατί βγάζουμε δέρματα που είναι της μόδας, που...όταν περιμένεις να 'ρθει απ' την Κίνα και να έχεις τον πελάτη δίπλα να σου λέει «πιο σκούρο, πιο ανοιχτό», δεν μπορεί να το κάνει (αυτός από π.χ. την Κίνα). Και αναγκαστικά τα παίρνουν από μας. Διαφορετικά...ούτε αυτή τη δουλειά θα κάναμε.

00:04:52: () Είχανε πει θα κάνουνε εκεί ένα Βιολογικό καθαρισμό για τα βυρσοδεψεία, δεν έγινε, ούτε μας πήρανε μέσα (στον υπάρχων βιολογικό καθαρισμό της πόλης)...Εγώ αναγκάζομαι, τα βάζω σ' ένα βυτίο και τα στέλνω σ' έναν συνάδελφο στο Ρέθυμνο που τα...παίρνει αφιλοκερδώς βέβαια. Διαφορετικά, πρέπει να κάνω μία εγκατάσταση που θα στοιχίσει 50 χιλιάδες 60. Γιατί να την κάνω; Αφού δεν έχουμε μέλλον; Αυτά έπρεπε να τα σκεφτεί πιο νωρίς η πολιτεία, να μας έχει εκσυγχρονίσει, αλλά...

00:05:37: Έχουνε γίνει διατηρητέα, εύκολη δουλειά για τα παιδιά μας αν θα οργανωθούνε και εκσυγχρονιστούνε, μπορούν να γίνουν ξενοδοχεία, να γίνουν πολλά πράγματα. Αλλά (!) έχουμε και εμείς αποθέματα, έχουμε πελάτες που βγάζουμε καλή ποιότητα, σου λένε «μην το κλείσεις μη, μη, μη...» αλλά και η ηλικία μας περνάει, εγώ είμαι 74χρονών ...Τα παιδιά...σκέφτονται διαφορετικά... Να δούμε πού θα πάει.

9. Διάσχιση Ταμπακαριών Αγίας Κυριακής

Παναγιώτης Τερπάνδρου Ζαχαρίου, κάτοικος Ταμπακαριών. Ημερομηνία συνέντευξης 23.02.19.

00:00:00: Τ' όνομα μου είναι Παναγιώτης Τερπάνδρου Ζαχαρίου, γεννηθείς το 1956 στα Χανιά...Θυμάμαι ότι μία από τις αγαπημένες μου εκδρομές όταν περνούσαμε, εεε... όταν βγαίναμε έξω με το δημοτικό σχολείο - στο 4^ο (δημοτικό) πήγαινα τότε - ήταν να περάσουμε από τα βυρσοδεψεία. Τα βυρσοδεψεία των Χανίων, που ονομάζονται και Ταμπακαριά. Τότε ήταν ακόμη ένας ζωντανός οργανισμός η περιοχή...ααα... περνούσες και...μύριζες στην περιοχή, το δέρμα (!) τη «δερματίλα». Σ' άλλους άρεσε, σ' άλλους δεν άρεσε...Εγώ το 'βλεπα...μαγευτικό το πράγμα: ααα...δέρματα απλωμένα παντού, έβλεπες νέους ανθρώπους, βιοπαλαιστές, ααα...κατά μήκος του δρόμου, να εργάζονται... Μαθητευόμενοι και οι μάστορες...εεε...τα δέρματα τα άπλωναν έξω εκεί στην παραλία και η περιοχή είχε μία μαγεία(!) διότι έβλεπες ότι είχε...ήταν κάτι παλαιό και σύγχρονο μαζί (!). Δηλαδή μια διαχρονικότητα, ααα...απέπνεε η περιοχή... Κι' αυτή η περιοχή λοιπόν χαραχτηκε μέσα μου. Τα χρόνια πέρασαν, το '67 οι γονείς μου μετανάστευσαν στην Αμερική και με πήραν μαζί τους, στα 10 μου χρόνια. Εεε...τα Χανιά πάντα τα 'χα μέσα μου και τ' όνειρό μου μόλις πάτησα σ' αυτή την άχαρη(!) χώρα που λέγεται Αμερική, ααα...ήταν να γυρίσω κάποια στιγμή. Μου έμενε βεβαίως...να περάσω μία Οδύσσεια 10 χρόνων εκεί πέρα όπου τα είδα όλα, βίωσα όλα το «αμερικανικό όνειρο», το απομυθοποίησα και ήθελα να γυρίσω σ' έναν πιο προσγειωμένο τόπο, να περιβάλλομαι ααα... από την ελληνική λαλιά, την ελληνική γλώσσα και τον πολιτισμό που θυμόμουνα ως παιδί στα Χανιά. Γυρνάω πίσω τα βλέπω τα πράγματα αλλοιωμένα (!). Βλέπω τους ανθρώπους να θέλουν να μοιάσουν, σε αυτό από το οποίο εγώ έφευγα. Η ξενομανία δηλαδή, ήταν

αχαλίνωτη. Και γι' αυτό, το πρώτο πράγμα που έκανα όταν γύρισα στα Χανιά, ήταν να επισκεφτώ πάλι τα Ταμπακαριά. Να θυμηθώ τα παλιά. Προς απογοήτευση μου, τα είδα σε μία φθίνουσα κατάσταση... Προφανώς δεκαετία '80 – το '84 ήτανε... Είχαν ήδη όλοι διοριστεί στο Δημόσιο για να αποτελέσουν «το μέλλον» του τόπου αυτού... Και έτσι, τα Ταμπακαριά είχαν ερημωθεί αλλά... τα κτίρια, θύμιζαν το φάντασμα του παρελθόντος - ένα όμορφο φάντασμα - και καθώς έτρεχα από δω πέρα, έβλεπα, είδα ένα σπίτι... κάπως ερειπωμένο. Κι έκανα μία φευγαλέα σκέψη: «Αχ τι ωραία να είχα την οικονομική άνεση να το αναπαλαιώσω!» Πέρασαν τα χρόνια, -τότε ήμουν 28 χρόνων, το '84 - Πέρασαν τα χρόνια, τα έφερε όμως ο... η μοίρα έτσι ώστε το... '97 να χρειαστεί να ψάξω σπίτι... Το '97 λοιπόν, ψάχνω παντού για σπίτι και πάω σε διάφορα κτηματομεσιτικά γραφεία και λέω: «θα ήθελα κάτι κοντά εκεί πέρα στην περιοχή, παραλιακά στα Χανιά, κάτι παλιό να αναπαλαιώσω έστω...»

00:02:49: Αναπάντεχο ήτανε, και του είπα τι ήθελα, και με φέρνει στο σπίτι το οποίο εγώ (!) είχα δει το '84: το ερείπιο. Απαντώντας στη φευγαλέα μου αυτή σκέψη, φαίνεται το σύμπαν συνωμότησε, 14 χρόνια αργότερα, πόσα ήτανε, να... να... βρεθώ αντιμέτωπος με την επιθυμία μου. Η οποία ολοκληρώθηκε, πραγματοποιήθηκε, το πήρα το σπίτι... Ααα... Βεβαίως το καθεστώς ήταν περίεργο εκείνη την εποχή... Ρυμοτομείω το μισό σπίτι. Κι 'ενώ ήταν ένα και είναι (!) ένα αρχιτεκτονικό αριστούργημα που θυμίζει την εποχή των μαστόρων που δούλευαν την πέτρα, δεν με άφησε... Δεν μου δίνουν άδεια να κάνω τίποτα. Κι έτσι εγώ έπρεπε να παρανομήσω. Και προχώρησα μόνος μου. Κόντρα σ' αυτό το... γραφειοκρατικό σύστημα, παρόλο που είχα προσεγγίσει την Αρχαιολογία και τα λοιπά, αντιμετώπισα... τους απογόνους αυτών που είχαν διοριστεί. Κι είχαν αδειάσει τα Ταμπακαριά: τη γραφειοκρατία. Και το δημόσιο.

00:03:56: Εεε... βέβαια όλοι, όλοι όταν το πήρα το σπίτι λέγανε «μα τι πήρες αυτό το ερείπιο 'κει πέρα», δεν είχα τη φαντασία να δουν ότι αυτή η περιοχή θα εξελιχθεί (!). Εγώ βεβαίως, χάρηκα (!) και γεύτηκα όλη(!) την ομορφιά της περιοχής και την παλαιότητα της, κολυμπώντας - ακριβώς 30 μέτρα μπροστά απ' το σπίτι μου είναι η θάλασσα – Ααα... Εχάρηκα όλο αυτό το πράγμα,

00:06:16: βέβαια ξύπνησε αργότερα ο... πολύ αργότερα ο κόσμος, και άρχισε να καταλαβαίνει ότι έχει αξία η περιοχή και τώρα αυτή τη στιγμή, βλέπω ότι αναπαλαιώνονται τα πάντα, άλλαξε το καθεστώς και χτίζεται ένα ξενοδοχείο εδώ παρακάτω, στο θαλασσινό αγέρι κοντά... Ααα... Έχουνε μείνει δύο βυρσοδέψες στην περιοχή... Κάποτε αυτή η γειτονιά μου λένε οι παλιοί, υπήρχανε τουλάχιστον 30 με 40 παιδιά κι έπαιζαν κάθε μέρα. Τα μόνα παιδιά τώρα είναι τα δικά μου. Και δύο άλλα γειτονάκια πιο κάτω. Και όταν λέω παιδιά, μιλάω 14 και 16 χρονών. Και έχουμε ένα (!) γεννητούρι μόνο στη γειτονιά. Νομίζω αυτή η περιοχή είναι ένας μικρόκοσμος της ελληνικής πραγματικότητάς. Ότι... όπως έχουν μετατραπεί σε... ερείπια τα οποία αναπαλαιώνονται για τους τουρίστες, αυτή τη στιγμή, η περιοχή των Ταμπακαριών, έτσι και η Ελλάδα, το κουφάρι που δημιουργήσαμε μέσα από την υπογεννητικότητα μας, μέσα από την δημοσιονομική μας παιδεία και μέσα από την ατεκνία μας, ααα... έχει μετατραπεί σε μία γειτονιά, ξένων σιγά-σιγά.

10. Λιμανάκι Αγίας Κυριακής

Κωνσταντίνος Βροντάκης, εν ενεργεία βυρσοδέψης τρίτης γενιάς. Ημερομηνία συνέντευξης 26.11.18

00:00:00: Λοιπόν. Εγώ ονομάζομαι Βροντάκης Κωνσταντίνος, γεννήθηκα τον Αύγουστο του '91, εεε...από εκεί και πέρα μεγάλωσα εδώ μέσα. Μέσα στο Βυρσοδεψείο. Οι γονείς μου κάνανε αυτή τη δουλειά, εεε...οπότε σαν παιδάκι τα πρώτα μου παιχνίδια ήταν εδώ μέσα.

00:00:18: τα παιχνίδια μου τα πρώτα ήταν από κομματάκια δέρμα, οπότε όσο μεγάλωνα έζησα έτσι λίγο την εξέλιξη και προσπάθησα κι εγώ να τη συνεχίσω...βάζοντας τη δικιά μου πινελιά, και νομίζω ότι έχω φτάσει σ' ένα καλό επίπεδο.

3:00 Ο πατέρας μου τώρα το βρήκε απ' τον πατέρα του, είναι μια επιχείρηση η οποία είναι από το 1952 (!), πολλών χρόνων, ο πατέρας μου μπήκε σ' αυτήν από πάρα πολύ μικρό παιδί, από 16 χρονών, εεε...νέο αίμα κι αυτός τότε, βοήθησε, γίνανε κάποιες εξελίξεις, βελτιώθηκαν πολλά πράγματα, και από τότε υπάρχει μία συνεχή βελτίωση.

00:00:52: Μεγαλώνοντας άρχισε σιγά, σιγά να γίνεται το παράδειγμα προς αποφυγή, γιατί ήταν μία δύσκολη δουλειά, και... τέλος προσπάθησα έτσι, μέσω της μόρφωσης και της εκπαίδευσης να φύγω από αυτό. Οπότε έτσι και σπούδασα, μεγάλωσα και σπούδασα στο Πολυτεχνείο Κρήτης, ναι είμαι... εχω κάνει κι' ένα μεταπτυχιακό () μηχανικός, και... λόγω των συνθηκών και λόγω της αγάπης προς αυτό, επέστρεψα εδώ πέρα. Και έτσι βρίσκομαι τώρα στα 27 μου, να είμαι εδώ να κάνω αυτή τη δουλειά.

00:01:26: Στην ουσία ποτέ δεν σταμάτησα από τα 18 μου που έφυγα επειδή σπούδασα εδώ πέρα στην ίδια πόλη, δεν σταμάτησα ποτέ...να ασχολούμαι, είτε λίγο είτε πολύ.

00:01:34: Λοιπόν, η δουλειά είναι δύσκολη (!) γενικότερα. Εεε...παραμένει παραδοσιακή όπως ήτανε, δηλαδή με ελάχιστα μηχανήματα -οσο πολλά κι αν φαίνονται- είναι ελάχιστα, με πολύ χειρωνακτική εργασία, πολύ τεχνική δουλειά...εεε...η οποία συνοδεύεται βέβαια και με την εμπειρία που έχω...στην ουσία και προσπαθώ να...να εντοπίσω τώρα δύο γενιές πίσω μου...τι έχουν αναπτύξει δυο γενιές πίσω μου...

00:02:02: Όταν είναι κάτι δικό σου κι όταν έχεις κάτι το οποίο είναι τόσο... δημιουργικό, νομίζω ότι δεν μπορείς να το τηρήσεις το οκτάωρο, δηλαδή συνεχώς είναι το μυαλό σου εκεί πέρα(!). Σκέφτεσαι, κάτι βλέπεις, συνεχώς δηλαδή... είναι αυτό το σύνδρομο που περπατάς στο δρόμο καλοκαίρι και κοιτάς τα πόδια των άλλων να δεις το σαντάλι (!), να δεις τι χρώμα φοράει ο καθένας. Είναι αυτό. Που κι' αυτό νομίζω είναι... είναι δουλειά (γέλια). Δηλαδή δεν σταματάς να δουλεύεις. Δεν είναι όμως η δουλειά που ήταν τότε.

00:02:27: Δηλαδή δεν είναι... που δουλεύανε απ' το πρωί μέχρι το βράδυ. Δεν είχαν μηχανήματα, δεν είχαν τίποτα (!). Ήταν όλα (!) χειρωνακτικά.

00:02:32: Εεε...οπότε συνεχίζεται πάρα (!) πολύ δύσκολα αυτή η δουλειά, οι συνθήκες είναι δύσκολες, χειρωνακτική εργασία, δεν υπάρχει κάποια βοήθεια από το κράτος οπότε στην ουσία είσαι τελείως αυτόνομος. Δεν υπάρχει δηλαδή το () αναπτύσσομαι, παίρνω κάποιο δάνειο, παίρνω κάποια επιδότηση κι αναπτύσσομαι. Ό,τι κάνεις μόνος (!) σου. Είτε με πίστωση την οποία στην παρέχει ο προμηθευτής σου, είτε χωρίς. Εεε...τα περιθώρια ανάπτυξης είναι πολλά, αλλά είναι δύσκολα (!) για μια τέτοια επιχείρηση να τα προσεγγίσεις, γιατί έχεις στην ουσία κάποιους μεγάλους ανταγωνιστές, έχεις Ιταλία, Ινδία, πολύ μεγάλους, πολύ δυνατούς παίκτες, που η παραγωγή τους ας πούμε η εβδομαδιαία ακουμπάει εμάς την παραγωγή μας- μπορεί και ετήσια (!) ...Μιλάμε για τόσο (!) μεγάλους ανταγωνιστές, παρόλα αυτά όμως η επιμονή (!) στο φυτικό και στο παραδοσιακό, νομίζω είναι που μας διαφοροποιεί. Και που στην ουσία μας κάνει να υπάρχουμε ακόμα.

00:03:34: Τα εμπορεύματα που φτιάχνουνε, τα πράγματα που φτιάχνουνε, τα...αγαθά, τ' αγοράζουν κυρίως ξένες αγορές, οπότε έμμεσα στην ουσία έχουμε πελάτες σ' όλο τον κόσμο. Άμεσα τώρα, οι πιο πολλοί είναι Έλληνες και είναι άνθρωποι οι οποίοι κατασκευάζουν σανδάλια, παπούτσια, τσάντες, ζώνες, εεε...τα πάντα από δέρμα. Κορδόνι δερμάτινο. Αυτούς προμηθεύουμε. Και στην Κρήτη, η Κρήτη είναι πάρα πολύ δυνατή, αλλά και στην υπόλοιπη Ελλάδα. Κύπρο, εξωτερικό...

00:04:04: Κατα καιρούς έχουν γίνει κάποιες συνεργασίες, κάποιες με Γαλλία κάποιες με Ιταλία...

00:04:04: Κατα καιρούς έχουν γίνει κάποιες συνεργασίες, κάποιες με Γαλλία κάποιες με Ιταλία... Κυρίως θέλουν τα δικά μας δέρματα επειδή είναι εκατό τοις εκατό φυτικά.

00:04:11: Θέλουν αυτό που λέμε φιλικά προς το περιβάλλον πράγματα για αυτό προσανατολίζονται στο δικό μας το δέρμα. Αυτό είναι, κι αυτό είναι που μας διαφοροποιεί κιόλας.

00:04:23: Θα θέλαμε μία μετεγκατάσταση αλλά είναι κρίμα (!) να χαθεί η παράδοση (!) από αυτή την περιοχή (!). Είναι κρίμα. Δηλαδή θα ήταν πάρα πολύ ωραία να αξιοποιηθεί τουλάχιστον (!) τουριστικά. Δηλαδή ίσως και σε πιο χαμηλούς ρυθμούς, να αξιοποιηθεί τουριστικά. Αρκεί να δοθεί και σε μας η δυνατότητα να μετεγκατασταθούμε, ώστε να μπορέσουμε να συνεχίσουμε να αναπτυσσόμαστε. Να έχουμε και κάποια οικονομική βοήθεια...από κάποιο πρόγραμμα, που δεν έχουμε τίποτα(!) ως τώρα. Σου το ξαναείπα, είναι όλα απ' το μηδέν. Είναι μόνοι(!) μας. Ό,τι κάνουμε μόνοι (!) μας. Οπότε στην ουσία και εμείς θα θέλαμε μία μετεγκατάσταση. Ίσως να τη θέλαμε. Αλλά δεν θα θέλαμε να χαθεί αυτό το πράγμα, το παραδοσιακό. Και σε περίπτωση που γίνει και η μετεγκατάσταση θα παραμείνουμε (!) σε αυτό. Στο παραδοσιακό. Όχι λόγω των κολλημένων μυαλών(γέλιο), λόγω του ότι, αυτό είναι στην ουσία που μας κρατάει ζωντανούς.

00:05:09: Υπάρχει...ακόμα μία συνεργασία. Όσο μπορεί να υπάρξει βέβαια στις μέρες μας. Προφανώς και υπάρχει κι' ένας...συναγωνισμός (!) θέλω να πιστεύω και όχι ανταγωνισμός αλλά...υπάρχει και ένα κλίμα συνεργασίας, θα βοηθήσει δηλαδή ο ένας τον άλλον. Είναι πολύ σημαντικό αυτό. Και αυτό προσπαθούμε να κρατήσουμε κιόλας. Γιατί μόνος (!) του δεν πάει κανείς πουθενά.

Παράρτημα Δ:

Πλήρης απομαγνητοφώνηση ηχητικής περιήγησης από Ταμπακαριά προς Χανιά

Ιδιώτες με επιχειρηματική δραστηριότητα και ενδιαφερόμενοι για τα Ταμπακαριά

10. Λιμανάκι Αγίας Κυριακής

Ήχος φουρτουνιασμένης θάλασσας στην Αγία Κυριακή Ταμπακαριών Χανίων (2:11).

9. Διάσχιση Ταμπακαριών Αγίας Κυριακής

Γιάννης Τσουκάτος, αρχιτέκτων μηχανικός, αρθρογράφος στην τοπική εφημερίδα «Χανιώτικα Νέα».
Ημερομηνία συνέντευξης 27.02.19.

00:00:00: Τσουκάτος Γιάννης αρχιτέκτονας μηχανικός, εεε...περαστικός απ' τα Χανιά τα τελευταία 30 χρόνια (γέλιο). Εεε...λοιπόν. Όσον αφορά τώρα τα Ταμπακαριά.

00:00:10: Αν κάποιος ας πούμε... πελάτης, του έλεγε...τ' αγόραζε όλα τα Ταμπακαριά κι' έλεγε: «Φτιάξε μου τώρα παιδί μου εδώ κάτι». Εεε... να το εκμεταλλευτώ, προφανώς. Αν ένας αρχιτέκτονας ήταν συνεπής απέναντι στη δουλειά του, στην επιστήμη του και στην πόλη, εεε...θα ήτανε λάθος (!) να πει ότι αυτό το κάνουμε όλο ένα πράγμα. Μία χρήση... η οποία είναι η πιο...εκμεταλλεύσιμη ας πούμε ένα τουριστικό, ένα μεγάλο ξενοδοχείο. Αυτό θα ήταν εγκληματικό. Γιατί; Για πολλούς λόγους, ο κυριότερος είναι ότι δεν μπορείς να έχεις μονοχρηστική...πόλη ας πούμε. Δηλαδή το 'χουμε δει να γίνεται, κι' έχουμε δει έτσι να καταστρέφονται (!) πόλεις.

00:00:57: Εμείς το θέλουμε αυτό; Ας το πάρουμε έτσι. Θέλουμε μια μονοχρηστική πόλη; Όχι. Γιατί; Γιατί είναι μια μικρή πόλη. θα είναι ζωντανή το καλοκαίρι, και το χειμώνα θα βάζουμε κανένα λουκέτο να την κλειδώνουμε...Να την κρατάμε ασφαλή. Λοιπόν αυτό δεν το θέλουμε, θέλουμε μία ζωντανή πόλη η οποία να τα έχει, όλα (!) μέσα.

άου μία ωραία μελέτη για να βγάλω λεφτά», θα του ‘λεγα «θα κάνεις ένα κομμάτι ξενοδοχείο, θα κάνεις ένα κομμάτι εεε...κατοικίες, θα κάνεις ένα κομμάτι εστιατόριο, θα κάνεις ένα κομμάτι...δηλαδή κάποιες χρήσεις, εεε... οι οποίες θα είναι συγγενείς μεταξύ τους, θα είναι φιλικές, και θα κάνω βέβαια κι’ ένα κομμάτι μουσείο Ταμπακαριών, στο όνομα αυτών των ανθρώπων οι οποίοι μας τ’ αφήσανε και τα εκμεταλλευόμαστε και βγάζουμε πολλά (!) φράγκα.

00:01:47: Δυστυχώς σήμερα... όπου το πάνε οι αγορές.

00:01:51: Θα μπορούσε όμως η πολιτεία να πάρει κάποια μέτρα (!) ας πούμε και να... και να ορίσει κάποιες χρήσεις (!).

00:01:57: Αυτό είναι δουλειά της πολεοδομίας. Δηλαδή αυτό κάνει η πολεοδομία. Εεε... Δεν...δεν δουλεύει μόνο, σε κλίμακα, μεγάλη (!). Χωροταξία, πολεοδομία κτλ μπορεί να δουλέψει και σε κλίμακα οικοδομικού τετραγώνου.

00:02:12: Αυτός ο εξευγενισμός που γίνεται ας πούμε στην περιοχή, εεε...που αν ρωτήσεις τους ίδιους τους ταμπάκηδες αν τους αρέσει, θα σου πούνε μας αρέσει. Γιατί προφανώς η γιοί τους εεε...ανεβαίνει εεε... αποκτά πάρα πολύ μεγάλη αξία. Εεε...δηλαδή εκεί που περίμενες ας πούμε ο ίδιος ο άνθρωπος ο οποίος έχει δουλέψει εκεί, χρόνια και χρόνια εεε...σε μία συγκεκριμένη – σ’ ένα χώρο- μια συγκεκριμένη δουλειά, να ‘χει μια συναισθηματική προσέγγιση, δεν την έχει (!). Έτσι; Την έχουνε άλλοι (γέλιο). Που είναι έξω (!) από το...απ’ το επάγγελμα αυτό. Γιατί προφανώς ο άνθρωπος έχει ταλαιπωρηθεί πάρα (!) πολύ στη ζωή του, έχει φτύσει αίμα για να βγάλει ένα κομμάτι ψωμί, εεε... και πάρα πολλοί είναι που μέναν και μέσα σ αυτά τα κτίσματα, οπότε έχουνε ζήσει (!) δηλαδή εκεί, πώς το λένε. Και θέλουν τα παιδιά τους να δούνε μία άσπρη μέρα. Αυτό είναι (!). Αυτή (!) είναι η αλήθεια. Εεε...τόρα για μας τους απέξω (!) ας πούμε, γιατί εμείς είμαστε απέξω (!) από το πρόβλημα, το σχολιάζουμε και το κριτικάρουμε και... ‘ντάξει. Εεε...το βλέπουμε και λίγο συναισθηματικά.

00:03:24: Τι θα μπορούσε να γίνει; θα μου πεις τώρα εσύ. Θα μπορούσε για παράδειγμα, να γίνει μία επιδότηση, ας πούμε μία επιδότηση των κατοίκων με κάποιο τρόπο, να μη φύγουν από την περιοχή (!). Με κάποιο τρόπο (!). Δεν ξέρω ποιος μπορεί να είναι αυτός. Όπως είπα και...και προηγουμένως μπορείς ας πούμε, να επιδοτηθούνε για να φτιάξουν τις κατοικίες τους (!). Να... αναβαθμιστούνε. Να... να παραμείνουν στην περιοχή (!). Αλλά (!). Όπως είπαμε (!) η οικονομία είναι πάρα πολύ σκληρή, έρχεται και σου λέει «αυτό κάνει τόσο κι εγώ τ’ αγοράζω»... «Πόσο κάνει;», « Τόσο». « Πάρ’ το. Πάρε τα λεφτά και φύγε».

00:04:01: Εγώ βλέπω στα επόμενα χρόνια, να έχει αλλάξει τελείως το περιβάλλον εεε...στα Ταμπακαριά... Τα κελύφη θα ‘χουνε παραμείνει βέβαια... αλλά, θα ‘χουν αλλάξει όλα τ’ άλλα: Θα ‘χει αλλάξει το περιεχόμενο, θα ‘χουν αλλάξει οι χρήσεις, θα ‘χουν αλλάξει οι χρήστες, θα ‘χουν αλλάξει οι ιδιοκτήτες, θα ‘χουν αλλάξει όλα (!).

00:04:23: Θα μου πεις... ‘ντάξει η ιστορία... εξελίσσεται ναι. Καμιά φορά όμως δεν εξελίσσεται πάντα, προς τη θετική κατεύθυνση... Εξελίσσεται και λίγο... παράδοξα ας πούμε και...Εν κατακλείδι ήθελα να πω ότι...είναι λάθος σαν κοινωνία, να... να μετράμε όλα τα πράγματα με οικονομικούς όρους. Και μόνο. Γιατί αυτό συμβαίνει σήμερα.

8. Αγίας Κυριακής προς χώρο πολιτισμού Όξω Νου

Γιώργος Διακάκης, διαχειριστής του χώρου πολιτισμού «Όξω Νου» στα Ταμπακαριά Χανίων. Ημερομηνία συνέντευξης 28.11.18.

00:00:00: Η ιστορία Όξω Νου, ξεκίνησε, στις διακοπές μου, ζούσα Θεσσαλονίκη, ήρθα για τρεις μέρες να δω φίλους και οικογένεια...το 2000.Λοιπόν.Κι εκεί που πίναμε τζιν τόνικ μ ‘ έναν φίλο παραμονές πρωτοχρονιάς (γέλιο), με τον οποίο είχαμε κοινά ενδιαφέροντα τότε...

00:00:22: Εεε...μας βγήκε η ανάγκη να κάνουμε...ένα εργαστήριο, να κατασκευάζουμε φωτιστικά και έπιπλα και τα λοιπά και τα λοιπά.

00:00:28: Και...εγώ είχα άλλες δύο μέρες για να φύγω Θεσσαλονίκη να πάω στη δουλειά μου δούλευα σε μουσικά εκεί. Σε θέατρα και τέτοια. Την άλλη μέρα το πρωί έχω ξυπνήσει αζημέρωτα και πάω στο σπίτι του Σπύρου και τον ξυπνάω να πάμε να βρούμε την αποθήκη που θέλουμε να κάνουμε εργαστήριο (γέλια). Με έβριζε. Μου λέει «τι θέλεις πρωί-πρωί;». «Θέλω να πάμε να βρούμε αυτό που λέγαμε». μου λέει «πλάκα μου κάνεις; Σήμερα θα το βρούμε;». Του λέω « Φεύγω αύριο» (γέλιο). Λοιπόν, τον ξύπνησα, του κάνω καφέ...Εγώ είμαι έτσι. Μου μπήκε κάτι που το ένιωθα από μέσα μου, τελείωσε. Και πάνω στον καφέ του λέω «πού να πάμε ρε συ βόλτα να δούμε; Τί θα σου...Που θα σου άρεσε στην πόλη να βρίσκαμε να κάναμε ένα ατελίε – εργαστήριο;». Μου λέει, «εγώ θα ‘λεγα να ψάξουμε Χαλέπα». Του λέω κι’ εγώ Χαλέπα λέω...»Ποια είναι καλύτερη περιοχή στη Χαλέπα λοιπόν για σένα;», «Ταμπακαριά». Συμφωνήσαμε απόλυτα και οι δύο.

00:01:21: Οπότε: Ενώ είχαμε να ‘ρθουμε χρόνια (!) βέβαια - ειδικά από κάτω που το κάναμε- ήρθαμε με τα πόδια, και θα σου πω τώρα, από ‘δω ξεκινάει και η ιστορία του κτηρίου. Κάναμε όλα (!) τα παλιά Ταμπακαριά από κάτω, παραθαλάσσια, πιο πολύ μιλώντας και του λεγα τα νέα μου και μου λεγε τα νέα του...ναι, και τα χαζεύαμε (!) τα κτίρια από κάτω. Τα οποία...είναι μεγαθήρια (!) τα κτήρια όλα αυτά. Και τα χαζεύαμε από κάτω, τα χαζεύαμε...Είχαμε και το σκύλο μου μαζί λοιπόν. Αυτό το κτήριο το έχει βρει ο σκύλος μου. Φτάνουμε από κάτω στη θάλασσα εδώ, και φεύγει ο Αλέκος ο σκύλος μου και μπαίνει μέσα. Αυτό ήταν ερείπιο. Δεν είχε πόρτες, είχε ξύλα εδώ...Μπαίνει μέσα, λέω ντάξει. Θα βγει κάποια στιγμή. Μιλάω με το Σπύρο...Κάποια στιγμή περνάει ένα τέταρτο, ο σκύλος άφαντος. Που είναι ο Αλέκος; Που είναι ο Αλέκος; Μπαίνουμε στο κτίριο, τραβάμε τα ξύλα, μπαίνουμε μέσα, παθαίνουμε (!) σοκ. Και από τη βρωμιά, αλλά και απ’ την ομορφιά του. Ξέρεις...Χίτσκοκ

θρίλερ, αλλά...να βλέπεις ένα κτίριο και να το φαντάζεσαι ξαφνικά πως (!) θα γινόταν να το φτιάξεις. Να το αναπαλαιώσεις.

00:02:25: Ανεβαίνουμε και πάνω τη σκάλα, ήρθαμε ανάποδα. Ήρθαμε από τη θάλασσα (παραλιακά), ανεβαίνουμε πάνω...Είχαμε πάθει σοκ (!). Είχαμε ανατριχιάσει. Του λέω: «ρε Σπύρο...τι ωραία να τον κάναμε - τον πάνω όροφο- αυτό που λέμε, το εργαστήριο (!)» Μου λέει κι αυτός «Ναι». Γιατί...γιατί είπαμε τον πάνω όροφο. Γιατί ήταν τεράστιο (!). Να κάνεις ένα εργαστήριο τι θες; 60;100 τετραγωνικά; Αυτό ήταν 120 το πάνω και άλλα...200 το κάτω. Και λέμε ναι. Δηλαδή μας βγήκε ένα άχτι τι ωραία να ‘ταν αυτό, αλλά απ’ την άλλη...με την έννοια οτι πάμε να φύγουμε, είναι τεράστιο, τι ψάχνουμε εμείς, πώς πως να το φτιάξεις αυτό; Πολλά εκατομμύρια ()).

00:02:58: Στο δρόμο λέω, «Μωρέ παιδί μου» - μέσα μου τώρα μία φωνή – «γιατί μία ζωή να λέμε όχι; Πού ξέρεις». Εκεί. Αυτό ήταν. Παίρνω ένα φίλο τηλέφωνο, που ξέρει τα πάντα στη Χαλέπα, του λέω «μπορείς να μου βρεις τον ιδιοκτήτη σ’ ένα κτίριο;», μου λέει «ποιο;» του λέω «αυτό εδώ», και το περιέγραψα που βρίσκεται, μου λέει «άστο σε μένα». Σε μία ώρα μ’ έχει πάρει τηλέφωνο -ο φίλος ο Σόλωνας- και μου ‘χει δώσει: Τα τηλέφωνα της γυναίκας που έχει το κτίριο κληρονομιά και ζει στην Αθήνα.

00:03:26: Σε δύο ώρες την έχω πάρει τηλέφωνο, δίνουμε ραντεβού - την επόμενη μέρα έφευγα Αθήνα για να πάω Θεσσαλονίκη- δώσουμε ραντεβού στην Ομόνοια σ’ ένα καφέ, να τα πούμε για το κτίριο της. Είχαμε δώσει τα χέρια μετά από δύο μέρες.

00:03:43: Έκλεισε το κτίριο, βάλαμε άλλον ένα φίλο γιατί είναι τεράστιο, σε συμφωνία και με τη...γυναίκα (ιδιοκτήτρια).Το καλοκαίρι ξεκινήσαμε, αναπαλαιώση. Αυτό. Έτσι ξεκίνησε. Κάναμε τα γραφεία πάνω, γιατί ο άλλος φίλος ήταν γραφίστας, φτιάξαμε τον πάνω όροφο το πρώτο καλοκαίρι τον κάναμε κούκλα, καινούργια όλα, πατώματα, το βάψαμε ηλεκτρολογικά, όλα, όλα ήταν ερείπιο. Κάναμε και...Το πλάνο που ήταν με τα πολιτιστικά με τον Σπύρο, εεε...Θα έκανα τα πολιτιστικά κάτω, άλλαξε η ιδέα να γίνουν πάνω όλα γραφεία και να γίνουν τα...το εργαστήριο κάτω. Οκ; Έλα που αυτό το πλάνο ναυάγησε γιατί ο Σπύρος άρχισε να δουλεύει, στη δουλειά του διακοσμητής. Ο γραφίστας το γραφείο του γραφίστας, έχω κάνει κι’ εγώ ένα γραφείο και το κοιτάζω (γέλιο).

00:04:38: Οπότε το δεύτερο χρόνο, το 2001. Κατεβαίνω κάτω και ξεκινάω μόνος μου, μετράω είχα γνώσεις γιατί δούλευα σε οικοδομές μικρός και τα λοιπά...Ξύλα τα ‘κάνα όλα μόνος μου, τα παιδιά μου βοήθησαν αρκετά στις πρώτες εργασίες, σοβάδες, αυτά...όπως κι’ εγώ πάνω, συμμετείχα...

00:04:56: Και...Θα σου πω μία ωραία ιστορία. Ξέρεις... Πώς ξεκίνησε η πρώτη (!) ομάδα του Όξω Νου. Γιατί, εγώ το έφτιαχνα ντάξει. Δεν είχα καταλήξει ακριβώς τι θέλω (!) να κάνω. Ήξερα, είχα στο μυαλό μου πίσω πολιτιστικά και τέτοια, αλλά όλα ήταν μακρινό...μέλλον. Αφού έχω φτιάξει το κουφάρι όλο το ‘χω τελειώσει,

το 'χω κλείσει να μην βάζουμε νερά και τα λοιπά, έχει παρκέ παντού, ναι, είμαι στα τελειώματα του πατώματος. Και βιδώνω. Βιδώνω, βιδώνω, βιδώνω και ξέρω ότι σε καμιά βδομάδα θα τελειώσω και σ' ένα μήνα περίπου θα φύγω στη δουλειά μου στην Αθήνα. Στα μουσικά. Αυτό ήταν στάνταρτ. Ναι. Και λέω 'ντάξει. Το φτιάχνεις λέω, τελειώνεις. Και τι; Θα το κλειδώσεις εσύ, θα φύγεις, ναι. Κι' εκεί που σκέφτομαι όλ' αυτά αλλά βιδώνω τις βίδες, βλέπω δύο ζευγάρια γυναικεία πόδια και κατεβαίνουν τη σκάλα. () Κάνω έτσι...Λέω «ποιες είναι αυτές; Τι θέλουν εδώ;»(γέλιο). Και κατεβαίνουν δύο πολύ όμορφες κοπέλες κάτω...Και είμαι εγώ με τα μαντίλια μου εγώ και βιδώνω εκεί μέσα στη σκόνη και μέσα στα πριονίδια...Λέω «καλημέρα», «καλημέρα». Λέω, «τι θέλετε;», μου λέει «τι κανείς εδώ;» λέω «δεν ξέρω» (γέλιο). Σταματάω βέβαια, να τους μιλήσω, κάναμε ένα διάλειμμα και ήταν η Μαρία η Μεντέζ. Λοιπόν...Με τη μαθήτριά της την Άρτζη την Βαρουζή, και κάνουμε ένα...διάλειμμα πίνουμε ένα καφέ και τους λέω ότι το φτιάχνω γιατί έτσι σκέφτομαι διάφορα τέτοια...Μου λέει: «κι εγώ ψάχνω χώρο». Μου λέει: «Θα μας το νοικιάσεις μόλις τελειώσεις;». Λέω «Με μεγάλη μου χαρά». Λοιπόν. Έδωσα το κλειδί στη Μαρία τη Μεντέζ μία μέρα πριν φύγω, έφυγα και μπήκε και δούλεψε...Εγώ, δεν το είδα ποτέ να δουλεύουν τον πρώτο χειμώνα. Δηλαδή, ήμουν, δούλευα στην Αθήνα φαντάσου κι είχα δώσει κλειδί. Η Μαρία μετά από κάνα μήνα με πήρε και μου είπε ότι άλλη μία ομάδα ήθελε να δουλέψει, κι έτσι ξεκίνησε.

00:06:56: Κι όντως, στα 18 χρόνια...εεε... θα στο πω, αν θες πίστεψε το, δεν έχω σηκώσει το τηλέφωνο - όχι ότι δεν μπορώ γιατί είναι η δουλειά μου- δεν έχω σηκώσει το τηλέφωνο να κάνω πρόταση (!) σε κάποιον. Δεν το λέω εγωιστικά. Έρχονται, οι άνθρωποι που θέλω να μπουν στο Όξω Νου να δουλέψουν... Εγώ το φτιάχνω, συνέχεια, λέω γιατί έχει φτιαχτεί, είναι θέατρο, είναι χώρος για να γίνονται μαθήματα, να γίνονται σεμινάρια αλλά... δεν, δεν πήρα ποτέ ένα δάσκαλο, χορού, ένα δάσκαλο μουσικής, έναν οποιοδήποτε δάσκαλο, έχουν έρθει μόνοι τους οι άνθρωποι, το Όξω Νου έχει ανοιχτή την πόρτα και έρχονται και μου...ζητάνε το χώρο.

00:07:39: Βέβαια, η καρδιά του χώρου ήταν από την αρχή, η πρώτη ανάσα του ήταν οι ομάδες (!) οι καλλιτεχνικές...Χορού, μπούτο, τσί, γιόγκα και τα λοιπά...

00:07:50: Η περιοχή είχε, έχει κάτι μαγικό ρε παιδί μου, είναι όπως όλες οι περιοχές που... οι παλιές βιομηχανικές ζώνες που τις λατρεύω (!) και στη Θεσσαλονίκη η περιοχή του Μύλου που εκεί δούλευα για χρόνια, μου έβγαζε το ίδιο συναίσθημα. Αυτά τα κουφάρια να τα ονειρεύεσαι ότι μπορεί να ζωντανέψουν κάποια στιγμή, τα υπέροχα (!) κτίρια αυτά, τα απίστευτα (!). Και βέβαια, δεν έχει φτιαχτεί ούτε ένα κτίριο (!). Γιατί υπάρχει αυτό το πρόβλημα που σου έλεγα με το κράτος. Το μόνο, ο μόνος «τρελός» σε εισαγωγικά, το μόνο «τρελό» κτίριο που μπόρεσε να μεταμορφωθεί ήταν αυτό. Εν παρανομία (!). Ήτανε παράνομο για 11 χρόνια. Φαντάσου. Κι όμως άρχισε να δουλεύει...Παράνομο απ' το κράτος, χωρίς να είναι παράνομο. Αυτό. Εγώ δεν...Λες και το ήξερα (!) ότι κάποια στιγμή θα γίνουν όλα αυτά νόμιμα, θα λυθεί το πρόβλημα τους, επόμενα, φτιάχτηκε, έβαζα, έβαλα αρκετά χρήματα και δουλειά...Πιο πολύ δουλειά (!). Ναι. Ενώ όλοι λέγανε: «Τι κάνεις και το κτίριο είναι παράνομο» και «τι... δεν έχει μέλλον», κι' όμως...ευτυχώς μετά από 11 χρόνια, πήρε και την προέγκριση του,

είχε βγάλει χαρτιά απ' όλα τα...φορολογικά , εννοείται (!). Φαντάσου ότι είχα κάνει απ' το 2007, είχα κάνει πλήρη πυρασφάλεια πηγαίνοντας στις υπηρεσίες και να τσακώνομαι οτι εγώ θέλω να είμαι νόμιμος και να μου λένε «Δεν μπορείς να βγάλεις τίποτα. Σ' ένα κτίριο που...» «Ρε παιδιά μπαίνει κόσμος εκεί (!). Δουλεύουν. Θέλω πυρασφάλεια. θέλω να μου πείτε τι...τι...». Από την πίεση που τους έδωσα μέσω και μ' έναν μηχανικό, τουλάχιστον η πυροσβεστική - και το σεβάστηκα- από το εφτά (2007) έχω πυρασφάλεια για 200 και (άτομα)... αλλά με δικιά μου επιμονή γιατί... οι δυσλειτουργίες του κράτους για να καταλάβεις...

00:09:34: Η περιοχή που λες ήτανε...εεε...όπως είναι και τώρα: το βράδυ έρχεσαι και τρομάζεις. Τα φώτα αυτά είναι δικά μου μέχρι κάτω. Ναι. Γιατί καίγονται οι λάμπες...Εεε οι τρεις λάμπες του δήμου με τον καιρό αυτό (χειμώνας) κάθε μήνα καίγονται. Οπότε έβαλα μπαλαντέζες και φώτα δικά μου, να μπορώ να το ελέγχω.

00:09:55: Ονειρεύεσαι να φτιαχτούν όλα αυτά. Να φτιαχτούν όμως...όμορφα. Αυτό. Δεν με νοιάζει η χρήση τους, αλλά...να είναι όμορφα τα κτίρια.

00:10:05: Το καλό νέο είναι ότι γίναν διατηρητέα τα κτήρια. Φέτος. Σημαίνει ότι δεν θα γκρεμιστούν. Υπάρχει και το θέμα με το ιδιοκτησιακό που δεν έχει λυθεί αλλά...ευελπιστούν οι ιδιοκτήτες ότι θα το λύσουνε. Μέσα σε δύο-τρία χρόνια. Να μην τους τα πάρει (!) δηλαδή το κράτος (γέλιο). Και τα πουλήσει. Υπάρχει πάντα ο φόβος των ιδιωτών, τι θα τα κάνουν. Γιατί μπορεί να φτιαχτούν τα κτίρια, αλλά τι χρήση θα πάρουν. Εκεί δεν (!) μπορώ να ονειρεύομαι και να σκέπτομαι πράγματα, έχουμε δει στην Ελλάδα γίνονται τα πάντα. Δηλαδή μπορεί να γίνει μια πιάτσα εδώ με...να σου παίρνουν τ' αυτιά και να...τη σιχαθείς.

00:10:40: Θα ήθελα να έχει μία νότα με χρώματα και με διαφορετικές χρήσεις, δηλαδή θα ήθελα να υπάρχει και μπαράκι, αλλά να σέβεται τους γείτονες του. Θα ήθελα να υπάρχει και εστιατόριο. Να σέβεται τους γείτονές του. Θα ήθελα να υπάρχει ξενοδοχείο (!) και να σέβεται τους γείτονές του. Και να 'ναι μία περιοχή ζωντανή, με τα φώτα της, με τα χρώματα της, να μπαίνεις...δεν έχει δρόμο (!) δεν έχει πλακόστρωτα (!) δεν έχει τίποτα (!) αυτή τη στιγμή. Πιάνεται η ψυχή σου το βράδυ. Δηλαδή, ο κόσμος τρομάζει (!) να 'ρθει το βράδυ. Κι όμως υπάρχουμε 18 χρόνια. Έρχεται. Ανάβουμε τη λάμπα και έρχονται. Αυτό.

00:11:16: Υπάρχει νομοθεσία να σεβαστείς το γείτονά σου. Δεν την τηρεί κανείς στην Ελλάδα. Τη νομοθεσία. Για κάποιο μαγικό τρόπο...Οι νόμοι υπάρχουν. Ξέρεις. Στο παλιό λιμάνι ποιος το τηρεί; Εκεί που ζουν κάποιες γριούλες για 100 χρόνια ξαφνικά γίνεται πιάτσα με μπαράκια και οι γριούλες δεν κοιμούνται ποτέ. Πεθαίνουν...πεθαίνουν δυστυχώς μετά...από μία ολόκληρη ζωή με φασαρία στο κεφάλι τους. Και; Αυτό είναι θέμα ηθικής του καθενός.

00:11:46: Τους ξέρω όλους, εεε...έχω μία πολύ...καλή σχέση με όλους, (τους βυρσοδέψες και κατοίκους της περιοχής). Γιατί...στην αρχή αυτοί πριν 18 χρόνια λένε «Τι είναι αυτός τώρα;»

00:11:56: Κι αυτοί οι άνθρωποι βλέπαν λίγο...δεν ξέραν τι πάμε να κάνουμε εδώ. Να τους χαλάσουμε εδώ την ησυχία αυτή. Κι όμως είδανε ότι κάνουμε, ό,τι κάναμε δεν ενοχλήσαμε ποτέ κανέναν, γίνονται πολιτιστικά και...Μετά που έγινε το καφέ λοιπόν εδώ, έρχεται πάρα πολύς κόσμος που δεν ήξερε καν (!) για το...(ιστορικό υπόβαθρο της βυρσοδεψίας στην περιοχή). Έρχεται κόσμος μετά από δεκαεφτά χρόνια, που υπάρχουμε εδώ και λένε «τι είναι αυτό; Πρώτη φορά (!) ερχόμαστε». Στην περιοχή (!) έρχονται πρώτη φορά. Λόγω του Καφέ (που λειτουργεί στον πολιτιστικό χώρο Όξω Νου). Ναι. Έρχονται και βλέπουν τα βυρσοδεψεία πρώτη φορά λόγω του Καφέ. Και χαίρομαι. Κατεβαίνουν και γι' αυτό είπα να μην αλλάξουμε καθόλου την αντιμετώπιση μας. Είναι το Καφέ ενός πολιτιστικού χώρου που λέγεται Όξω Νου. Δεν είναι μια καφετέρια. Η καφετέρια κλείνει (!) όταν έχει θέατρο. Διώχνουμε (!) τον κόσμο, σε εισαγωγικά, όταν έχει παραστάσεις ή...Τους ενημερώνουμε από πριν αλλά αν έρθουν κατά λάθος τους διώχνουμε. Προτεραιότητα έχει το θέατρο. Προτεραιότητα έχει η μουσική. Γι' αυτό έχει φτιαχτεί αυτός ο χώρος και το Καφέ είναι...μέρος του...υπόλοιπου. Δεν είναι αυτοσκοπός. Γιατί έξω είναι φιλέτο το καλοκαίρι. Το βλέπει κάποιος θα λένε «γιατί δεν κάνετε ένα κλαμπ; Γιατί δεν κάνετε μια καφετέρια τεράστια (!) με σερβιτόρους και με χίλια τραπέζια. Δεν θέλουμε (!). Αρνούμαστε, και πιστεύω το 'χουν σεβαστεί εδώ στη γειτονιά. Και το σέβεται και ο κόσμος που έρχεται και βλέπει ότι έχει στα πέντε μέτρα το επόμενο, το διπλανό τραπέζι ενώ θα μπορούσαμε να...Αλλά εμείς θέλουμε αυτό τον κόσμο. Που θέλει να ησυχάσει.

00:13:26: Για λίγα (!) χρόνια θα είναι ακόμα βυρσοδεψεία εδώ. Και εύχομαι να γίνει αυτή η φωτεινή γειτονιά εδώ. Θα 'θελα να προλάβω αυτή τη γειτονιά. Υπήρχαν όνειρα γι' αυτή, δεν είμαι εγώ αυτός που ονειρεύεται αυτή η γειτονιά, εννοείται υπάρχουν δεκάδες (!) άνθρωποι με πολύ γούστο και αρχιτέκτονες, μηχανικοί ακόμα και δημοτικοί παράγοντες της πόλης που είχαν όραμα (!) γι' αυτή την περιοχή...

00:13:52: Ας γίνει ...ένα όμορφο «χωριό», με χρώματα πολλά, αλλά να σέβεται το ένα κτίριο το άλλο με τις χρήσεις του, και να είναι ζωντανό (!). Το βράδυ. Το βράδυ πιάνεται η ψυχή σου, μόνο το Όξω Νου υπάρχει. Κι' εμείς φεύγουμε νωρίς. Δεν θέλουμε να ξενοχτάμε.

7. Αγίας Κυριακής, Αγνώστου Στρατιώτη, Παπαγιαννάκη, Αγίας Κυριακής

Γιώργος Ιγγλεζάκης, αρχιτέκτων μηχανικός. Ημερομηνία συνέντευξης 11.12.18.

00:00:00: Ωραία. Η κύρια ιδιότητά μου, είναι αρχιτέκτονας. Οκ; Έχω ασχοληθεί με τα μνημεία, και μέσω του προγράμματος του μεταπτυχιακού...Και...στη διπλωματική μου συγκεκριμένα ασχολήθηκα με τα Ταμπακαριά. Γενικότερα, αλλά έκανα μία μικρή ειδίκευση στο κόμματα της Βιβιλάκη, για λόγους οικονομίας. Είναι τεράστια τα μεγέθη αλλά ισχύουν τα ίδια πράγματα.

00:00:25: Εεε...Τώρα. Γιατί επιλέχθηκαν τα Ταμπακαριά. Εεε...Επειδή...είναι κάτι, προφανώς, έχουμε εντυπωσιαστεί και μας ενδιαφέρει. Σαν θέμα. Και δεύτερον, επειδή είναι ένα...εεε...μμμ...είναι μία περιοχή που βλέπουμε πάρα (!) πολλές εργασίες, και στην σχολή, αλλά και εκτός...Δηλαδή, εεε...υπάρχει κόσμος από

θέμα, από θέμα, του πεδίου, στο δικό μας, επαγγελματικά. Που...ασχολείται στο να σχεδιάσει κάτι να καταθέσει μία πρόταση μ' αυτό, είτε...να φωτογραφήσει...είτε οτιδήποτε. Επειδή, έχει κάτι που γοητεύει. Υπάρχουνε πάρα πολλές προτάσεις. Εεε...αλλά το θέμα είναι ότι κάθε πρόταση, συνήθως...βάζει κάτι...κάποιες δικές της προτεραιότητες, κάποιες δικές της αρχές, ο καθένας εεε...αποφασίζει...αυθαίρετα (!) το τι θέλει να κρατήσει, τι θέλει να δώσει σημασία, να το κάνει πιο σημαντικό, να φανεί (!). Να το αναδείξει (!). Η...οποιαδήποτε (!) από τις επιλογές που κάνει τέλος πάντων. Το πως θα επέμβει, τι υλικά θα χρησιμοποιήσει...

00:01:36: Εμείς είχαμε παρατηρήσει ότι αυτό, εεε...ίσως είναι ένα μειονέκτημα (!) διότι... Δεν υπάρχει πουθενά μία προσέγγιση συνολική(!). Για το...για το σύνολο των Ταμπακαριών...

00:01:50: Για να φτάσουμε στο σημείο να δούμε τι (!) ακριβώς είναι αυτό που έχει αξία, σ' αυτά (τα Ταμπακαριά). Τι σημασία έχουνε. Για την πόλη. Εεε... Τι σημασία έχουνε, για την κοινωνία, για το μέλλον σαν δυνατότητες, και να προσπαθήσουμε τέλος πάντων να «μπούμε» μέχρι να φτάσουμε στο σημείο να ψιλό-διαμορφώνουμε κατευθυντήριες γραμμές.

00:02:16: Τα βασικά συμπεράσματα τώρα για τα Ταμπακαριά είναι ότι: Η σημασία τους είναι, πολύ μεγάλη, ιστορικά. Για την ίδια την πόλη. Δηλαδή, στην κλίμακα της πόλης είναι ιδιαίτερα σημαντικά. Είναι ένα πολύ μεγάλο κομμάτι. Άμα το δούμε σε μέγεθος (!) μέσα στην πόλη. Ακόμα και στη σύγχρονη πόλη. Φαντάσου το στην παλιά(!) (πόλη) πόσο ήτανε. Έεε...ένα πολύ σημαντικό στοιχείο είναι ότι αποτελούν ουσιαστικά τη μεγαλύτερη (!) βιομηχανική δραστηριότητα που έχει αναπτύξει η πόλη...

00:02:43:..Με δεύτερη πιο σημαντική την ΑΒΕΑ τη σαπωνοποιία. Εεε...ακόμα και σήμερα δηλαδή δεν υπήρχε(!) κάτι πιο...μεγάλο σαν βιομηχανική δραστηριότητα.

00:02:56: Στην κλίμακα της Ελλάδας δεν ήταν το πιο σημαντικό βυρσοδεψείο αλλά έχει καταλήξει (!) να είναι το μόνο που έχει διατηρηθεί σε τέτοια κατάσταση. Υπάρχει κάτι αντίστοιχο στην Αμφισσα, τα βυρσοδεψεία της Χάρμαινας...Τα οποία επίσης(!) έχουν πάρα πολύ ιδιαίτερα χαρακτηριστικά...Αλλά αυτά τα μεγάλα (!) που ήταν στη Σύρο ας πούμε, στη Σάμο, στη Χίο... Και σκόρπια σε διάφορα, Ιωάννινα, Λάρισα, ξέρεις ήταν κάτι μεγάλα...Μεγάλες πάλι, αντίστοιχες γειτονιές... Αυτά με τον καιρό έχουν αλλοιωθεί πάρα(!) πολύ. Σχεδόν δεν τα βρίσκεις. Βρίσκεις κάποια υπολείμματα, ένα κτίριο; δύο; Εεε...και συν τοις άλλοις έχουμε -στη συγκεκριμένη (!) περίπτωση- έχουμε και μία πολύ (!) ιδιαίτερη σχέση, με το νερό, με τη θάλασσα, και τη... -κι αυτή είναι ιδιαιτερότητα- ότι από πάνω ήτανε, η αριστοκρατική, γειτονιά, των Χανίων, και...ακριβώς (!) στην πλάτη τους, αυτής της γειτονιάς- σε κείνη την περίπτωση δεν κοιτάγανε (!) θάλασσα, δηλαδή η θάλασσα τότε δεν έχει αξία. Το να κοιτάς ή να έχεις θέα στη θάλασσα δεν είχε αξία για τους... τα τότε δεδομένα- ακριβώς την πλάτη τους, είχε αναπτυχθεί, μία πολύ μεγάλη βιομηχανική δραστηριότητα η οποία...Ντάξει καταλαβαίνουμε: εργάτες, φασαρίες, βρωμιές, μυρωδιές...

00:04:16: Οπότε τα βυρσοδεψεία αυτά, εκεί που ήταν στην αρχή κάτι μικρό, ένα μικρό κτηριάκι κι που ήθελε να φτάσει θάλασσα, δεν έχει που να πάει να επεκταθεί (!). Και γινότανε συνεχόμενα...μπαλώματα, τα όποια...επεκτεινότανε προς τα πάνω, όπως μπορούσε μπρος τα...πλάι του, αλλά ήτανε πολλές ιδιοκτησίες οπότε, το καθένα εμποδίζε το άλλο...Και όταν μπορούσαν προς τη θάλασσα. Δηλαδή βγάζανε, μπαζώνανε κάτι, βγαίνανε προς τη θάλασσα, ή πηγαίναν προς τα πάνω. Και, αυτό δημιούργησε, τα χαρακτηριστικά τα ιδιαίτερα δηλαδή που έχει, είναι απ' αυτό (!).

00:04:46: Θα μπορούσανε - άμα δεν ήταν η Χαλέπα από πάνω - θ' ανέβαιναν στο επίπεδο που είναι τώρα η Γαλλική σχολή κι' αυτά, και θα έκαναν κάτι εργοστασιάρες, όπως μπορέσανε και κάνανε ας πούμε στη Σάμο, εεε...ή στη Χίο, που γίνανε πολύ (!) μεγάλα εργοστάσια.

00:04:58: Στη δικιά μας μας περίπτωση δεν καταφέραν ποτέ (!) να γίνουν(!) μεγάλα. Στην πραγματικότητα. Μείνανε μικρά, μεσαία, -τα μέγιστα είναι μεσαία - εεε...και αποκτήσανε πάρα (!) πολλές ιδιαιτερότητες...

00:05:10: Το σίγουρο είναι ότι δεν...εεε...δεν εγκαταλείφθηκαν επειδή δεν είχανε μέλλον να δουλέψουνε ή δυνατότητες να πουλήσει το δέρμα...

00:05:18: Τώρα. Άμα...άμα δούμε τι έχουμε αυτή τη στιγμή.

00:05:24: Το τι παρατηρούμε είναι ότι τα μικρά έχουν ήδη φτιαχτεί. Ότι ήτανε μικρό, που ήταν προσιτό το να φτιάξει κάποιος, και να τα αγοράσει και να φτιάξει, έχει ήδη (!) μετατραπεί σε κάτι άλλο. Που σημαίνει ότι...στις σπάνιες περιπτώσεις που ήταν τα αρχιτεκτονικά γραφεία έχουνε κρατήσει έναν χαρακτήρα, σε άλλες περιπτώσεις που γίνανε κατοικίες ή γίνανε κάτι άλλο σαν χρήση, έχει χαθεί ήδη (!) ο χαρακτήρας του. Οι αποκαταστάσεις γίνανε με βασική...βασικό λόγο το να μείνει κάποιος μέσα, και δεν μας νοιάζει πώς ακριβώς, τι ακριβώς έχει σημασία εδώ πέρα, και με τα γούστα της κάθε εποχής(!). Που σημαίνει ότι...εγώ θέλω να μοιάζει μεπετονένιο, θα γίνει σαν μεπετονένιο (!).

00:06:05: Ο ελεύθερος χώρος. Ο ελεύθερος χώρος στα Ταμπακαριά, είναι κατι πολύ μικρό. Δεν υπάρχει ελεύθερος χώρος. Ελεύθερος χώρος στην πραγματικότητα είναι αυτό το πεζοδρόμιο που σε κρατάει απ' τη θάλασσα. Είτε κάτι μικρά δρομάκια, ή μικρές σκάλες που περνάνε ανάμεσα στα Ταμπακαριά. Είχε δημιουργηθεί με το μίνιμουμ δυνατό, δυνατή διάσταση για να...απλά να εξυπηρετεί χρηστικά πράγματα.

00:06:30: Το βασικό μειονέκτημα μιας άποψης γρήγορης. είναι ότι...

00:06:34: Όλοι (!) θέλουνε. Όλοι (!) θέλουνε και θα διατυπώσουν την άποψη ότι θέλουμε να είναι όσο γίνεται πιο σχετικό με την βυρσοδεψεία. Αλλά δεν υπάρχει...κάτι άλλο πέρα απ' αυτή την ιδέα. Αυτή τη στιγμή διατυπώνεται απλά μια...μια πρόθεση...

00:06:49: ...αλλά απέχει πάρα πολύ από αυτό που...που πάει να γίνει. Το ρομαντικό με το πρακτικό είναι αυτή τη στιγμή...καμία σχέση. Πρέπει να βρεθεί τρόπος να...να...κάπου στη μέση, να «δουλέψουν» και (!) τα δύο, δηλαδή να γίνει και, να κρατηθεί να... παραμένει η ταυτότητα και ο χαρακτήρας όπως πρέπει, αλλά να «δουλέψει» και πρακτικά.

00:07:12: Η άποψη του κόσμου είναι η σημαντικότερη άποψη...για οποιοδήποτε μνημείο.

00:07:18: Το συγκεκριμένο μνημείο άμα το δεις αντικειμενικά και επιστημονικά...δεν έχει τόση πολύ (αξία) όσο ιστορικά. Δεν είναι ούτε ένα...κομμάτι τέχνης, ούτε κάτι τρομερά καλοφτιαγμένο, ούτε...δεν έχει τόσο (!) αντικειμενική, επιστημονική αξία να το πω. Ιστορική αξία έχει, σίγουρα, κι' αυτό που πρέπει, το στοίχημα, να καταφέρεις, να... δώσεις την αξία, να αποκτήσει αξία από τα μάτια του κόσμου. Και να το προστατέψει ο κόσμος. Αυτό είναι το βασικό. Οπότε θα πρέπει ... είναι κομμάτι της στρατηγικής σου αυτό.

00:07:59: ο τουρισμός πρέπει να είναι το εργαλείο για να πετύχουμε αυτό που θέλουμε και όχι ο σκοπός (!). Αυτού που κάνουμε. Δηλαδή πρέπει να τον χρησιμοποιήσουμε τον τουρισμό, για να διατηρήσουμε: Και το μνημείο στην καλύτερη δυνατή κατάσταση, και τα...και να δημιουργήσουμε ας πούμε μία δυναμική, όχι μόνο για το μνημείο το ίδιο, αλλά για όλη την πόλη, για όλο το νησί.

6. Πλοιάρχων 1866 και Αγίας Κυριακής

Αντώνης Αρχοντάκης, ιατρός, πρώην κάτοικος περιοχής, ιδιοκτήτης τουριστικής κατοικίας στα Ταμπακαριά Χανίων. Ημερομηνία συνέντευξης 08.01.19.

00:00:19: Μ' άρεσαν τα Ταμπακαριά, μ' άρεσαν τα Ταμπακαριά από πολύ μικρός.

00:00:03: Έτσι το θυμόμουν σαν...όνειρο δηλαδή.

00:00:06: Έτσι το θυμόμουν σαν...όνειρο δηλαδή. Εεε...Μου 'χε μείνει (!). Βέβαια ποτέ δεν σκέφτηκα ότι εγώ θα μπορούσα να πάρω ένα σπίτι εκεί πέρα, έτσι. Εεε...απλά όταν μπόρεσα (!), γύρω στο 2000 που ήμουν στο φόρτε της δουλειάς μου, όταν μπόρεσα, έψαχνα κάθε μέρα – το 'ξέραν όλοι ότι με ενδιέφερε κάποιο Ταμπακαριό-κι' έτσι βρέθηκε σε πολύ (!) καλή τιμή, εεε... δηλαδή πραγματικά...δεν έπαιρνες ούτε διαμέρισμα στην τιμή που το πήρα. Άλλωστε τότε μένανε...οι...δηλαδή όταν το πήρα, υπήρχανε δύο αρχιτεκτονικά στούντιο εκεί, και... από κατοίκους υπήρχε μόνο...οι οικογένειες των Ταμπάκηδων. Που μένανε. Οι οποίοι διαπίστωσα - όταν τελείωσα το σπίτι, όταν έφτιαξα το σπίτι και τους έκανε τραπέζι σε όλους τους γείτονες- διαπίστωσα ότι σχεδόν όλοι είναι συγγενείς κι αν δεν είναι συγγενείς, είναι μεταξύ τους κουμπάροι. Εεε, υπάρχει ένα οικογενειακό κλίμα. Γενικά, σ' όλα τα Ταμπακαριά εκεί πέρα.

00:01:21: Υπήρξε μία φίλη η οποία όταν την πήγα να της το δείξω - το ταμπακαριό δηλαδή όπως το πήρα, το οποίο είχε μία κλήση από τη θάλασσα και κατέβαινε προς τα νότια, προς τα πίσω, εεε... είχε μία κλήση το χώμα το πατημένο για να φεύγουν τα νερά, έμπαινε η θάλασσα, για να φεύγουν πίσω έτσι. Λοιπόν, όταν το είδε λοιπόν έτσι με το χώμα κάτω, ένα σπίτι του 1935. Εεε μου λέει «Καλά πως κάνεις έτσι; Τί είναι αυτό; Ντάξει μια αποθήκη (!) είναι. Σιγά τώρα ντάξει!» . Λοιπόν... Δεν, δεν μπορούσε, δεν ξέρω. Κάποιοι άνθρωποι δεν, μάλλον... Δεν μπορούσαν να σκεφτούν ότι μπορείς να μείνεις σε ένα ταμπακαριό μέσα, δηλαδή δίπλα στη θάλασσα, δεν ξέρω.

00:02:22: Ένα από αυτά τα τραπέζια λοιπόν ένα καλοκαίρι, ήτανε με τον Γιώργο τον Κουρουπό. Τον συνθέτη. Και αυτό που σου κάνει εντύπωση κάποια έρευνα Πιστεύω ότι παίζει ρόλο στην έχει ύψος 20 μέτρα και Οι τοίχοι εκτός από τους εξωτερικούς που είναι 60 πόντοι πέτρα εσωτερικού κλείσουνε από ξύλο επενδυμένη ξύλο πιστεύω ότι παίζει κάποιο ρόλο στην ηχητική του του σπιτιού Λοιπόν επειδή τον ενθουσίαζε τη φωνή του άρεσε και ο χώρος, το ότι βρέχεται απ' τη θάλασσα, το ότι έχει πολύ ωραία θέα εεε... και από την ακουστική που έχει... Μου πρότεινε να...εεε...Μου πρότεινε αν ήθελα να... κάποια κομμάτια τα οποία... κάποιες μουσικές οι οποίες τις πρωτογράφει, να τις πρωτοπαρουσιάζει σπίτι. Εεε...εμένα μ' ενθουσίασε βέβαια αυτό...εεε...και αμέσως έφτιαξα μία...πως να πω...οργάνωση μη κερδοσκοπική τέλος πάντων, την ονόμασα μάλιστα «Ηχοχρώματα». Εεε...χρειαζόντουσαν αν δεν κάνω λάθος πέντε υπογραφές, πέντε άτομα για να φτιαχτεί αυτή η ομάδα. Αγόρασα γύρω στις 80 καρέκλες, μόνο ξύλινες εεε...Γιατί μου 'χε πει, εγώ υπολογίζω αυτός ο χώρος κάτω είναι 145 τετραγωνικά, λοιπόν υπολογίζω ότι...βάζει γύρω στα 100 άτομα.

00:03:45: Το κακό βέβαια είναι ότι εγώ είχα, ένα πιάνο όρθιο εεε...Γιαμάχα, μία χαρά είναι για τις δικιές μου ανάγκες, αλλά δεν ήταν βέβαια για ποιους τώρα. Για κάποιο μουσικό έτσι επαγγελματία καλό, θα 'ταν καλύτερα ένα πιάνο με ουρά.

00:04:07: Η περιοχή είναι πολύ όμορφη και πολύ ήσυχη, οι κάτοικοι είναι... εγώ νοιώθω μια πολύ μεγάλη (!) υποχρέωση σ' αυτούς τους ανθρώπους...

00:04:17: Είχα κάνει μια αίτηση, μικροεπισκευών. Για να φτιαχτεί αυτό το σπίτι... Αίτηση μικροεπισκευών σημαίνει δηλαδή... αν είναι να πάρει την άδεια μικροεπισκευών σημαίνει να... φτιάξω μία τουαλέτα. Ούτε σκαλωσιές, ούτε η οροφή να πέσει και να ξαναφτιαχτεί...Λοιπόν. Μας είχαν απαντήσει, από το Ηράκλειο ότι...η αίτηση εγκρίθηκε, θα μπορούμε να πάρουμε την άδεια μικροεπισκευών. Ο μηχανικός που το είχε αναλάβει βαρέθηκε να την κάνει καν, και δεν είχαμε πάρει ούτε άδεια μικροεπισκευών. Το σπίτι λοιπόν έγινε, χωρίς (!) άδεια μικροεπισκευών, εγώ υποσχέθηκα στους κατοίκους ότι δεν θα γίνει μπαράκι, ή κλαμπ, ή ταβέρνα, κατι το οποίο δεν το 'θελαν.

00:05:04: Κι έτσι, είχα τη συμπαράστασή τους και κανένας δεν με «κάρφωσε», να μου φέρει την αστυνομία. Έτσι; Έγινε όλο το σπίτι -ένα χρόνο δηλαδή δουλειά - και έγινε χωρίς καμία μήνυση. Και χωρίς άδεια

μικροεπισκευών. Τίποτα. Εεε...Λοιπόν. Πέρα όμως από την υποχρέωση που έχω στους ανθρώπους...είναι καλοί(!) άνθρωποι. Είναι πολύ(!) καλοί άνθρωποι. Πολύ ήσυχοι άνθρωποι. Τους έχω γνωρίσει και από τη δουλειά μου σαν γιατρός, και εκεί εεε....σαν γείτονες τέλος πάντων. Έτσι; Ό,τι δηλαδή χρειαστείς, υπάρχει μία αλληλεγγύη μεταξύ μας.

00:05:53: Εκεί έμεινα, από το 2000...απ' το Μάη λοιπόν του επτά (2007), έμεινα έως...το 2000...εεε...το 2013. Που το 20013 το νοίκιασα το σπίτι...το νοίκιασα δηλαδή το έδωσα σε κάποιον επιχειρηματία για να... το νοικιάζει αυτός, και εγώ μεταφέρθηκα στο σκαφάκι μου. Εεε...αυτά. Πέρασα δηλαδή, πόσα χρόνια; Τρία...από το εφτά, 6 χρόνια. Πολύ καλά. Απλά ήταν πολύ μεγάλο. Για μένα, μόνος μου, μέσα στο σπίτι, σ' ένα σπίτι 230 τετραγωνικών μέτρων...Ντάξει. Είναι πάρα πολύ.

00:06:51: Για την ώρα είναι...ναι, ζει κάνει πολύ ήρεμα και ήσυχα εκεί πέρα.

5. Παραλία Βιβιλάκη και Λάκκων γωνία

«**Το λουρί**» : Ήχος από ιμάντες του κυλίνδρου: Ο κύλινδρος είναι το μηχανήμα που συμπιέζει το σολόδερμα κάνοντας το συμπαγές και σκληρό. Ήχος ενός από τα έξι τελευταία εν ενεργεία βυρσοδεψεία, του βυρσοδεψείου Σεργάκη στην Αγία Κυριακή Ταμπακαριών. Ημερομηνία ηχογράφησης 23.02.19.

4. Ψαροταβέρνα «το Θαλασσινό Αγέρι»

Νεκτάριος Λιονάκης, ιδιοκτήτης ψαροταβέρνας «θαλασσινό αγέρι» στα Ταμπακαριά Χανίων. Ημερομηνία συνέντευξης 22.02.19.

00:00:00: Γεια σας, είμαι ο Νεκτάριος ο Λιονάκης, έχω το «θαλασσινό αγέρι» την ψαροταβέρνα στα Ταμπακαριά, στα Χανιά και... εεε...θα σας πω δύο κουβέντες για την περιοχή μας εδώ, και για το μαγαζί.

00:00:31: Ήρθα εδώ το 1990, το... μαγαζί υπήρχε ήδη- το είχε ένας κύριος Βουτετάκης που είναι και ιδιοκτήτης του ακινήτου- και πουλούσε την επιχείρηση, μου το είπε ένας γνωστός μου, τότε ήμουν 26 χρόνων ήθελα να κάνω επιχείρηση κι' εγώ...Το είδα, μου άρεσε πάρα (!) πολύ το μέρος, όταν κατέβηκα κάτω ήταν και βράδυ και ήταν τα φώτα ανοιχτά, νύχτα γύρω-γύρω και κόσμος στο μαγαζί, και...Θαμπώθηκα (!) με την ομορφιά του μέρους και είπα: εεε... «αυτό θα το αγοράσω». Και έκτοτε είμαι εδώ 29 χρόνια τώρα.

00:00:53: Λοιπόν. Όταν ήρθα εδώ το 1990, λειτουργούσανε...εεε...τρία, βυρσοδεψεία, εεε...τα οποία, τα δύο μάλιστα, το ένα ήταν δεξιά και αριστερά του καταστήματός μου. Και το άλλο καμία πενηνταριά μέτρα απέναντι. Εεε...ως νέος που ήρθα εδώ, γνωρίστηκα τουλάχιστον(!) με τους δύο γειτόνους μου - με τον απέναντι δεν γνωρίστηκα ποτέ γιατί δεν πρόλαβα κιόλας, μετά από δύο χρόνια έκλεισε αυτός – Εεε...ειδικά με τον ένα γείτονα κάναμε και καλή παρέα. Εεε...δυστυχώς όμως κι αυτός μετά από τρία χρόνια περίπου έκλεισε. Δηλαδή εγώ ήρθα

εδώ το '90, το '93, '94, '95, είχανε κλείσει τα δύο βυρσοδεψεία και είχε μείνει το ένα, μόνο, το οποίο συνέχισε να δουλεύει περίπου μέχρι το... 2005-6; Εκεί. Τώρα στη δικιά μας περιοχή, στο δικό μας λιμανάκι δεν λειτουργεί κανένα.

00:02:10: Γύρω-γύρω απ' τα Ταμπκακάρια -ειδικά από την πάνω μεριά της οδού Βιβιλάκη- υπήρχανε κάτοικοι και εδώ κοντά μου υπήρχανε δυο-τρεις...Εεε...και μ' αυτούς πέρασα πολύ καλά. Ειδικά με τους πολύ κοντινούς γείτονες...Εεε...παλαιότερα που οι άνθρωποι ήταν και...κάπως...πιο κοντά στη φύση και στο περιβάλλον από ό,τι είναι τώρα, είχαμε και μπόλικες βάρκες(!) εδώ στο λιμανάκι μας. Δηλαδή όλοι οι γείτονες είχαν και μία βάρκα. Ακόμα και οι βυρσοδέψες (!). Όλοι (!) είχανε τη βάρκα τους. Τώρα πεθάνανε οι βυρσοδέψες, συνταξιοδοτηθήκανε, πεθάνανε κι 'οι γείτονες...Και στο λιμανάκι φέτος...και η τελευταία βάρκα που υπήρχε...πώς λέμε το ανάποδο της καθέλκυσης, ανέλκυση; Ανελκύστηκε. Το λιμάνι τώρα δεν έχει ούτε μία βάρκα. Ίσως στο μέλλον που αυτά θα γίνουν όλα τουριστικά, οι νέοι...κάτοικοι της περιοχής, κάτοχοι και κάτοικοι έχουν τη σοφία να ξαναρίζουν στη θάλασσα μερικά βαρκάκια ξύλινα, παραδοσιακά. Και όχι φουσκωτά.

00:03:35: Εγώ όταν ήρθα εδώ το 1990 και βρήκα το θαλασσινό αγέρι, υπήρχε ήδη...εφτά- οκτώ χρόνια. Μπορεί και παραπάνω. Δηλαδή πρέπει να έγινε σαν ταβέρνα μετά το '81- '82 εκεί περίπου. Το ακίνητο είχε χτιστεί λίγο πιο πριν, με σκοπό να γίνει κι' αυτό(!) βυρσοδεψείο, αλλά καταλάβανε ότι μπερδεύει... το μέλλον της βυρσοδεψίας και το γυρίσανε στο... «τζατζικάκι»...όπως όλη η Ελλάδα. Λοιπόν. Εεε...αγόρασα το μαγαζί, δόξα το Θεό το περπάτησα καλά, επιβίωσα εδώ πέρα, είμαι τώρα 29 χρόνια.

00:04:16: Η δουλειά η δικιά μου είναι δύσκολη, δεν είναι εύκολη, έχει ξενύχτι, έχει πρωινό κυνήγι, γιατί πουλάμε ψάρια πρέπει να κυνηγάμε να βρίσκουμε ψάρια καλά και φρέσκα και κάθε μέρα...

00:04:29: Τώρα η περιοχή έχει πάρει ένα δρόμο...εεε...τουριστικής αξιοποίησης. Αυτό έχει και τα καλά του και τα κακά του. Εεε... Καταρχήν το μέρος όπως είναι τώρα, είναι μία...περιοχή που το κύριο χαρακτηριστικό της είναι η εγκατάλειψη. Επειδή όμως είναι πάνω (!) στη θάλασσα και έχει αυτό το φως το Ελληνικό, του ήλιου του ουρανού και του γαλάζιου, αυτό το... «εγκαταλειμμένο» δίπλα...έρχεται και «δένει». Είναι δηλαδή κάτι ωραίο. Το οποίο και για τη λειτουργία της ταβέρνας, εεε... φτιάχνει ένα σκηνικό απίστευτο (!). Έχει ένα...ύφος ρομαντικό, έχει... ενώ...ας πούμε φαίνεται εγκαταλειμμένο, έχει μία ζέστη. Το μέρος. Τώρα...σιγά-σιγά φύγαν τα βυρσοδεψεία, αγοραστήκαν από άλλους ιδιοκτήτες τα ακίνητα, και παρά τα προβλήματα που έχουμε με τη νομοθεσία και την οριοθέτηση αιγιαλού και παραλίας που καλώς ή κακώς έχει γίνει όπως έχει γίνει και έχει γίνει και λάθος (!) βέβαια, κακώς δηλαδή... Τέλος πάντων, οι άνθρωποι ξεκίνησαν και φτιάχνουν τα ακίνητά τους, ήδη ένας γείτονας εδώ φτιάχνει...

00:05:53: Έχω (!) κι εγώ αγοράσει, ευτυχώς. Πρόλαβα. Εεε... η λογική και (!) η δικιά του και (!) η δικιά μου και (!) των άλλων που έχω μιλήσει, είναι να κρατήσουμε ένα ύφος, χαμηλό προφίλ. Θέλουμε κάτι όμορφο, να

εναρμονίζεται με το... με την ιστορία και με το περιβάλλον... Δεν θέλουμε κραυγαλέα πράγματα. Εεε... οι αρχιτέκτονες που 'χουν επιμεληθεί τις δυο τρεις μελέτες που έχουν γίνει μέχρι στιγμής είναι...γείτονες και... γνώστες της περιοχής... Αυτό που θα βγει, εεε...θα είναι κάτι ωραίο. Θα είναι μάλλον πιστεύω πάρα (!) πολύ ωραίο. Από κει και πέρα τώρα. Αυτό που θα αλλάξει, προς το καλύτερο και προς το χειρότερο ταυτόχρονα, θα είναι ότι πλέον όταν αυτά γίνουνε ξενοδοχεία, θέλουμε να 'χουμε κόσμο. Γιατί πώς θα βγαίνουν τα ξενοδοχεία. Θέλουμε κόσμο. Αλλά τι ώρα που είχαμε συνηθίσει εμείς εδώ με λίγους γείτονες και λίγους κατοίκους και με ησυχία (!). Δηλαδή έχουμε πέσει σε... μία «αυτοπαγίδα». Μας άρεσε η ησυχία και ήρθαμε εδώ για να επενδύσουμε, αλλά θα την χαλάσουμε εμείς οι ίδιοι την ησυχία. Τέλος πάντων. Τίποτα δεν γίνεται χωρίς χρήματα, οπότε θα προσαρμοστούμε στη νέα πραγματικότητα, ε πιστεύω (!) θα τα καταφέρουμε και δεν θα γίνει ...πολύβουο (!) το μέρος. Θα είναι με. Πιστεύω(!). Έχουμε μία λογική τώρα οι δυο-τρεις που είμαστε εδώ στο μέρος αυτό και μιλάμε, ότι δεν θα κάνουμε...δεν θα χαλάσουμε τη φυσιογνωμία του μέρους. Ελπίζω να τα καταφέρουμε.

3. Διάσχιση Ταμπακαριών οδού Βιβιλάκη

Σπύρος Βουτετάκης, έμπορος δερμάτινων ειδών, ιδιοκτήτης τουριστικής κατοικίας στα Ταμπακαριά. Ημερομηνία συνέντευξης 25.02.19.

00:00:00: Ονομάζομαι Σπύρος Βουτετάκης, εεε...γεννήθηκα στα Ταμπακαριά, μεγάλωσα στα Ταμπακαριά και ζώ στα Ταμπακαριά από το 1959.

00:00:10: Το σπίτι μου το πατρικό ήταν στην αρχή της Βιβιλάκη, εεε... Βιβιλάκη 3, εδώ που είμαστε τώρα, ήταν το βυρσοδεψείο του παππού, το οποίο μετά τον παππού το πήρε ο πατέρας μου με τον αδερφό του, μέχρι...περίπου το 1980, οπότε...έγινε σπίτι και μετασκευάστηκε τώρα και νοικιάζεται...με τη βραδιά.

00:00:42: Μετά τον πατέρα μου και το θείο μου σταμάτησε. Δεν ασχολήθηκα εγώ. Ασχολήθηκα με κάθε παρεμφερές (!). Όχι στην κατεργασία του δέρματος, στο...να φτιάζω τσάντες. Δηλαδή, το δέρμα έτοιμο, και...μετά κατασκευή τσαντών.

00:01:00: Η μητέρα μου έμαθε γαλλικά. Στη γαλλική σχολή. Και...είχε μάθει και αγγλικά, δηλαδή για την εποχή της ας πούμε ήτανε, είχε τελειώσει, τελειόφοιτη εμπορικής, είχε δώσει, είχε δώσει στο... πάνω, σ'ένα... στο πανεπιστήμιο, είχε μπει πέμπτη κατά σειρά, αλλά η μητέρα της δεν την άφησε να πάει διότι...εεε...πατέρα δεν είχε. Είχε πεθάνει ο πατέρας άμα ήταν πολύ μικρή και φοβόταν να την αφήσει να πάει απάνω. Εδώ, εδώ διορίστηκε στο Δήμο. Ααα... περίπου... πριν τη χούντα νομίζω, είχε διοριστεί στο δήμο αλλά λόγω «κοινωνικών φρονημάτων», ενώ ήταν να πάει να...ξεκινήσει, δεν την αφήσαν να πάει καθόλου. Γιατί ο πατέρας μου, ήτανε...

αριστερός, χωρίς, να συμμετέχει κάπου να είναι ενεργός, απλώς ήταν η ιδέα του αριστερή ας πούμε, δεν ήτανε... Ε και δεν... Η μητέρα μου δεν... Ενώ για την εποχή της ας πούμε η μόρφωση αυτή που είχε ήταν πάρα πολύ καλή και μπορούσε να κάμει και καριέρα ας πούμε. Ε, ο μπαμπάς έμεινε με τα δέρματα, μέχρι που πήρε σύνταξη...

00:02:20: Εδώ παλιά, στα Ταμπακαριά, υπήρχε πάρα πολύς κόσμος, υπήρχανε πάρα πολλά Ταμπακαριά και... κάθε... επιχείρηση είχε... πάνω από δέκα εργάτες. Αυτό που θυμάμαι εγώ, είναι ας πούμε γύρω στις 10- 11 η ώρα - δεν θυμάμαι ακριβώς - κάνανε κολατσιό. Λοιπόν, σταματάγανε, όλοι μαζί μαζεύνοντουσαν εδώ στην πλατεία, για μία ώρα, τρώγανε, κάνανε...αστεία...Εγώ σαν μικρός τότε, καθόμουνα εκεί και μ' άρεσε να τους παρακολουθώ. Οι υπόλοιποι, όσοι δεν ήταν ταμπάκηδες, ήταν ψαράδες. Εεε...είχανε τις βάρκες τους και πηγαίνανε, άλλοι βιοποριστικά κι 'άλλοι για χόμπι, πιο πολλοί βιοποριστικά, ή συμπληρώνανε το... εισόδημά του ταμπάκη με το...με το ψάρεμα...Οι οποίοι τότε βέβαια πηγαίναν στο ψάρεμα χωρίς (!) μηχανές -δεν υπήρχαν μηχανές στη βάρκα- και πηγαίνανε με τα κουπιά από δω στο Σταυρό, να ρίξουνε παραγάδια και να γυρίσουμε πίσω την άλλη μέρα. Πολλές...πολλές φορές μάλιστα, θυμάμαι τους έπιανε καιρός εκεί, οι οποίοι βέβαια είχανε κάποια «καταφύγια», ξέραν που βάναν (βάζανε) τη βάρκα για ν' αποφύγουν τον καιρό, αλλά χωρίς κινητά, χωρίς τηλέφωνα, εδώ οι οικογένειες είχανε μία μεγάλη αγωνία. Θυμάμαι μαζεύνοντουσαν όλες εδώ στον παππού - γιατί είμασταν πιο κοντά στο λιμάνι εμείς- και περιμένανε, κοιτάζανε το πέλαγος και κοιτάζανε να δούνε πότε θα 'ρθουνε και... με μία πολύ (!) μεγάλη αγωνία. Και άμα τους βλέπανε κι ερχόντουσαν από το... από το πέλαγος, όλοι μαζί ή χειροκροτάγανε, ή αγκαλιαζόντουσαν, φιλιόντουσαν... Ήτανε... εικόνες οι οποίες... μου 'χουνε μείνει και θα τις θυμάμαι... για πάντα.

00:04:29: Στα Ταμπακαριά θυμάμαι πως η δέψη των δερμάτων γινόταν πρωτόγονα. Καμιά σχέση με τώρα. Θυμάμαι ας πούμε τα δέρματα τα δένανε το ένα με τ' άλλο μαζί επειδή έπρεπε να μπουν στο νερό να μαλακώσουνε. Τα πηγαίνανε εδώ στη θάλασσα στην...στην αρχή του λιμανιού, τα δένανε, και τ' αφήνανε για να μαλακώσουν και πολλές φορές ας πούμε, έπιανε απότομα φουρτούνα και τρέχανε πανικόβλητοι το βράδυ 12 – 1 η ώρα, να προλάβουν να πάρουν τα δέρματα, γιατί άμα τα αφήνανε θα γινότανε... θα τα χάνανε με λίγα λόγια.

00:05:13: Θυμάμαι, εδώ από πάνω υπήρχαν αλάνες, και εμείς σαν παιδιά ας πούμε, σηκωνόμαστε το πρωί στις 12:00 η ώρα, παίζαμε μπάλα μέχρι τις 2:00, 2 η ώρα τρώγαμε και το απόγευμα ξανά παίζαμε μπάλα (γέλιο) αυτό το θυμάμαι. Διάβασμα λίγο, εεε...το καλοκαίρι στη θάλασσα όλη μέρα, όλοι μαζί στη θάλασσα όλη μέρα, άλλος να κάνει μπάνιο, άλλος να βγάλει κανένα χταπόδι, βγάναμε αχινιούς... 'ντάξει αυτό...Και το βράδυ πάλι... ήτανε, ήτανε πολύ... Δηλαδή για τα παιδιά ήτανε...καταπληκτική περιοχή κι η εποχή, και το βράδυ παίζαμε τώρα κρυφτό...Ήτανε ωραία χρόνια... ωραία παιδικά χρόνια.

00:05:54: Αλλ' από δω, απ' τα Ταμπακαριά περνάγανε και πολλοί γραφικοί τύποι, παλιά (!). Θυμάμαι τώρα... άμα ήμουνα εγώ 5-6-10 χρόνων το πολύ, περνούσανε.. υπήρχε, περνούσε πχ από δω ο Μάρθας. ο Γιάννης. Ο

οποίος περνούσε, έκανε... δεν ξέρω τι δουλειές έκανε, είχε ένα γαϊδούρι αυτός εδώ και πέρναγε, αγόραζε κάτι, πουλούσε κάτι... Δεν θυμάμαι γιατί είναι πολλά τα χρόνια και... τον πειράζανε. Μια φορά θυμάμαι ας πούμε που 'χανε πάρει το γαϊδούρι και το 'χαν... βάλει στη θάλασσα μέσα, μέχρι το λαιμό. Και το 'χανε δέσει. Και ο Μάραθας έψαχνε... έψαχνε το γαϊδούρι... Που να το βρει το γαϊδούρι. Δεν μπορούσε να φανταστεί πως θα ήταν μες στη θάλασσα (!). Και κάποια φάση, μετά που φώναζε, έγινε χαμός (!) ας πούμε, το γαϊδούρι άρχισε και... γκάριζε (γέλιο) και το 'δε μες στη θάλασσα, δεν μπορώ να σου πω τι έγινε εδώ στα Ταμπακαριά από τις φωνές και από τη φασαρία και απ' τα γέλια και απ' τα... Τέτοια γινόταν σχεδόν... σχεδόν κάθε μέρα, κάθε βδομάδα υπήρχε ένα τέτοιο περιστατικό με διάφορους που περνούσαν εδώ και... κάνανε πλάκα. Γιατί ήτανε πάρα πολύς ο κόσμος. Ήτανε πάνω από... δουλεύαν εδώ πάνω από 150 άτομα.

00:07:22: Η περιοχή όπως βλέπεις... εεε... έχει διαλύσει. Δηλαδή... τα κτίρια πέφτουνε, κόσμος δεν υπάρχει, το βράδυ φοβάσαι να περάσεις ας πούμε το χειμώνα... Χωρίς να 'χει συμβεί κάτι εδώ, δεν έχει συμβεί τίποτα. Απλώς, εεε... λόγω του ότι... το σκοτάδι, τα παλιά κτίρια, η ερημιά, φοβάσαι να περάσεις αν δεν είσαι από 'δω.

00:07:46: Πρόσφατα η περιοχή κηρύχτηκε διατηρητέα... ααα... με ό,τι (!) αυτό συνεπάγεται, και ο άνθρωπος, κάποιος άνθρωπος ο οποίος βοήθησε πάρα (!) πολύ και του χρωστάει πιστεύω η περιοχή πολλά, εεε... είναι ο... Κώστας ο Πρινιωτάκης ο οποίος βέβαια δεν υπάρχει τώρα, πριν 2-3 χρόνια έχει... έχει πεθάνει, αλλά... η περιοχή σίγουρα του χρωστάει πολλά.

00:08:13: Ο Κώστας ο Πρινιωτάκης ήταν βυρσοδέψης, αλλά... βοήθησε στην... ήταν ο άνθρωπος που μας μάζευε, ο άνθρωπος που... έτρεχε στα υπουργεία στην Αθήνα, που... πήγαινε στο Δήμο, που... - είχανε γίνει αρκετά (!) δημοτικά συμβούλια και είχανε το θέμα των Ταμπακαριών μέσα - και τελικά... δικαιώθηκε, αλλά μετά θάνατο.

1+2. Πάρκο βίλας Κούνδουρου και παρκάκι συμβολής Βιβιλάκη και Ελ. Βενιζέλου

Αριστομένης Βαρουδάκης, αρχιτέκτων μηχανικός, συνιδιοκτήτης του αρχιτεκτονικού γραφείου Βαρουδάκη στα Ταμπακαριά της οδού Βιβιλάκη. Ημερομηνία συνέντευξης 26.02.19.

00:00:00: Αριστομένης Βαρουδάκης, εεε... είμαι αρχιτέκτονας... δουλεύω και ζώ - Τα τελευταία 10 χρόνια - στην περιοχή των βυρσοδεψείων, στα Ταμπακαριά... στα Ταμπακαριά της οδού Βιβιλάκη, μμμ... συνεργάζομαι, με τον αδερφό μου τον Γιώργο που είναι επίσης αρχιτέκτονας, και μαζί (!) έχουμε στην κατοχή μας ένα παλιό, μικρό βυρσοδεψείο όπου το μισό, πάνω κομμάτι του το 'χουμε μετατρέψει σε αρχιτεκτονικό γραφείο. Εεε... Νομίζω (!) ότι είμαστε οι πρώτοι (!) που εγκατασταθήκαμε σε βυρσοδεψείο, γιατί υπήρξαν και... κατοικίες στην περιοχή ενώ τα βυρσοδεψεία λειτουργούσαν, άλλα ενώ τα βυρσοδεψεία όλα (!) της Βιβιλάκη λειτουργούσαν, είμαστε το πρώτο... η πρώτη δραστηριότητα που δεν (!) ήταν για... για την επεξεργασία δέρματος. Και μάλιστα ήμασταν ένα περίεργο (!) φαινόμενο. Αυτό έγινε το 1981. Εεε... είχε προηγηθεί η εγκατάλειψη (!) του συγκεκριμένου

βυρσοδεψείου, το οποίο ήταν ένα πολύ μικρό βυρσοδεψείο, ήταν δηλαδή...κάποιος (!) βυρσοδέψης που είχε και ένα άλλο (!) κτίριο, το νοίκιαζε από τη γιαγιά μας, κάποια (!) στιγμή -επειδή είχε προβλήματα- εγκατέλειψε, βγήκε στη σύνταξη, και, ουσιαστικά η γιαγιά μας, μας άφησε το κτίριο. Έτσι βρεθήκαμε(στην περιοχή). Έτυχε εκείνη την περίοδο να ξεκινάμε την...δραστηριότητά μας στο επάγγελμα του αρχιτέκτονα, οπότε, θεωρήσαμε ότι έπρεπε εκείνη την περίοδο να...να δούμε πώς να διαχειριστούμε αυτό που...μας δόθηκε. Πρέπει να πω, ότι η δεκαετία του 70 -όχι τόσο στην Ελλάδα, αλλά στον Ευρωπαϊκό χώρο και στο δυτικό κόσμο - είχε αρχίσει να γίνει κυρίαρχη η επανάχρηση(!) κτιρίων του παρελθόντος. Και μ' αυτή την έννοια το είδαμε και έτσι. Δεν προσπαθήσαμε να αναδείξουμε -τουλάχιστον όποιος δει κανείς πως είναι αρθρωμένο μέσα το γραφείο- αυτό που κάναμε συνειδητά ήταν ότι το κτίριο έμεινε έτσι ασοβάντιστο με όλες τις φθορές που είχε υποστεί στο παρελθόν και με όλα τα σημάδια, αυτά τα μπεζ υγρά που είχαν διαποτίσει στους τοίχους... Αυτά τα αφήσαμε γιατί ήταν έτσι όλη η σειρά των βυρσοδεψείων, ενώ μέσα (!) ουσιαστικά κάναμε ένα εσωτερικό, ας το πούμε έτσι, νεωτερικό κέλυφος. Το οποίο θα κάλυπτε τις ανάγκες μας. Αυτό κάναμε, εμείς, τότε (!), το 1981. Αλλά θέλω να πω ότι αυτό ήταν την εποχή, ήταν σχετικά καινούργιο για την Ελλάδα.

00:03:19: Όταν ήρθαμε εμείς, με το να είναι έντονη η...η δραστηριότητά στην επεξεργασία του δέρματος, η περιοχή είχε έντονες οσμές. Ειδικά κάποιες μέρες που γινόντουσαν, το ξέπλυμα και η αποτρίχωση από τα δέρματα που ερχόντουσαν από την Αφρική, είχαμε πολύ έντονη δυσοσμία. Και μάλιστα εννοώ... η νότια πλευρά της Βιβιλάκη όπως και η βόρεια πλευρά της Ελευθερίου Βενιζέλου -που είναι ο επόμενος δρόμος- ο λόγος(!) που δεν έχουν γίνει εκμεταλλεύσεις και αντιπαροχές - ενώ έχουν φοβερή θέα προς τη θάλασσα – ήταν η οσμή των βυρσοδεψείων (!). Ότι δεν (!) θα πάει κάποιος να αγοράσει, σπίτι, σε μία βιομηχανική περιοχή . Εμάς αυτό δεν μας ενοχλούσε και μάλιστα μας άρεσε πάρα (!) πολύ. Είχαν συμφωνήσει οπότε όλοι όταν ήταν καλός καιρός είχαν συμφωνήσει μεταξύ τους και κρεμούσαν τα δέρματα για να στεγνώσουν στον νότιο ήλιο, όχι όλοι μαζεμένοι, αλλά ένας, ένας, επειδή ήταν πολύ μικρές μονάδες και η παραγωγή έπρεπε να απλωθεί, την απλώνανε και στους τοίχους των γειτόνων τους (!). Των συναδέλφων τους. Και σε μας. Οπότε... αυτό το θεωρήσαμε πάρα (!) πολύ ενδιαφέρον και ωραίο. Βέβαια υπήρξε και μία... από κάποιους παλιούς βυρσοδέψες «μα τι ήρθατε να κάνετε εσείς εδώ;».(γέλιο). Οπότε τους λέγαμε, «μα γιατί όχι; Είναι τόσο ωραία εδώ πέρα!»

00:05:01: Ααα! Όταν, όταν εγκατασταθήκαμε εμείς εδώ υπήρχαν πάρα (!) πολύ περίπατοι, ήταν ένας ωραίος περίπατος από την παλιά πόλη εδώ, και πάρα(!) πολλοί ξένοι -τότε άρχισε το βαρύ τουριστικό ρεύμα στα Χανιά - περνούσαν από δω και μάλιστα μας ρωτούσαν «πουλιέται κάτι;»(γέλιο) ή «θέλουμε και εμείς(!) εδώ να μείνουμε!» ή, οι ποιο...ας το πούμε έτσι - πονηροί επιχειρηματίες, το βλέπανε σαν εκμετάλλευση για... αυτό που έγινε στο Κουμ Καπί. Δηλαδή, μπαρ, νυχτερινά κέντρα, άρχισαν το βλέπουν ότι αυτό είναι... Κάποια στιγμή όμως ανοίγει το «Κρα Κρα». Ένας χώρος πολιτισμού. Ήταν πολύ ωραία τότε γιατί έκαναν μία πολύ προσεκτική δουλειά και...και μάλιστα...πως να το πω...θυμάμαι γινόντουσαν ακόμα και εκθέσεις(!) μέσα σε αυτό το μικρό

χώρο. Σχετικά μικρό χώρο. Κάποια στιγμή όμως όταν πουλήθηκε το «Κρα Κρα» και έγινε νυχτερινό κέντρο, τότε αρχίσανε τα προβλήματα. Δηλαδή: Οι άνθρωποι που μένουν εδώ απέναντι να διαμαρτύρονται για την ένταση του ήχου, φασαρίες που γινόντουσαν από ανθρώπους που έχουν κάνει υπερβολική χρήση αλκοόλ... Ήταν μία κατάσταση που ήταν πολύ δύσκολη(!). Αργότερα ανοίγει το «θαλασσινό αγέρι», αρχίζουν τα πράγματα να είναι καλύτερα. Γιατί ερχόντουσαν... ήταν ένας ωραίος περίπατος που κατέληγε (!) στο «θαλασσινό αγέρι» δίπλα στη θάλασσα, και θεωρώ το «θαλασσινό αγέρι» ήρθε ωραία και εντάχθηκε (!) -αυτή η μικρή ψαροταβέρνα - δίπλα σ' αυτό το... το σύνολο. Οπότε... μ' αυτή την έννοια, θεώρησα ότι ήρθε μία άλλη δραστηριότητα η οποία νομίζω δεν ήταν τόσο οχλούσα. Το μεγάλο πρόβλημα ήταν ότι οι άνθρωποι δεν ξέραν πού να παρκάρουν (γέλιο). Και... μετά άρχισαν κάποιες διαμαρτυρίες από τους κατοίκους «τι γίνεται εδώ πέρα, δεν μπορούμε καν να περάσουμε». Κάποια στιγμή, τέλη δεκαετίας 80 έγινε μία προσπάθεια(!) μιας πολεοδομικής τακτοποίησης; Μελέτης; Για την περιοχή των βυρσοδεψείων. Η οποία όμως δεν προχώρησε. Ξεκίνησε σ' ένα... πώς να το πω τώρα... σ' ένα... με μία... πώς να το πω... βασική(!), διαγραμματική... προμελέτη, να το πω έτσι; για τις χρήσεις στην περιοχή, το κυκλοφοριακό... Όμως και αυτή τότε δεν είχε αρκετά στοιχεία. Και το μεγάλο (!) πρόβλημα ήταν ότι, δεν έχει ξεκαθαρίσει καν(!) πού βρίσκεται ο αιγιαλός. Υπήρχε ένας παλιός αιγιαλός, ένας καινούργιος αιγιαλός, το τι ίσχυε τελικά... δεν ήξερε κανείς. Αυτή η μελέτη προέκυψε επειδή... όταν κάποιος... υπήρχε μία φοβερή πίεση να κατεδαφιστούν τα παλιά κτίρια και να χτίσουν καινούργια. Και ενδεχομένως αυτό τα έσωσε. Όταν δεν μπορείς να κατεδαφίσεις, να κτίσεις καινούργιο, τότε το παλιό γιατί να το κατεδαφίσεις; Όταν όλ(!)η η βόρεια πλευρά της οδού Βιβιλάκη επί της ουσίας, σύμφωνα με το πολεοδομικό σχέδιο των Χανίων, είναι δρόμος(!). Η Βιβιλάκη επεκτείνεται προς τη θάλασσα και εξαφανίζονται(!) όλα αυτά τα κτίσματα της Βόρειας πλευράς της. Που έχουνε πίσω όψη στο θαλάσσιο μέτωπο. Έχουν ένα θαλάσσιο μέτωπο στο βορρά. Αυτό το σχέδιο, δεν(!) μπορούσε να εφαρμοστεί. Ή μάλλον... αν κατεδαφιζόταν ένα βυρσοδεψείο, δεν μπορούσε να ξαναχτιστεί. Και τότε υπήρξε μία πρώτη(!) δειλή όπως είπα προσπάθεια να γίνει μία «πολεοδομική τακτοποίηση» αλλά δεν προχώρησε.

00:09:14: Αυτό που... τώρα τελευταία έγινε όπως είναι γνωστό, είναι ότι γίναν διατηρητέα. Όχι όλα(!). Τα περισσότερα κτίσματα. Ειδικά της βόρειας πλευράς. Και αυτό είναι καλό. Το ερώτημα είναι ποια διαχείριση θα γίνει για αυτά. Εεε... δεν ξέρω, δεν δεν... επειδή υπάρχει μεγάλη συζήτηση για την εμπλοκή της πολιτείας. Δυστυχώς η πολιτεία είναι πάρα(!) πολλά πράγματα: Είναι το κεντρικό κράτος, είναι η περιφέρεια, είναι ο δήμος. Από την άλλη μεριά έχουμε δύο οργανισμούς, δύο υπουργεία που εμπλέκονται, που είναι το Υπουργείο Πολιτισμού και το Υπουργείο Χωροταξίας. Και (!) τα δύο, δεν έχουν ταυτόσημες απόψεις για το τι πρέπει να γίνει(!). Και ναι μεν κηρύχθηκαν διατηρητέα, αλλά κανείς δεν ξέρει ακόμα πώς θα γίνει αυτή η διαχείριση όλων(!) των άλλων πραγμάτων για να μπορέσει αυτή περιοχή, όχι μόνο να διατηρήσει αυτό το σύνολο, αλλά να μπορεί να το εξελίξει.

00:10:35: Οι πολεοδομικές μελέτες που γίνονται συνήθως(!) σ’ αυτή τη χώρα, είναι, ότι έχουμε ένα πρόβλημα, κυρίως με τις αυθαίρετες κατασκευές, και κοιτάζουμε να δούμε πως θα αποκτήσουν κάποια νόμιμη (!) υπόσταση. Αυτό (!) είναι το ζητούμενο. Δεν μιλάμε δηλαδή για πολεοδομικές αναπλάσεις. Μιλάμε για ένα πρόβλημα, που πρέπει να δούμε πώς θα το απαλύνουμε (!) κυρίως και όχι πως θα το... (γέλιο πως θα δούμε μελλοντικά, το χώρο. Όλες (!) οι προσπάθειες που εγώ(!) γνωρίζω τουλάχιστον, υπήρξαν ατελείς. Με την έννοια, κάτι έλειπε πάντα.

00:11:15: Όλη η πολεοδομία του 20ου αιώνα, βασιζόταν, σ’ αυτό που λέγεται “zoning”: “Zoning” είναι ότι έχω «ζώνες» με συγκεκριμένες χρήσεις.

00:11:26: Λέω λοιπόν ότι αυτή...ο διαχωρισμός(!) των διαφορετικών ζωνών χρήσεων γης, αποδείχτηκε (!) ότι δεν είναι σωστή. Έχουμε τις πόλεις (), χώρους εργασίας, εεε...Πρέπει να βρούμε τρόπους πώς (!) θα αναμιγνύουμε τις χρήσεις. Είναι πολύ ωραία η ιδέα του μπακάλικου της γειτονιάς, του φαρμακείου (!) της γειτονιάς, του παιδικού σταθμού (!) που είναι δίπλα, ο χώρος ηλικιωμένων, φροντίδας ηλικιωμένων που είναι κοντά σ’ έναν παιδότοπο, το...πώς να το πω τώρα...η βιοτεχνία, δίπλα στην κατοικία, η εμπορική δραστηριότητα, δίπλα... σε χώρους μάθησης. Θέλω να πω ότι πρέπει να δούμε πώς θα διαχειριστούμε αυτά τα θέματα. Γιατί μόνο έτσι θα ζωντανέψουν οι πόλεις. Όμως αυτά, δεν νομίζω ότι είναι τόσο εύκολο να οργανώσει (!) και να τα προβλέψει κανείς. Έχουμε δηλαδή αντικειμενικά ένα δύσκολο (!) πρόβλημα για τα επόμενα χρόνια. Εεε...Όσον αφορά τα βυρσοδεψεία, επειδή πολλά ακούγονται για αυτό το «μνημείο», δεν είναι μνημείο. Ήταν άνθρωποι (!). Λόγω του...της...γεωγραφίας; λόγω της...του...ανάγλυφου της περιοχής, επειδή έχει υφάλμυρα νερά, στήσανε εδώ μονάδες παραγωγής επεξεργασίας δερμάτων. Εκ των ενόντων. Οι άνθρωποι αυτοί κάναν παρεμβάσεις, κάθε φορά που υπήρχε μια καινούργια ανάγκη (!). Μεγάλωναν τους χώρους όταν έπρεπε να πάρουν μεγάλα μηχανήματα -τα οποία ήρθαν τη δεκαετία του 20 αν δεν κάνω λάθος- και, αυτό το πράγμα, κάνανε πάντα (!). Αλλά σαν κτίρια αν τα δει κανείς ένα-ένα αυτά κτίρια, είναι ασήμαντα (!). Το σημαντικό είναι η υλικότητά τους, και το σύνολο που αυτό το πράγμα εκπέμπει (!) στο θαλάσσιο, στο ανατολικό, θαλάσσιο μέτωπο της πόλης. Και αυτό πρέπει να διατηρήσουμε.

00:13:34: Σήμερα, αν μιλάμε για τα βυρσοδεψεία, πρέπει να βρούμε και τρόπους(!) πώς θα εντάξουμε(!) σύγχρονες κατασκευές σε αυτό το σύνολο. Και αυτό δεν είναι καθόλου εύκολο και συνήθως καταλήγει σε τραγέλαφους . Συνήθως, όπως εξελίσσονται τα πράγματα. Εεε...αλλά σε κάθε περίπτωση, νομίζω ότι...πρέπει κανείς να ξέρει τι κάνει.

00:13:59: Δεν (!) έχουμε ακόμα κατανοήσει το θέμα της διάρκειας (!). Ότι αυτά τα κτίρια θα πρέπει κάπου, να δούμε τι θα τα κάνουμε. Δεν μπορούμε να κατεδαφίσουμε, δεν μπορούμε να τα διώξουμε (γέλιο), πρέπει να δούμε πώς θα τα, εντάξουμε (!) σ’ ένα σύνολο. Και για να γίνει αυτό χρειάζεται επάρκεια (!) τουλάχιστον (!) των

ανθρώπων που θα ασχοληθούν με αυτό. Είτε δημόσιος, είτε ιδιωτικός φορέας είναι. Και δυστυχώς (!) και στις δύο περιπτώσεις, με ελάχιστες (!) εξαιρέσεις, έχουμε...έχουμε προβλήματα.

00:14:41: Όλοι γνωρίζουμε βέβαια τις ανεπάρκειες της πολιτείας αλλά δεν μπορεί να υπάρξει, δεν μπορεί να μην ρυθμίσει, η πολιτεία. Δηλαδή αλίμονο (!) χωρίς την πολιτεία, ο καθένας, να θεωρεί, ότι έχει το δικίο με το μέρος του.

00:14:55: Ποια είναι, η μοίρα των βυρσοδεψείων; από εδώ και πέρα. Εεε...σήμερα εμφανίζεται μία τάση, ώστε, τα κτίσματα αυτά, να γίνουνε... να το πω έτσι: «ξενοδοχειακά καταλύματα ιδιαίτερης ταυτότητας». - Είναι αυτό που λέγεται boutique hotels που είναι ένας όρος που εμένα δεν μ' αρέσει καθόλου- Και φαίνεται (!) ότι αυτή θα είναι και η κυρίαρχη τάση τα επόμενα 10 χρόνια. Δηλαδή τα περισσότερα απ' αυτά, θα γίνουν, εεε...ξενοδοχεία. Εεε...εξαρχής, δηλώνω ότι αυτό είναι το καλύτερο (!) που μπορεί να τους συμβεί. Σε σχέση με άλλα (!) που θα μπορούσα να συμβούν.

00:15:43: Αλλά ξέρετε, αυτού του τύπου τουρισμός που δεν (!) είναι μαζικός, είναι πάρα (!) πολύ καλό γιατί: πρώτον απαιτεί ησυχία. Εεε...ένας χώρος όπως εμείς που είμαστε γραφείο δεν θα μας ενοχλεί κάποιος ο οποίος, έρχεται να μείνει (!). Και ο όποιος είτε νοικιάζει ένα ποδήλατο, είτε περπατάει στην περιοχή, εεε...είτε βγαίνει για κολύμπι κάπου. Είναι πάρα πολύ...είναι το καλύτερο «θέαμα» που μπορούμε να προσμένουμε. Δεν νομίζω ότι...εεε...είναι μία κακή (!) λύση αυτή. Αρκεί να γίνουν σωστές και -όχι συντονισμένες- αλλά όλες αυτές οι παρεμβάσεις, να μπορούν να δείχνουν μία συνέχεια. Αυτό είναι η ανησυχία που εγώ τουλάχιστον βλέπω...

00:16:41: Δηλαδή για παράδειγμα, γνωρίζουμε σήμερα ότι υπάρχει μία... ζήτηση (!) μικρών, ποιοτικών καταλυμάτων στην περιοχή μας. Και αυτό είναι καλό. Ποιότητα σημαίνει... παράλληλα συνυπάρχει με την έννοια της ταυτότητας. Δεν μπορείς να πας σ' έναν τόπο και να ζητάς κάτι άλλο από αυτό που έχει να σου προσφέρει ο τόπος ή το παρελθόν του. Άρα αυτό είναι καλό για παράδειγμα τώρα Εμείς αυτή τη στιγμή στα σχεδιαστήρια μας έχουμε δύο μελέτες για δύο συγκροτήματα βυρσοδεψείων. Που θα γίνουν- κι αυτά- μικρά- ξενοδοχεία. Στο ένα απ' αυτά μάλιστα -επειδή ακόμα υπάρχουν ακόμα τα παλιά μηχανήματα μέσα-υπάρχει ένας μικρός χώρος, μία μικρή, περιφραγμένη... θα βάλουμε τα μηχανήματα αυτά σαν ένα μικρό μουσείο, όπου στο εστιατόριο, θα είναι... - έχει ένα μικρό υπαίθριο εστιατόριο – οπότε... κάτω θα πατάει κανείς σ' ένα γυάλινο δάπεδο όπου από κάτω θα είναι αυτά τα μηχανήματα. Και νομίζουμε (!) ότι αυτό κάπου (!) θα κάνει μία...σύνδεση (!) μ' αυτό που υπήρχε. Ωστε να γνωρίζει κανείς ότι εδώ πέρα, κάτι (!) γινόταν. Αυτό είναι πολύ σημαντικό.

00:18:05: Ναι...εδώ, ναι, ναι...πρέπει να πούμε ότι υπάρχουν και έργα υποδομής. Δεν είμαι ειδικός, να το πω αλλά βέβαια πρέπει να λυθεί το κυκλοφοριακό. Έτσι δεν είναι; Πρέπει να δούμε τι κάνουμε τις διόδους προς τη θάλασσα. Προς το παραλιακό μέτωπο. Εεε...τα οποία μπορεί να είναι καλντερίμια μικρά, μπορεί να είναι, αλλά...

- υπάρχουν κάποια, τα οποία πρέπει να φτιάξουν. Έτσι; Κυρίως όμως πρέπει να δούμε πώς θα διαχειριστούμε, το νότιο (!) μέτωπο της Βιβιλάκη, με τα κτήρια (!) τα οποία θα έρθουν να κτιστούν. Και θα κτιστούν. Διότι είναι σχέδιο πόλης πια εκεί. Η νότια πλευρά. Πώς θα λειτουργήσουν, σαν σύνολο, με αυτό τον παραδοσιακό ιστό των βυρσοδεψείων; Και νομίζω εκεί είναι το στοίχημα, πλέον. Και ευτυχώς (!) εκεί η τάση να γίνουν κατοικίες. Πάρα πολλοί Χανιώτες, ξένοι που έρχονται, θέλουνε σ' αυτή την περιοχή να ζήσουν (!). Και αυτό είναι καλό. Το ερώτημα είναι πώς θα διαχειριστούμε αυτές τις μορφές των νέων κτιρίων που θα πάνε (!) ν' αντιπαρατεθούν... Όχι ν' αντιπαρατεθούν. Να... συνυπάρξουν. Μ' αυτό τον ιστό.

00:19:29: Αυτά είναι διατηρητέα κτίσματα και τα διατηρητέα άσχετα από τον αιγιαλό δεν έχουν πρόβλημα, δεν έχουν θέμα. Δηλαδή, αν ένα διατηρητέο κτίσμα είναι πάνω (!) στον αιγιαλό ή μέσα (!) στον αιγιαλό, είναι διατηρητέο. Υπερισχύει ο νόμος της διατήρησης, από το νόμο της ιδιοκτησίας.

00:19:47: Ίσως με αλλοιώσεις, ίσως με κάποιες αλλαγές, κάποιες καλές παρεμβάσεις, κάποιες μέτριες...αλλά, θα 'ναι αυτά. Σαν σύνολο. Η γειτονιά τι θα 'ναι;